

gł

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 5

**POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE**

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SPÓŁKA AKCYJNA
SOCIÉTÉ FERMIÈRE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILÉSIE.

CHORZÓW I G. ŚL.

RYNEK, L. 915.

TELEFON 409-01

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZ. AMONU
Z KOPALN. „KRÓL, BIELSZOWICE, KNURÓW.”

ADR. TELEGR. SKARBOFERME CHORZÓW

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGRAFÓW

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STR.
RYNEK SPOŻYCIA KRAJOWEGO — C. P.	1379	KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	1406
TARGI I WYSTAWY W ROKU 1935 — M. SZYSZKOWSKI	1381	RYNEK AKCYJNY	1407
KONJUNKTURA A BILANS PŁATNICZY — M. KALECKI	1385	CŁA ORAZ REGLAMENTACJA	1408
KRONIKA GOSPODARCZA:		Specjalna kontrola obrotu towarowego — W. Boy	
·PRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWODAWCZYCH . . .	1389	KOMUNIKACJA I TRANSPORT	1411
Przemówienie Pana Premjera Marjana Zyndram-Kościałkowski		ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	1412
Przemówienie Pana Wicepremiera Inż. Eugenjusza Kwiatkowskiego		POCZTA I TELEGRAF	1412
GÓRNICCTWO I PRZEMYSŁ:		KRONIKA TYGODNIOWA:	
GÓRNICCTWO WĘGLOWE	1393	PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	1412
HUTNICCTWO	1393	TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH	1413
PRZEMYSŁ DRZEWNY	1394	SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
PRZEMYSŁ SZKLANY	1394	PODATKI I OPŁATY	1413
PRZEMYSŁ SAMOCHODOWY	1395	AKCYZY I MONOPOLE	1414
ROLNICTWO	1395	RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	1414
HANDEL:		PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
TRAKTATY I KONWENCJE	1396	Problem sankcyj — T. M.	
Polsko-niemieckie układy handlowe — Z. C.		KRONIKA ZAGRANICZNA:	
HANDEL ZAGRANICZNY	1403	STANY ZJEDNOCZONE AM.	1417
Obrót towarowy polsko-włoski w obliczu sankcyj — m		NIEMCY	1418
HANDEL WEWNĘTRZNY	1404	Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	1418

RYNEK SPOŻYCIA KRAJOWEGO

PREDSTAWIAJĄC Komisji Sejmowej swój program gospodarczy, Pan Wicepremier Kwiatkowski poruszył między innymi arcyważne zagadnienie małej pojemności konsumpcyjnej naszego rynku krajowego wogóle, a w szczególności wielkiej dysproporcji spożycia między wschodnimi dzielnicami naszego Państwa a centralnymi, przede wszystkim zaś zachodnimi. Podczas bowiem gdy konsumpcja zachodnich dzielnic zbliżona jest mniej więcej do konsumpcji Europy Zachodniej, to konsumpcja wschodnich połaci daleko odbiega od tego poziomu, wykazując o wiele niższe wskaźniki spożywcze dla wszystkich niemal dziedzin spożycia. Pan Wicepremier określił ten stan rzeczy

lapidarną formułą „dwóch państw” gospodarczych, zaliczając pod względem wysokości spożycia dzielnicę zachodnio-południową do jednego państwa gospodarczego, a dzielnicę wschodnią — do drugiego, które musi być dla spożycia przez przemysł „zdobyte.”

Generalnie mówiąc, problemat obraca się około wogóle niskiego spożycia w kraju produktów rodzimego przemysłu. Tak np. eksport węgla wynosi ok. 40% ogólnego zbytu węgla polskiego; eksport produktów hutniczych stanowi ponad 30% zbytu dla wszystkich hut polskich, a dla śląskich zbliża się do liczby 50%; eksport produktów naftowych oscyluje około 40% ogólnego zbytu tych produktów; — a to są przecież najwięcej zasadnicze przemysły w Polsce, które zdo-

były sobie możliwość eksportowania drogą wywalczenia obywatelstwa w towarowym obrocie międzynarodowym. Inne przemysły polskie również, jeśli tylko mogą, szukają sobie ujęcia na rynkach zagranicznych, pragnąc tą drogą powiększyć swe obroty produkcyjne i obniżyć koszty procesów wytwórczych. Jeśli się także zważy, że nieraz zachodzi znaczna różnica in minus między cenami krajowymi a cenami eksportowymi, i że niejednokrotnie te ostatnie ceny stoją poniżej kosztów własnych wytwarzania, to łatwo stąd wysnuć możemy wniosek, jak wielkie być winno zainteresowanie przemysłu w powiększaniu konsumpcji swych produktów na rynku wewnętrznym i w popomniejszaniu rozpiętości stosunkowej między pozycjami eksportu a pozycjami sprzedaży na rynku wewnętrznym.

Lecz bodaj najjaskrawiej przedstawi się nam niski poziom spożycia artykułów przemysłowych na naszym rynku krajowym, gdy rzucimy kilkanaście cyfr porównawczych między spożyciem Polski i niektórych państw uprzemysłowionych w Europie i w Ameryce.

A wiec, spożycie żelaza w Polsce na jednego mieszkańca rocznie wynosiło w 1933 r. 11·6 kg, podczas gdy w Niemczech w tymże roku wynosiło 104 kg, we Francji — 143 kg, w Anglii — 149 kg, a w Stanach Zjednoczonych 203 kg. W porównaniu z latami dobrej konjunktury (1928, 1929) spożycie żelaza spadło u nas trzykrotnie, podczas gdy np. w Niemczech spożycie to spadło zaledwie o 30% w porównaniu z temiż latami.

Konsumpcja produktów naftowych wyniosła w roku 1934 w Polsce 9·7 kg na głowę ludności. We Francji, która zupełnie nie posiada produkcji ropy naftowej, ta sama konsumpcja i w tymże samym roku — 1934 — wyniosła 150 kg na głowę ludności, w Niemczech 55 kg, a w Czechosłowacji 28·2 kg. W grę tutaj wchodzi, oczywiście, sprawa motoryzacji krajów, skoro się zważy, że w Polsce zużycie benzyny na 1 mieszkańca wyniosło w roku ubiegłym 1·8 kg, a w tymże roku we Francji 63·2 kg, w Niemczech 23·2 kg, w Czechosłowacji 17 kg. Przy rozwinięciu więc w Polsce motoryzacji stosunek spożycia produktów naftowych może się łatwo poprawić na lepsze.

Również bardzo niskie jest u nas spożycie węgla kamiennego, mimo że jesteśmy tego artykułu poważnym producentem, z którym się musi liczyć w obrotach międzynarodowych towarowych tak potężny producent węglowy angielski. Krajowe spożycie węgla (wraz z brykietami i koksem) w roku 1934 wyniosło u nas 555 kg na jednego mieszkańca, podczas gdy w tym samym czasie i w tym samym stosunku spożycie to wyniosło w Belgii 3 474 kg, w Anglii 3 870 kg, w Niemczech 2 001 kg, we Francji 1 549 kg, w Czechosłowacji 1 209 kg, w Holandji 1 468 kg, w Szwecji — która własnego węgla nie posiada — 1 223 kg, w Stanach Zjednoczonych — 2 898 kg. Nawet Austria prześcignęła

nas tutaj, bo spożycie to wyniosło tam w roku 1934 585 kg na jednego mieszkańca. A przecież węgiel kamienny stanowi w Polsce główny i zasadniczy artykuł przemysłowy.

Lecz bodajże najcharakterystyczniejsze dla porównań i wniosków o konsumpcji przemysłowej w Polsce jest zużycie prądu elektrycznego. Wynosiło ono u nas przeciętnie na jednego mieszkańca w latach 1930 — 1933 — 79 KWh, podczas gdy w Czechosłowacji wyniosło ono w tymże okresie 193 KWh, we Francji 346 KWh, w Austrii 361 KWh, w Anglii 372 KWh, w Niemczech 404 KWh, w Belgii 509 KWh, w Szwecji 830 KWh — i wreszcie w Szwajcarii 1 219 KWh. Porównanie tych cyfr wprowadza nas w stan niewesołych refleksyj — z jednej strony pod kątem widzenia na uprzemysłowienie naszego kraju, a z drugiej — pod kątem widzenia stopnia konsumpcji artykułów przemysłowych.

W dziedzinie spożycia płodów rolniczych również jest nielepiej, jakkolwiek 70% ludności polskiej żyje z warsztatu rolnego. I tak np. przeciętne roczne spożycie pszenicy na jednego mieszkańca wyniosło w Polsce w latach 1930 — 1933 — 51 kg, podczas gdy w Niemczech wyniosło ono w tymże okresie 75 kg, w Szwecji 116 kg, w Jugosławii 120 kg, w Anglii 155 kg, we Włoszech 174 kg, we Francji 197 kg. W tymże samym okresie i w tymże samym stosunku spożycie cukru wyniosło u nas na jednego mieszkańca 9·8 kg, w Niemczech 23·2 kg, w Czechosłowacji 26·1 kg, we Francji 26·7 kg, w Holandji 40·3 kg, w Szwecji 46·3 kg, w Anglii 47·9 kg, w Danji 58·5 kg. Tak samo obserwujemy niskie spożycie kawy, herbaty, ryżu, piwa, a nawet spirytusu. Jedynie tylko pod względem spożycia żyta i ziemniaków zajmujemy pierwsze miejsce w Europie — co świadczy znowu o słabym odżywianiu się ludności pod względem zdrowotnym.

Oto są porównania cyfrowe, które nam mówią, na jak niskim poziomie stoi spożycie artykułów przemysłowych i rolniczych na rynku wewnętrznym w Polsce wogóle. Lecz jeszcze gorzej ten stan się przedstawia, gdy weźmiemy na warsztat porównawczy spożycie we wschodnich połaciach kraju i w zachodnio-centralnych, spożycie w tych „dwóch państwach” gospodarczych, jak się wyraził Pan Wicepremier i Minister Skarbu Kwiatkowski.

Spożycie węgla na głowę ludności wyniosło w roku 1933 w województwach wschodnich 52 kg, a w województwach zachodnich 1 919 kg, w centralnych 465 kg i w południowych 292 kg. Spożycie żelaza handlowego w tymże roku wyniosło na głowę w województwach wschodnich 1·18 kg, a w województwach zachodnich — 6·21 kg, w województwach centralnych — 4·18 kg i południowych — 2·16 kg. Spożycie nafty w tymże roku i w tymże stosunku w województwach wschodnich 2·83 kg, a w województwach zachodnich 3·58 kg, w centralnych 3·66 kg

i w południowych 4'04 kg. Spożycie benzyny—w województwach wschodnich 0'62 kg, a w województwach zachodnich 3'81 kg, w centralnych 2'4 kg i w południowych 1'63 kg. Spożycie cukru w województwach wschodnich wyniosło 3'96 kg, a w zachodnich 13'46 kg, w centralnych 10'11 kg i w południowych 6'75 kg. Spożycie spirytusu w województwach wschodnich wyniosło 0'49 litra, a w zachodnich 1'2 litra. Spożycie tytoniu w województwach wschodnich wyniosło $\bar{x}$ 7'14 na głowę, a w województwach zachodnich — $\bar{x}$ 25'72. Z porównań więc tego spożycia wynika, że istotnie rynek krajowy pod tym względem podzielony jest na dwie części—zachodnią i wschodnią, w której konsumpcja jest rażąco niższa.

Główną przyczyną tak niskiego w Polsce spożycia artykułów przemysłowych a także artykułów rolniczych jest kryzys, który przedewszystkiem wyraził się w nieproporcjonalnym do cen artykułów przemysłowych spadku cen rolniczych, co wpłynęło na to, że spożywca rolny ograniczył do minimum zakup artykułów przemysłu, a także zmuszony był ograniczyć spożycie płodów własnej rolniczej pracy wytwórczej. Lecz niezależnie wszakże od tych przyczyn natury ogólnej weszły tutaj w grę i przyczyny specjalne, jak wadliwość organizacji handlu wewnętrznego, zbyt wielka rozpiętość metod i kosztów pośrednictwa, brak bezpośredniego kontaktu między spożywca a wytwórcą, niedostateczność dobrych szlaków komunikacyjnych zarówno w dziedzinie dróg bitych, jak rzek spławnych i kolei żelaznych, wreszcie zaś wysokość cen artykułów przemysłowych i przestarzałość metod handlowych, dążących do jaknajwyższych zysków, a nie jaknajwiększych obrotów.

Wielką również przeszkodą w rozwoju konsumpcji wewnętrznej była wysokość taryf kolejowych, których każdorazowa obniżka wiązała się ze stroną dochodową budżetu państwowego, a więc nie była łatwa do rozwiązania. Jednakże wydaje się, że jej radykalna reforma jest nieunikniona, co zapowiedział zresztą w swoich enuncjacjach Pan Minister Skarbu Kwiatkowski, a co przyczyni się z pewnością do rozwoju tempa obrotów gospodarczych w Polsce, szczególnie zaś w dziedzinie spożycia. Należy sobie

przytem życzyć, aby obniżka taryf wiązała się z systematyzacją różniczkową taryf odległościowych w tym sensie, aby koszt przewozu towarów wydatnie się zmniejszał na dalsze odległości, co wpłynęłoby na zbliżenie do centrów produkcyjnych województw wschodnich i pozwoliło tam na wzmoczenie konsumpcji artykułów przemysłowych. Cóż bowiem znaczy np. choćby najwydatniejsze obniżenie sześć- czy cztero-złotowej ceny 1 t mialu węgla, gdy transport kolejowy teje tonny do Warszawy kosztuje $\bar{x}$ 12'70, a na dalsze dystanse $\bar{x}$ 13. Oczywiście, zagadnienie obniżki taryf kolejowych jest nader skomplikowane zarówno pod względem gospodarczym, jak i wpływów skarbowych i nie może być potraktowane zbyt symplcystycznie, lecz musi być odpowiednio przepracowane. Nie może jednak ono także być zbyt odkładane.

Myliłby się wszakże ten, ktoby upatrywał rozwiązanie zagadnienia spożycia wewnętrznego w drodze rekonstrukcji tylko samych taryf kolejowych. Rozwiązanie to leży nietylko bowiem w zmniejszeniu kosztów transportu, lecz może przedewszystkiem w ulepszeniu metod produkcji przemysłowej i ich gruntownem potanieniu, oraz w usunięciu tych przeszkód, które wymieniliśmy powyżej. Oczywiście, i to zadanie jest skomplikowane. Lecz tak samo jak przemysł umiał zdobyć sobie trwałe i poważne miejsce na rynkach zbytu eksportowego, tak również musi zdobyć rynek konsumpcji wewnętrznej, a w szczególności w tych częściach kraju, gdzie spożycie daleko odbiega od polskiego poziomu przeciętnego. To „drugie państwo” musi być „zwyciężone” przez spożycie.

A możliwości powiększenia zbytu artykułów przemysłowych na rynku krajowym są przeogromne, gdy się zważy stan naszych dróg bitych, potrzeby kolejnictwa, urządzeń miejskich, elektryfikacji i wszelkiego innego rodzaju niezaspokojonych potrzeb przemysłowych i kulturalnych.

Te wielkie możliwości spożywcze muszą być przez inicjatywę i energję wytwórcy wywalczone.

C. P.

TARGI I WYSTAWY W ROKU 1935

CHOCIAŻ ROK 1935 jeszcze nie minął, możemy już śmiało bilansować w skali rocznej politykę i wyniki targów i wystaw w r. b. Pierwsze bowiem 3 kwartały wyczerpują niemal zupełnie okres organizowania tych imprez, czwarty zaś kwartał jest przez organizatorów wystaw i targów omijany, będąc przeważnie wykorzystywany dla kiermaszów oraz różnego rodzaju wyprzedaży, jak białych tygodni, sprzedaży gwiazdkowych i t. p. Conajwyżej, trwają jeszcze w IV kwartale wystawy i targi, rozpoczęte w poprzednim kwartale.

Największe nasilenie targów i wystaw stwierdzamy w II i III kwartałach. Jest to bardzo charakterystyczne, jeżeli chodzi zwłaszcza o miesiące letnie — okres najmniejszych obrotów gospodarczych z uwagi na czas wakacyjny oraz na osłabioną siłę nabywczą przez wzmoczone zakupy w sezonie wiosennym. Wynika z tego, że przeważająca ilość wystaw i targów przypada na okres stosunkowo słabego obrotu towarowego (III kwartał). Powyższe pozwala nam na stwierdzenie, że omawiane imprezy ożywają martwy sezon letni — niezależnie, oczywiście, od właściwych

zadań, jakie spełniają w zakresie zapoznania konsumenta z nowymi działaniami wytwórczości oraz propagandy poszczególnych artykułów i gałęzi produkcji. Ponadto pamiętać trzeba, że wystawy i targi są poważnym środkiem, pobudzającym do udoskonalenia produkcji, zwiększenia obrotów handlowych i ułatwienia stosunków wymiennych pomiędzy producentem, kupcem i konsumentem.

W ciągu roku 1935 odbyły się następujące targi: Poznańskie, Wschodnie we Lwowie, Wołyńskie w Równem oraz Katowickie.

XIV Targi Poznańskie, które odbyły się od dn. 28 kwietnia do dn. 5 maja, wykazały dalszy wzrost zainteresowania zarówno wystawców jak i kupujących. Udział wystawców w tegorocznych Targach zwiększył się w porównaniu z r. ub., gdyż liczba ich doszła do 1331 — wobec 893 w 1934 r. Udział wystawców zagranicznych wynosił 30·5%. Firmy krajowe były reprezentowane ze wszystkich województw. Na ogólną liczbę wystawców ok. 83·7% pochodziło z dalszych okolic całej Polski i zagranicy, a zaledwie 16·3% reprezentowało miejscowy — poznański — oraz wielkopolski przemysł i hurt. Liczby te odzwierciedlają tendencję Targów Poznańskich do objęcia swym zasięgiem całej Polski, przy wyzbyciu się regionalnego zakresu, jaki w ubiegłych latach jeszcze w pewnym stopniu utrzymywał się.

Na specjalne wyróżnienie zasługuje poważny udział w Targach Poznańskich hutnictwa i przemysłu metalowego oraz grupy narzędzi i grupy rowerów. W działach tych został uwypuklony postęp w zakresie wytwarzania nowych, dotychczas w Polsce niewyrabianych artykułów.

Oficjalne stoiska lub o charakterze nawpółoficjalnym urządziły w r. b.: Niemcy, Brazylja, Hiszpanja, Szwecja, Indie, Czechosłowacja, Francja, Palestyna, Włochy i Jugosławja. Oprócz tego brały udział w targach: Anglja, Belgja, Austria, Szwajcaria, Rumunja, Stany Zjednoczone Am., Kanada i Węgry.

W bieżącym roku Targi zrealizowały bilateralną kompensatę z Targami Wroclawskimi. Zostały skonkretyzowane liczby, ujmujące sumy obrotów. Ogólna wartość obiektu, w ten sposób uzgodniona z obydwóch stron, wynosiła ok. zł 5 miljn. Reasumując wyniki tegorocznych Targów, należy uznać, że są one lepsze od zeszlorocznych o ok. 35%.

XV Międzynarodowe Targi Wschodnie we Lwowie odbyły się w czasie od dn. 31 sierpnia do dn. 15 września. Targi te z uwagi na piętnastoletnią kampanję miały charakter jubileuszowy. Zasługuje na podkreślenie, że Targi Wschodnie były pierwszemi targami w Polsce o charakterze międzynarodowym, gdy w roku 1921 zostały uroczystie otwarte przez ówczesnego Naczelnika Państwa Marszałka Józefa Piłsudskiego. W porównaniu z ubiegłymi latami Targi tegoroczne cieszyły się dużym powodzeniem, o czym świadczy zajęcie przez wystawców krajowych i zagranicznych wszystkich pawilonów na 10 dni przed otwarciem tej imprezy. Ponadto należy podkreślić poważny udział w targach państw zagranicznych.

Targi odwiedził szereg zagranicznych wycieczek.

Stwierdzono poważną ilość dokonanych transakcji; szczególnie poważne okazały się transakcje w za-

kresie wyrobów przemysłu gumowego; ponadto duże były obroty artykułami przemysłu metalurgicznego oraz galanterją drzewną.

VI Targi Wołyńskie odbyły się w czasie od dn. 16 do dn. 30 września. Porównanie z Targami w latach poprzednich pozwala stwierdzić wzrastające zainteresowanie wystawców oraz kupujących. Targi te są poważnym ogniwem w całokształcie gospodarczego życia Wołynia, mając na celu wymianę przeważnie rolniczej produkcji Wołynia na wytwory przemysłowe innych bardziej uprzemysłowionych dzielnic Polski.

Tegoroczne Targi zostały zorganizowane pod hasłem: „frontem do wsi”. Będąc instytucją regionalną jednego z najbardziej rolniczych województw Polski, Targi Wołyńskie mają na celu ułatwienie rolnikowi wołyńskiemu zbytu jego wysokowartościowych produktów, zachęcenie go do wytwarzania pożytecznych i mogących znaleźć łatwy zbyt artykułów (soja, len, konopie, jedwab i t. p.) oraz zademonstrowanie mu maszyn i narzędzi rolniczych, nawozów sztucznych i tych artykułów przemysłowych, których Wołyń nie produkuje.

Na Targach specjalnie dobrze reprezentowane były następujące działy, charakterystyczne dla ich regionalnego charakteru: ceramika, kamieniołomy, kuśnierstwo, koszykarstwo, powroźnictwo, przemysł ludowy, przemysł zdobniczy, rymarstwo oraz rolnictwo.

VI Targi Katowickie odbyły się od dn. 26 maja do dn. 10 czerwca. Organizatorem tych targów było Śląskie Towarzystwo Wystaw i Propagandy Gospodarczej, które ma na celu urządzenie na obszarze województwa śląskiego wystaw, targów i pokazów z dziedziny przemysłu, rolnictwa, handlu i komunikacji, jak również organizowanie akcji propagandowej, dotyczącej zapoznania Śląska z przejawami życia gospodarczego innych dzielnic kraju, oraz zaznajamiania tych dzielnic z życiem Śląska.

Na Targach były reprezentowane następujące działy: artykuły domowe i gospodarcze, wyroby artystyczne, artykuły biurowe, materiały budowlane, ceramika, artykuły chemiczne, dywany, kilimy i dekoracje, artykuły elektryczne i techniczne, fortepiany i pianina, artykuły fotograficzne, galanterja, kosmetyka, kuśnierstwo, wyroby ludowe, maszyny i narzędzia, meble, napoje alkoholowe, porcelana, artykuły radio-techniczne, samochody i opony, artykuły spożywcze oraz wyroby włókiennicze.

Tegoroczne Targi Katowickie wykazały się większą frekwencją wystawców i kupujących oraz estetyczniejszym wyglądem stoisk.

Po raz pierwszy w Polsce została wprowadzona na Targach praktyka handlowa dla uczniów szkół handlowych pod kontrolą dyrekcji i profesorów szkół, Wydziału Oświecenia Woj. Śl. oraz Zarządu Targów.

Na szczególne podkreślenie zasługuje rola Targów w propagowaniu wytwórczości polskiej, zwłaszcza jeżeli się weźmie pod uwagę, że na terenie Śląska ludność przyzwyczajona jest od dawnych lat do zakupywania wyrobów zagranicznych, przedewszystkiem niemieckich.

Poza wymienionemi targami o charakterze ogólnym w roku 1935 odbywały się targi branżowe.

Na czoło wysuwają się Międzynarodowe Targi Futrzarskie w Wilnie, które odbyły się w czasie od dn. 29 czerwca do dn. 14 lipca. Targi Futrzarskie odbyły się po raz pierwszy w zeszłym roku, stając się terenem transakcji kupców polskich. Tegoroczna impreza prócz firm krajowych zgromadziła również firmy zagraniczne. Na 81 firm na Międzynarodowych Targach Futrzarskich było 10 firm zagranicznych. Udział tych firm ułatwił porównanie jakości oferowanych zagranicznych towarów z towarami krajowymi, wykazując poważne zaawansowanie się naszej produkcji w wyrobie skór oraz garbowaniu i farbowaniu futer. Została w wielu wypadkach stwierdzona nie tylko jednakowa jakość, ale nawet wyższość niektórych gatunków futer, oferowanych przez firmy krajowe, w porównaniu z futrami firm zagranicznych. Ponadto firmy krajowe w porównaniu z zagranicznymi wyróżniały się na ogół niższą ceną oferowanych artykułów. Wskazuje to już obecnie na możliwości naszego futrzarstwa pod względem specjalizacji oraz zdobywania znaczenia (znanej marki) na rynkach futrzarskich.

Poczynając od roku 1929, Izba Przemysłowo-Handlowa w Lublinie organizuje co roku w jesieni Targi Chmielowe. Stały charakter tej imprezy uzasadnia się warunkami terenu, który reprezentuje 80% krajowej produkcji chmielu i który w eksporcie tego artykułu zajmuje pierwsze miejsce.

Doświadczenia z szeregu lat wskazują na to, że Lubelskie Targi Chmielowe są instytucją bardzo pożyteczną dla rodzimej produkcji i propagandy polskiego artykułu na rynkach zagranicznych.

Tegoroczne Targi Chmielowe w Lublinie odbyły się w czasie od dn. 24 września do dn. 5 października i cieszyły się dużym zainteresowaniem.

IV Ogólnopolskie Targi na Jęczmień Browarny i Słód Piwowarski miały miejsce w dn. 24 ÷ 26 września. Organizatorem tych targów jest Związek Wytwórców Jęczmienia Browarnego Rzplitej Polskiej. Zadaniem tej imprezy jest ułatwienie i polepszenie warunków zbytu jęczmienia browarnego i słodu piwowarskiego.

W r. b., pragnąc wykorzystać Targi również dla celów propagandy wśród rolników poprawy i normalizacji produkcji jęczmienia w kierunku przystosowania jego jakości do wymagań przemysłu piwowarskiego, organizatorzy Targów urządzili pokaz prób jęczmieni: browarnego i ziemnego oraz słodu; pokaz ten był połączony z premjowaniem.

Poza omówionymi wyżej imprezami targowymi o charakterze ogólnym i branżowym w roku 1935 odbyły się targi o typie lokalnym: Targi Kalwaryjskie, które odbyły się od dn. 14 lipca do dn. 15 sierpnia, oraz Targi Pałuckie, które odbyły się od dn. 15 do dn. 24 września.

Celem tych targów jest ożywienie lokalnych obrotów handlowych przez bezpośrednie zetknięcie się szerszego ogółu kupujących i sprzedających. Nawet o stosunkowo małym zasięgu towarowym imprezy te przyczyniają się do pobudzenia do zwiększenia bądź udoskonalenia lokalnej produkcji.

Ponadto w czasie od dn. 28 września do dn. 13 października odbyły się „Jesienne Tygodnie Targowe” w Katowicach, mające na celu zwiększenie obrotów w działach sezonowych.

Z szeregu wystaw, jakie zostały zorganizowane w roku 1935, zasługuje na szczególną uwagę „Pociąg-Wystawa”. Imprezę tę przygotowało Centralne Towarzystwo Popierania Wytwórczości Krajowej w Warszawie. W trzydziestu kilku wagonach, specjalnie przerobionych do użytku wystawców, z wagonem-kino, wagonem restauracyjnym oraz z własną elektrownią — znajduje się interesujący przegląd naszego gospodarstwa narodowego. „Pociąg-Wystawa” objeżdża poszczególne dzielnice Państwa Polskiego. Obecnie „Pociąg-Wystawa” objeżdża miasta oraz miasteczka województw zachodnich, gdzie impreza ta spotyka się z nadzwyczaj przychylnym przyjęciem tamtejszego społeczeństwa.

W poszczególnych miejscowościach są organizowane komitety przyjęć, odczyty, pogadanki i t. p. Tłumy zwiedzających „Pociąg-Wystawę”, przekraczające w niektórych miastach 40% ogólnej liczby mieszkańców, świadczą wybitnie o tym, że idea propagandy wytwórczości polskiej, jaką szerzy ta impreza, znajduje duże zrozumienie wśród społeczeństwa ziem zachodnich. „Pociąg-Wystawa” odgrywa zatem rolę nie tylko czynnika wystawowego, lecz również poważnego ośrodka propagandowego, uświadamiającego konsumentów co do znaczenia i wartości wyrobów polskich.

Poważne znaczenie dla budownictwa mieszkaniowego miała Wystawa Budowlano-Mieszkaniowa w Warszawie w dzielnicy Koło, zorganizowana przez Bank Gospodarstwa Krajowego w okresie maj-wrzesień. Głównym celem Wystawy był pokaz i propaganda racjonalnego budownictwa małych mieszkań i domów mieszkalnych, wzorowo urządzonych wewnątrz mieszkalnych, sprzętów i urządzeń gospodarstwa domowego, jak również pokaz materiałów i konstrukcyj budowlanych, a także pokaz urządzenia ogródków.

Dzięki sprężystej organizacji Wystawa Budowlano-Mieszkaniowa osiągnęła swoje cele bezpośrednie dzięki rozsprzedaży znacznej ilości domów wolnostojących oraz członów domów bliźniaczych i szeregowych, oraz pośrednie — ze względu na korzyści, płynące z akcji propagandy racjonalnego budownictwa mieszkaniowego.

W czasie od dn. 7 do dn. 22 września została zorganizowana przez Ligę Drogową Wystawa Drogowa w Warszawie na terenie Politechniki Warszawskiej. Wystawa ta przyczyniła się do pogłębienia problemów drogowych i łączących się z nimi problemów motoryzacji. Ponadto wystawa miała znaczenie propagandowe. Wystawa wykazała, że — przy niskim poziomie motoryzacji i turystyki — posiadamy jednak wszelkie surowce oraz środki techniczne zupełnie wystarczające, by zagadnienie to rozwiązywać własnymi siłami.

Wystawa Drogowa była poważnym impulsem dla społeczeństwa i wysunęła problem drogowy na jedno z czołowych miejsc w polityce państwowej — ze względu na jego wielkie znaczenie dla życia gospodarczego oraz dla obrony Państwa. Zarówno wystawcy krajowi jak i zagraniczni dokonali szeregu korzystnych transakcyj.

Towarzystwo Wystaw i Targów w Gdyni zorganizowało w czasie od dn. 29 czerwca do dn. 1 września Wystawę Przemysłowo-Rzemieślniczą w Gdyni, która cieszyła się ogólnym zainte-

resowaniem nietylko krajowych, lecz i zagranicznych gości. Wystawa, obrazując rozwój drobnego przemysłu i rzemiosła polskiego, ułatwiła nawiązanie m. in. stosunków handlowych z przedstawicielami Federacji Polskich Kupców w Detroit, Polsko-Palestyńskiej Izby Handlowej w Tel-Aviv, Związku Katolickich Kupców w Kanadzie, kupców angielskich oraz kupiectwa w Gdańsku. Kupcy, krajowi osiągnęli poważne obroty (Z 442 tys.), których przedmiotem były: artykuły drobne, galanterja, wyroby blaszane do użytku gospodarstwa domowego, ceramiczne, sztuczne kwiaty, wyroby lniane, przemysłu ludowego i t. p.

Lubelska Izba Rolnicza i Lubelsko-Podlaski Oddział Tow. Lniarskiego w Wilnie oraz Spółdzielnia „Lubelski Przemysł Ludowy” urządziły w okresie 1 ÷ 16 czerwca wystawę „Len Polski i Lubelski Przemysł Ludowy”. Wystawa miała na celu zaznajomienie szerokich sfer z zadaniami i znaczeniem akcji lniarskiej. Wystawa przeprowadziła propagandę wszelkiego rodzaju wyrobów lnianych ze specjalnem uwzględnieniem samodziółów lubelskich, wykazując, że na terenie województwa lubelskiego są już oddawna wyrabiane różne tkaniny samodziółowe, co pozwoliło na obalenie legendy, że wyłącznie ziemie wschodnie produkują te wyroby.

Pozatem zwrócono uwagę konsumenta na lubelskie ośrodki tkanin artystycznych samodziółowych, jak artystyczna tkalnia w Zwierzyńcu (makaty, poduszki), szkoły społeczne w pow. hrubieszowskim (kilimy) i t. d.

Ponadto zostały uwypuklone możliwości województwa lubelskiego w zakresie rzemiosła, jak: kozusznictwa, garncarstwa, sitarstwa oraz rzeźby w drzewie.

Stowarzyszenie Elektryków Polskich zorganizowało w czasie od dn. 30 maja do dn. 10 czerwca Wystawę Elektrotechniczną S. E. P. w Bydgoszczy. Wystawa zaznajomiła społeczeństwo z produkcją rodzimego przemysłu elektrotechnicznego i z najnowszymi zdobyczami techniki, przyczyniając się niewątpliwie do ożywienia produkcji krajowej w tym zakresie. Impreza ta miała duże znaczenie dla propagandy elektryfikacji tego okręgu — ze względu na istnienie znacznych zakładów produkcji energii elektrycznej, z wodną elektrownią w Gródku na czele, pokrywającą w $\frac{2}{3}$ zapotrzebowanie prądu elektrycznego na Pomorzu. Wystawa uwypukliła 3 główne działy przemysłu elektrotechnicznego: wytwórczy (maszyny, aparaty elektryczne, żarówki, lampy, grzejniki, kable i przewody i t. p.), elektrowniany (pokazy, wykresy) oraz narzędziowy (narzędzia, stosowane w elektrotechnice).

Zrzeszenie Byłych Wychowanków Liceum Krzemienieckiego urządziło w czasie od dn. 30 marca do dn. 14 kwietnia „Wystawę Wołyńską”. Wystawa dotyczyła wszystkich działów życia Wołynia, w szczególności kładąc nacisk na dydaktykę działów: kulturalno-oświatowego, gospodarczego oraz krajoznawczo-turystycznego.

W czasie od dn. 15 września do dn. 1 października Oddział Lubelsko-Polskiego Towarzystwa Higienicznego zorganizował Wystawę Higieniczną, która prócz dydaktyki posiadała duże znaczenie propagandowe w zakresie higieny społecznej.

Okręgowe Towarzystwo Rzemieśnicze w Siedlcach zorganizowało w czasie 13 ÷ 17 czerwca Podlaską Wystawę Rzemieśniczą w Siedlcach, która była przeglądem wytwórczości rzemieślniczej w działach: drzewnym, metalowym, włókienniczym, budowlanym, skórzanym oraz spożywczym. Na wystawie tej, która powstała pod hasłem „frontem do szarego człowieka”, rzemiosło podlaskie wykazało, że jest zdolne do produkcji w stopniu mniejszym niż w innych częściach kraju; przyczem rozumie konieczność stosowania nowoczesnych metod postępowania oraz stara się współdziałać w powszechnym wysiłku zespolenia sił drobnych zakładów przetwórczych.

Izba Handlowa Polsko-Jugosłowiańska urządziła w czasie 1 ÷ 15 maja we Lwowie I Wystawę Jugosłowiańską. Impreza ta przedstawiła próbki artykułów przeważnie eksportowanych przez Jugosławję do Polski, jak: owoce suszone, wina, tłuszcze techniczne, papryka, rudy metaliczne, roboty ręczne, wyroby jubilerskie, stroje etnograficzne. Ponadto na wystawie był dział turystyczny, obesłany przez organizację jugosłowiańską „Putnik”.

W czasie 1 ÷ 4 listopada odbyła się w Warszawie Wystawa Przemysłowo-Dentystyczna, którą urządził Komitet Organizacyjny VII Polskiego Zjazdu Stomatologicznego w Warszawie.

Izba Rzemieśnicza w Krakowie urządziła w okresie od dn. 19 października do dn. 4 listopada Wystawę Sportowo-Turystyczną.

Do końca roku projektowane są jeszcze następujące wystawy:

1) w czasie od dn. 24 listopada do dn. 1 grudnia Towarzystwo Ogrodnicze Warszawskie organizuje Wystawę Owocarską;

2) w dn. 24 listopada ma się odbyć VII Kiermasz Kupiecki, zorganizowany przez Centralny Związek Detalicznego Kupiectwa Chrześcijańskiego.

Jak z powyższego przedstawienia wynika, odbyte w roku 1935 targi i wystawy przedstawiają dużą różnorodność zarówno co do charakteru, jak i co do zakresu oraz co do celów, jakie sobie stawiają.

Korzyści tych imprez są niewątpliwie. Dają one przegląd naszej wytwórczości, uświadamiając konsumenta o nowych bądź o udoskonalonych działach produkcji. Są one poważnym środkiem propagandowym i wpływają na ożywienie obrotów.

Imprezy te zasługują na uznanie jeszcze i z tego względu, że w okresie osłabionego popytu są organizowane pod hasłem przełamania bierności i nadania życiu gospodarczemu nowego bardziej ożywionego rytmu.

M. Szyszkowski

KONJUNKTURA A BILANS PŁATNICZY¹⁾

Artykuł niniejszy, o charakterze wyłącznie dyskusyjnym, stanowi zakończenie rozważań P. M. Kaleckiego, dotyczących zagadnienia poprawy konjunkturnej z punktu widzenia teorii konjunktury.

REDAKCJA

NIE ULEGA WĄTPLIWOŚCI, że poprawa konjunkturna wywołuje pasywizację bilansu handlowego, t. zn. zmniejszenie salda czynnego względnie zwiększenie salda biernego. Najbardziej oddziałują w tym kierunku wzrost zapotrzebowania na zagraniczne towary, niewytwarzane w kraju, który wynika z tej poprawy. Np. w Polsce wzmoczenie produkcji przemysłowej pociąga za sobą przede wszystkim zwiększenie importu surowców: wełny, bawełny, skór, rudy żelaznej i t. p.; dalej, wzrost inwestycji powoduje podniesienie przywozu maszyn, a wzrost konsumpcji — przywozu towarów kolonialnych.

Drugą przyczyną pasywizacji bilansu handlowego jest podnoszenie się w trakcie poprawy konjunkturnej cen wewnętrznych. Zwiększa ono szanse importu towarów zagranicznych, współzawodniczących z odpowiednimi towarami krajowymi, i tak samo zmniejsza zdolność konkurencyjną towarów krajowych na rynku zewnętrznym. Należy zaznaczyć, że ten wpływ wyższej cen na bilans handlowy jest w obecnych warunkach znacznie słabszy niż wpływ zwiększenia zapotrzebowania na niewytwarzane w danym kraju towary zagraniczne, o którym była wyżej mowa. Istotnie, naskutek protekcjonizmu celnego podnoszenie się cen wewnętrznych nie umożliwia jeszcze — dopóki nie przekracza pewnych granic — importu towarów konkurencyjnych. Silniejsze jest niewątpliwie hamowanie przez wyższą cen eksportu, ale i ten związek naskutek dużej roli dumpingowego wywozu karteli nosi charakter dość luźny.

Czy pasywizując bilans handlowy — jak to stwierdziliśmy, głównie przez wzmoczenie zapotrzebowania na surowce zagraniczne i t. p. — poprawa konjunkturna nie uruchamia żadnych sił, któreby odwracały niebezpieczeństwo, wynikające z tego pogorszenia bilansu handlowego dla waluty? W przypadku swobodnego międzynarodowego przepływu kapitałów takie siły niewątpliwie istnieją. Kraj, w którym poprawia się konjunktura, cechuje wyższą niż poprzednio rentowność przemysłu, co stanowi atrakcję dla dopływu kapitału zagranicznego. Nie może jednak, naogół biorąc — zwłaszcza w warunkach obecnych — być mowy o takim doskonałym funkcjonowaniu międzynarodowego obiegu kapitałów: w żadnej może dziedzinie życia gospodarczego niema tyłu, co w tej właśnie, odchylen od szematu teoretycznego. W jednym tylko wypadku istnieć będzie z reguły duże prawdopodobieństwo automatycznego skompensowania pogorszenia bilansu handlowego przy poprawie konjunkturnej przez dopływ kapitałów. Mamy tu, mianowicie, na myśli wypadek, gdy poprawa konjunkturna następuje w kraju, który wywozi kapitał; wzrost rentowności w związku z poprawą konjunkturną wywoła w takim kraju najprawdopodobniej osłabienie wywozu kapitału i lokowanie go w kraju. Jeśli jednak abstrahować od tego wypadku, to przy

poprawie konjunkturnej należy naogół spodziewać się pogorszenia sytuacji walutowej: wywołana przez poprawę konjunktury pasywizacja bilansu handlowego pociąga za sobą odpływ złota względnie dewiz. Jeżeli bank emisyjny nie zareaguje na to podwyżką stopy procentowej, która — zniechęcając do inwestycji — działać będzie tłumiąco na konjunkturę, to zmniejszanie się zasobów kruszcowo-dewizowych trwać będzie nadal, a w miarę rosnącego ożywienia będzie się nawet potęgowało.

2.—Opisane tu reperkusje poprawy konjunkturnej na bilans handlowy nie zależą zupełnie od tego, czy jest to poprawa „naturalna”, czy też „sztuczna”, t. zn. wywołana nakrecaniem konjunktury. Niezależnie od przyczyn wzrostu wytwórczości wzrost ten pociągnie za sobą zwiększone zapotrzebowanie na surowce zagraniczne i t. p. — zarówno poprawa „automatyczna” jak i nakrecanie konjunktury wywołują z reguły wzrost importu.

Częstokroć dopatrują się jakiegoś bezpośredniego związku między deficytem budżetowym i pogorszeniem sytuacji walutowej. Teoretycznie biorąc, trudno zrozumieć, na czym ten bezpośredni związek miałby polegać; sytuacja walutowa zależy jednak od bilansu płatniczego z zagranicą, a ten bezpośrednio nie ma nic wspólnego z deficytem. Istnieje natomiast, niewątpliwie, związek pośredni. Jeśli deficyt budżetowy finansowany jest zapomocą tworzenia dodatkowej siły nabywczej, to nakreca on konjunkturę, wywołuje wzrost produkcji i na tej drodze wpływa istotnie na wzrost importu, a więc i pogorszenie sytuacji walutowej. Oczywiście, że jeśli deficyt finansowany będzie zapomocą zaciągania kredytów, lecz bez tworzenia dodatkowej siły nabywczej, a więc kosztem utracenia kredytów dla przedsiębiorców prywatnych, to nie wywoła to zwiększenia wytwórczości, a tem samem i konsekwencji walutowych — deficyt może ujemnie działać na walutę tylko wtedy, gdy działa dodatnio na wytwórczość.

Jest to słuszne — z jednym zresztą wyjątkiem. Jeśli t. zw. publiczność hołduje „teorii” bezpośredniej zależności między deficytem a walutą, to ujawnienie deficytowości budżetu pobudza ją do tezauryzacji w złocie lub obcych walutach, co może oczywiście zaciążyć na sytuacji walutowej, i to znacznie poważniej niż opisany wyżej mechanizm oddziaływania deficytu na wzrost wytwórczości. Jako świetny przykład służyć tu mogą stosunki francuskie.

3.—Cóż zajdzie w kraju, w którym ma miejsce „naturalna” lub „sztuczna” poprawa konjunktury, a nie nastąpił dopływ kapitału zagranicznego? Jeśli na wywołany przez nią odpływ złota lub dewiz bank emisyjny zareaguje według przepisów klasycznych podniesieniem stopy procentowej, albo innymi restrykcjami kredytowymi, to może oczywiście — jak to wspomnieliśmy wyżej — przywrócić równowagę walutową, hamując poprawę konjunkturną, gdyż tem samem redukuje popyt na towary zagraniczne, nieprodukowane w kraju. Cóż stanie się jednak, jeśli bank emisyjny tego nie uczyni? Otóż, w wypadku posiadanych dużych rezerw kruszcowo-dewizowych można, oczywiście, przetrwać dość długo i doczekać się w ten sposób pomyślniejszej konstelacji w handlu międzynarodowym lub w międzynarodowym ruchu

¹⁾ P. art. „Istota poprawy konjunkturnej” (zesz. 43/1935, str. 1320).

kapitałów. Sytuacja może się jednak często skomplikować przez fakt, że trwający w ciągu dłuższego czasu odpływ złota budzi refleksje co do stałości waluty i powoduje tezauryzację w złocie lub w walutach zagranicznych.

Powstaje tu pytanie, czy dewaluacja, będąca często wynikiem tego stanu rzeczy, przywraca równowagę walutową. Dewaluacja ma naogół przedewszystkiem ten tylko efekt doraźny, że wracają kapitały, które uciekły przedtem właśnie w obawie przed możliwością jej nastąpienia. Tak było np. przy dewaluacji angielskiej i belgijskiej. Jest to jednak, oczywiście, efekt jednorazowy. Chodzi nam tu natomiast o co innego, a mianowicie: czy dewaluacja może torować dostatecznie silnie drogę eksportowi, by mógł on zrównoważyć zwiększone zapotrzebowanie na import surowców zagranicznych i t. p. w związku z poprawą konjunkturalną.

Przypuśćmy, że naskutek dewaluacji ceny w złocie obniżyły się o 20%. Oznacza to, że za dotychczasowy eksport otrzymać można wzamian 0·8 dotychczasowego importu. Aby więc uzyskać dotychczasowy wolumen importu, trzeba wyeksportować $\frac{1}{0\cdot8} = 1\cdot25$ razy więcej niż dotąd. Jeżeli przeto eksport wzrośnie mniej niż o 25%, to nie będzie można wzamian zań nabyć nawet dotychczasowej ilości towarów importowanych.

Jeśli eksport wzrośnie mało co więcej niż o 25%, to umożliwi to, co prawda, import w nieco większej wysokości, ale do dyspozycji kraju pozostanie wtedy mniej dóbr niż przed dewaluacją: będzie można bowiem podnieść tylko trochę wytwórczość (ze względu na mały wzrost importu surowców), a wywiezie się znacznie więcej (przeszło o 25%) towarów niż przed dewaluacją. To przegrupowanie zbytu odbędzie się w ten sposób, że wzrost cen w walucie krajowej, wywołany podrożeniem surowców zagranicznych, wpłynie na skurczenie konsumpcji wewnętrznej.

Dewaluacja może więc rozwiązywać problemy, występujące przy poprawie konjunkturalnej, jedynie wówczas, jeśli popyt zagranicy na towary danego kraju jest b. elastyczny, jeśliby np. dewaluacji o 20% mógł odpowiadać znacznie większy niż 25%-owy wzrost eksportu.

Otóż, właśnie obecnie popyt ten jest bardzo sztywny, a to w związku z silnym napięciem protekcjonizmu. W świecie wolnokonkurencyjnym towar kraju o zdeprecjonowanej walucie rozprzestrzeniałby się na te wszystkie rynki zbytu, które dotychczas były dlań niedostępne wskutek wysokich kosztów transportu i innych kosztów sprzedaży (prowizje, reklama i t. p.). Przy systemie protekcjonistycznym natomiast dewaluacja tak nie działa, bo mniejsza dewaluacja może wogóle nie pozwolić na „przeskoczenie” istniejących cel, a większa wywołuje retorsje celne ze strony zainteresowanych krajów. Dla zilustrowania sztywności popytu na towary danego kraju warto tu nadmienić, że dewaluacja japońska wywołała w okresie od 1931 r. do 1934 r. wzrost ilości towarów eksportowanych o 37%, co jednak pozwoliło na zwiększenie wolumenu importu tylko o 9%.

4. — Czy w powyższych rozważaniach zmienia się coś, jeśli dla obniżenia cen danego kraju, liczonych w złocie, stosować nie dewaluację tylko t. zw. „defla-

cję kosztów”? Przypuśćmy, że w jakimś kraju następuje obniżenie płac robotniczych i podatków (kosztem płac urzędniczych), w wyniku czego obniża się ogólny poziom cen. Wtedy osiąga się ten sam efekt, co przy dewaluacji. Zwiększa się konkurencyjność towarów danego kraju na rynku zagranicznym, ale nie oznacza to jeszcze wcale, że można w ten sposób uzyskać środki na rozszerzenie importu. Powstają tu te same opory, o których mówiliśmy, rozważając skutki dewaluacji. Sprzedając własne towary taniej, można wzamian za nie nabyć tylko wtedy znacznie więcej towarów zagranicznych, jeśli wzrost wolumenu eksportu jest znacznie większy niż to potaniecie, jeśli popyt zagraniczny na towary danego kraju jest elastyczny. Najwięcej własnych towarów można byłoby sprzedać, oddając je darmo, ale wtedy nie dostaliby się za nie właśnie nic. W warunkach więc obecnego natężenia protekcjonizmu deflacja kosztów — zupełnie tak samo jak dewaluacja — nie może być środkiem zażegnania trudności walutowych, wynikających przy poprawie konjunkturalnej.

5. — Trudności w bilansie płatniczym, jakie wynikają przy poprawie konjunkturalnej, o ile niema dopływu kapitału zagranicznego — zwalczają czasem kraje dłużnicze, zawieszając transfer rat i odsetków od długów. Zapewniają sobie one w ten sposób nadwyżkę zagranicznych środków płatniczych w wysokości dotychczasowego transferu, których mogą użyć na zwiększenie importu. W ten sposób wysokość dotychczasowego transferu wyznacza tu zakres możliwości alimentowania poprawy konjunkturalnej surowcami zagranicznymi i wytycza tem samym granice, w których rozwijać się ona może bez żadnych specjalnych trudności.

Należy jednak zaznaczyć, że jeśli kraj dłużniczy ma dodatnie saldo bilansu handlowego w stosunku do kraju, będącego jego wierzycielem, to wtedy ten ostatni skonfiskować może osiągnięte przez kraj dłużniczy nadwyżki na rzecz obsługi długów, i zawieszenie transferu nie da na tym odcinku efektu.

6. — Cóż jednak stanie się w kraju, w którym nastąpiła poprawa konjunkturalna, np. dzięki nakręcaniu konjunktury, jeżeli nie nastąpi dopływ kapitału zagranicznego, jeżeli kraj ten nie zawiesi transferu, albo jeżeli to zawieszenie nie da mu dostatecznych środków płatniczych dla pokrycia zwiększonego importu? Wiemy już, że odbywać się będzie wówczas odpływ złota lub dewiz, i gdy kraj ten stanie przed perspektywą wyczerpania ich rezerw, pozostanie mu tylko jedno: ograniczenie importu surowców zagranicznych i t. p. Postaramy się teraz zbadać konsekwencje takiego stanu rzeczy.

Zrobimy to najpierw dla uproszczonego szematu gospodarczego. Wyobraźmy sobie, mianowicie, fikcyjny kraj, w którym we wszystkich gałęziach produkcji potrzebne są, i to w tej samej proporcji, surowce zagraniczne. W tych warunkach wolumen produkcji jest wyznaczony ściśle przez wolumen importu surowców. Przypuśćmy, że w takim kraju nakręca się konjunkturę, np. zapomocą inflacyjnie finansowanych inwestycji publicznych, że naskutek wzmożenia importu następuje odpływ złota, i że wobec tego ogranicza się import surowców do dawnej wysokości. Jeśli nie zaprzestanie się wtedy nakręcania konjunktury, to naskutek zmniejszonej podaży wszystkich towarów, których produkcja musiała wszak spaść w tym

samym stosunku, co import surowców — nastąpi wzrost cen. Łatwo zauważyć, że wtedy konsumpcja robotnicza będzie mniejsza, niż gdyby nakręcania wogóle nie przedsięwzięto. Istotnie, import surowców, a więc i produkcja, wróciły do poziomu sprzed nakręcania konjunktury, ale stosunek cen do płac uległ podniesieniu. Wobec tego w rezultacie nastąpił jedynie spadek konsumpcji robotników na rzecz zwiększonego zysku kapitalistów.

Rzeczywisty układ gospodarczy odbiega bardzo znacznie od powyższego układu fikcyjnego i to w trzech kierunkach: 1) udział zagranicznych surowców w poszczególnych gałęziach produkcji jest bardzo różny — tak np. w Polsce udział surowców zagranicznych w produkcji tkanin jest stosunkowo bardzo znaczny, a natomiast bardzo nikły w budownictwie mieszkaniowym; 2) istnieją, ograniczone co prawda, możliwości wyprodukowania danego artykułu przy mniejszym zużyciu surowca, a większym nakładzie pracy (można np. wytworzyć tkaninę bawełnianą tej samej mocy, zużywając mniejszą ilość bawełny, a to dzięki stosowaniu cieńszej przędzy i innemu sposobowi tkania); 3) istnieją — co prawda w wąskim zakresie — możliwości intensywniejszego wykorzystania własnych źródeł surowcowych oraz produkcji surowców zastępczych.

Wszystkie te trzy czynniki wpływają na to, że przy ograniczonym imporcie surowców zagranicznych może przecież nastąpić wzrost wytwórczości krajowej. Gdy podnoszą się ceny towarów, w których udział surowców zagranicznych jest znaczny, to następuje przesunięcie spożycia od tych towarów do takich, w których tkwi mało surowców zagranicznych i które przeto mało podrożały (zmniejszy się np.

może popyt na towary włókiennicze, a zwiększyć zapotrzebowanie na mieszkania). Dalej zwyczajka cen towarów o znacznej zawartości surowca zagranicznego stanowić będzie zachętę do produkowania tych towarów przy mniejszym zużyciu surowca i większym nakładzie pracy, oraz do eksploataowania własnych ubogich źródeł surowców i do produkowania surowców syntetycznych. Im silniej reaguje popyt na wyższe ceny jednych artykułów, przesuując się do innych, oraz im większa jest zastępowalność surowców zagranicznych w danym rodzaju produkcji — tem większe są też możliwości zwiększenia produkcji przy danym imporcie surowców.

Wobec tego w rzeczywistości ograniczenia importowe przy nakręcaniu konjunktury wywołują efekt pośredni między tym, jakiby miał miejsce w opisanym wyżej fikcyjnym układzie, w którym produkcja jest proporcjonalna do importu surowców zagranicznych, i tym pomyślnym przebiegiem, jakiby wystąpił, gdyby alimentowanie wzrostu produkcji zapomocą surowców zagranicznych nie natrafiało na żadne trudności. W rzeczywistości produkcja wzrasta mimo ograniczeń importowych, ale rosną przytem jednocześnie silnie ceny towarów o znacznej zawartości surowców zagranicznych, co wpływa na silny spadek udziału procentowego dochodów robotniczych w dochodzie społecznym. Wobec tego nie można przewidzieć, czy przy takiej wypaczonej poprawie konjunkturalnej nastąpi wogóle wzrost konsumpcji szerokich mas.

Doskonałym przykładem tego typu poprawy konjunkturalnej jest nakręcanie konjunktury w Niemczech, które zanalizujemy w oddzielnym artykule.

M. Kalecki

KRONIKA GOSPODARCZA

DELEGACJE PRACOWNIKÓW U PANA PREMJERA I PANA WICEPREMJERA

W dn. 31/X r. b. delegacja reprezentacji zawodowej pracowników państwowych w osobach PP.: Franciszka Sienkiewicza, Piotra Nowakowskiego i Tadeusza Domańskiego została przyjęta na dłuższej audjencji przez Pana Prezesa Rady Ministrów Mariana Zyndram-Kościałkowskiego.

Delegacja przedstawiła Panu Premierowi obecny ciężki stan materialny pracowników państwowych i emerytów oraz niepokój, jaki zapowiedź obniżki uposażeń wśród nich wywołała.

Pan Premier oświadczył delegacji, że jego zasadniczy stosunek do obniżki uposażeń jest zdecydowanie negatywny, i że decyzja wprowadzenia podatku nadzwyczajnego od uposażeń pracowniczych została powzięta przez Rząd po głębokim rozważeniu sytuacji finansowej Państwa, jako jedyna możliwa droga do zrównowżenia budżetu i utrzymania stałości waluty, a tem samem realnej wartości płac pracowników.

Pan Premier podkreślił, że przy ustalaniu norm podatku Rząd będzie kierował się przede wszystkim chęcią sprawiedliwego rozłożenia tego podatku w zależności od wysokości uposażeń.

Audjencja została zakończona gorącym apelem Pana Premjera do ogółu pracowników państwowych o rzetelną ich pracę w zakresie podejmowanej przez Rząd akcji oszczędności w gospodarce groszem publicznym, oraz zapewnieniem, że nakładany obecnie podatek będzie w miarę poprawy sytuacji gospodarczej zlikwidowany stopniowo, poczynając od najniższej grupy uposażeń, przyczem dążeniem Rządu będzie tak przeprowadzić oszczędności budżetowe, by okres obciążenia pracowników państwowych trwał możliwie krótko.

W dn. 2/XI r. b. delegacja Centralnej Rady Pracowniczej w osobach PP.: Pos. R. Krukowskiego, Fr. Sienkiewicza, Pos. Wł. Szczepańskiego, Inż. Wł. Dziekońskiego i T. Domańskiego została przyjęta przez Pana Wicepremiera i Ministra Skarbu, Inż. E. Kwiatkowskiego.

Na audjencji, trwającej ponad 2 godziny, delegacja poruszyła i omówiła wszystkie dotyczące pracowników zagadnienia, przyczem oświadczyła się przeciw obniżce uposażenia i emerytur, w motywach zaś swego stanowiska w tej sprawie podkreśliła, że dotychczasowe ciężkie ofiary pracowników nie przyniosły dodatnich wyników gospodarczych.

Pan Wicepremier Kwiatkowski w dłuższym wywodzie rozwinął podstawowe przesłanki planu gospodarczego Rządu, którego zasadniczym elementem jest konieczność natychmiastowego zrównoważenia budżetu Państwa, jako podstawa do dalszych prac nad ożywieniem życia gospodarczego kraju.

Jeśli chodzi o zrównoważenie budżetu Rząd miał tylko trzy drogi wyjścia: pokrywanie deficytów środkami inflacyjnymi, przesunięcie terminu wypłacania uposażeń, lub wreszcie obniżka uposażeń w formie podatku nadzwyczajnego. Rząd wybrał drogę ostatnią w głębokim przeświadczeniu, że jakkolwiek będzie ona dla świata pracowniczego ciężka, ale ograniczona w czasie, a spośród wszystkich możliwości najbardziej wskazana zarówno z punktu widzenia interesów Państwa, jak i interesów świata pracy.

Pan Wicepremier zapewnił delegację, że dołoży wszelkich starań, by najniżej uposażonych najmniej obciążać, oraz będzie dążył, by przez równoczesną obniżkę komornego, zwolnienie od podatków lokali mniejszych oraz obniżkę cen niektórych artykułów przemysłowych przynajmniej częściowo zrównoważyć budżety pracownicze. Pan Wicepremier oświadczył, że ma głęboką wiarę, iż obecna ofiara świata pracy przyniesie pozytywne rezultaty, a wyniki te będą widoczne w ciągu niedługiego czasu.

W sprawie emerytur Pan Minister informował, że istotnie akcja oszczędnościowa Rządu obejmuje i tę dziedzinę. Ostateczne decyzje jeszcze nie zapadły, lecz zamierzenia idą m. in. w kierunku ustalenia górnej maksymalnej granicy uposażeń emerytalnych oraz w kierunku rewizji policzalności lat służby zaborczej do emerytury. W żadnym wypadku nikt z obecnych emerytów nie będzie pozbawiony zaopatrzenia. Podniesienie minimum, uprawniającego do nabycia praw emerytalnych, z 15 na 20 lat nie jest brane pod uwagę.

Pan Wicepremier oświadczył delegacji, że Rząd postanowił zmobilizować pewne sumy na oddłużenie pracowników państwowych; kredyt ten będzie bezprocentowy.

KOMISJA DO WSPÓŁPRACY Z SAMORZĄDEM GOSPODARCZYM, powołana do życia uchwałą Komitetu Ekonomicznego Ministrów, rozpoczęła swe badania od Wilna, dokąd przybyła w dn. 29/X.

Konferencję, w której wzięli udział przedstawiciele: Izby Przemysłowo-Handlowej w Wilnie, izb rolniczych: Wileńskiej, Białostockiej i Poleskiej, izb rzemieślniczych: Wileńskiej, Nowogródzkiej i Poleskiej oraz delegacji 4 północno-wschodnich urzędów wojewódzkich — zajął przewodniczący Komisji, Dyrektor Gabinetu Ministra Skarbu, P. Wiktor Martin, podkreślając, że Komisja rozpoczęła swą działalność od Wilna, jako stolicy ziem północno-wschodnich, których rozwój gospodarczy jest szczególnie ważnym elementem w ogólnym rozwoju gospodarczym kraju.

Tematem konferencji były aktualne potrzeby i dzyderaty różnych dziedzin gospodarczych w zakresie obrotu wewnętrznego, oraz sprawy: handlu zagranicznego, komunikacyjne, taryfowe, podatkowe, socjalne, oddłużeniowe oraz sprawy, związane z działalnością administracji państwowej i komunalnej w dziedzinie gospodarczej. Ponadto Komisja odbyła

konferencje z przedstawicielami poszczególnych gałęzi produkcji oraz kierownikami wojewódzkich wydziałów gospodarczych. Część Komisji zwiedziła nadto niektóre warsztaty produkcyjne w Wilnie i jego okolicach.

W Lublinie, do którego Komisja przybyła w dn. 30/X, odbyła się konferencja z udziałem przedstawicieli samorządów gospodarczych i naczelników wydziałów gospodarczych urzędów wojewódzkich: lubelskiego i wołyńskiego. Poza to odbyto szereg rozmów z reprezentantami poszczególnych gałęzi przemysłu i rzemiosła, sfer rolniczych oraz z delegatami załóg robotniczych fabryk lubelskich. Następnie Komisja zwiedziła zakłady użyteczności publicznej oraz niektóre zakłady przemysłowe, zaznajamiając się z warunkami pracy. Część członków Komisji wyjechała również na teren województwa dla zwiedzenia gmin powiatów: lubelskiego i puławskiego.

W dalszym ciągu swego objazdu kraju — Komisja przybyła w dn. 1/XI do Lwowa. W pierwszym dniu bytności członkowie Komisji udali się do zagłębia naftowego, gdzie zwiedziła szereg zakładów i odbyli rozmowy z przedstawicielami przemysłu naftowego oraz z delegatami robotników. W drugim dniu odbyła się konferencja z przedstawicielami samorządów gospodarczych i kierownikami wydziałów gospodarczych urzędów wojewódzkich 3 województw południowo-wschodnich; poza to w posiedzeniach sekcji członkowie Komisji zetknęli się z reprezentantami sfer rolniczych, rzemieślniczych, przemysłowych i handlowych. W ostatnim dniu pobytu Komisja udała się w okolice Lwowa dla zapoznania się na terenie gmin polskich i ukraińskich z miejscowymi zagadnieniami wiejskimi.

W Krakowie — następnym po Lwowie etapie podróży Komisji — odbyto konferencję plenarną z samorządami gospodarczymi, naczelnikami wydziałów gospodarczych Urzędu Wojewódzkiego i okręgowym Inspektorem Pracy. Na konferencji tej referenci poszczególnych izb przedstawili najważniejsze potrzeby gospodarcze rejonu krakowskiego, omawiając w szczególności zagadnienia, związane z obrotem wewnętrznym i z zagranicą, sprawy podatkowe, komunikacyjne, socjalne, samorządowe, oddłużeniowe i inwestycyjne. Ponadto przeprowadzono rozmowy z przedstawicielami związków zawodowych i fabryk, następnie przedstawicielami poszczególnych branż przemysłu, handlu, rzemiosła i rolnictwa. Część Komisji wyjechała na teren powiatów: krakowskiego i wadowickiego, gdzie obejrzano kilka wsi o rozmaitym poziomie gospodarczym; m. in. zapoznano się z potrzebami przemysłu chałupniczego wyrobów wełnianych w Tyńcu. Komisja zwróciła również uwagę na potrzeby rzemiosła stolarskiego w Kalwarji.

W Katowicach Komisja odbyła konferencję z przedstawicielami Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego oraz izb gospodarczych; podobnie jak i w innych miejscowościach, odwiedzanych przez Komisję — tematem konferencji były aktualne zagadnienia gospodarcze. Omawiane też były najpilniejsze gospodarcze potrzeby okręgu śląskiego oraz sprawy inwestycyjne o charakterze regionalnym.

W Sosnowcu w konferencji wzięli udział przedstawiciele Izby Przemysłowo-Handlowej, Kieleckiej Izby Rolniczej i Izby Rzemieślniczej, naczelnicy wydziałów przemysłu i handlu, rolnictwa i opieki społecznej

Urzędu Wojewódzkiego. Obrady toczyły się w poszczególnych komisjach (przemysłowo-handlowej, rolniczej, rzemieślniczej, komunikacyjnej, podatkowej i socjalnej).

Z Sosnowca Komisja udała się do Poznania.

MIĘDZYMINISTERJALNA KOMISJA DLA SPRAW MOTORYZACJI KRAJU. — W celu ułatwienia rozwoju motoryzacji w Polsce oraz zapewnienia jednolitej polityki w tej dziedzinie — uchwałą Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dn. 30/X r. b. została utworzona międzyministerjalna komisja dla spraw motoryzacji kraju.

Zadaniem tej komisji jest badanie całokształtu zagadnienia motoryzacji, przygotowywanie wniosków i projektów rozporządzeń i przedkładanie ich kierownikom odpowiednich resortów oraz opinjowanie spraw, związanych z motoryzacją.

Wszelkie zarządzenia, pozostające w związku z motoryzacją, będą wydawane dopiero po uprzednim zaopiniowaniu ich przez komisję.

Komisja dla spraw motoryzacji urzęduje przy

Ministrze Komunikacji i będzie miała prawo zapraszać przedstawicieli resortów, niereprezentowanych w komisji, oraz czynniki społeczno-gospodarcze.

W skład komisji, której przewodniczy Pan Wice-minister Piasecki, wejdą delegaci Ministerstw: Komunikacji, Przemysłu i Handlu, Skarbu, Spraw Woj-skowych oraz Biura Ekonomicznego Rady Ministrów.

OD REDAKCJI

— W dn. 3 listopada r. b. zmarła nieoczekiwanie ś. p. Marja z Rudzkich Gieysztorowa, matka współ-założyciela i wieloletniego Redaktora naszego pisma P. Dyrektora Władysława Gieysztora i żona długo-letniego Redaktora działu komunikacyjnego w tygodniku P. Prof. Józefa Gieysztora.

Redakcja i ogół pracowników tyg. „Polska Gospo-darcza” składa na tem miejscu wyrazy głębokiego współbolewania obu Szanownym Kolegom, a zamiast kwiatów na trumnę ś. p. Gieysztorowej przynosi kwiaty 50 na Tow. Gniazd Sierocych.

SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWODAWCZYCH

PRZEMÓWIENIE PANA PREZESA RADY MINISTRÓW MARJANA ZYNDRAM-KOŚCIAŁKOWSKIEGO W SENACIE¹⁾

Wysoki Senacie! Na podstawie wzajemnego zrozumienia, podyktowanego poczuciem obowiązku wobec Państwa, pragnę budować nadal współpracę moją i mojego gabinetu z Senatem i Sejmem Rzeczypospolitej.

Przeżywane trudności gospodarcze zmusiły Rząd do zgłoszenia wniosku o udzielenie mu pełnomocnictw w dziedzinie ustawodawstwa gospodarczego.

W czasie obrad Sejmu oraz komisji Senatu poinformowaliśmy możliwie dokładnie, jaki użytek zamierza Rząd uczynić z pełnomocnictw. Nie chcę zatem zajmować czasu Wysokiej Izby naświetlaniem raz jeszcze obrazu przeżywanej przez nas sytuacji gospodarczej. Zna ją Wysoka Izba z dotychczasowych enuncjacji Rządu oraz bezpośredniego zetknięcia się z terenem.

Stoję przed Izbą, w której skład wchodzi senatorowie, którzy nie tylko w teorii i nie tylko w słowie walczyli z przeciwnościami, stwarzanymi przez życie, ale którzy w zmaganiu się z trudnościami, jako szefowie Rządu, ministrowie lub wybitni działacze gospodarczy i społeczni — nabyli duże doświadczenie.

Sądzę, iż niezależnie od możliwych różnic w ocenie tych czy innych fragmentów sytuacji, w ocenie całości jesteśmy wszyscy zgodni.

Wierzę, że w dalszym rozwoju prac rządowych spotkamy się z zaufaniem zarówno Izby Ustawodawczych, jak i większości społeczeństwa.

Zdaję sobie sprawę z trudności, przed którymi stoi Rząd. Oświadczam jednak, że tak samo jak moi poprzednicy od czasu przelomu majowego, nie cofnę się przed odpowiedzialnością i trudnością zadania i wykonam to, czego wymaga w obecnej chwili interes Rzeczypospolitej.

Zgodziłem się na dodatkowe obciążenia warstw pracujących, gdyż zostałem faktami przekonany, że to zarządzenie jest dziś niezbędne, i że w ra-

zie zaniechania go najwięcej ucierpiećby mogli właśnie ludzie pracy. Wierzę, że obecne twarde zarządzenia są tylko przejściowe. I tu pragnę jednego: pragnę, by ci, którzy dotknięci zostaną, zawierzyli memu zapewnieniu, iż wysiłek ich nie będzie zmarnowany i że w miarę, jak trudności dzisiejsze będą opanowywane — obciążenia te będą stopniowo znoszone, zacy-nając od tych, które dotyczą najniższej uposażonych.

Oświadczam wreszcie, że nie zdecydowałbym się na to dodatkowe opodatkowanie warstw pracujących, gdyby Rząd nie podejmował jednocześnie stanowczej akcji na rzecz usunięcia przerosłów, hamujących odbudowę życia gospodarczego, akcji, wiążącej się z zarządzeniami budżetowymi w jeden kompleks, a łagodzącej nowe obciążenia przez obniżkę szeregu składników kosztów utrzymania.

Wśród urzędników winno zapanować przeświadczenie, że od ich własnego wysiłku w tej wielkiej akcji, mającej na celu zrównoważenie budżetu państwa, zależy przede wszystkim przez rozumne oszczędzanie grosza publicznego, zależeć będzie skrócenie okresu tych obciążeń.

Wysoka Izbo! Konstytucja nasza mówi: „Państwo dąży do zespolenia wszystkich obywateli w harmonijnem współdziałaniu na rzecz dobra powszechnego”.

Tak, jak żołnierze w ciężkim boju jedną mają wolę, zespoloną w jeden wysiłek, dający im moc i konieczne warunki do zwycięstwa, tak samo do walki z nędzą obywateli, osłabiającą moc Państwa, musimy iść zgodnie, usuwając z drogi wszystko, co w tej walce przeszkadza. Cały aparat administracji państwowej i samorządowej, całą energię społeczną musimy zjednoczyć. Każdy program odbudowy gospodarczej, a program polski w szczególności, wymaga ustalenia pewnych niezmiennych zasad i ciągłości metod działania. Etapy walki zostały wyznaczone. Kierunek marszu wytyczony. Pierwszym nakazem, który

¹⁾ Wygłoszone na plenum Senatu w dn. 5 listopada 1935 r.

podejmu'emy, jest utrzymanie stałości waluty i zrównoważonego budżetu, gdyż na tych elementach, według naszego najgłębszego przekonania, opiera się wszelki aktywny program odbudowy zniszczonego przez niewolę, wojnę i kryzys gospodarstwa społecznego Polski. Podjęcie tego programu jest dalszym etapem w ciągłości rządów pomajowych, która jest trwała i widoczna. Tak, jak ongiś w latach walk o wolność i niepodległość naszej ojczyzny, stanowiliśmy jeden obóz i jedną nierozzerwalną i solidarną całość, maszerującą pod komendą Józefa Piłsudskiego ku lepszej przyszłości Narodu, tak też i dziś kroczymy i kroczyć będziemy razem naprzód w myśl Jego wytycznych i wskazań.

W przeżywanej obecnie chwili nie idzie wszak tylko o przełamanie może wielkich dziś, ale małych w perspektywie jutra przejściowych trudności. Akcja nasza — jeżeli ma wydać trwałe rezultaty, jeżeli ma stworzyć nowe i trwałe wartości — na dziś, na jutro i na dalszą przyszłość — musi się wesprzeć na zbiorowym wysiłku całego społeczeństwa, na wierze w zwycięstwo, na wytrwałej woli działania, na poczuciu solidarności zbiorowego interesu.

Chcemy zespolić naszą wiarę, ofiarność i zapał z 1914 r. z jednością działania całego narodu w 1920 r. i z jednością uczuć, przejawionych w 15 lat później, gdy odchodził od nas Komendant Piłsudski. Jeżeli się to uda uczynić — zwycięstwo w walce o lepszą przyszłość jest pewne. Działać musimy szybko; każdy dzień, opóźniający osiągnięcie wytyczonego celu, od-

dała chwilę powrotu do normalnego rozwoju naszego życia gospodarczego, będącego podstawą siły i wielkości Rzeczypospolitej.

Zarządzenia, które wydać zamierzamy na podstawie pełnomocnictw, obejmują tylko sprawy najpilniejsze. Równocześnie zaczęliśmy opracowywać program szerszy, program podniesienia stanu gospodarczego kraju. W miarę rozwiązywania poszczególnych zagadnień będziemy kolejno poddawać rozprawie Izb Ustawodawczych projekty odpowiednich ustaw.

Pokolenie nasze musi wiele zdziałać, jeśli ma sprostać zadaniu, które na niem ciąży. Pół miliona przybywających co roku obywateli, szukających zatrudnienia, musi wziąć udział w budowie przyszłości Polski. Oto hasło, które przyświecać mi będzie przy ustalaniu dalszych linii rozwojowych prac Rządu. Będzie to praca, obliczona na dalszą metę. Nie będę w niej szukał doraźnych efektów, ani błyskotliwych eksperymentów — ale osiągnięć trwałych, opartych o zdrowe podstawy.

W chwili obecnej musimy przede wszystkim zająć się najkonieczniejszymi palącymi potrzebami, zatarasowującą drogę do podjęcia jakichkolwiek prac na dalszą przyszłość obliczonych. Musimy znieść przyszkody, które hamują każdy krok naprzód, wymaga to działań specjalnych i specjalnych uprawnień.

Zwracam się przeto do Wysokiej Izby o ułatwienie Rządowi zadań w tym zakresie przez uchwalenie mu pełnomocnictw, przyjętych jednomyślnie przez Komisję Senatu.

PRZEMÓWIENIE PANA WICEPREMJERA INŻ. EUGENJUSZA KWIATKOWSKIEGO W SENACIE¹⁾

Wysoka Komisjo! Już uprzednio przy debacie sejmowej starał się Rząd wyjaśnić, dlaczego w chwili obecnej istnieje nieodparta konieczność zastosowania szeregu zarządzeń zupełnie wyjątkowych, bardzo ciężkich i nad wyraz skomplikowanych w swoich skutkach gospodarczych, ale określonych co do czasu trwania tych ofiar i ustalonych co do ich wysokości.

Nie powinno powstać w społeczeństwie i wśród nas nieporozumienie, że ofiar tych nie ponosimy wszyscy już od dłuższego czasu. Różnica istotna polega na tem, że obecnie ustalamy pewien program tych ofiar, gdy dotychczas wydawało się, iż przetrwamy do momentu poprawy konjunktury przy systemie ofiar doraźnych i częściowych.

Wydaje mi się, iż powszechnie — w całym przekroju społeczeństwa — dojrzała myśl, że trwanie — bez dokonania zmian zasadniczych — w obecnym stanie gospodarczym jest nadal niemożliwe, że lepszy jest z dwojga złego nowy wysiłek — niewątpliwie szczególnie trudny dziś wobec dewastacji „elementów gospodarstwa społecznego, dokonanej przez długotrwały kryzys — niż automatyczne pogłębianie się „dna kryzysu" i oczekiwanie na niewiadome jutro. Tak, jak nie udało się dotychczas żadnemu państwu i społeczeństwu, pomimo wysiłku „świętego egoizmu" nieraz bardzo mądrego i przebiegłego, przerwienie skutków kryzysu na swoich bliskich czy dalszych sąsiadów, tak samo nie może się udać wewnątrz poszczególnych państw próba czy chęć przerwienia

skutków tej klęski z jednej warstwy społecznej na drugą, albo z jednego elementu gospodarczego, z jednego zagadnienia gospodarczego na zagadnienie inne. Kto protestuje dziś i domaga się, by właśnie jego samego, czy jego grupę, wyłączyć z listy poszkodowanych, ten nie rozumie, że przy zachowaniu stanu dotychczasowego w ciągu stosunkowo krótkiego okresu czasu byłby automatycznie pokrzywdzony wielokrotnie silniej i dotkliwiej niż na podstawie określonego i wiadomego całemu społeczeństwu planu.

Jest cechą znamionną każdego wielkiego kryzysu, a obecnego w znacznie większym stopniu, niż miało to miejsce dawniej, że wartość pieniądza stała się ruchomą, że ten „metr gospodarczy" kurczy się i rozszerza wbrew wszelkim wysiłkom stabilizacyjnym. Istnieją w tym momencie tylko dwie możliwości: albo wartość pieniądza maleje, albo wzrasta. W realnych skutkach oznacza to w obu wypadkach automatyzm ponoszenia ofiar przez różne grupy ludności.

W Polsce wybraliśmy od lat metodę wzrastania wartości pieniądza. Zarówno ze swego własnego doświadczenia, jak i z doświadczenia innych narodów wiemy, że gwałtowne przerzucenie się do metody spadku wartości pieniądza jest w swych skutkach jeszcze gorsze i bardziej rujnujące niż metoda przez nas wybrana. Inflacja uderzyłaby najsilniej w świat pracy, we wszystkie warstwy słabe kapitalistycznie i gospodarczo, warstwy, budujące swą przyszłość na osobistej pracy i oszczędności — a te reprezentują napewno w Polsce ponad 90% ludności. Naszą metodę musimy dostosowywać do struktury społecznej narodu.

¹⁾ Wygłoszone na posiedzeniu Specjalnej Komisji Senatu do rozpatrzenia ustawy o pełnomocnictwach w dn. 4 listopada 1935 r.

Dlaczego w hierarchji celów programowych stawiamy dziś budżet państwowy i jego równowagę—uzgodnienie strony rozchodów i dochodów Państwa—na pierwszym miejscu?

Napewno nie kieruje nami zjawisko ciasnoty poglądów ani też złudna chęć przerzucenia na barki i kieszenie obywateli skutków kryzysu, które wdarły się również szeroką falą i do gospodarki państwowej.

Znamy w całej pełni istotny stan gospodarstwa społecznego. Wiemy, jak ciężko walczy dziś o byt każda jednostka gospodarcza, każdy człowiek i każda rodzina. Toteż nie zasłaniamy sprawy tylko tym — niewątpliwie istotnym i ważnym — argumentem, że budżet państwowy reprezentuje cele najwyższego rzędu, bo cele zbiorowości na dziś i na przyszłość. Zjemy w świecie niespokojnym i nieskoordynowanym. W takich okresach interes zbiorowości samorzutnie przewyższa interes indywidualny czy interes grupowy. Ten fakt może być negowany tylko przez jednostki, pozbawione zmysłu społecznego i państwowego i nieodróżniające więzi pomiędzy celami zbiorowości i jednostek w Państwie.

Jednakże w konkretnym wypadku sytuacji polskiej sprawa równowagi budżetu państwowego musi się stać niejako indywidualnym, osobistym postulatem każdej jednostki gospodarczej i każdej warstwy społecznej. Nożyce, które powstały i tu, które stworzyły zupełną rozbieżność między dochodami i wydatkami Państwa, poczęły w ostatniej fazie atakować i zagrażać gospodarstwu społecznemu i indywidualnemu. I dlatego właśnie walka z deficytem budżetowym, która jest najelementarniejszym obowiązkiem Rządu w obecnej sytuacji, staje się równocześnie programem z punktu widzenia interesów gospodarstwa społecznego.

Od początku kryzysu po dz. 1 października 1935 r. Skarb uzyskał w drodze operacyj kredytowych na rynku wewnętrznym ok. zł 1 300 miljn., niewliczając w to operacyj kredytowych przedsiębiorstw państwowych, niewliczając gwarancji i różnych akcyj zleconych.

Jeżeli więc pragnie się toczyć dyskusję i spory zasadnicze o to, do jakich granic można posunąć procesy deflacyjne, a gdzie należy podjąć program aktywizmu gospodarczego, gdzie kończy się zdrowy sens zarządzeń redukcyjnych w zakresie gospodarstwa publicznego i prywatnego, a gdzie poczynają się dodatnie skutki rozwoju robót publicznych i podnoszenia zarobków, pensyj, cen i wszystkich budżetów, to dla obu tendencji, obu sprzecznych programów trzeba przynajmniej mieć zorganizowany rynek pieniężny i kredytowy. Ten rynek ścieśnił się u nas do tak małych — w stosunku do potrzeb 33-miljonowego Państwa — rozmiarów, że łącznie z silnie deficytowym budżetem wyklucza u samego wstępu realizację jakiegokolwiek szerszego i twórczego programu. Najlepsza myśl, najsluszniejszy postulat, najpilniejsza potrzeba degenerują się wobec trudności mobilizacji kredytowej i płatniczej. Wie o tem dobrze każdy producent i każdy dostawca towaru lub kredytu, i to zarówno dostawca dla instytucji publicznych, jak i dla gospodarstwa prywatnego, i dlatego powiększa swą premję od ryzyka, odwracając ustawicznie procesy deflacyjne w kierunku inflacyjnym, potęgując tylko chaos i ujemne skutki kryzysu.

Jeżeli przyjrzymy się dynamice deficytu budżetowego w okresie całego przesilenia i sposobom jego pokrycia, to stwierdzimy, że średnio za cały ten okres tylko ok. 30% deficytu udało się pokryć z rezerw kasowych i z dopływów długoterminowego kredytu zagranicznego, t. j. metodami, nieobciążającymi interesów kredytowych gospodarstwa prywatnego.

W ostatnich 3 miesiącach rozpiętość między wpływami budżetowymi i wydatkami była bardzo silna, a operacje finansowe Skarbu Państwa uzyskiwały wciąż rosnącą przewagę.

W okresie, w którym górowały zagadnienia polityczne, w którym budziły się nadzieje na ogólnostanowe odprężenie polityczne i gospodarcze, można było sądzić, że nie nastąpił jeszcze moment dokonania radykalnego przełomu w tej sytuacji. Ale już uprzedni Rząd dostrzegł jasno konieczność zastosowania nowych metod i nowych skutecznych środków walki z deficytem budżetowym, wiedząc, że bez tej równowagi nie może być mowy o równowadze w całym aparacie i życiu gospodarczym, a zatem o zahamowaniu najistotniejszych ujemnych objawów progresywnej deflacji, uderzających równie silnie w świat produkcji, jak i konsumpcji, w świat kapitału i w świat pracy. Obecnie sprawa zastosowania tych nowych metod dojrzała całkowicie, i trzeba było zacząć działać.

Oczywiście, iż w granicach możliwości pragniemy uszanować przede wszystkim interesy ludzi pracy, a więc elementu gospodarczo najsłabszego. Dążymy do rozciągnięcia obowiązku w skali możliwie najbardziej sprawiedliwej i uzasadnionej strukturą społeczną. Przeciwdstawiamy się pojawiającym się już tendencjom przewartościowania ofiar na barki ludzi ekonomicznie słabszych. Jednakże z całą otwartością muszę wyznać, że absolutnej sprawiedliwości w akcji tej osiągnąć nie zdołamy i w pierwszym, krótkim okresie pracy pewnych drugorzędnych błędów nie unikniemy. Musimy się więc liczyć z tem, że po osiągnięciu dwu wstępnych celów, t. j. po uzyskaniu równowagi faktycznej w budżecie i po przecięciu drogi pokrywania zwyczajnych wydatków Państwa przez operacje kredytowe, bardziej rażące błędy będziemy musieli skorygować.

To jest jedyna praktyczna droga przebicia się ku znośniejszym i trwalszym warunkom bytu. Równowaga budżetu musi być osiągnięta w pierwszym okresie na podstawie jaknajrealniejszego szacunku wpływów i wydatków, i to bez preliminarnego usunięcia tych wszystkich drobnych, ale sumarycznie ważkich przerostów w dziale wydatków, które i obecnie mogą istnieć. Musimy bowiem mieć pewną rezerwę na wypadek jakiegokolwiek nieoczekiwanego spadku wpływów lub wzrostu niezbędnych wydatków, względnie rezerwę na stopniowe umorzenie najcięższych długów.

Ta rezerwa stanie się realną przez wprowadzenie instytucji kontrol rów budżetowych w ministerstwach i przedsiębiorstwach państwowych oraz odpowiednie ujęcie t. zw. ustawy skarbowej, co umożliwi Ministrowi Skarbu zatrzymanie, nawet w okresie wykonywania budżetu, wydatków zbędnych lub sprzecznych z planem oszczędności, o ile nie zostały już podjęte wcześniej, a przerwanie ich groziłoby poważniejszą stratą. Plan akcji został w zarysie przedstawiony przez Rząd w czasie dyskusji sejmowej. Przez przyjęcie ustawy o pełnomocnictwach bez jakich-

kolwiek poprawek Sejm stwierdził, że w chwili obecnej akcja zrównoważenia budżetu i związana z nią akcja gospodarcza zmniejszenia rozpiętości egzystencji wsi i egzystencji ludności miast, ustabilizowania warunków pracy gospodarczej, poparcia zdrowej inicjatywy prywatnej, odbudowania rynku finansowego — jest najważniejszym zadaniem w chwili bieżącej. Stało się koniecznością przyspieszenie procesów likwidacji błędów kryzysu i niedomagań, tkwiących w przeszłości, by stopniowo wycinać radykalnie to wszystko, co w organizmie gospodarczym jest chore, a umożliwić egzystencję i rozwój wszystkim elementom zdrowym. Stało się koniecznością, by na przyszłość, korygując błędy przejaskrawionego fiskalizmu, wdrożyć obywateli do punktualnego płacenia podatków, gdyż dziesięciu lekceważących ten obowiązek utrudnia egzystencję stu zdrowym jednostkom gospodarczym. Stało się koniecznością, by przywrócić nanowo pełny walor działalności kredytowej i na tej podstawie stworzyć normalne warunki dla oszczędności i przyrostu kapitałów.

Jednakże konieczne jest ponowne podkreślenie, że akcja ta wymaga czasu, cierpliwości i solidarnego poparcia całego społeczeństwa i wszystkich

instytucyj społecznych i państwowych. Gdybyśmy nie mieli głębokiej wiary, że w ciągu pewnego okresu czasu, 2 lat maksymalnie, można będzie przełamać dzisiejszy splot trudności, że będzie można usunąć działanie tych wszystkich nadzwyczajnych obciążeń społeczeństwa, które dziś stały się koniecznością, niezależną od woli i nastawienia członków Rządu, czy członków Izb Ustawodawczych, nie moglibyśmy się podjąć naszego zadania niezwykle w chwili obecnej niewdzięcznego.

Wierzmy jednak w obudzenie wiary w społeczeństwie. Wiemy, że pozostała nam do walki ze złą rzeczywistością gospodarczą tylko nasza własna praca i nasza zdolność do ofiar. Przeżywamy już szósty rok kryzysu światowego. Długotrwałość zjawiska kryzysu i mnożących się jego skutków udowodniła, że czekanie bez powzięcia zasadniczych choć trudnych decyzji, jest zarówno materialnie, jak i psychicznie gorsze od skoncentrowanego wysiłku, obejmującego choćby dwuletni plan działania. Nadzwyczajna akcja wymaga nadzwyczajnych pełnomocnictw i nadzwyczajnego poparcia. I dlatego proszę Wysoką Komisję o przyjęcie przedłożenia rządowego bez zmian.

PROJEKT USTAWY O PEŁNOMOCNICTWACH W KOMISJI SENATU.

— Na posiedzeniu plenarnym Senatu w dn. 31/X r. b. wybrana została Komisja dla rozpatrzenia ustawy o upoważnieniu Prezydenta Rzplitej do wydawania dekretów. W skład Komisji weszło 15 senatorów. Na posiedzeniu tej Komisji w tymże dniu prezesem wybrany został P. Sen. E. Bobrowski, wiceprezesem — P. Sen. Decykiewicz, sekretarzem — P. Sen. Cholewicki, na referenta powołano P. Sen. L. J. Everta. Komisja na posiedzeniu w dn. 4/XI r. b. odbyła rozprawę nad powyższym projektem.

Sprawozdawca P. Sen. Evert postawił sobie 2 pytania: 1) dlaczego Rząd chce otrzymać pełnomocnictwa i 2) czy Izby powinny je Rządowi dać? Odpowiedź na pierwsze pytanie brzmi: działanie Rządu wymaga szybkiej decyzji i szybkiego zastosowania, czemu nie może sprostać technika ustawodawcza. Odpowiedź zaś na drugie pytanie jest następująca: członkowie nowego Rządu są ludźmi wypróbowanymi w pracy dla Państwa, mają w społeczeństwie wielki kapitał zaufania i zasługują na to, by Rządowi, który tworzą, pełnomocnictw udzielić. Mówiąc o ofierze świata pracy, referent podkreśla, że warstwa tych ludzi zawsze jest gotowa do ofiar na rzecz Państwa, należy o ile możliwości, dać jej rekompensatę za obciążenia uposażeń i traktować je jako czasowe. Wierząc, że plan Rządu zrównoważenia budżetu będzie zrealizowany, a po tem osiągnięciu nastąpi realizacja organicznej części programu gospodarczego — referent wnosi o przyjęcie przedłożenia rządowego. Na tem posiedzeniu przemawiał Pan Wicepremier i Minister Skarbu, Inż. E. Kwiatkowski, którego mowę podajemy wyżej.

W dyskusji P. Sen. Róg podkreśla, że trudno znaleźć w okresie kryzysu inny program niż ten, który przedstawił Rząd. Podnosi konieczność ulżenia szerokim warstwom ludności w ich położeniu przez zmniejszenie obciążeń publicznych i obniżkę cen przemysłowych.

P. Sen. Marjan Malinowski zwraca się do Rządu o sprawiedliwy rozkład nowych obciążeń na tych, którzy zarabiają mało, i tych, co zarabiają dużo.

P. Sen. Decykiewicz przytacza przykład Francji, której Parlament udzielił Rządowi pełnomocnictw. Podkreśla ciężar nowych podatków dla urzędników i skutek tego na rynku wewnętrznym. Zwraca się do Rządu o opiekę nad finansami

samorządów. Zaznacza dodatnie skutki oddłużenia w rolnictwie.

P. Sen. Kozłowski analizuje wzrost deficytów w budżetach państwowych ostatnich lat, poczem mówi o gospodarce sumami pozabudżetowymi, gdzie widzi źródło wielkich oszczędności. Podkreśla konieczność związania w polityce gospodarczej Rządu sprawy reformy ubezpieczeń, gospodarki samorządów, polityki rolnej, komunikacyjnej. Gospodarczy program racjonalny — to polityka prawdziwej deflacji na wszystkich odcinkach.

P. Sen. Zarzycki obrazuje położenie w rolnictwie, przemyśle i handlu, obliczając skurczenie obrotów na ok. 45%. To ma wpływ na budżet Państwa, bo z tych obrotów płyną pieniądze na budżet. Mówca podnosi chaos w dziedzinie inwestycji i konieczność ujęcia tych spraw w ramy planowości i ustanowienia kolejności i hierarchii potrzeb inwestycyjnych. Najważniejszy warunek życia gospodarczego — zdaniem mówcy — to dostosowanie cen wewnętrznych do możliwości rynku.

P. Sen. Fleszarowa odwołuje się do Rządu o możliwie sprawiedliwe rozłożenie ciężarów, którymi świat pracy ma okupić swój wielki udział w dziele zrównoważenia budżetu Państwa.

P. Sen. Fudakowski upatruje trafność drogi, wybranej przez Rząd, w dążeniu do dostosowania wysokości budżetu do możliwości gospodarczych kraju i do zrównoważenia tak niżonego budżetu. Podnosi ciężar, jakim na zmniejszony z 26 milj. na 12 milj. dochód społeczny kładzie się budżet Państwa. Podkreśla wagę odcinka rolnego w dziedzinie wzrostu konsumpcji.

P. Sen. Bobrowski omawia trudną sytuację samorządu w związku z programem Rządu.

Po tych przemówieniach i końcowem przemówieniu Pana Wicepremiera i Ministra Skarbu, Inż. E. Kwiatkowskiego — Komisja jednogłośnie przyjęła projekt ustawy o pełnomocnictwach.

SPRAWY GOSPODARCZE NA PLENUM SENATU.

— Dn. 5/XI r. b. odbyło się posiedzenie Senatu, na którym rozprawę nad ustawą o pełnomocnictwach dla Rządu otworzył sprawozdaniem Komisji referent projektu, P. Sen. L. J. Evert, który, omówiwszy położenie gospodarcze kraju, wyraził opinię, że po doraźnych posunięciach Rządu, które przywrócą równowagę budżetowi Państwa, przyjdzie organiczny program,

uwzględniający całość aktualnych problemów gospodarczych. Mówca wniósł o przyjęcie projektu ustawy, który Komisja chwaliła jednogłośnie.

Po sprawozdawcy zabrał głos Pan Prezes Rady Ministrów M. Zyndram-Kościałkowski, którego przemówienie podajemy wyżej.

GÓRNICTWO I PRZEMYSŁ

GÓRNICTWO WĘGLOWE

WYWÓZ WĘGLA KAMIENNEGO W PAŹDZIERNIKU 1935 R. przedstawiał się — według danych tymczasowych — następująco (w tys. tonn):

K r a j e	Październik		1935		Wzrost (+) lub zmniejszenie (-) w porówn. do stos. do września	
	1932	1933	1934	Wrzesień Paźdz.		
Rynki środkowo-europejskie . . .	133	205	169	123	123	+ 2
Austria	98	163	124	111	125	+ 14
Węgry	2	1	1	—	—	—
Czechosłowacja . . .	30	41	38	10	—	- 10
Niemcy	3	—	6	2	—	- 2
Rynki skandynawskie . . .	582	406	336	316	394	+ 78
Szwecja	324	225	198	217	260	+ 43
Norwegia	85	73	46	45	36	- 9
Dania	125	65	40	19	58	+ 39
Islandja	4	1	—	8	1	- 7
Finlandja	44	42	52	27	39	+ 12
Rynki bałtyckie	15	19	—	—	8	+ 8
Lotwa	3	16	—	—	8	+ 8
Litwa	4	—	—	—	—	—
Kłajpeda	3	—	—	—	—	—
Estonja	5	3	—	—	—	—
Rynki zachodnio-europejskie . . .	153	170	215	130	174	+ 44
Francja	80	94	77	80	111	+ 31
Belgia	13	23	24	32	36	+ 4
Holandja	14	7	18	9	10	+ 1
Irlandja	40	40	85	—	—	—
Szwajcaria	6	6	11	9	17	+ 8
Rynki południowo-europejskie	68	150	204	126	76	- 50
Włochy	63	127	191	120	56	- 64
Jugosławia	1	8	9	1	8	+ 7
Rumunia	4	1	—	—	—	—
Grecja	—	14	4	—	12	+ 12
Malta	—	—	—	5	—	- 5
Rynki pozaeuropejskie	20	19	28	18	26	+ 8
Algier	13	14	—	—	—	—
Egipt	—	—	8	6	13	+ 7
Pozostała Afryka . . .	—	—	7	—	—	—
Argentyna	7	—	6	12	13	+ 1
Australja	—	—	5	—	—	—
Inne kraje	—	5	2	—	—	—
Węgiel okrętowy	19	24	35	53	51	- 2
Razem zagranicę: 1000	993	987	766	854	882	+ 88
W. M. Gdańsk	28	29	38	24	28	+ 4
Ogółem: 1028	1022	1025	790	882	910	+ 92
Przeładunek węgla w portach:						
w Gdyni	439	448	520	503	467	- 36
w Gdańsku	370	318	314	197	218	+ 21
Razem: 809	766	834	700	685	685	- 15

Eksport węgla kamiennego w październiku w porównaniu z wrześniem wzrósł o 92 tys. t (11'65%), pozostając jednak niższym o 143 tys. t (13'95%) od wywozu w analogicznym miesiącu 1934 r. Od początku roku, t. j. w okresie styczeń — październik 1935 r., wyeksportowano ogółem 7 602 tys. t — wobec 8 378 tys. t w od-

powiednim okresie 1934 r., t. j. o 776 tys. t. (9'26%) mniej. Wzrost wywozu w październiku dotyczył obu rejonów eksportujących, przyczem z G. Śląska wywieziono 752 tys. t, czyli o 71 tys. t więcej niż we wrześniu, a z rej. dąbrowskiego 130 tys. t, t. j. o 21 tys. t więcej niż w poprzednim miesiącu.

Z ogólnej ilości — wywieziono na rynki środkowo-europejskie 125 tys. t, czyli o 2 tys. t. więcej niż we wrześniu.

Wywóz na rynki skandynawskie wzrósł w porównaniu z wrześniem o 78 tys. t i wyniósł 394 tys. t, przyczem naskutek sezonowego ożywienia wzrosły wysyłki do Szwecji, Danii i Finlandji, natomiast wysyłki do Norwegii i Islandji nieznacznie spadły.

Wywóz na rynki zachodnio-europejskie wynosił 174 tys. t, a zatem wzrósł w porównaniu z wrześniem o 44 tys. t. Wzrost dotyczył wszystkich krajów, objętych tą grupą rynków, i został spowodowany wzmocnieniem zapotrzebowaniem głównie na cele opałowe.

Eksport na rynki południowo-europejskie spadł w porównaniu z wrześniem o 50 tys. t, co zostało spowodowane głównie zmniejszonym wywozem do Włoch, a to ze względu na trudności płatnicze Włoch.

Wywóz na rynki pozaeuropejskie w miesiącu sprawozdawczym wzrósł o 26 tys. t — wskutek zwiększenia wysyłek do Egiptu.

Zbyt węgla okrętowego w październiku nieznacznie zmalał. Udział poszczególnych rynków zbytu w ogólnym eksporcie węgla w październiku w porównaniu z wrześniem ilustruje poniższe zestawienie (w %-ach):

	Wrzesień	Paźdz.
Rynki środkowo-europejskie	15'57	14'17
" skandynawskie	40'00	44'67
" bałtyckie	—	0'91
" zachodnio-europejskie	16'45	19'73
" południowo-europejskie	15'95	8'62
" pozaeuropejskie	2'28	2'95
Węgiel okrętowy	6'71	5'78
W. M. Gdańsk	3'04	3'17

Przeciętna dzienna wysyłka węgla kamiennego zagranicę wynosiła w październiku — przy 27 dniach roboczych — ok. 33 tys. t, a zatem w porównaniu z wrześniem wzrosła o 3 tys. t; wysyłka ta wynosiła z rej. śląskiego ok. 28 tys. t, a z rej. dąbrowskiego ok. 5 tys. t.

Przeładunek węgla w portach Gdynia/Gdańsk w październiku w porównaniu z wrześniem zmalał o 15 tys. t do 685 tys. t, przyczem przeładunek w Gdyni spadł o 36 tys. t i wyniósł 467 tys. t, a w Gdańsku wzrósł o 21 tys. t — do 218 tys. t.

HUTNICTWO

WYTWÓRCZOŚĆ HUTNICWA ŻELAZNEGO W PAŹDZIERNIKU 1935 R. przedstawiała się — według danych tymczasowych — jak następuje (w tonnach):

	Październik		1935	
	1934	październik	wrzesień	
Surówka	28 333	36 229	35 719	
Stal	75 583	85 276	72 094	
Wytwory walcownicane	54 924	65 906	57 299	
Rury żelazne i stalowe	4 928	5 686	6 726	

Jak widać z powyższych liczb, pewne załamanie wytwórczości, jakie nastąpiło we wrześniu, było tylko przejściowe, gdyż w październiku produkcja powróciła do osiągniętego w lipcu i sierpniu podwyższonego poziomu. Należy jednak oczekiwać, że w listopadzie sytuacja, w związku z ogólną konjunkturą sezonową nieco się pogorszy, gdyż już w październiku rynek krajowy wykazuje lekkie osłabienie. W porównaniu z październikiem r. ub. wytwórczość tegoroczna okazała się dosyć znacznie wyższa we wszystkich działach.

W porównaniu z wrześniem r. b. wytwórczość październikowa wzrosła: w surówce o 1·4%, w stali o 18% i w walcowniach o 14·5%, natomiast w dziale rur zmniejszyła się o 15·4%. W porównaniu z październikiem r. ub. wytwórczość była większa: w surówce o 28%, w stali o 12·8%, w wytworach walcowniarnych o 19·6% i w rurach o 15·5%.

PRZEMYSŁ DRZEWNY

EKSPORT DRZEWNEGO PRZEMYSŁU PRZETWÓRCZEGO WE WRZEŚNIU 1935 R.

Wywóz artykułów drzewnego przemysłu przetwórczego kształtował się w miesiącu sprawozdawczym w dalszym ciągu pomyślnie. Ogólny wywóz tych artykułów wyniósł 147 956 q wartości zł 4 480 tys., co stanowi wzrost w stosunku do września r. ub. o 66 786 q (82%) co do wagi, a o zł 1 640 tys. (58%) co do wartości, a w odniesieniu do poprzedniego miesiąca r. b. wzrost o 30 271 q (25%) ilościowo oraz o zł 800 tys. (22%) wartościowo. Poważny wzrost w szczególności notujemy w pozycji mebli giętych (o zł 125 tys.), dykt (o zł 92 tys.) i deszczułek do opakowania (o zł 339 tys.).

Przedmiotem wywozu w okresie sprawozdawczym były: fryzy dębowe 35 225 q wartości zł 498 tys., fryzy inne 533 q — zł 5 tys., klepki nieobrobione dębowe 13 490 q — zł 221 tys., klepki nieobrobione inne 2 511 q — zł 46 tys., deszczułki, taflę posadzkowe 4 009 q — zł 210 tys., szpunty drewniane, becзки i t. p. wyroby bednarskie 695 q — zł 46 tys., ćwieki, kolki i szpilki do obuwia 694 q — zł 29 tys., fornieri 973 q — zł 112 tys., dykty 45 047 q — zł 1 866 tys., listwy, gzymsy, ramy 24 q — zł 4 tys., meble gięte 4 829 q — zł 654 tys., meble inne 420 q — 49 tys., deszczułki do opakowań 38 868 q — zł 699 tys., wyroby drewniane inne 638 q — zł 41 tys.

Udział najważniejszych artykułów wywozu drzewnego we wrześniu r. b. w stosunku do wartości ogólnego wywozu przedstawia się następująco: dykty — 41%, deszczułki do opakowań — 15%, meble gięte — 14%, fryzy dębowe — 11%, klepki nieobrobione dębowe — 4%, deszczułki, taflę posadzkowe 4%.

Głównym odbiorcą dykt pozostaje nadal Anglia, gdzie uplasowano tego artykułu na sumę zł 584 tys., t. j. 31% ogólnej wartości wywozu dykty, następnie Holandia — zł 230 tys., Palestyna — zł 179 tys., dalej Argentyna — zł 149 tys., Belgja — zł 140 tys. W stosunku do poprzedniego miesiąca zwiększył się poważnie eksport do Anglii, a mianowicie o zł 198 tys., nieznacznie zaś — do Holandji (o zł 31 tys.) i Palestyny (o zł 13 tys.). /mniejszył się natomiast znacznie, lecz przejściowo, wywóz do Argentyny (o zł 131 tys.). Rozwój wywozu dykt, najgłówniejszego artykułu drzewnego przemysłu przetwórczego, uwarunkowany jest, poza czynnikami natury zewnętrznej, od kwestji surowca, t. j. olszyny, eksportowanej dotychczas w znacznych ilościach w stanie surowym. Należy przypuszczać, że z chwilą wygaśnięcia ulgowego cła na olszynę, t. j. z końcem r. b., cło to nie będzie restytuowane. Przeciętna wartość 1 q eksportowanej dykty wynosiła w miesiącu sprawozdawczym zł 40 — wobec zł 38 w poprzednich miesiącach. Na rynku pozaeuropejskim wywieziono dykt na sumę zł 586 tys., t. j. 31% wartości ogólnego wywozu tego artykułu, co w porównaniu z poprzednim miesiącem oznacza spadek o 17%.

Meble gięte eksportowano głównie do Stanów Zjedn. (zł 240 tys.), Anglii (zł 107 tys.) i Palestyny (68 tys.), przy czem wydatnie wzrósł wywóz tych wyrobów do Stanów Zjedn. (o zł 115 tys.), w mniejszym natomiast stopniu do Anglii (o zł 21 tys.), spadł natomiast nieznacznie wywóz do Palestyny (o zł 31 tys.) i Egiptu (o zł 31 tys.). Meble gięte eksportowano ogółem do 8 krajów. Wartość eksportowa 1 q mebli giętych w dalszym ciągu kształtuje się zniżkowo, spadając we wrześniu do zł 135 z zł 143 w sierpniu r. b. (w poprzednich miesiącach — zł 160). Obniżenie wartości eksportowanych mebli tłumaczyć należy spadkiem cen sprzedażnych na rynkach odbiorczych, co jest m. in. wynikiem wzajemnej konkurencji polskich eksporterów. Przypuszczać należy, iż utworzenie konwencji eksportowej mebli, mające nastąpić najpóźniej w końcu r. b., przyczyni się do poprawy sytuacji eksportowej mebli giętych na odcinku cen.

Na szczególne podkreślenie zasługuje pomyślnie rozwijający się eksport deszczułek do opakowań — w stosunku do roku ubiegłego wywóz tego artykułu wzrósł o ok. 100%. Rozwój tego wywozu pozostaje w ścisłym związku z dużym zapotrzebowaniem na ten artykuł w Palestynie. Do kraju tego wywieźliśmy deszczułek we wrześniu r. b. na sumę zł 602 tys., t. j. 86%, do Holandji za zł 92 tys. W stosunku do poprzedniego miesiąca wywóz do Palestyny wzrósł o 163%. Wartość eksportowa 1 q deszczułek podniosła się z zł 17 w poprzednim miesiącu do zł 18 we wrześniu r. b.

Wywóz fryzów dębowych kierowany był: do Szwecji za zł 241 tys., t. j. 48% wartości ogólnej wywozu, do Anglii — zł 106 tys., Holandji — zł 68 tys. Wzrósł eksport fryzów do Stanów Zjedn. (o zł 39 tys.) oraz nieznacznie do Anglii (o zł 15 tys.).

Klepki nieobrobione dębowe znajdowały zbyt w następujących krajach: Anglia — zł 97 tys., Niemcy — zł 56 tys., Belgja — zł 49 tys., przy czem zauważyć należy, iż zaznaczyl się w tym miesiącu wzrost wywozu do tych krajów. Najważniejszym odbiorcą deszczułek i taflę posadzkowych z liczby 4 od biorców pozostaje Anglia, dokąd wywieziono tych artykułów za zł 124 tys., t. j. o zł 68 tys. więcej niż w poprzednim miesiącu.

Fornieri eksportowano do 4 krajów, w tem: do Anglii — zł 38 tys., Belgji — zł 32 tys., Holandji — zł 26 tys., Finlandji — zł 5 tys. Eksport tego artykułu rozwija się pomyślnie.

Ogólny wywóz wyrobów drzewnych w okresie 3 kwartałów r. b. wyniósł 985 414 q wartości zł 33 190 tys.; stanowi to wzrost w porównaniu z tym samym okresem r. ub. o 248 523 q (33·7%) pod względem wagi, a o zł 6 788 tys. pod względem wartości. Udział najważniejszych artykułów w wywozie ogólnym na odcinku pierwszych 9 miesięcy r. b. wynosi: dykty — 49%, meble gięte — 17%, fryzy dębowe — 9%, deszczułki do opakowań — 8%, deszczułki, taflę posadzkowe — 4%, klepki nieobrobione dębowe — 3%. Udział wyrobów drzewnego przemysłu przetwórczego w całkowitym wywozie drewna i wyrobów z niego wynosił w 9 miesiącach r. b. 27·4% (w r. ub. — 18·7%).

Eksport wyrobów koszykarskich kształtuje się korzystnie pod względem liczb tego wywozu, natomiast w zakresie cen, uzyskiwanych na rynkach odbiorczych, nie nastąpiła dotąd poprawa, gdyż konkurencja wzajemna eksporterów przejawia się w dalszym ciągu. W miesiącu sprawozdawczym wywieziono wyrobów koszykarskich 2 150 q wartości zł 274 tys., a więc o 942 q co do ilości i o zł 71 tys. co do wartości więcej niż w poprzednim miesiącu, w odniesieniu zaś do września r. ub. więcej o 1 285 q pod względem ilości, a o zł 147 tys. pod względem wartości. Do Stanów Zjedn. wywieziono tych wyrobów 1 869 q wartości zł 236 tys., t. j. 86% ogólnego wywozu.

Ogółem w okresie 3 kwartałów r. b. wywieziono wyrobów koszykarskich 12 514 q wartości zł 2 014 tys., t. j. o 50% pod względem wartości więcej niż w analogicznym okresie r. ub.

St. W.

PRZEMYSŁ SZKLANY

EKSPORT WYROBÓW SZKLANYCH WE WRZEŚNIU 1935 R.

Eksport wyrobów szklanych wykazał we wrześniu r. b. wzrost w porównaniu z wrześniem r. ub. 49 q (36%) pod względem wagi, a pod względem wartości o zł 13 tys. (26%), wynosząc 554 q wartości zł 62 tys. W porównaniu z sierpniem r. b. zaznaczył się we wrześniu r. b. spadek o 221 q (28%) ilościowo, a o zł 29 tys. (32%) wartościowo.

Spadek we wrześniu r. b. spowodowany jest głównie zastrzoną reglamentacją przywozową państw odbiorczych. Należy się spodziewać, iż już w najbliższym czasie sytuacja eksportowa wyrobów szklanych ulegnie poprawie, a to m. in. w związku z toczącymi się obecnie rozmowami kontyngentowymi z Holandją i Turcją. Ze względu na to, iż rynki te stanowią przedmiot specjalnego zainteresowania polskiego przemysłu szklanego, gdyż z jednej strony możliwości wywozu na te rynki przedstawiają się korzystnie, z drugiej zaś zróżniczkowanie kierunkowe wywozu szklanego uległo ostatnio wybitnemu skurczeniu — należy przypuszczać, iż w umowach kontyngentowych z temi państwami zostaną zagwarantowane odpowiednie kontyngenty dla wyrobów szklanych, tembardziej iż wywóz tych wyrobów rozwijał się pomyślnie do tych krajów do chwili wprowadzenia przez nie trudnień przywozowych.

Z wywozu wyrobów szklanych we wrześniu r. b. przypada na szkło butelkowe nierznięte, nieszlifowane 228 q wartości zł 14 tys. (w tem Czechosłowacja — zł 9 tys., Austria — zł 2 tys.), na wyroby ze szkła prasowanego, lanego, dętego — 243 q wartości zł 41 tys. (w tem Anglia zł 20 tys., Palestyna — zł 8 tys.).

Wartość eksportowa 1 q wyrobów szklanych wynosiła w miesiącu sprawozdawczym zł 112 (w sierpniu r. b. — zł 116).

W okresie 3 kwartałów r. b. wywieziono ogółem 5 056 q wyrobów szklanych wartości zł 545 tys., a więc o 1 250 q (19·8%) co do ilości, a o zł 266 tys. (32%) wartościowo mniej niż w analogicznym okresie r. ub.

PRZEMYSŁ SAMOCHODOWY

UDZIELANIE KONCESYJ NA PRZEMYSŁ WYROBU SAMOCHODÓW I PODWOZI SAMOCHODOWYCH.—

W „Dz. Ust. R. P.” Nr. 80/1935, poz. 495 ogłoszone zostało rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 28/IX 1935 r. o udzieleniu koncesyj na przemysł wyrobu samochodów oraz podwozi samochodowych.

Par. 1 omawianego rozporządzenia przewiduje, że koncesja na przemysł wyrobu samochodów oraz podwozi może być udzielona jeżeli osoba, ubiegająca się o koncesję, zobowiąże się do spełnienia następujących warunków:

1) prowadzenia przemysłu wyrobu samochodów oraz podwozi w miejscowości, uznanej przez Min. Przem. i Handlu,

2) uruchomienia produkcji samochodów oraz podwozi według programu, zatwierdzonego przez Min. Przem. i Handlu.

3) posiadania urządzeń technicznych zakładu, odpowiadających programowi produkcji, i utrzymania tych urządzeń na należytych poziomach technicznych.

Par. 3 omawianego rozporządzenia postanawia, że fabryki samochodów i podwozi, które do chwili wejścia w życie rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 24/VII 1935 r. prowadziły przemysł wyrobu samochodów oraz podwozi, powinny zgłosić do Min. Przemysłu i Handlu w okresie 2 miesięcy od dn. 6/XI szereg danych w celu rejestracji.

Omawiane rozporządzenie weszło w życie z dniem ogłoszenia, t. j. z dniem 6/XI r. b.

MIEDZYMINISTERJALNA KOMISJA DLA SPRAW MOTORYZACJI KRAJU — p. str. 1389.

ROLNICTWO

STOSOWANIE NOWYCH NORM PRZEMIAŁU.— Okólnik Ministra Spraw Wewnętrznych („Dz. Urz. Min. Spraw Wewn.” Nr. 30, poz. 161) o wykonaniu rozporządzenia z dn. 10/VII 1935 r. o przemiałach pszenicy i żyta („Dz. Ust. R. P.” Nr. 51/1935, poz. 337)¹⁾, które weszło w życie z dn. 1/X 1935 r. — wyjaśnia, iż wprowadzenie powyższego rozporządzenia ma na celu zwiększenie konsumpcji miejskiej zbóż chlebowych, a to ze względu na stałe zmniejszanie się możliwości zbytu nadwyżek zbożowych zagranicę.

Ponieważ w związku z interpretacją tego rozporządzenia mogą nasunąć się w praktyce pewne wątpliwości w sprawie procentowości przemiału żyta i pszenicy, okólnik wyjaśnia, że mąka pszenna do 65% oraz żytnia do 55% są dopuszczone do obrotu i wypieku na potrzeby konsumpcji miejskiej; przemiał i użycie mąki gorszych gatunków w miastach jest zakazane. Okólnik wyjaśnia dalej, iż wprowadzenie dolnej granicy przemiału nie oznacza, że mąka żytnia i pszenna musi być przemielona na jednolite gatunki, odpowiadające wyłącznie podanen u procentowi przemiału. Wszelkie gatunki mąki pszennej i żytniej w granicach nowoprowadzonej normy przemiału, byleby mieściły się w ramach wskazanego wyciągu procentowego z ziarna, są dopuszczone do handlu. Jednocześnie zezwolony jest obrót mąką pszenną lub żytnią razową 90%.

Odnośnie § 4 rozporządzenia — okólnik wyjaśnia, iż gatunki mąki, których produkcja jest zakazana dla celów odsprzedaży, nie mogą być używane w zakładach przemysłowych (piekarnie, cukiernie i t. p.), produkujących na potrzeby konsumpcji miejskiej. Ograniczenia te nie dotyczą przemiału i wypieku mąki we wsiach na potrzeby konsumpcji ludności wiejskiej z zastrzeżeniem, iż mąka taka i wyroby z niej nie mogą być sprzedawane do miast.

Przemiał pszenicy i żyta dla celów specjalnych, eksperckich i wojska będzie nadzorowany w miarę potrzeby — o czym wojewódzkie władze administracji ogólnej powiadomione zostaną oddzielnymi zarządzeniami.

Przemiał na potrzeby własne (przemiał pszenicy i żyta na potrzeby właścicieli w młynach gospodarczych) nie podlega żadnym ograniczeniom z zastrzeżeniem, iż mąka, pochodząca z tego przemiału, jak również i jej przetwory mogą być użyte wyłącznie na potrzeby własne i nie mogą być wprowadzone do obrotu.

O ile chodzi o kontrolę młynów i zakładów, przetwarzających mąkę, okólnik zaleca zwracać baczna uwagę, by mąka, znajdująca się tam, była znakowana zgodnie z § 7 rozporządzenia. Plomby i etykiety nie mogą być usuwane z worków aż do zupełnego ich opróżnienia, przyczem o obowiązku ujawnienia dostawcy mąki właściciele tych zakładów powinni być wyraźnie powiadomieni.

Kontrola nad przestrzeganiem obowiązujących norm przemysłowych będzie bardzo dostrzegana ze względu na znaczenie gospodarcze nowoprowadzonego rozporządzenia.

Z dniem wejścia w życie rozporządzenia (1/X 1935 r.) nie mogą mieć miejsca żadne wyjątki.

W. D.

ROLA CHŁODNICTWA W USPRAWNIENIU OBROTU PRODUKTAMI ROLNICZEMI. — Racjonalne uregulowanie obrotu produktami rolniczymi wymaga przede wszystkim odpowiednio rozbudowanego aparatu technicznego, którego zadaniem byłoby normowanie podaży w przestrzeni i czasie. W pierwszym zaś rzędzie należy położyć specjalny nacisk na usprawnienie obrotu szybko psującymi się artykułami rolniczymi, w którym to zagadnieniu najpoważniejszą rolę odgrywa chłodnictwo.

Jedynie chłodnictwo pozwoli na równomierne zaopatrzenie rynku w produkty świeże i ureguje podaż w ciągu całego roku. Jednocześnie należyce rozmieszczone w terenie sieć chłodnicza wpłynie korzystnie na zmniejszenie się rozpiętości cen. Znaczna rozpiętość cen jest jednym z czynników, hamujących uzdrowienie stosunków, panujących obecnie w handlu rolniczym, i wpływa pośrednio na kurczenie się dochodów wsi mimo stosunkowo wysokich cen, płaconych przez konsumenta za produkty rolnicze. Zyski te zbierają pośrednicy, którzy z braku urządzeń technicznych, usprawniających obrót produktami rolniczymi, muszą ponosić ryzyko przechowywania tych artykułów, które niesprzedane w odpowiednim czasie psują się, powodując dla kupców straty.

Najlepszym przykładem dezorganizacji, panującej obecnie w handlu rolniczym, a spowodowanej m. in. brakiem urządzeń chłodniczych, będzie sytuacja na rynku rybnym. Wzmrożona produkcja ryb słodkowodnych, będąca wynikiem akcji kredytowej Państwowego Banku Rolnego, jest lokowana na rynkach (a m. in. na rynku warszawskim w 25%) bardzo nierównomiernie, gdyż w I kwartale dostaje się na rynek 19,9% produkcji, w II kwartale — 5,8%, w III kwartale — 14,9%, a w IV kwartale 59,4%. Stan ten wytwarza ogromne wahania cen, gdyż towar musi być — pod groźbą zepsucia — natychmiast rozsprzedany. Kupcy, zaliczkujący ryby na miejscu, ustalają ceny z dnia zawarcia transakcji sprzedaży, a spotęgowane ryzyko znajduje swój wyraz w anormalnej rozpiętości cen pomiędzy producentem a konsumentem. Toteż produkcja ryb, niemając odpowiednich warunków zbytu, nie może się u nas należycie rozwinąć. Import ryb solonej, suszonej, śledzi oraz ryby świeżej wynosi rocznie prawie 3 razy więcej niż produkcja krajowa.

Ten tylko jeden przykład dostatecznie wskazuje, iż zagadnienie chłodnictwa jest zagadnieniem pilnym — zwłaszcza, o ile chodzi o uzdrowienie stosunków w zakresie obrotu szybko psującymi się artykułami rolniczymi, zatamowanie zbędnego importu niektórych artykułów spożywczych, produkowanych w kraju, wzmoczenie ilościowe i jakościowe krajowej produkcji rolniczej oraz zmniejszenie rozpiętości cen między sezonami produkcji (podaży) i spożycia (popytu), jakoteż między producentem i konsumentem.

Pozatem musimy położyć specjalny nacisk na wzmoczenie i ulepszenie eksportu rolniczego. Eksport produktów szybko psujących się nie będzie mógł się dobrze rozwinąć, o ile nie da mu się odpowiednich warunków do wytworzenia standardu, umożliwiającego konkurencję na rynkach zagranicznych. Każdy producent, o ile chce po opłacalnych cenach swe wytwory sprzedawać, musi się dostosować do wymagań odbiorcy — konsumenta — zarówno krajowego, jak i zagranicznego, szczególnie zaś tego ostatniego. Podniesienie się jakości produktów rolniczych, wywożonych zagranicę, oparte na racjonalnie prowadzonej standaryzacji, nie będzie mogło być uskutecznione bez odpowiednio rozbudowanego chłodnictwa. Chłodnictwo wpłynie na podniesienie się dochodowości produkcji rolniczej przez

¹⁾ P. „Polska Gospodarcza” zesz. 30/1935, str. 935.

polepszenie jakości produktów wytwarzanych, oparte na racjonalnie prowadzonej standaryzacji, a co za tem idzie i uzyskiwanie lepszych cen za towar eksportowany.

Jednocześnie import produktów rolniczych, które z braku możliwości przechowywania naszych wytworów rolniczych, musimy sprowadzać, np. ryby i owoce, przy należyście rozbudowanej sieci chłodniczej powinien stopniowo zanikać.

Obecny stan chłodnictwa w Polsce jest wysoce niezadowalający. Poza chłodnią eksportową w Gdyni o pojemności 15 tys. m³, posiadamy niewspółmiernie małą w stosunku do potrzeb ilość instalacji chłodniczych. Według danych Komitetu Chłodnictwa z 1933 r. przedstawia się ona następująco:

P r z e m y s ł y :

Województwo	mięsny	mlecz. i jajcz.	piwo- warSKI	rybny	cukr.	gorzel.
Warszawskie . . .	11	7	3	—	6	—
M. st. Warszawa . .	3	9	6	1	7	1
Białostockie . . .	1	—	—	—	—	—
Kieleckie	4	1	6	—	2	—
Krakowskie	16	2	8	—	8	—
Lubelskie	1	1	—	—	—	—
Lwowskie	9	1	2	—	2	2
Łódzkie	10	2	1	—	3	2
Nowogrodzkie . . .	1	—	—	—	—	—
Poleskie	—	—	—	—	—	—
Pomorskie	23	25	5	1	2	1
Poznańskie	27	24	12	—	5	—
Śląskie	20	2	9	—	3	—
Stanisławowskie . .	4	2	2	—	1	1
Tarnopolskie	2	—	2	—	—	—
Wileńskie	—	—	2	—	—	1
Wołyńskie	—	—	—	—	—	—

W powyższym zestawieniu uderza zupełny brak instalacji chłodniczych w woj. wołyńskim, które jest jednym z poważniejszych ośrodków produkcji hodowlanej.

Reasumując, stwierdzić należy, iż rola gospodarza chłodnictwa w dziedzinie usprawnienia obrotu artykułami szybko psującymi się jest duża, lecz nie była dotychczas u nas należyście doceniana, dopiero ostatnio zaczęto przeprowadzać badania nad rozbudową sieci chłodniczej w Polsce. Wobec zaś przeznaczenia przez Rząd potrzebnych na ten cel funduszy, należy sądzić, iż staniemy wreszcie w dziedzinie chłodnictwa na możli-

wym poziomie. Odpowiednio rozbudowana sieć chłodni, rozmieszczonych zarówno w ośrodkach produkcji, jak i konsumpcji, usunie dotychczasowe marnotrawstwo produktów rolniczych, a tem samem wielkie straty, jakie ponosi z tego tytułu obecnie nasze rolnictwo.

T. D.

STAN ZASIEWÓW W DN. 15/X 1935 R. — Stan zasiewów ozimych, ustalony na podstawie 3730 sprawozdań korespondentów rolnych Gł. Urzędu Statyst., przedstawiał się przeciętnie dla całej Polski w stopniach kwalifikacyjnych następująco:

	1935	1934
Pszenica	3'5	3'5
Żyto	3'6	3'6
Jęczmień	3'5	3'4
Rzepak	3'7	3'8
Koniczyna	3'5	3'2

Zasiewy pszenicy najlepiej przedstawiały się w woj. śląskim i tarnopolskim (po 3'7), stosunkowo najgłabiej w woj. poleskim (3'1). Stan żyta ozimego najlepszy był w woj. tarnopolskim (3'9) oraz kieleckim, śląskim, krakowskim i lwowskim (po 3'8), najgłabiej stan żyta stwierdzono natomiast w woj. poleskim (3'3). Ocena stanu koniczyny wahała się od 3'9 w woj. tarnopolskim do 2'3 w woj. poznańskim (wskutek braku wilgoci w roli).

Wilgoci w roli dla wegetacji ozimin było naogół dostatecznie. Niemniej jednak z województw południowych — z wyjątkiem krakowskiego — oraz z woj. wołyńskiego, poznańskiego i pomorskiego — znaczna część korespondentów rolnych (30 + 50%) stwierdziła brak wilgoci w roli.

Siew ozimin odbył się naogół w sprzyjających warunkach, jak stwierdziło ok. 90% odpowiedzi. Wyjątek stanowiły województwa: wileńskie, poznańskie i pomorskie, gdzie (40% odpowiedzi) — wcześniejsze siewy wypadły niepomyślnie; w woj. wileńskim przyczyniły się do tego deszcze, natomiast w woj. zachodnich powodem był brak wilgoci w roli wskutek długotrwałej suszy.

Zarówno drugi pokos siana, jak i zbiory okopowców odbywały się w całej Polsce w warunkach pomyślnych (90% odpowiedzi). Jedyne w woj. wileńskiego ok. 40% odpowiedzi stwierdziło niesprzyjające warunki przy sprzecie drugiego pokosu siana (deszcze).

H A N D E L

TRAKTATY I KONWENCJE POLSKO-NIEMIECKIE UKŁADY HANDLOWE

Podpisane w Warszawie dn. 4 b. m. polsko-niemieckie układy handlowe stanowią bezsprzecznie etap w historii stosunków gospodarczych obu krajów, a przez to — zważywszy na znaczenie, jakie obrót z Niemcami posiada dla całokształtu naszego handlu zagranicznego — i dla naszej wymiany zagranicznej wogóle. Przypomnieć należy, iż do tej chwili Polskę nie łączyły z Niemcami żadne umowy handlowe o charakterze ogólnym. Od 1925 r., a więc od wybuchu wojny celnej między obu krajami, aż do marca r. ub., kiedy stan tej wojny został zakończony, powstawały wprawdzie sporadyczne próby uregulowania stosunków wymiennych pomiędzy obu sąsiadami, ale albo nie zostawały one wprowadzane w życie (jak umowa gospodarcza z dn. 17 III 1930 r., która miała regulować niemal całokształt stosunków gospodarczych polsko-niemieckich, ale której Rzesza w rezultacie nie ratyfikowała), albo dotyczyły się tylko odcinkowych ułatwień we wzajemnych obrotach (jak np. umowa drzewna, która wygasła z końcem 1930 r., albo układ kontyngentowy z marca 1932 r.). Zniesienie wojny celnej mogło niewątpliwie dać świeży

impuls wzajemnej wymianie nawet i przed zawarciem jakiejś umowy ogólnej, ale stanęła temu na przeszkodzie sytuacja dewizowa Niemiec, która właśnie wówczas doznała bardzo wyraźnego pogorszenia. Doraźną próbą rozwiązania trudności dewizowych na pewnym niewielkim zresztą odcinku handlu polsko-niemieckiego była umowa z dn. 11/X 1934 r. I ona jednak tyczyła się, jak powiadamy, niewielkiego tylko odcinka wzajemnej wymiany, podczas gdy na całym froncie wymiennym polsko-niemieckim nie panowały już wprawdzie żadne specjalne utrudnienia (bo te właśnie zniósła likwidacja wojny celnej w marcu r. ub.), ale też nie istniały żadne wzajemne specjalne ułatwienia, co zwłaszcza wobec ostrej gospodarki dewizowej, prowadzonej od roku przez Niemcy, musiało się dawać naszemu wywozowi we znaki.

Ścisłe biorąc, i obecne umowy nie wyczerpują wszystkich tych postanowień, które normalnie znajdują się w układach handlowych, normujących stosunki pomiędzy krajami o wzajemnym silnie rozbudowanym obrocie gospodarczym. Mianowicie, umowy z dn. 4 b. m. nie zawierają postanowień, dotyczących się praw obywateli, komunikacji i nawigacji. Mimo to nie wahamy się jednak nazwać umów tych umowami o charakterze ogólnym, a to z tego względu, iż po raz pierwszy w historii polsko-niemieckich stosunków

handlowych wprowadzona została do obrotu pomiędzy obu krajami zasada największego uprzywilejowania w zakresie celnym.

Umowy, zawarte dn. 4 b. m., rozpadają się na następujące części zasadnicze:

1) umowa gospodarcza (Wirtschaftsvertrag) wraz z porozumieniem weterynaryjnym oraz listami zniżek celnych,

2) układ towarowy (Wirtschaftsabkommen),

3) układ rozrachunkowy (Verrechnungsabkommen).

Pierwsza z tych umów stanowi właściwie traktat handlowy pomiędzy obu krajami, gdzie, jak powiedziano, brak postanowień osiedleńczych, komunikacyjnych i morskich. Zasadniczym jego postanowieniem jest udzielenie sobie nawzajem przez obu kontrahentów klauzuli największego uprzywilejowania w zakresie celnym, a więc i w dziedzinie formalności celnych i t. d. Poza klauzulą w dziedzinie celnej umowa zawiera 2 krótkie listy wzajemnych zniżek celnych, z których jedna zniża niemieckie cła na gęsi i bydło, druga zaś zniża polskie cła na niektóre rodzaje piwa, wód mineralnych, papieru, na zabawki i wulkacyty.

Szczególną uwagę zwrócić tu należy na porozumienie weterynaryjne. Po raz pierwszy od chwili wybuchu wojny celnej przed 10 zgórą laty polski wywóz hodowlany otrzymuje ściśle uregulowane możliwości penetracji na rynek niemiecki. Co do tranzytu — to uzyskaliśmy go już z okazji zniesienia wojny celnej w marcu r. ub.

Jakkolwiek formalnie umowa gospodarcza polsko-niemiecka należy do t. zw. umów taryfowych, to jednak z uwagi na niezmiernie ograniczony zakres wzajemnych zniżek celnych zaliczyć ją faktycznie wypadło do t. zw. umów „klauzulowych”. I to jednak w stosunkach polsko-niemieckich odegra niewątpliwie dużą rolę — przedewszystkiem jeśli chodzi o przywóz niemiecki do Polski, gdyż z uwagi na słabo w tej chwili rozbudowany system zniżek konwencyjnych w Niemczech — jeśli chodzi o artykuły rolne — klauzula, uzyskana przez nas, daje w praktyce niewiele.

W art. 18 umowy gospodarczej zawarte zostało postanowienie, iż Polska będzie w należyty sposób uwzględniać w swym imporcie interesy niemieckie, Niemcy zaś — polskie. Rozwinięciem tej ogólnej zasady jest właśnie układ towarowy pomiędzy obu państwami. Zawiera on nomenklaturę wzajemnego obrotu oraz jego rozmiary cyfrowe w poszczególnych dziedzinach. Zarysowuje się na tej podstawie możliwość ustalenia górnej granicy polskiego wywozu do Niemiec na powyżej $\text{Z} 170$ miljn. w stosunku rocznym, z czego prawie $\frac{3}{4}$ przypadłoby na wywóz artykułów rolnych, w pierwszym rzędzie: trzody chlewnej, zboża, gęsi, drzewa, spirytusu, jaj, masła i t. p. Co do wywozu przemysłowego, to nie ulegnie on przypuszczalnie poważniejszym zmianom w stosunku do jego stanu obecnego. Wywozić będziemy więc nadal na rynek niemiecki produkty hutnicze żelazne, cynk, węgiel pochodne (benzol), produkty naftowe (których wywóz — jakkolwiek teoretycznie dotychczas możliwy od chwili zniesienia wojny celnej — nie mógł jednak rozwinąć się wskutek trudności dewizowych) i t. d. i t. d.

Jeśli porównamy wspomniane powyżej możliwości z kwotą naszego wywozu do Niemiec w 1934 r., wynoszącą ok. $\text{Z} 161$ miljn., to zwiększenie ich wyda

się niezbyt dużym. Inaczej zgoła przedstawi się sprawa, skoro przyjmiemy pod uwagę, iż w r. b. wskutek niemieckich ograniczeń dewizowych wywóz nasz na ten rynek skurczył się znacznie, niedochożąc ostatnio nawet do wartości $\text{Z} 9$ miljn. miesięcznie. Na tej podstawie możnaby określić hipotetyczny nasz wywóz do Niemiec w r. b. — gdyby nie doszły do skutku ostatnie umowy — na ok. $\text{Z} 120$ miljn. W ten sposób nowe uregulowanie stosunków z Niemcami zwiększa nasze możliwości na tym rynku o ok. 50%.

Jeszcze ważniejsza jest przemiana w składzie samego wywozu. W dotychczasowym naszym wywozie brak było podstawowych artykułów naszego rolnictwa, a zwłaszcza hodowli — tak, iż głównym artykułem wywozowym rolnym było drzewo. Obecnie nasz wywóz do Niemiec, jak wynika z wyliczenia artykułów, podanego powyżej, nabiera pełnowartościowych cech wywozu kraju, w którym rolnictwo zajmuje czołową rolę w gospodarstwie, do kraju przeważnie przemysłowego.

Jeśli chodzi o przywóz niemiecki do Polski, to zaznaczyliśmy już, iż zwiększa on znacznie swe możliwości konkurencyjne przez K N U w dziedzinie celnej. Co do nomenklatury głównych jego elementów — to przedstawia się ona, jak następuje: artykuły przemysłu chemicznego (przedewszystkiem półprodukty, barwniki, środki farmaceutyczne i t. p.), artykuły przemysłu metalowego, maszyny i aparaty (których przywóz ułatwia się przez rozszerzenie w stosunku do Niemiec postanowień o autonomicznych ulgach celnych), samochody, artykuły elektrotechniczne, włókiennicze, ceramiczne i t. d. Jeśli chodzi o artykuły, zakazane w Polsce do przywozu, to zostały w układzie przyznane na nie odpowiednie kontyngenty, przyczem dotychczas istniejące kontyngenty uległy skreśleniu.

Wobec znanej powszechnie sytuacji dewizowej w jakiej znajdują się Niemcy, nie było możliwe oparcie wspomnianych umów na normalnej zasadzie wzajemnej swobody przekazu dewiz za przywóz drugiego kontrahenta. Na podstawie doświadczeń, uzyskanych w ciągu r. b., jasnym stało się również, iż niezabezpieczenie w tej czy innej formie zapłaty za nasz wywóz do Niemiec nieuchronnie prowadzi do coraz to większego jego kurczenia się. W obliczu tego rodzaju sytuacji zdecydowano się na oparcie wzajemnej wymiany polsko-niemieckiej na zasadach clearingu, który przeprowadzany będzie z polskiej strony przez Polskie T-wo Handlu Kompensacyjnego (Zahan), ze strony niemieckiej zaś przez Deutsche Verrechnungskasse w Berlinie.

W myśl postanowień umowy rozrachunkowej zarówno przywóz jak i wywóz towarów w obrocie z Niemcami uzależniani będzie w Polsce od przedstawienia przy odprawie celnej świadectw rozrachunkowych, stwierdzających, iż importer wzgl. eksporter zastosował się do warunków przepisanych zgóry, a w szczególności przy imporcie do Polski zabezpieczył wpłatę należności za przywożone towary w „Zahanie”. Clearingiem ma być objęty cały obrót towarowy polsko-niemiecki. Jest to w polskiej polityce handlowej pierwszy układ rządowy, zawierający postanowienia o rozrachunku, dotychczas bowiem, o ile istniał nawet rozrachunek tego rodzaju z krajami, które nie przydzielały dewiz na import, to przeprowadzany był on w drodze t. zw. clearingu prywatnego, t. j. bez rządowych umów na ten temat.

Umowy polsko-niemieckie z dn. 4 b. m., w których, oczywiście, bierze udział i Gdańsk, mogą stać się ważnym momentem w rozwoju naszej sytuacji gospodarczej w ciągu najbliższego roku. Odbić się one mogą, mianowicie, na położeniu podstawowych gałęzi naszego rolnictwa, jak również wprowadzić ożywienie obrotów w dziedzinie przemysłowej.

Umowy polsko-niemieckie wchodzi w życie dn. 20 listopada r. b.

Z. C.

UMOWA GOSPODARCZA POLSKO-NIEMIECKA

Art. 1. — Wytwory gleby i przemysłu każdej z Umawiających się Stron będą przy przywozie do obszaru drugiej Strony, jak również przy wywozie do obszaru drugiej Strony — traktowane według zasady największego uprzywilejowania pod względem wysokości, pobierania i zabezpieczania cel oraz opłat łącznie z wszelkimi należnościami, dodatkami, mnożnikami lub wszelkimi innymi podwyżkami, jak również pod względem wszelkich formalności celnych.

Art. 2. — Niemieckie wytwory gleby i przemysłu, przywożone do polskiego obszaru celnego przez obszar innych krajów, i polskie wytwory gleby i przemysłu, przywożone do Niemiec przez obszar innych krajów, jakoteż wytwory gleby i przemysłu krajów trzecich, przywożone przez obszar jednej z Umawiających się Stron do obszaru drugiej Strony, nie mogą w przywozie podlegać żadnym innym lub wyższym cłom albo opłatom, aniżeli gdyby były przywożone bezpośrednio z kraju pochodzenia lub przez jakikolwiek inny kraj.

Powyższe postanowienie dotyczy zarówno towarów, bezpośrednio przewożonych, jak i towarów, które podczas przewozu zostały przeładowane, przepakowane lub złożone na skład.

Art. 3. — Wytwory polskiego obszaru celnego, wymienione w załączniku A, nie będą podlegały, przy ich przywozie do obszaru celnego Niemiec, wyższym cłom od tych, które ustalone są w tym załączniku.

Wytwory niemieckie, wymienione w załączniku B, nie będą podlegały, przy ich przywozie do polskiego obszaru celnego, cłom wyższym od tych, które ustalone są w tym załączniku.

Art. 4. — Opłaty wewnętrzne, które na obszarze jednej z Umawiających się Stron, czy to na rachunek państwa lub gminy, czy też innego związku prawa publicznego, obciążają lub obciążać będą wytwarzanie, przyrządzanie lub spożycie pewnego towaru, nie mogą wytworów drugiej Strony pod żadnym pozorem dotknąć silniej lub w sposób bardziej uciążliwy, aniżeli tego samego rodzaju wytwory własnego kraju lub kraju najbardziej uprzywilejowanego.

Pojazdy motorowe, wyrabiane na obszarze jednej z Umawiających się Stron, będą korzystały na obszarze drugiej z Umawiających się Stron w zakresie opłat licencyjnych, udogodnień rejestracyjnych i tym podobnych spraw z traktowania niemniej przychylnego jak pojazdy motorowe tej ostatniej Strony.

Art. 5. — W sprawie nacjonalizacji towarów, przywożonych przez jedną z Umawiających się Stron do obszaru drugiej Strony, ta Strona przynajmniej będzie największe uprzywilejowanie, biorąc za podstawę swe własne ustawodawstwo.

Przy stosowaniu przepisów o nacjonalizacji towary, wyrabiane w uprzywilejowanym obrocie celnym, będą tak samo traktowane, jak towary, wyrabiane w wolnym obrocie.

Art. 6. — Na wypadek, gdyby jedna z Umawiających się Stron była zmuszona zakazać lub ograniczyć przywóz lub wywóz towarów, zobowiązuje się ona, o ile to możliwe, uwzględnić interesy drugiej Strony.

Art. 7. — Dla przywozu do Niemiec polskich zwierząt, części zwierząt i produktów zwierzęcych, jak również siana i słomy — obowiązują postanowienia, zawarte w załączniku C.

Niemieckie przepisy weterynaryjne pozostają pozatem nienaruszone.

Art. 8. — Kupcy, fabrykanci i inni przemysłowcy jednej z Umawiających się Stron, którzy dowiodą zapomocą karty legitymacyjnej, wystawionej przez władze swego kraju, że są uprawnieni do wykonywania swego handlu lub swego przemysłu w Państwie, w którym posiadają swoją siedzibę, oraz że uiszczają tam ustawowe podatki i opłaty, winni mieć prawo, bądź osobiście, bądź przez komiwojażerów, pozostających w ich służbie, czynić zakupy towarów na obszarze drugiej Strony u kupców lub w otwartych miejscach sprzedaży, albo u osób, które towary te wytwarzają sposobem przemysłowym, przestrzegając przepisane formalności. Mogą oni również poszukiwać zamówień u kupców lub u innych osób, przy wykonywaniu przemysłu których to osób towary zaofiarowanego rodzaju znajdują zastoso-

wanie, oraz mają prawo mieć ze sobą próbki towarowe i wzory, jednakowoż nie towary. Spowodu działalności, określonej w niniejszym ustępie, nie będą oni obowiązani do uiszczenia żadnej specjalnej opłaty.

Karty legitymacyjne odpowiadać muszą wzorowi, ustalonemu w konwencji międzynarodowej o uproszczeniu formalności celnych, podpisanej w Genewie dn. 3 listopada 1923 r. Dla tych kart legitymacyjnych nie będzie wymagana wiza konsularna ani inna.

Postanowienia nin. artykułu nie mają zastosowania do wykonywania przemysłu okrężnego, handlu domokrajnego, tudzież do poszukiwania zamówień u osób, które nie trudnią się ani handlem ani przemysłem. Umawiające się Strony zastrzegają sobie w tym względzie zupełną swobodę swego ustawodawstwa.

Art. 9. — Poniżej wymienione przedmioty będą przez każdą z Umawiających się Stron zwolnione od wszelkiej opłaty przywozowej i wywozowej pod warunkiem powrotnego ich wywozu lub powrotnego przywozu, jak również zabezpieczenia przypadających ewentualnie opłat i z zastrzeżeniem zastosowania potrzebnych zarządzeń kontrolnych:

a) narzędzia, instrumenty i mechaniczne przyrządy, które przywozi przedsiębiorca jednej z Stron do obszaru drugiej Strony, ażeby tam umożliwić dokonanie przez swój personel robót montażowych, doświadczalnych, reparacyjnych lub innych tym podobnych bez względu na to, czy wspomniane przedmioty przywiezione zostały przez nadesłanie, czy też przez sam ten personel;

b) przedmioty do naprawy;

c) używane, odpowiadające zwyczajom handlowym, opakowania wszelkiego rodzaju, jakoteż opony ochronne i inne środki opakowania, a także drewniane wkładki do tkanin, krążki drewniane i tekturowe, które z obszaru jednej z Umawiających się Stron przywozi się do obszaru drugiej Strony w celu wywozu towarów, lub też wywozi się z obszaru drugiej Strony spowrotem po stwierdzeniu, że one służyły do tego celu;

d) części maszyn do wyrobów;

e) towary (z wyjątkiem artykułów spożywczych), które sprowadza się na wystawy, targi lub jarmarki;

f) wozy i skrzynie meblowe, które przeprowadza się przez granicę w tym celu, aby pewne przedmioty przewieźć z obszaru jednej z Umawiających się Stron do obszaru drugiej Strony, nawet gdyby miały one zawierać nowy ładunek w drodze powrotnej, bez względu na to, na jakim miejscu ten nowy ładunek został przyjęty, nie zaś w razie, gdyby one w międzyczasie zostały użyte do transportów wyłącznie wewnątrz kraju; obydwie te środki przewozowe wraz z przynależnościami, służącymi do zwykłego użytku w czasie transportu i z wyznaczeniem 6-miesięcznego terminu do powrotnego wywozu;

g) próbki towarów i wzory według podpisanej dn. 3 listopada 1923 r. w Genewie międzynarodowej konwencji o uproszczeniu formalności celnych, z wyznaczeniem 12-miesięcznego terminu do powrotnego wywozu.

Towary ze szlachetnych metali, przywożone przez komiwojażerów jako wzory z zastosowaniem odprawy warunkowej, należy na żądanie zwolnić od powinności probierczej, o ile złożone zostanie odpowiednio zabezpieczenie, które przy towarach srebrnych nie może przekraczać podwójnej kwoty cła, przy towarach zaś złotych i platynowych — czterokrotnej wysokości cła. O ile wzory nie zostaną na czas spowrotem wywiezione, złożone zabezpieczenie przepada, niezależnie od kar, przewidzianych w ustawodawstwie.

Art. 10. — Każda z Umawiających się Stron oznaczy władze, które są upoważnione i obowiązane do udzielania na żądanie obowiązujących informacji o stawkach taryfy celnej i taryfowaniu ściśle określonych towarów.

Art. 11. — O ile przy przywozie wytworów jednej z Umawiających się Stron do obszaru drugiej Strony wymagane jest przedkładanie świadectw pochodzenia, Umawiające się Strony zobowiązują się dołożyć starań, aby handel nie był kępowany zbędnymi formalnościami albo nadmiernymi opłatami przy wystawianiu świadectw pochodzenia.

Świadectwa pochodzenia mogą być wystawiane przez władzę celną miejsca wysyłki wewnątrz kraju lub na granicy, albo przez właściwą izbę przemysłowo-handlową, w Niemczech — także przez Hauptabteilung II der Landesbauernschaften, urzędy handlu zagranicznego albo izby rzemieślnicze, w Polsce — także przez urzędy wojewódzkie. Obydwie Rządy mogą wzajemnie porozumieć się co do udzielenia także innym aniżeli wyżej wymienionym instytucjom lub też organizacjom gospodarczym jednego z obydwu krajów upoważnienia do wystawiania świadectw pochodzenia, które władze celne drugiego kraju przyjmować winny. W razie, gdy świadectwa te nie są wystawiane przez upoważnioną do tego władzę państwową, może Rząd

kraju przeznaczenia żądać, aby były one zaświadczone przez jego placówkę dyplomatyczną lub konsularną, właściwą dla miejsca wysyłki towarów.

Świadcstwa pochodzenia mogą być zredagowane zarówno w języku kraju przeznaczenia, jak i w języku kraju eksportującego; w tym ostatnim wypadku urzędy celne kraju przeznaczenia mogą żądać przekładu.

Jeżeli towary krajów trzecich przywożone są tranzytem przez obszar jednej z Umawiających się Stron do obszaru drugiej Strony, wówczas władze celne tejże Strony przyjmować będą także świadectwa pochodzenia, wystawione na obszarze poprzednio wspomnianej Strony według postanowień nin. artykułu.

Jeżeli spowodu nierzetelnych danych w świadectwie pochodzenia lub spowodu uchybień przy wystawianiu świadectw pochodzenia Rząd jednej z Umawiających się Stron przedstawi sprawę Rządowi drugiej Strony, ten ostatni zbada niezwłocznie stan rzeczy, oznajmi o wyniku drugiej Stronie oraz w razie potrzeby wyda wszelkie potrzebne zarządzenia w celu usunięcia niedomagań.

Art. 12. — Jeżeli jedna z Umawiających się Stron uzależnia traktowanie towaru w przywozie od szczególnych warunków, dotyczących składu, stopnia czystości, dobroci, stanu zdrowotnego, obszaru wytworzenia lub innych podobnych warunków, wówczas obydwie Rządy zbadają wspólnie, czy nie możnaby formalności kontrolnych, zapomocą których winno być stwierdzone, czy towar odpowiada w dostatecznej mierze przepisanyemu warunkom, uprosić zapomocą świadectw, wystawianych w należytej formie przez właściwe władze kraju wywożącego.

O ile obydwie Rządy są zgodne co do tego, ustalą one wspólnie postępowanie dla przeprowadzenia dowodu co do wymaganych warunków. Następnie oznaczają one władze, upoważnione do wystawiania świadectw, treść tych świadectw, zasady, które winny być przestrzegane przy ich wystawianiu, formalności, zapomocą których zabezpiecza się tożsamość towarów, a w danym razie także postępowanie przy braniu próbek.

Istnieje zgoda co do tego, że kraj przeznaczenia także w razie przedłożenia świadectw na podstawie postanowień, uzgodnionych w nin. artykule, ma prawo do ponownego zbadania ścisłości świadectw i upewnienia się co do tożsamości towarów.

Art. 13. — Zarząd celny każdej z obydwóch Umawiających się Stron będzie, poza wypadkiem podejrzenia o nadużycie i niezależnie od praw, które wywodzi z ustawodawstwa swego kraju, uznawać i pozostawiać nienaruszonymi plomby i pieczęcie, które zarząd celny drugiej Strony nałożył na przesyłki, pozostające pod nadzorem celnym; zarządowi temu pozostaje jednak zastrzeżone prawo uzupełnienia plomb lub pieczęci przy nałożeniu nowych znaków celnych.

W taki sam sposób zarząd celny każdej Strony przy dopuszczeniu przedmiotów do przywozu z warunkową odprawą celną uznawać będzie i pozostawiać nienaruszonymi te znaki, które zarząd celny drugiej Strony nałożył na te przedmioty dla utrwalenia ich tożsamości.

Art. 14. — O ile zdaniem jednej z Umawiających się Stron obustronny obrót wymagać będzie rozszerzenia uprawnień granicznych urzędów celnych drugiej Umawiającej się Strony w zakresie odprawy, zobowiązuje się ta Strona, na propozycję drugiej Strony, podjąć w przeciągu 3 miesięcy rokowania w tym przedmiocie.

Art. 15. — Każda z Umawiających się Stron zobowiązuje się, w ramach swego ustawodawstwa, uczynić wszystko, co potrzeba, aby uchronić wytwory gleby i przemysłu drugiej Umawiającej się Strony od wszelkiego rodzaju nierzetelnej konkurencji w obrocie handlowym.

Art. 16. — O ile postanowienia nin. umowy dotyczą wzajemnego przyznania sobie największego uprzywilejowania, nie mają one zastosowania:

a) do szczególnych ulg, przyznanych obecnie lub które mogłyby być w przyszłości przyznane przez jedną z Umawiających się Stron sąsiędnim państwom dla ułatwienia ruchu granicznego w pasie, nieprzekraczającym zasadniczo 15 km po obu stronach granicy;

b) do zobowiązań, przyjętych obecnie, względnie mających być przyjętymi w przyszłości przez jedną z Umawiających się Stron na podstawie unii celnej.

Art. 17. — Każdy z obu Rządów ustanowił Komisję Rządową. Zadaniem tych Komisji jest rozpatrywanie w stałym bezpośrednim kontakcie wszystkich spraw, związanych z wykonywaniem niniejszej Umowy. Obydwie Rządy z komunikują sobie możliwie szvkh skład Komisji Rządowych.

Komisje Rządowe zbierają się na wniosek jednego z obydwóch przewodniczących.

Komisjom Rządowym pozostawia się swobodę co do powoływania rzeczoznawców oraz ustanawiania mieszanych podkomisji.

Komisje ustalą dla swej działalności wspólny regulamin.

Art. 18. — Przy przywozie polskich wytworów gleby i przemysłu Rząd Niemiecki uwzględniac będzie w należyty sposób interesy polskie.

Przy przywozie niemieckich wytworów gleby i przemysłu Rząd Polski uwzględniac będzie w należyty sposób interesy niemieckie.

Art. 19. — O ileby założenia, z których obydwie Umawiające się Strony wychodziły w chwili podpisywania nin. umowy, nie ziściły się, lub o ileby jedna ze Stron uważała się za pokrzywdzoną wskutek niekorzystnego rozwoju, jaki nastąpił, lub wskutek zarządzeń w dziedzinie gospodarczej, powziętych przez drugą Stronę, każda z umawiających się Stron może wystąpić z wnioskiem o bezwzględne rokowania w celu zaradzenia temu stanowi rzeczy.

Gdyby rokowania te w przeciągu miesiąca, licząc od dnia zgłoszenia wniosku, nie doprowadziły do zadowalającego rezultatu, wówczas Strona, która uważa się za pokrzywdzoną, ma prawo wypowiedzieć umowę niniejszą z terminem 6-tygodniowym od daty notyfikacji tego wypowiedzenia.

Art. 20. — Rząd Polski, któremu zostało powierzone prowadzenie spraw zagranicznych Wolnego Miasta Gdańska zgodnie z art. 101 Traktatu Wersalskiego i art. 2 i 6 Konwencji Paryskiej między Polską a Wolnym Miastem Gdańskiem z dn. 9 listopada 1920 r., zastrzega sobie prawo oświadczenia, że Wolne Miasto jest Stroną Układającą się w nin. umowie i że przyjmuje obowiązki oraz nabywa prawa, w niej ustalone.

Zastrzeżenie to nie dotyczy tych postanowień nin. umowy, które Rzeczpospolita Polska już zawarła odnośnie do Wolnego Miasta Gdańska na zasadzie praw, przysługujących Polsce traktatowo.

Art. 21. — Umowa niniejsza będzie ratyfikowana. Wymiana dokumentów ratyfikacyjnych nastąpi możliwie najrychlej w Berlinie. Umowa wchodzi w życie trzydziestego dnia po dacie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych.

Umowa niniejsza pozostanie w mocy do dn. 31 października 1936 r. Będzie ona uważana za przedłużoną na każdy dalszy rok, o ile obydwie Strony porozumieją się co do tego najpóźniej do dn. 1 października każdego roku.

O ile umowa będzie obowiązywała po 31 października 1936 r., będzie ona wówczas mogła być wypowiedziana do ostatniego dnia każdego kwartału kalendarzowego i przestanie obowiązywać z upływem 3 miesięcznego okresu od daty wypowiedzenia.

Załącznik A

Poz. niem. tar. celnej	Nazwa towaru	Cło RM od 100 kg
z 103	Bydło nizinne czarno-srokate, przeznaczone dla celów hodowlanych w gospodarstwach rolnych, na zasadzie świadectw, uznanych przez Rząd Rzeszy, od żywej wagi	10

U w a g a : 1. — Konwencyjna stawka celną obowiązuje w czasie od 1 listopada każdego roku do 31 października następnego roku tylko dla ilości, stanowiącej 60% ilości bytła hodowlanego, która, zgodnie z ustaleniami przez obydwie Umawiające się Strony danymi, odpowiada przeciętnej wywiezionej z polskiego obszaru celnego do niemieckiego obszaru celnego w latach 1931 i 1932.

Odprawa celną na zasadzie konwencyjnej stawki celnej dozwolona jest jedynie w 2 urzędach celnych, co do których porozumieją się Umawiające się Strony.

2. — O ile czarno-srokate bydło nizinne, które zostało dopuszczone do odprawy celną na podstawie cła konwencyjnego, przeznaczone zostało do uboju w okresie 1 roku od czasu przywiezienia go (z wyjątkiem wypadków siły wyższej), wówczas winna być uiszczona dodatkowa różnica cła, jaka wynikłaby przy celeniu według każdorazowo obowiązującej ogólnej stawki celnej.

z 107	Gęsi żywe, sprowadzane przez instytucje, upoważnione przez Ministra Wyżywienia i Rolnictwa Rzeszy	24
-------	---	----

Załącznik B

Poz. polskiej tar. celnej	Nazwa towaru	Cło z od 100 kg
269 z p. 1	Wody mineralne lecznicze: Kissingen ze źródła Rakoczy, Neuenahr ze źródła Sprudel, Salzbrunn ze źródła Oberbrunnen i Kronenquelle	6
z 272 p. 1	Piwo eksportowe monachijskie, norymberskie, kulmbachskie, wüzburgskie, dortmundzkie, wuppertalskie (elberfeldzkie), berlińskie—w beczkach, beczułkach z dre-	

	wna, żelaza, stali—na warunkach, ustalonych w protokóle końcowym	30
	U w a g a : Jak długo na jakiegokolwiek piwo z p. 1 obowiązująca będzie stawka celna konwencyjna niższa niż / 30, ta niższa stawka stosowana będzie przy zachowaniu warunków, ustalonych w protokóle końcowym, do wyżej wymienionego piwa eksportowego niemieckiego.	
397 z p. 12	Środek pomocniczy do produkcji wyrobów gumowych: Aldol P	75
z 490 p. 2	Środki pomocnicze do produkcji wyrobów gumowych:	
	Vulcacit FP, Vulcacit 576	35
	Vulcacit 774	75
	Vulcacit P, Vulcacit P extra	120
	U w a g a do poz. 397 z p. 12 i z poz. 490 p. 2: Do zastosowania cla konwencyjnego do wyżej wymienionych środków należy złożyć w urządzenie celnym fakturę, zaświadczoną przez Wirtschaftsgruppe Chemische Industrie w Berlinie, z wymienieniem dokładnych nazw środków, zgodnie z wyżej wymienionymi. Środki te mogą być sprowadzane wyłącznie przez urzędy celne: Zbąszyn, Warszawa, Łódź, Katowice, Gdynia i na terytorjum W. M. Gdańska: Leegetor, Post-Wallgasse i Weichselbahnhof, w których zostaną zdeponowane próbki tych środków.	
812 p. 2a	Papier wszelki o wadze 1 m ² powyżej 28 g barwiony lub lakierowany na biało, nietłoczony	130
1240 z p. 2	Zabawki dziecięce, oprócz osobno wymienionych, bez mechanizmów sprężynowych, ich części — z metali nieszlachetnych, chociażby z ozdobami połączanymi i posrebrzanymi, również z dodatkiem innych pospolitych materiałów	1 500
1241	Zabawki dziecięce, oprócz osobno wymienionych, zaopatrzone w mechanizm sprężynowy:	
p. 1	z metali nieszlachetnych bez dodatku innych materiałów	1 500
p. 2	inne	2 000
1242	Zabawki dziecięce z urządzeniem silnikowym o wadze sztuki:	
p. 1	powyżej 2 kg	600
p. 2	2 kg i mniej	750

Załącznik C

Do przywozu do Niemiec dopuszczone są:

I. — Jednokopytowe (konie, osły, muły, muło-osły):

a) wałachy zwierząt jednokopytowych,

b) ogiery i klacze zwierząt jednokopytowych (te ostatnie będą jednakże dopuszczone do przywozu dopiero po upływie 4 lat od urzędowego oświadczenia o wygaśnięciu zarazy stadniczej w Polsce).

1. — Zwierzęta jednokopytowe winny być zaopatrzone przy przywozie w urzędowe lekarsko-weterynaryjne świadectwa pochodzenia i zdrowia, wystawione w 2 językach według brzmienia załączonego wzoru a.

Zwierzęta jednokopytowe winny być oznakowane numerami, wypalonymi na kopytach lub wyciśniętymi na plombach, umieszczonych na grzywach. Numery, wypalone na kopytach lub wyciśnięte na plombach, winny być wymienione w świadectwach.

2. — Zwierzęta jednokopytowe podlegają przy przywozie badaniu weterynaryjno-policyjnemu. Transporty, dotknięte zarazą, podejrzane o zarazę, podejrzane o zarażenie się i takie, które nie odpowiadają wymienionym wyżej warunkom, będą odesłane spowrotem.

3. — Co do gęsności ładowania zwierząt jednokopytowych do wagonów kolejowych obowiązują przepisy o ochronie zwierząt tego kraju, w którym zwierzęta są przewożone.

II. — Świnie żywe drogą morską do granicznych rzeźni w portach morskich.

Nienaruszając postanowień ustawy Rzeszy o zaraźliwych chorobach zwierzęcych z dn. 26 czerwca 1909 r. („Reichsgesetzblatt” str. 519) odnośnie do przywozu żywych świń z Polski do niemieckich granicznych rzeźni w portach morskich, obowiązuje, co następuje:

1. — Na przywóz wymagane jest osobne zezwolenie weterynaryjno-policyjne, które wygasa, o ile nie zrobiono zeń użytku w ciągu 3 miesięcy.

2. — Na świnie przywożone należy dostarczyć urzędowych lekarsko-weterynaryjnych świadectw pochodzenia i zdrowia, wystawionych w 2 językach, według brzmienia załączonego

wzoru b. Świadectwa muszą uwidaczniać ilość sztuk zwierząt oraz ewentualne znaki szczególne, np. znaczek uszny, wypalone piętno, znak barwny. Dla świń, załadowanych na tym samym statku, mogą być wystawione zbiorowe świadectwa. Świadectwa mają ważność 5-dniową. Jeśli ten termin upłynie w czasie przewozu, to świnie, w celu utrzymania ważności świadectw przez dalsze 5 dni, muszą być ponownie badane przez państwowego lub przez Państwo do tego upoważnionego lekarza weterynaryjnego, i wynik badania musi być przezeń zaznaczony na świadectwach.

3. — Podczas przewozu koleją do portu załadowczego przy ładowaniu, wyładowaniu lub doładowaniu nie są dozwolone, z wyjątkiem wypadków siły wyższej. O ile w drodze okaże się konieczność wyładowania chorych lub padłych zwierząt, to właściwy urzędowy lekarz weterynaryjny winien zaznaczyć na urzędowym lekarsko-weterynaryjnym świadectwie przyczynę zachorowania lub padnięcia.

4. — Przy wyładowaniu ze statku świnie podlegają urzędowemu badaniu lekarsko-weterynaryjnemu. Urzędowe stwierdzenie, czy zachodzi wypadek zarazy lub podejrzenia o zarazę, będzie odbywać się z uwzględnieniem wszelkich używanych metod rozpoznawczych. Transporty, dotknięte zarazą, podejrzane o zarazę, podejrzane o zarażenie się i takie, które nie odpowiadają wyżej wymienionym warunkom, nie będą dopuszczone do przywozu. Spowodu stwierdzenia pojedynczych wypadków różnicy świń i w razie stwierdzenia gruźlicy nie nastąpi odesłanie spowrotem całych transportów. Poza to także, przy odesłaniu spowrotem całych transportów, postępować się będzie z największą oględnością dla uniknięcia strat gospodarczych. O odesłaniu spowrotem transportów niemiecka władza weterynaryjno-policyjna zawiadomi telegraficznie właściwą władzę polskiego portu załadowczego. Rząd Polski poda Rządowi Niemieckiemu do wiadomości nazwy właściwych władz portowych.

5. — Co do traktowania zwierząt w granicznych rzeźniach w portach morskich obowiązują wydane dla tych zakładów ogólne postanowienia.

III. — Żywe ptactwo domowe, przeznaczone do tuczenia i do uboju (gęsi, kaczki, kury, perlice, indyki i gołębie) pod następującymi warunkami:

1. — Przywóz wymaga osobnego zezwolenia weterynaryjno-policyjnego, które wygasa, o ile nie zrobiono zeń użytku w ciągu 3 miesięcy.

2. — Na ptactwo należy dostarczyć świadectw, wystawionych w 2 językach, według brzmienia załączonego wzoru c.

3. — Ptactwo może być przywożone przez wszystkie do tego dopuszczone graniczne miejsca przejściowe. Graniczne miejsca przejściowe winno być wymienione we wniosku o udzielenie zezwolenia. Przywóz ptactwa zapomocą przepędu nie jest dozwolony. Rząd Niemiecki poda Rządowi Polskiemu wykaz granicznych miejsc przejściowych.

4. — Ptactwo podlega przy przywozie badaniu przez granicznego lekarza weterynaryjnego; w tym celu ptactwo winno być przedstawione z krótkoobciętymi piórami ogona. Transporty, dotknięte zarazą, podejrzane o zarazę, podejrzane o zarażenie się i takie, które nie odpowiadają wyżej wymienionym warunkom, będą odesłane spowrotem. O odesłaniu spowrotem powinno być powiadomione właściwe miejscowe starostwo.

5. — Odstawienie przesyłki z granicznego miejsca przejściowego do stacji przeznaczenia ma się dokonywać w wagonach kolejowych zaplombowanych i zaopatrzonych w nalepki z napisem „za graniczne ptactwo, podlegające odosobnieniu”. Wagon kolejowy winny być tak urządzone, aby wydzieliły zwierzęce, pasza, podściółka i t. p. nie mogły wypaść; w szczególności podłogi wagonów winny być nieuszkodzone, a ściany boczne, dotykające podłogi, winny być do wysokości najmniej 15 cm uszczelnione deskami.

6. — Przywóz jest dozwolony tylko do tuczarni lub rzeźni drobiu, które są do tego specjalnie przez Rząd Niemiecki dopuszczone. Rząd Niemiecki poda do wiadomości Rządowi Polskiemu spis dopuszczonych zakładów, a później corocznie podawać będzie zmiany, zasze w spisie.

7. — W wypadku, o ile wyniknie potrzeba przywozu drobiu do tuczenia i do uboju z Polski drogą morską do Niemiec, Rząd Niemiecki wyraża na to zasadniczą zgodę. Odnośne postanowienia ustalone zostaną przez obydwaj Rządy.

IV. — Bity świnie do fabryk wyrobów mięsnych, specjalnie dopuszczonych przez Rząd Niemiecki dla sprowadzenia mięsa wieprzowego z Polski, na warunkach następujących:

1. — Dla przywozu obowiązują postanowienia niemieckiej ustawy Rzeszy o badaniu mięsa z 3 czerwca 1900 r. („Reichsgesetzblatt” str. 547).

2. — Przywóz wymaga osobnego zezwolenia weterynaryjno-policyjnego, które wygasa, o ile nie zrobiono zeń użytku w ciągu 3 miesięcy.

3. — Świnie muszą być bite w publicznych lub eksportowych rzeźniach, do tego dopuszczonych przez Rząd Polski i pozostających pod stałym nadzorem lekarsko-weterynaryjnym. Wykaz dopuszczonych rzeźni publicznych i eksportowych zostanie podany przez Rząd Polski do wiadomości Rządowi Niemieckiemu przed wejściem w życie nin. umowy. Ewentualne późniejsze zmiany w wykazie będą komunikowane przez Rząd Polski Rządowi Niemieckiemu.

4. — Na przywożone świnie należy dostarczyć urzędowych lekarsko-weterynaryjnych świadectw pochodzenia i zdrowia, wystawionych w 2 językach, według brzmienia wzoru d. Świadectwo to należy wystawiać na podstawie świadectw miejsca pochodzenia, przedstawionych przy uboju.

5. — Podłogi wagonów kolejowych, w których świnie bite są przewożone, muszą być tak uszczelnione, by sok mięsny nie mógł przez nie przeciekać.

V. — Słonina przyrządzona, o ile wskutek odpowiednich zabiegów utraciła właściwości świeżego mięsa, również w wewnętrznych warstwach, a przez zastosowanie odpowiednich zabiegów nie może ich odzyskać, zgodnie z postanowieniami ustawy Rzeszy Niemieckiej o badaniu mięsa z dn. 3 czerwca 1900 r. („Reichsgesetzblatt” str. 547).

Dla przyrządzonej słoniny należy dostarczyć urzędowego lekarsko-weterynaryjnego świadectwa zdrowia, wystawionego w 2 językach, według brzmienia wzoru e.

VI. — Smalec wieprzowy, uzyskany przez wytopienie i łój wołowy, otrzymany w taki sam sposób, zgodnie z postanowieniami ustawy Rzeszy Niemieckiej o badaniu mięsa z dn. 3 czerwca 1900 r. („Reichsgesetzblatt” str. 547).

VII. — Jelita w stanie zupełnego wyschnięcia na powietrzu i skóry surowe, jak również pozbawione miękkich części kopyta, racice i rogi, w stanie zupełnego wyschnięcia na powietrzu.

1. — Zastrzeża się możliwość żądania świadectw pochodzenia i zdrowia, o ileby spowodu przywozu wyżej wspomnianych części zwierzęcych powstać miały niedomagania natury weterynaryjno-policyjnej.

2. — Dla przywozu do Niemiec kości obowiązują wydane w tym zakresie osobne postanowienia niemieckie.

VIII. — Całkowicie przesolone jelita i skóry — na podstawie osobnego zezwolenia weterynaryjno-policyjnego, które wygasa, o ile nie zrobiono zeń użytku w przeciągu 3 miesięcy. Dla przywozu należy dostarczyć urzędowych lekarsko-weterynaryjnych świadectw zdrowia według brzmienia wzoru f względnie g. Postanowienia ustawy Rzeszy Niemieckiej o badaniu mięsa z dn. 3 czerwca 1900 r. („Reichsgesetzblatt” str. 547) pozostają nienaruszone.

IX. — Ptactwo domowe w stanie bitym. Ptactwo domowe może być przywożone tylko oskubane; pozatem wole winno być opróżnione, u chudego ptactwa winny być także wyjęte jelita.

X. — Wełna, włosie, szczecina i pierzew stanie zupełnie suchym i mocno opakowane w workach dla bezpośredniego przywozu do zakładów przeróbki.

1. — Przywóz wymaga osobnego zezwolenia weterynaryjno-policyjnego, które wygasa, jeżeli nie zrobiono zeń użytku w przeciągu 3 miesięcy.

2. — Zastrzeża się możliwość żądania świadectw pochodzenia i zdrowia na wełnę, jeżeli w Polsce pojawi się ospa owcza.

3. — Wełna przerobiona lub fabrycznie wyprana, również takie samo włosie zwierząt przeżuwiających i taka sama szczecina świńska, dalej przerobione pierze — mogą być przywożone bez zezwolenia weterynaryjno-policyjnego.

XI. — Zwierzyna upolowana.

1. — Przywóz zwierzyny racicowej wymaga osobnego zezwolenia weterynaryjno-policyjnego, które wygasa, o ile nie zrobiono zeń użytku w przeciągu 3 miesięcy. Dla przywozu należy dostarczyć urzędowych lekarsko-weterynaryjnych świadectw zdrowia według brzmienia załącznika wzoru h. Przywóz dzików polega pozatem postanowieniom ustawy Rzeszy Niemieckiej o badaniu mięsa z 3 czerwca 1900 r. („Reichsgesetzblatt” str. 547).

2. — Przywóz drobnej zwierzyny upolowanej oraz ptactwa dzikiego upolowanego nie podlega ograniczeniom weterynaryjno-policyjnym.

XII — Siano i słoma.

1. — Przywóz wymaga osobnego zezwolenia weterynaryjno-policyjnego, które wygasa, o ile nie zrobiono zeń użytku w ciągu 3 miesięcy.

2. — Dla przywozu należy dostarczyć urzędowych lekarsko-weterynaryjnych świadectw według brzmienia wzoru i.

XIII. — Masło, jaja, ryby, raki. Przywóz nie podlega żadnym ograniczeniom weterynaryjno-policyjnym.

Postanowienia końcowe

1. — Jako podejrzane o zarażenie się uważane są przesyłki zwierząt, które:

a) stykały się z zarażeniami lub podejznaniami o zarazę przesyłkami zwierząt,

b) znajdowały się na zakażonych okrętach, wagonach kolejowych, rampach, stajniach, placach i t. p. przed ich odkażeniem,

c) w inny dowiedziony sposób stykały się z materiałem zakaźnym.

We wszystkich wymienionych pod a, b i c wypadkach przesyłki zwierząt muszą być wrażliwe na odnośną zarazę.

2. — Wymienione pod IV — XI części zwierząt i surowce zwierzęce, które pochodzą z dotkniętych zarazą lub podejrzanych o zarazę zwierząt, albo które nie odpowiadają wymienionym powyżej warunkom, zostaną odesłane spowrotem. To samo analogicznie dotyczy siana i słomy.

3. — Dla przewozu zwierząt, części zwierząt i surowców zwierzęcych przez Kanał Cesarza Wilhelma (Kiloński) obowiązują odnośne postanowienia porozumienia polsko-niemieckiego, dotyczące przewozu przez ten kanał, według załącznika do protokołu między Rządem Polskim i Rządem Rzeszy z dn. 7 marca 1934 r. Przewóz siana i słomy przez Kanał Cesarza Wilhelma (Kiloński) jest dozwolony bez ograniczenia weterynaryjno-policyjnego.

4. — Rząd Rzeszy komunikować będzie bezzwłocznie Rządowi Polskiemu o wszelkich uchybieniach przeciwko postanowieniom przywozowym, które zostaną urzędowo stwierdzone ze strony niemieckiej, jakoteż o wszelkich wypadkach odesłania spowrotem transportów żywych zwierząt, części zwierząt oraz surowców zwierzęcych, siana i słomy.

5. — Rząd Rzeszy komunikować będzie również Rządowi Polskiemu o wypadkach zawleczenia zarazy zwierzęcej z Polski do Niemiec lub o wypadkach, gdy zachodzi podejrzenie takiego zawleczenia.

Protokół końcowy

I

Do art. 1. — Umawiające się Strony są zgodne co do tego, że zasada największego uprzywilejowania zobowiązuje także do przyznawania dla towarów drugiej Strony autonomicznych zniżek celnych, obowiązujących każdorazem na obszarze celnym jednej z układających się Stron. O ile niżki takie uzależnione są od pozwolenia w każdym poszczególnym wypadku, postępowanie względem towarów drugiej Strony nie będzie stosowane w sposób bardziej uciążliwy, aniżeli względem takiego samego rodzaju towarów jakiegokolwiek kraju. Pochodzenie towarów z obszaru celnego drugiej Strony nie może zatem w żadnym wypadku służyć za powód do jakiegokolwiek dyskryminowania tych towarów.

Niewyrabiane na polskim obszarze celnym maszyny i aparaty, korzystające ze zniżek celnych na podstawie autonomicznych rozporządzeń o zniżkach celnych i zwolnieniach od cła, przy przywozie z Niemiec do polskiego obszaru celnego, przy zachowaniu warunków, obowiązujących przy stosowaniu zniżek celnych autonomicznych — podlegać będą cłu w wysokości 20% cła autonomicznego, przewidzianego w drugiej kolumnie polskiej taryfy celnej, z wyjątkiem maszyn i aparatów włókienniczych, które podlegać będą cłu w wysokości 10% cła autonomicznego, przewidzianego w drugiej kolumnie polskiej taryfy celnej.

Do art. 2. — Istnieje zgoda co do tego, że w odniesieniu do towarów, które w kraju tranzytowym są bez kontroli celnej przeładowywane, przepakowywane lub składowane na skład, obydwie Strony zastrzegają sobie specjalnie badanie ich pochodzenia zgodnie ze swymi przepisami autonomicznymi, z uwzględnieniem obowiązków, wyływających z największego uprzywilejowania.

Do art. 4. — Do opłat wewnętrznych należą również wszelkie te opłaty, które dotyczą obrotu. Istnieje zgoda co do tego, że polski podatek przemysłowy według ustawy z 15 lipca 1935 r. nie jest podatkiem obrotowym w sensie niniejszego postanowienia umownego, nawet wówczas, gdy jest pobierany w postaci scalonej od towarów przywiezionych, i że nie podlega on postanowieniom art. 4. W stosunku do towarów niemieckich

obowiązuje jednak zasada największego uprzywilejowania pod względem scalonego podatku przemysłowego.

Do art. 6. — Artykuł 6 nie ma zastosowania do zakazów lub ograniczeń przywozu i wywozu, które wydane będą:

a) ze względu na bezpieczeństwo publiczne;
b) ze względu na zdrowie publiczne lub dla ochrony zwierząt albo roślin przed chorobami i szkodnikami, jak również roślin przed zwyrodnieniem i wymarciem, z zastrzeżeniem jednakowoż postanowień załącznika C do nin. umowy;

c) w odniesieniu do broni, amunicji i sprzętu wojennego, oraz w nadzwyczajnych okolicznościach do innych potrzeb wojskowych;

d) w zastosowaniu do towarów, które na obszarze jednej z Umawiających się Stron stanowią lub stanowią będą przedmiotem monopolu państwowego, a także w tym celu, aby przeprowadzić w stosunku do obcych towarów wszelkie inne zakazy i ograniczenia, które przez wewnętrzne ustawodawstwo są lub będą ustanowione dla wytwarzania, zbytu, przewozu lub spożycia takich samych towarów krajowych wewnątrz kraju;

e) dla ochrony artystycznego, historycznego i archeologicznego mienia narodowego.

Przywóz używanych w handlu próbek i wzorów towarów podlegających gospodarczym zakazom przywozu, nie wymaga pozwoleń przywozu, o ile stosują się do nich warunki art. 10 ust. 3 konwencji międzynarodowej o uproszczeniu formalności celnych z dn. 3 listopada 1923 r. O ile nie chodzi o próbki i wzory artykułów spożywczych albo o takie, które nadają się tylko do użytku jako próbki i wzory, muszą one być wywiezione spowrotem, należy przy wejściowej odprawie celnej złożyć, obok zabezpieczenia ewentualnie przynależnych opłat, dalsze zabezpieczenie w wysokości zadeklarowanej i przez urząd celny wejściowy uznanej wartości towaru.

Do art. 9. — 1. — Zabezpieczenie opłat przywozowych i wywozowych może być dokonane przez złożenie gotówki lub takich papierów wartościowych, które mogą być przyjęte jako kaucja celna; to samo dotyczy należności za cełowanie.

2. — Umowa co do zwolnienia od opłat przywozowych i wywozowych nie rozciąga się na należności manipulacyjne i statystyczne.

3. — Do lit. b. — Umowa co do zwolnienia od opłat przywozowych nie rozciąga się na dodatki, które zostały do przedmiotów dodane przy reparacji zagranicą.

Do lit. a + f. — Obowiązujące w każdym z obu krajów zakazy przywozu i wywozu pozostają nienaruszone.

Do lit. g. — Postanowienie protokołu końcowego do art. 6 ma zastosowanie także do przewidzianych tutaj próbek i wzorów towarowych.

Do art. 11 ust. 4. — Istnieje zgoda co do tego, że do wystawiania świadectw pochodzenia dla wtworów krajów trzecich, które przywożone są przez obszar jednej ze Stron do obszaru drugiej Strony, upoważnione są jedynie właściwe izby przemysłowo-handlowe.

Do art. 13. — Oba rządy zastrzegają sobie jeszcze zawarcie bliższych porozumień celem wykonania tych postanowień.

Do załącznika A

Do poz. tar. celn. z 103. — 1. — Pod nazwą bydła nizinnego czarno-srokatego rozumie się bydło czarno-białe rasy mlecznej, wvhodowane w nadbrzeżnych okolicach mórz Północnego i Bałtyckiego.

2. — Obydwie Strony są zgodne co do tego, że przeciętna ilość bydła, sprowadzonego z polskiego obszaru celnego do niemieckiego obszaru celnego w latach 1931 i 1932, wynosi 3 335 sztuk.

3. — Zastosowanie konwencyjnej zniżki celnej jest uzależnione od przedstawienia, przy odprawie do wolnego obrotu, przez nadawcę bydła świadectwa, w którym zostanie stwierdzone, że chodzi o czarno-srokate bydło nizinne, oraz że bydło to nadaje się do celów hodowlanych. Władze niemieckie są uprawnione do sprawdzenia ścisłości danych, wymienionych w świadectwie.

Obydwa Rządy porozumieją się co do tego, jakie władze upoważnione zostaną do wystawiania świadectw oraz co do formy tych świadectw.

Do załącznika B

1. — Do poz. 272 p. 1. — Z ustalonej konwencyjnej stawki celnej korzystać będzie piwo eksportowe monachijskie, norymberskie, kulmbachskie, würrzburskie, dortmundzkie, wuppertalskie (elberfeldzkie), berlińskie, pod warunkiem, że będzie zaopatrzone w zaświadczenie, wystawione przez Związek niemieckich bro-

warów eksportowych i wzywane przez właściwy polski konsulat, stwierdzające, że piwo jest piwem eksportowym, wyprodukowanym w München, Nürnberg, Kulmbach, Würzburg, Dortmund, Wuppertal lub Berlin.

2. — Biżuteria nieprawdziwa, objęta tekstem konwencyjnym, korzystać będzie ze stawek konwencyjnych poz. 1258, jeżeli będzie zaopatrzona w świadectwo, wystawione przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Idar-Oberstein, Frankfurt n/M., Hanau, Heilbronn, Pforzheim lub Schwabisch-Gmünd i wzywane przez właściwy konsulat polski, stwierdzające, że wymieniony towar został wyprodukowany na terenie działania danej izby przemysłowo-handlowej.

II

W sprawie uniknięcia podwójnego opodatkowania oraz za bezpieczeństwa opieki i pomocy prawnej w sprawach podatkowych zawarty zostanie możliwie jaknajrychlej soecjalny układ. Umawiające się Strony wymieniają w przeciągu 3 miesięcy od wejścia w życie nin. umowy odnośne projekty.

UKŁAD W SPRAWIE PŁATNOŚCI ZA OBROTY TOWAROWE (ROZRACHUNKOWY)

Art. 1. — Płatności między Rzeczpospolitą Polską a Rzeszą Niemiecką, podlegające temu układowi, regulowane będą w Niemczech wyłącznie za pośrednictwem niemieckiej Kasy Rozrachunkowej (Verrechnungskasse), w Polsce wyłącznie za pośrednictwem instytucji (instytucja polska), wyznaczonej przez Rząd Polski w porozumieniu z Rządem Niemieckim.

Art. 2. — Postanowieniom nin. układu podlegają, z zastrzeżeniem dalszych porozumień, następujące zobowiązania niemieckich dłużników wobec polskich wierzycieli oraz polskich dłużników wobec niemieckich wierzycieli:

1) płatności, wynikające z przywozu niemieckich towarów do Polski i z przywozu polskich towarów do Niemiec,

2) koszty robocizny w obrocie uszlachetniającym,

3) rabaty, bonifikaty i odszkodowania; mogą one być rozrachowywane bezpośrednio z należnościami towarowymi.

Art. 3. — Obustronny ruch tranzytowy nie podlega postanowieniom nin. układu.

Art. 4. — Płatności za obustronny transport morski nie podlegają postanowieniom nin. układu.

Art. 5. — Obrotem towarowym w myśl nin. układu jest:

a) przywóz niemieckich towarów do obszaru Rzeczypospolitej Polskiej; za towary niemieckie uważane będą takie towary, które są w Niemczech wytworzone lub które według ustawodawstwa polskiego są uważane lub traktowane jako towary niemieckie;

b) przywóz polskich towarów do obszaru gospodarczego Niemiec; za towary polskie uważane będą takie towary, które są w Polsce wytworzone lub które według ustawodawstwa niemieckiego są uważane lub traktowane jako towary polskie.

Art. 6. — Dłużnicy, którzy stosownie do postanowień nin. układu uskutecznią do Polski płatności w markach niemieckich, winni wpłacać kwoty dłużne w dniu ich płatności na specjalne konto instytucji polskiej w niemieckiej Kasie Rozrachunkowej. Jeżeli zobowiązanie nie opiewa na marki niemieckie, to równowartość winna być obliczona w markach niemieckich po ostatnio znanym w chwili płatności średnim kursie urzędowym danej waluty, notowanym w Berlinie. Niemiecka Kasa Rozrachunkowa będzie stale komunikowała instytucji polskiej o kwotach, wpłaconych w markach niemieckich.

Art. 7. — Dłużnicy, którzy stosownie do postanowień nin. układu uskutecznią do Niemiec płatności w złotych, winni wpłacać kwoty dłużne w dniu ich płatności na specjalne konto niemieckiej Kasy Rozrachunkowej w instytucji polskiej. Jeżeli zobowiązanie nie opiewa na złote, to równowartość winna być obliczona w złotych po ostatnio znanym w chwili płatności średnim kursie urzędowym danej waluty, notowanym w Warszawie, oraz wpłacona w złotych. Instytucja polska będzie stale komunikowała niemieckiej Kasie Rozrachunkowej o kwotach, wpłaconych w złotych.

Art. 8. — Niemiecka Kasa Rozrachunkowa i instytucja polska dokonywują wypłat wierzycielom po wpłynięciu kwot na konta specjalne powższych instytucji.

Art. 9. — Straty kursowe i na procentach, które powstają przy wpłatach, dokonywanych w ustalony sposób, mogą być zapłacone według postanowień nin. układu jedynie wtedy, o ile istnieje co do tego porozumienie między odnośnymi stronami.

Art. 10. — Instytucji polskiej i niemieckiej Kasie Rozrachunkowej pozostawia się ustalenie, w drodze obustronnego porozumienia, tych norm techniki płatności, jakie wydadzą im się koniecznymi.

Art. 11. — Do wpłacania do niemieckiej Kasy Rozrachunkowej upoważnieni są tylko ci dłużnicy, którzy otrzymali zezwolenie, wymagane przez niemieckie ustawodawstwo dewizowe.

Urzędy nadzoru (Überwachungsstellen) wystawiają zaświadczenia dewizowe, które uprawniają do wpłaty w oznaczonym miesiącu, w ramach specjalnie ustalonego planu importowego, a mianowicie w wysokości, która odpowiada rozwojowi zarachowań na dobro na koncie specjalnym niemieckiej Kasy Rozrachunkowej w instytucji polskiej.

Do wpłaty na specjalne konto niemieckiej Kasy Rozrachunkowej w instytucji polskiej uprawnieni są jedynie ci dłużnicy, którzy są w posiadaniu świadectwa rozrachunkowego.

Art. 12. — Stosowanie nin. układu nadzorują Komisje Rządowe, wymienione w artykule 17 polsko-niemieckiej umowy gospodarczej z dnia dzisiejszego.

Art. 13. — Obydwie Układające się Strony zobowiązują się do nadzorowania, w ramach ich ustawodawstw, aby importerzy i eksporterzy ich krajów dokonywali względnie przyjmowali płatności zgodnie z postanowieniami nin. układu, i aby, w celu omięcia rozrachunku, sprzedaż towarów z jednego kraju do drugiego nie następowała przez kraj trzeci.

Art. 14. — Prywatne transakcje kompensacyjne, które dozwolone były jeszcze przed wejściem w życie nin. układu, mogą być rozwikłane w sposób przewidziany w udzielonych na te transakcje zezwoleniach. Nowe prywatne transakcje kompensacyjne mogą być dopuszczone w przyszłości jedynie za zgodą obydwu Komisji Rządowych.

Istniejące specjalne konta cudzoziemców dla płatności krajowych („Ausländer Sonderkonten für Inlandszahlungen”) winny być w zasadzie zniesione. O ile jednak, po obustronnem porozumieniu, okaże się, że jest korzystne dokonywać płatności, wynikających z istniejących już stosunków gospodarczych między Polską a Niemcami, przez takie specjalne konta cudzoziemców (istniejące lub nowe), Rząd Niemiecki zastrzeżę sobie prawo ograniczenia tych płatności wyłącznie do obrotu towarowego.

Art. 15. — Obydwa Rządy są zgodne co do tego, że odprawa celna towarów polskich w myśl art. I drugiego rozporządzenia wykonawczego do niemieckiej ustawy o reglamentacji dewizowej z dn. 24 lipca 1935 r. następować będzie w wypadku, gdy importer niemiecki przedstawi zezwolenie na zapłatę towarów (zaświadczenie dewizowe), wydane przez jeden z urzędów nadzoru (Überwachungsstelle), albo dokument zastępczy, dopuszczony przez niemieckie przepisy dewizowe.

Art. 16. — Układ niniejszy stanowi część składową podpisanej w dniu dzisiejszym umowy gospodarczej między Rzeczpospolitą Polską a Rzeszą Niemiecką i wchodzi w życie jednocześnie z umową gospodarczą. W żadnym wypadku nie może układ niniejszy obowiązywać dłużej od wspomnianej wyżej umowy.

Art. 19 wymienionej umowy ma do nin. układu odpowiednie zastosowanie.

Art. 17. — O ile układ niniejszy przestanie obowiązywać, to zobowiązania, powstałe przed dniem jego wygaśnięcia i podlegające rozrachunkowi, będą jeszcze rozwikłane w drodze płatności według postanowień nin. układu. Konta specjalne obu stron muszą być rozwikłane zgodnie z zasadami nin. układu. Co do szczegółów por rozumieją się obydwie Komisje Rządowe, przestrzegając interesów importerów i eksporterów obydwóch Stron.

HANDEL ZAGRANICZNY

OBRÓT TOWAROWY POLSKO-WŁOSKI W OBLI-CZU SANKCYJ. — Uchwalenie rozpoczęcia stosowania wobec Włoch sankcyj gospodarczych stawia pod znakiem zapytania większą część obrotów Polski z tym krajem — przynajmniej na pewien okres czasu. Należy ustalić, jakie znaczenie posiadały ostatnio Włochy w naszym handlu zagranicznym, i jakie mogą być reperkusje przerwania wymiany polsko-włoskiej na całość naszej wymiany z innymi krajami.

Charakterystyczną cechą rozwoju stosunków wymiennych polsko-włoskich było w ciągu wielu lat — i to do ostatnich czasów — kształtowanie się bilansu handlowego na korzyść Włoch. Wywoziliśmy, mianowicie, do Włoch, jako na rynek stosunkowo dość odległy terytorjalnie, niezbyt wiele — nawet w okresie wysokiej koniunktury. W 1928 r. np. ulokowaliśmy na rynku włoskim towarów naszych za 49 miljn., co w stosunku do ówczesnej wartości całego naszego wywozu stanowiło

niespełna 2%. W tym samym roku wartość przywozu włoskiego sięgała 83 miljn. Znaczną część przywozu tego stanowił (jak zresztą i ostatnio) tytoń, do którego odbioru monopol nasz został zobowiązany na podstawie znanej umowy pożyczkowej (t. zw. pożyczka „tytoniowa”).

O ile w przywozie z Włoch do Polski rolę stałej i wysoko-wartościowej pozycji stanowi tytoń, to w latach ostatnich w naszym wywozie do Włoch pozycję taką stanowił począł węgiel. Ekspansja węgla polskiego na rynek włoski datuje się w szerszych rozmiarach względnie od niedawna. Jeśli jednak rozwinęła się w tym stopniu, co w ostatnich latach, to przedewszystkiem dlatego, iż została wzmocniona dwiema transakcjami kompensacyjnymi, z których jedna, opiewająca na budowę za pewną ilość naszego węgla 2 statków transatlantyckich dla floty handlowej polskiej w stoczniach Monfalcone pod Triestem, sama przez się dała naszemu wywozowi węgla kilkaset tysięcy tonn rocznego zbytu na rynku włoskim. W ten sposób w 1934 r. nasz statystyczny bilans handlowy z Włochami okazał się dodatnim.

We włoskim przywozie do Polski, wynoszącym w 1934 r. 337 miljn., główną pozycją był, jak powiedziano, tytoń (ok. 11 miljn.), następnie zaś — cytryny (42 miljn.), pomarańcze (859 tys.), orzechy (1 120 tys.), migdały (1 336 tys.), przedza jedwabna nitkowana (1 005 tys.), przedza ze skubanki jedwabnej (1 076 tys.), przedza z jedwabiu sztucznego (546 tys.), tkaniny jedwabne (535 tys.), jedwab naturalny surowy (307 tys.), wina (330 tys.), kwas cytrynowy (226 tys.), śliwki (351 tys.), celuloid (250 tys.), słońca konopna (340 tys.), konopie (180 tys.), opony samochodowe i inne (568 tys.), a wreszcie podwozia samochodowe (2 204 tys.), samochody osobowe (346 tys.), części samochodowe (241 tys.) i szereg innych drobniejszych pozycji.

Wywóz polski do Włoch był o wiele mniej zróżniczkowany. Według statystyki włoskiej główna pozycja jego (węgiel i koks) warta była 714 miljn. lirów; czyli przeszło 75% całego naszego wywozu do Włoch; następną pozycją były jaja (73 miljn. lirów), drób (2 miljn.), fasola (22 miljn.), dykty (790 tys.), żelazo i stal (870 tys.), bydło rogate (668 tys.), trzoda chlewna (567 tys.), jęczmień (529 tys.), nasiona (1 286 tys.), mączka ziemniaczana (418 tys.), cynk (464 tys.) i kilkanaście mniejszych pozycji.

Powiedziane było powyżej, iż statystycznie bilans handlowy polsko-włoski zamykał się w 1934 r. saldem dodatnim na naszą korzyść. Saldo to wynosiło ok. 33 miljn. Ale było one tylko pozorne, zważywszy, iż znaczna część węgla, wywożonego do Włoch, związana była kompensacyjnie z budową statków dla Polski (które statystycznie zostaną oznaczone jako wywóz włoski do Polski w r. b. i 1936 r.) oraz z pewnymi dostawami samochodowymi. Jeśli zatem uwzględnić te zasadnicze poprawki, to okaże się, iż obrót polsko-włoski w 1934 r. był całkowicie zrównoważony, a nawet — być może — posiadał jeszcze lekkie saldo dodatnie na korzyść Włoch.

Obrótów polsko-włoskich w r. b. jako materiału do omówienia wymiany między obu krajami użyć nieposob. Od lutego r. b. bowiem w stosunkach wymiennych polsko-włoskich panują warunki anormalne. W związku z wprowadzeniem w czasie tym we Włoszech powszechnego niemal zakazu przywozu, obejmującego wszystkie główne produkty polskiego wywozu do tego kraju, zaszła potrzeba dodatkowego uregulowania polsko-włoskiej wymiany w obliczu nowowytworzonej sytuacji. Wielomiesięczne rozmowy obu rządów na te tematy nie zdołały doprowadzić do całkowitego porozumienia. Wynikiem tego stanu rzeczy jest nieposiadanie przez nas w chwili obecnej żadnej ogólnej umowy handlowej z Włochami poza traktatem handlowym z 1922 r., który posiada znaczenie ramowe i w obecnych warunkach praktycznej roli odegrać nie może.

Tego rodzaju stan rzeczy posiada niewątpliwie jedną dobrą stronę — tę, mianowicie, iż zastosowanie sankcyj wobec Włoch nie przypada na okres intensywnej wymiany towarowej obu

krajów, że zatem unika się tak fatalnego zawsze przy tego rodzaju wypadkach wstrząsu. Z drugiej strony jednak sankcje komplikują jeszcze bardziej i tak już zawiąłany splot polsko-włoskich stosunków polityczno-handlowych i odkładają na dłuższy okres czasu możliwość uregulowania ich w praktyce.

W tych warunkach liczyć się można z ewentualnością najgorszą, t. j. tą, iż przez pewien czas — dłuższy czy krótszy — Włochy wypadną całkowicie z naszego obrotu towarowego jako klient wzgl. jako dostawca. Na odcinku naszej ogólnej wymiany towarowej fakt ten miałby skutki następujące:

I. W zakresie naszego wywozu:

1. — Głównym artykułem, który ucierpiałby w tym wypadku jest niewątpliwie węgiel. W 1934 r. ulokowaliśmy we Włoszech według statystyk przywozowych włoskich (t. j. z pominięciem węgla bunkrowego i tranzytu) ok. 1·3 miljn. t węgla polskiego, co stanowi powyżej 13·1% ogólnej ilości naszego wywozu węglowego. Ponieważ kontrakty na budowę naszych statków transatlantycznych i t. d. pozostaną naskutek naszych zastrzeżeń, poczynionych w Genewie, w dalszym ciągu w mocy, spodziewać się należy, iż mimo stosowania przez nas sankcyj ok. 600 tys. t w stosunku rocznym, czyli ok. 50 tys. t miesięcznie, w naszym wywozie do Włoch zatrzymamy. Pozostaje jednak jeszcze ok. 70 tys. t (ok. 7% naszego ogólnego wywozu węglowego w stosunku do r. ub., a ok. 8% w stosunku do zmniejszonego naszego wywozu węglowego w r. b.), które będą czekać na ulokowanie. Gdyby postanowienie o wzajemnym wspieraniu się państw, stosujących sankcje, wobec państw, które ich nie stosują i przez to zyskują doraźnie bardzo wiele, nie miało pozostać martwą literą, wówczas ulokowanie owych 700 tys. t nie nastęczałoby trudności, gdyż powinnyby być one umieszczone na szeregu rynków zachodnio-europejskich na koszt interesów niemieckiego wywozu węglowego na te rynki, t. j. wywozu kraju, który sankcyj nie stosuje i wywóz swój do Włoch ostatnio bardzo silnie zwiększa.

2. — W zakresie wywozu rolniczego sankcje mogą się odbić w pierwszym rzędzie na wywozie jaj. W 1934 r. rynek włoski wchłonił powyżej 3 000 t jaj polskich, co w stosunku do wywozu ogólnego stanowi powyżej 14%. Wartościowo strata wynosiłaby ok. 3 miljn. w stosunku rocznym. Jako rynki zastępcze wchodzi przede wszystkim w grę dwaj nasi główni odbiorcy jaj — Anglja i Hiszpanja, pozatem — po zawarciu obecnie układu handlowego — i Niemcy. Ten ostatni rynek, być może, wchodziłby w rachubę jako zastępczy w dziedzinie wywozu drobiu, którego ulokowaliśmy w r. ub. na rynku włoskim powyżej 570 t, a niewątpliwie powinien pokryć stratę na niewielkim zresztą wywozie trzody chlewnej. Z czołowych artykułów rolnych pozostawałaby w ten sposób pod groźbą skurczenia wywozu naskutek sankcyj tylko fasola. W zakresie innych produktów rolnych oraz tych niewielu produktów przemysłowych, które lokowaliśmy we Włoszech, rynek ten nie odgrywał nigdy specjalnie ważnej roli, i dlatego, pomijając przejściowe niedogodności, straty ewentualne nie mogą być zbyt wielkie.

Całe powyższe obliczenie hipotetyczne wychodzi z założenia, iż wywóz polski do Włoch ustałby całkowicie. Nie wydaje się, aby to było możliwe w praktyce. Jakkolwiek wobec konieczności generalnego zakazania przywozu z Włoch upada wszelka możliwość dokonywania rozrachunku clearingowego w obrotach polsko-włoskich, to jednak nie wydaje się wykluczonym, iż Włochy skorzystają z możliwości zaopatrywania się na rynku polskim w potrzebne im produkty, płacąc za nie dewizami. Z tego punktu widzenia zaś nic nie stoi na przeszkodzie dalszemu trwaniu olbrzymiej większości naszego wywozu do Włoch, który — o ile węgiel nadal pozostałby poza zakazem dostaw do Włoch (co zresztą ma być właśnie zmienione) — pod sankcje nie podpada. Dotychczas, mianowicie, wiadomo, iż nie będziemy mogli wobec sankcyj wywozić do Włoch koni

(w 1934 r. wywieźliśmy za ok. 150 tys. lirów), żelaza (w 1934 r. za 382 tys. lirów) i stali (w 1934 r. za 489 tys. lirów). W sumie zatem sankcyjne zakazy wywozu do Włoch uderzają, jak dotąd, w niecały milion lirów naszego weszlorocznego wywozu, czyli w ok. 1% jego wartości. W tych warunkach głównym problemem naszego wywozu staje się wyżej poruszone zagadnienie: rozrachunku i płatności dewizowej.

II. — Jeśli weźmiemy teraz skutki jakie, wywołać może na naszym rynku zakaz przywozu z Włoch, to stwierdzimy, iż naogół nie może on nas dotknąć szczególnie silnie. W zakresie każdego niemal artykułu znajdujemy aż nadto zastępczych dostawców. Pewne trudności mogą wynikać tylko z cytrynami, gdzie Włochy zajmowały dotychczas stanowisko faktycznego monopolisty, oraz z niektórymi owocami południowemi (migdały, orzechy). Zakaz przywozu pomarańcz wzmaga szanse Hiszpanji i Palestyny, ewentualne zaopatrywanie się naszego monopolu w tytoń jest zgóry zapewnione. W zakresie przędzy jedwabnej, opon, celulozoidu i t. d. usunięcie włoskiej konkurencji poprawia tylko sytuację naszego rodzimego przemysłu.

Wszystkie te przewidywania są jeszcze w tej chwili z natury rzeczy bardzo płynne. Nietylko — jeśli chodzi o rzeczywisty rozmiar przyszłych sankcyj, ale przede wszystkim, jeśli chodzi o ich zastosowanie w praktyce. Trzeba się zgodzić, iż eksperyment sankcyjny precedensu nie posiada, że — obiektywnie — wydaje się trudnym do praktycznego zrealizowania i, że, o ile w płaszczyźnie polsko-włoskiej nie stanowi zbyt wielkiego wstrząsu, to wskali międzynarodowej jest niemniej jednak dużym zaburzeniem równowagi.

Pomijając już bowiem trudności, jakie powstaną dla szeregu państw z dotychczasowym ich wywozem na rynek włoski, trzeba pamiętać, iż i od strony przywozu poszczególnych krajów z Włoch komplikacje mogą być bardzo wielkie. Wprawdzie mało gdzie wywóz włoski odgrywa rolę decydującą, ale bądźco bądź w zakresie cytryn i Francja i Anglja np. korzystają niemal wyłącznie z dostaw włoskich. Francja sprowadza z Włoch połowę swego przywozu ryżu, ok. 70% konopi i t. d., Anglja — prawie 70% konserw pomidorowych, 95% — marmurów, 25·5% — tkanin jedwabiu sztucznego, 75% — rękawiczek, 90% — kapeluszy wełnianych i 16% innych i t. d. i t. d. Jakkolwiek wszystkie niemal te artykuły nie stanowią produktów niezastąpionych, to jednak zamieszanie w handlu międzynarodowym z konieczności musiałoby być po zastosowaniu sankcyj bardzo znaczne.

m.

HANDEL WEWNĘTRZNY

RUCH CEN WE WRZEŚNIU 1935 R. — Obroty handlowe na rynku wewnętrznym, jak zwykle na początku jesieni, uległy we wrześniu wzmoczeniu, przyczem ożywienie dotyczyło głównie branży odzieżowej, papierniczej i kolonialnej.

Wskaźnik weksli wystawionych (obliczany przez Instytut Badań Konjunktur Gospodarczych i Cen z usunięciem sezonowości), który do pewnego stopnia ilustruje zmiany w rozmiarach obrotów (o tyle nieściśle, że nie eliminuje weksli czysto finansowych ani wpływu zmian we wzajemnym ustosunkowaniu się tranzakcyj gotówkowych, na otwarty kredyt i wekslowych) — wykazał zwykłą już w sierpniu (o ok. 3%), a gwałtowny wzrost we wrześniu (o ok. 16%).

Wskaźnik ładunków kolejowych (obliczany przez Instytut Badań Konjunktur również z usunięciem sezonowości) wykazał we wrześniu również silny wzrost (o przeszło 7%). Jednocześnie liczby absolutne wykazują, że gdy w sierpniu przewożono w kraju 8·3 tys. wagonów towarów przeciętnie dziennie, to we wrześniu aż 9·3 tys. wagonów.

Wspomnieć jednocześnie należy, że w całym III kwartale r. b. poziom obrotów był dość znacznie wyższy niż w analogicznym okresie r. ub., gdyż np. sumy wpływów z opłat stempłowych były w r. b. większe o 7½%, zbyt cukru — o ok. 10%, zbyt naczyń domowych — o ok. 9% i t. p.

Rynek kredytowy zmuszony był we wrześniu silniej niż uprzednio zasilać obroty — czego wyrazem był wzrost działalności

kredytowej i odpływ wkładów o charakterze rezerw przedsiębiorstw.

Ceny na rynku wewnętrznym wykazały we wrześniu znowu lekki wzrost, osiągając poziom najwyższy w r. b., przyczem — jeżeli chodzi o ceny hurtowe — to doszły one do poziomu bardzo niewiele niższego niż przed rokiem.

Ruch wskaźników cen hurtowych przedstawia następujące zestawienie (na podstawie danych Instytutu Badania Konjunktur oraz Gł. Urz. Stat.):

		Wskaźnik		Artykuły																																																															
		ogólny	ne krajowe	rolne	przemysłowe																																																														
Wrzesień	1929	94.8	90.2	97.4																																																															
"	1930	83.8	75.6	88.3																																																															
"	1931	72.1	65.7	74.3																																																															
"	1932	63.1	54.3	66.6																																																															
"	1933	58.1	50.9	60.3																																																															
"	1934	55.0	46.5	58.0																																																															
"	1935	54.2	46.4	56.8																																																															
<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Artykuły rolne:</th> <th colspan="2">Artykuły przemysłowe:</th> </tr> <tr> <th>Artykuły sprzedawane przez rolników</th> <th>przetwory</th> <th>surowce</th> <th>wyroby gotowe</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Styczeń 1935</td> <td>33.3</td> <td>52.6</td> <td>54.8</td> <td>55.0</td> <td>61.1</td> </tr> <tr> <td>Luty</td> <td>33.5</td> <td>50.1</td> <td>54.7</td> <td>54.8</td> <td>61.1</td> </tr> <tr> <td>Marzec</td> <td>33.5</td> <td>50.2</td> <td>53.9</td> <td>54.9</td> <td>60.9</td> </tr> <tr> <td>Kwiecień</td> <td>34.0</td> <td>50.2</td> <td>54.2</td> <td>54.8</td> <td>60.8</td> </tr> <tr> <td>Maj</td> <td>35.8</td> <td>50.8</td> <td>54.0</td> <td>54.9</td> <td>60.7</td> </tr> <tr> <td>Czerwiec</td> <td>35.6</td> <td>50.6</td> <td>54.0</td> <td>54.9</td> <td>60.5</td> </tr> <tr> <td>Lipiec</td> <td>35.6</td> <td>51.9</td> <td>54.0</td> <td>55.1</td> <td>60.3</td> </tr> <tr> <td>Sierpień</td> <td>36.7</td> <td>53.7</td> <td>54.0</td> <td>55.3</td> <td>60.3</td> </tr> <tr> <td>Wrzesień</td> <td>37.9</td> <td>55.1</td> <td>53.6</td> <td>55.9</td> <td>60.4</td> </tr> </tbody> </table>						Artykuły rolne:		Artykuły przemysłowe:		Artykuły sprzedawane przez rolników	przetwory	surowce	wyroby gotowe	Styczeń 1935	33.3	52.6	54.8	55.0	61.1	Luty	33.5	50.1	54.7	54.8	61.1	Marzec	33.5	50.2	53.9	54.9	60.9	Kwiecień	34.0	50.2	54.2	54.8	60.8	Maj	35.8	50.8	54.0	54.9	60.7	Czerwiec	35.6	50.6	54.0	54.9	60.5	Lipiec	35.6	51.9	54.0	55.1	60.3	Sierpień	36.7	53.7	54.0	55.3	60.3	Wrzesień	37.9	55.1	53.6	55.9	60.4
Artykuły rolne:		Artykuły przemysłowe:																																																																	
Artykuły sprzedawane przez rolników	przetwory	surowce	wyroby gotowe																																																																
Styczeń 1935	33.3	52.6	54.8	55.0	61.1																																																														
Luty	33.5	50.1	54.7	54.8	61.1																																																														
Marzec	33.5	50.2	53.9	54.9	60.9																																																														
Kwiecień	34.0	50.2	54.2	54.8	60.8																																																														
Maj	35.8	50.8	54.0	54.9	60.7																																																														
Czerwiec	35.6	50.6	54.0	54.9	60.5																																																														
Lipiec	35.6	51.9	54.0	55.1	60.3																																																														
Sierpień	36.7	53.7	54.0	55.3	60.3																																																														
Wrzesień	37.9	55.1	53.6	55.9	60.4																																																														
Wrzesień	1934	36.4	56.8	55.7	55.6	62.4																																																													
"	1933	41.1	56.5	56.5	59.6	64.2																																																													

Zwyzka cen hurtowych we wrześniu o 1.1% (w lipcu tylko o 0.6%, w sierpniu o 1.3%) nastąpiła prawie wyłącznie (podobnie reszta jak w poprzednich miesiącach) wskutek wzrostu cen artykułów rolnych, bowiem ceny artykułów przemysłowych podniosły się minimalnie.

Jeśli chodzi o ceny artykułów rolnych (łącznie z kolonialnymi oraz innymi, objętymi grupą ogólną żywności i używek) — to zmiany we wskaźnikach poszczególnych pozycji przedstawiały się następująco (wskaźnik: 1928 r. = 100):

	Sierpień 1935	Wrzesień 1935	Wrzesień 1934
Ziemiopłody	29.6	32.5	37.2
Mąka i kasza	34.7	35.8	41.1
Zwierzęta rzeźne	45.3	42.4	35.1
Mięso i słonina	47.3	50.2	44.4
Nabiał	40.2	44.0	36.5
Cukier, spirytus, piwo	79.3	79.2	85.5
Towary kolonialne	70.5	71.1	69.5
Tytoń	96.8	96.8	101.0
Sól	100.9	100.9	104.5

Ceny artykułów rolnych zwiększają od lipca; w miesiącu tym podniosły się o 1.6%, w sierpniu — dwukrotnie silniej, bo o 3.2%, we wrześniu — niewiele mniej niż w sierpniu, bo o 2.8%; osiągnęły one poziom najwyższy (jak dotychczas) w 1935 r.

Jeśli chodzi o krajowe roślinne produkty spożywcze, to po znizce cen w 3 miesiącach letnich nastąpiła we wrześniu wyżka cen — mimo początków roku rolniczego. Nastąpiło to pod wpływem tendencji na rynkach światowych oraz odłożenia płatności podatkowych i z tytułu zadłużeń. Ceny ziemiopłodów podniosły się silnie, bo o 9.8%, ceny przetworów, które już w sierpniu nieco zwiększały, wzrosły we wrześniu stosunkowo słabiej, bo o 3.1%. W zakresie zbóż i przetworów wzrost cen dotyczył wszystkich rodzajów i gatunków.

Ceny zwierzęcych produktów spożywczych, które silnie zwiększają od lipca, we wrześniu wzrosły już niezupełnie jednolicie, mianowicie z wyjątkiem cen inwentarza żywego, które nieco osłabły (zarówno ceny bydła rogatego, jak i ceny trzody chlewnej). Natomiast wzrosła dalej cena mięsa i przetworów, choć w połowie miesiąca i tu pojawiła się tendencja zniżkowa, oraz ceny nabiału, a zwłaszcza jaj.

Grupa artykułów przemysłowych wykazała we wrześniu niewielką bardzo wyżkę cen, gdyż o niespełna 0.4%. W ten sposób ceny te, po minimalnej znizce w czerwcu i sta-

bilizacji w lipcu i sierpniu, zbliżyły się do poziomu z początku r. b., przyczem wobec tych minimalnych wahań można właściwie poziom cen artykułów przemysłowych uważać za prawie ustabilizowany w całym r. b. Zmiany cen, jakie zaszły jednak we wrześniu w niektórych działach towarowych, przedstawia poniższy ruch wskaźników (przy podstawie: 1928 r. = 100):

	Sierpień 1935	Wrzesień 1935	Wrzesień 1934
Drewno surowe	41.9	41.3	40.6
" obrobione	39.3	39.5	40.8
Surowce włókniste	36.9	36.0	35.3
Przędza	46.4	47.4	46.3
Tkaniny	56.3	56.4	58.5
Paliwo mineralne	83.5	83.5	91.0
Oleje mineralne	86.7	86.7	88.4
Żłom i ruda żelazna	58.7	59.0	58.9
Żelazo	78.8	78.8	78.8
Metale nieżelazne	45.5	46.1	43.2
Skóry surowe	29.4	32.1	33.9
" wyprawione	41.5	43.5	43.4
Odzież i obuwie	46.2	46.2	47.2
Chemikalja	72.3	71.8	76.3
Mydło	64.8	69.9	62.2
Nawozy sztuczne	75.7	75.7	74.8
Materj. budowl. min.	47.5	47.8	42.9
Papier	62.9	62.9	65.2
Urządzenia domowe (meble, naczynia, żarówki)	70.6	70.6	75.7
Maszyny i narzędzia rolnicze	73.0	73.0	75.8
Maszyny, narzędzia i in. wyroby dla przemysłu	80.9	80.9	83.5

W grupie drzewnej tendencja zniżkowa cen dla drewna surowego utrzymywała się we wrześniu w dalszym ciągu. Wobec ukończenia sezonu przerobu w tartakach i osłabionym już nieco zbyciem w kraju i na eksport — ceny drewna obrobionego pozostawały na mało zmienionym poziomie z lekką tylko tendencją zwyżkową dla niektórych gatunków.

W grupie włókienniczej ruch cen kształtował się niejednolicie: ceny surowców spadły, natomiast ceny przędzy podniosły się, a i ceny tkanin miały tendencję lekko zwyżkową. W zakresie surowców spadły silnie ceny wełny, konopia i lnu, nieznacznie zaś — ceny bawełny, a ceny juty zwyżkowały. Wobec dużego popytu na przędzę zwyżkowały ceny zarówno przędzy bawełnianej, jak i wełnianej. Ceny tkanin, których zbył w hurcie silnie ożywił się, pozostawały naogół bez zmiany, z niewielką zwyżką w niektórych tylko gatunkach.

W zakresie paliwa ceny we wrześniu pozostawały w dalszym ciągu niezmienione — przy dość znacznie zwiększonym zbyciu krajowym węgla i prawie niezmiennych rozmiarach produkcji ropy i jej przeróbki.

W grupie metali ceny żelaza pozostały we wrześniu w dalszym ciągu niezmienione, przyczem zbył w kraju zwiększył się — głównie na zapotrzebowanie przetwórczego przemysłu metalowego, eksport zaś skurczył się. Niezmienione też pozostały ceny cynku i ołowiu, przyczem wzrósł eksport cynku (przy takiej samej co w sierpniu produkcji) i zwiększyła się produkcja ołowiu. Zwyżkowały we wrześniu ceny miedzi.

W grupie pozostałych artykułów przemysłowych nastąpił we wrześniu dość znaczny wzrost cen skór — zarówno surowych, jak i wyprawionych, oraz niewielki wzrost cen materiałów budowlanych mineralnych (cegły i cementu); w innych artykułach dominowała tendencja stabilizacyjna (niezmienione m. in. pozostały, przy sezonowo zwiększonym zbyciem, ceny produktów naftowych, a także — przy normalnym w tym czasie spadku sprzedaży — ceny nawozów sztucznych i t. d.); niewielką zniżkę cen zanotowano w chemikaljach.

Ruch cen w ciągu roku, t. j. od września 1934 r. do września 1935 r., wykazuje spadek ogólnego poziomu tylko o 1.4% (w tym samym okresie 1933/34 r. spadek cen był znacznie większy, wynosząc 5.5%), przyczem ceny artykułów rolnych pozostały prawie ustabilizowane, obniżywszy się zaledwie o 0.2% (w 1933/34 r. o 7.6%), a ceny artykułów przemysłowych spadły o 2.1% (3.8%). Rozpiętość więc cen artykułów rolnych i artykułów przemysłowych w okresie rocznym wrzesień 1934 — wrzesień 1935 zmniejszyła się (odmiennie niż w tymże okresie 1933/34).

Dla artykułów rolnych tendencja cen była niejednolita. Ceny produktów roślinnych były we wrześniu r. b. znacznie niższe niż we wrześniu r. ub., mianowicie ceny ziemiopłodów o 12.6% i ceny przetworów o 12.9%. Natomiast ceny tegoroczne artyku-

łów hodowlanych znacznie przewyższały ceny zeszłoroczne, mianowicie ceny inwentarza żywego były wyższe w r. b. o 20·8%, ceny przetworów mięsnych o 13·1% i ceny nabiału o 20·6%.

W zakresie cen artykułów przemysłowych nastąpił w przeciągu roku — od września 1934 r. do września 1935 r. — jeśli chodzi o surowce, spadek cen jedynie: paliwa mineralnego — o 8·2% (potaniał tylko węgiel, przy niezmięnionej cenie ropy) oraz skór surowych — o 5·3% (nb. skóry cielęce zdrożały), natomiast wzrost cen (choć niewielki): złomu i rudy żelaznej — o 0·2%, drewna surowego — o 1·7% (głównie dębowego), oraz surowców włókienniczych — o 2·0% (wzrost cen wełny i juty, przy spadku cen bawełny, konopi i lnu). Ceny półfabrykatów niezupełnie dostosowały się do zmian cen surowców. A więc ceny skór wyprawionych pozostały prawie bez zmiany, a nawet wzrosły minimalnie — o 0·2% (niektóre gatunki potaniały), ceny olejów mineralnych spadły o 1·9% (tylko ceny nafty), ceny żelaza pozostały niezmięnione, ceny drewna obrabowanego obniżyły się o 3·2%, ceny przędzy podniosły się o 2·4% (zarówno bawełnianej, jak i wełnianej). Wśród pozostałych półfabrykatów nastąpił spadek cen jedynie w grupie chemikalij — o 5·9% (benzolu, kwasu siarkowego, terpentyny i t. p.) oraz w grupie papieru — o 3·5%, natomiast wzrosły ceny: nawozów sztucznych — o 1·2% (soli potasowych i tomaszyn), różnych metali — o 6·7% (ołowiu i miedzi) oraz materiałów budowlanych mineralnych — o 11·4% (jedynie cementu, przy stabilizacji cen wapna i szkła i lekkim spadku cen cegły). W zakresie wyrobów gotowych o charakterze bezpośredniej konsumpcji nastąpił m. in. spadek cen tkanin (wszystkich) — o 3·6%, wzrost zaś silny cen mydła — o 12·4% i t. p.

Jeśli podsumujemy ruch cen w okresie rocznym od września 1934 r. do września 1935 r. według pewnych zasadniczych grup i działów — to stwierdzimy, że w odniesieniu do przemysłu ceny surowców spadły o 3·8%, ceny półfabrykatów natomiast podniosły się o 0·5%, wreszcie ceny wyrobów gotowych obniżyły się o 3·2%, przyczem ceny wyrobów dla produkcji rolnej spadły o 3·7%, ceny wyrobów dla produkcji przemysłowej — o 3·1% i ceny wyrobów dla konsumpcji — również o 3·1%.

W odniesieniu do rolnictwa — ceny artykułów, sprzedawanych bezpośrednio przez rolników (ziemiopłody, zwierzęta, nabiał), wzrosły w ciągu roku (wrzesień 1934 ÷ wrzesień 1935) o 4·1%, natomiast ceny przetworów (przetwory zbożowe, mięso i tłuszcze, cukier, spirytus i piwo) lekko spadły — o 3·0%. Korzystnie wypadła w omawianym okresie rocznym zestawienie ruchu cen artykułów, sprzedawanych przez rolnika (wzrost o 4·1%), z ruchem cen artykułów żywności i używek, nabywanych przez spożywców (nabiał, przetwory roślinne i zwierzęce, towary kolonialne, tytoń, sól). O wiele jeszcze korzystniej przedstawia się porównanie ruchu cen artykułów, sprzedawanych przez rolnika, z ruchem cen artykułów, nabywanych przez rolnika (maszyny i narzędzia, nawozy, materiały budowlane, drewno, żelazo, skóry, towary kolonialne, cukier, sól, spirytus, piwo, tytoń, węgiel, nafta, mydło, tkaniny, obuwie, meble i naczynia): gdy pierwsze podniosły się o 4·1%, to drugie spadły o 3·2%.

Koszty utrzymania (w Warszawie), opierające się na cenach detalicznych, wykazały we wrześniu tendencję niejednolitą. Mianowicie, koszty utrzymania rodzin robotniczych wzrosły o 0·7%, a koszty utrzymania rodzin pracowników umysłowych spadły o 0·3%. Wobec małych rozmiarów tych zmian ogólną tendencję można określić jako stabilizacyjną. W grupie kosztów utrzymania rodzin pracowników umysłowych o spadku ogólnych kosztów zadecydowała niższa kosztów opału i światła — w związku ze zniżką cenników przedsiębiorstw użyteczności publicznej. Pozatem obniżyła się o 0·3% pozycja kosztów żywności, wzrosła zaś — o 1·1% — pozycja kosztów higieny i zdrowia (zwykła cen mydła). W grupie kosztów utrzymania rodzin robotniczych zwykła ogólnie wskaźnika kosztów nastąpiła na skutek wyższych kosztów w grupie „innych” (o 1·0%), a w większym jeszcze stopniu — w grupie żywności (o 1·1%).

Co się tyczy cen detalicznych artykułów żywnościowych (w Warszawie), które spowodowałyby zwykłe koszty żywności — jeśli chodzi o koszty utrzymania rodzin pracowników umysłowych, a zniżkę tych kosztów — jeśli chodzi o rodziny robotnicze, to zwykływały we wrześniu m. in. ceny chleba, mąki, kaszy, masła i t. p., niżkowały zaś ceny mięsa i t. p.

Koszty utrzymania w okresie rocznym (wrzesień 1934 ÷ wrzesień 1935) — jeśli chodzi o rodziny robotnicze — obniżyły się o niespełna 0·2% (opał i światło o 4·6%, wyroby monopolowe o 6·8% i t. d., przyczem koszty żywności wzrosły o 1·5%), jeśli zaś chodzi o rodziny pracowników umysłowych — spadły o 0·7% (opał i światło potaniały o 8·7%, wyroby monopolowe o 2·6% i t. d., podczas gdy żywność podrożała o 3·2%).

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

ZBOŻA I PRZETWORY

— Ruch cen zbóż w okresie 20 X ÷ 2/XI r. b. kształtował się następująco (w $\mathcal{Z}$ za 100 kg):

	20 ÷ 26 X	27 X ÷ 2/XI	Wzrost (+) lub spadek (-) %
Pszennica			
Warszawa	19·52	19·69	+ 0·8
Poznań	18·13	18·00½	- 0·8
Lwów	17·29	16·54	- 4·4
Średnia	18·31	18·08	- 1·3
Żyto			
Warszawa	13·25½	13·38	+ 0·9
Poznań	13·25½	12·79½	- 3·5
Lwów	13·37	13·25	- 0·9
Średnia	13·29	13·14	- 1·2
Owies			
Warszawa	15·50	15·37½	- 0·9
Poznań	15·87½	16·00	+ 0·8
Lwów	15·10	14·80	- 2·0
Średnia	15·49	15·39	- 0·7
Jęczmień browarowy			
Warszawa	17·00	16·87½	- 0·8
Poznań	15·75	—	—
Lwów	16·75	16·67	- 0·5
Średnia	16·50	16·43	- 0·4
Jęczmień zwykły			
Warszawa	14·88	14·75½	- 0·9
Poznań	13·63	13·63	—
Lwów	—	—	—
Średnia	14·25½	14·19	- 0·5

— Kursy na rynku zbóż i przetworów w okresie sprawozdawczym (od 28 października do 2 listopada) poraz pierwszy od bardzo długiego okresu czasu załamały się; ruch niżkowy notowań objął zarówno zboże, jak i przetwory. Trudno jest obecnie zdecydować, czy jest to osłabienie chwilowe, przejściowe, czy też zapowiadające się na dłużej, ku czemu zresztą brak istotnych przesłanek. Na giełdzie warszawskiej znikowały jedynie wszystkie gatunki jęczmienia, a mianowicie o $\mathcal{Z}$ 0·25 na 100 kg, natomiast na giełdzie poznańskiej ujemne salda tygodniowe odnotowały (w $\mathcal{Z}$ na 100 kg): pszenica 0·25, wszystkie rodzaje i gatunki mąki pszennej 0·25, wszystkie gatunki i rodzaje mąki żytniej 0·75, otręby pszenne średnie z przemiału standardowego 0·25 oraz otręby żytnie z przemiału standardowego 0·25.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w okresie sprawozdawczym wyniósł 21 670 t, w tem 3 529 t żyta (dla okresu poprzedzającego odpowiednio liczby wynosiły: 19 802 i 3 513).

Warszawa. — Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet wagon Warszawa ładunek wagon (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica jara czerwona szklista 775 g/l bez obrotów, — jednolita 742 g/l 19·75 ÷ 20·00, — zbierana 731 g/l 19·25 ÷ 19·75, żyto nowe I standard 13·25 ÷ 13·50, — II standard 13·00 ÷ 13·25, jęczmień browarowy 689 g/l 16·25 ÷ 17·25 (16·50 ÷ 17·50), — o wadze 678/673 g/l 14·75 ÷ 15·25 (15·00 ÷ 15·50), — o wadze 649 g/l 14·50 ÷ 14·75 (14·75 ÷ 15·00), — o wadze 620·5 g/l 14·00 ÷ 14·25 (14·25 ÷ 14·50), owies I standard 16·00 ÷ 16·50, — II standard 15·50 ÷ 16·00, — III standard 15·00 ÷ 15·50, mąka pszenna I gat. A 20% 33·00 ÷ 35·00, — I gat. B 0 ÷ 45% 31·00 ÷ 33·00, — I gat. C 0 ÷ 55% 29·00 ÷ 31·00, — I gat. D 0 ÷ 60% 27·00 ÷ 29·00, — I gat. E 0 ÷ 65% 25·00 ÷ 27·00, — II gat. B 20 ÷ 65% 24·00 ÷ 26·00, — II gat. D 45 ÷ 55% 23·00 ÷ 24·00, — II gat. F 55 ÷ 65% 22·00 ÷ 23·00, — II gat. G 60 ÷ 65% 21·00 ÷ 22·00, — III gat. A 65 ÷ 70% 16·00 ÷ 17·00, mąka żytnia wyciągowa I gat 0 ÷ 30% 23·00 ÷ 23·50, — I gat. 0 ÷ 45% 22·00 ÷ 23·00, — I gat. 0 ÷ 55% 21·00 ÷ 22·00, — II gat. 45 ÷ 55% 16·50 ÷ 17·50, — razowa 0 ÷ 90% 16·00 ÷ 17·00, otręby pszenne grube z przemiału standardowego 9·75 ÷ 10·25, — średnie z przemiału standardowego 9·25 ÷ 9·75, — miakie z przemiału standardowego 9·25 ÷ 9·75, otręby żytnie z przemiału standardowego 8·00 ÷ 8·50.

Poznań. — Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w zł za 100 kg parytet Poznań dostawa bieżąca (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica 17.75 ÷ 18.00 (18.00 ÷ 18.25), żyto nowe suche 12.25 ÷ 12.50 (13.00 ÷ 13.25), jęczmień 700/725 g/l 14.00 ÷ 14.50, — 670/680 g/l 13.50 ÷ 13.75, — browarowy 15.25 ÷ 16.25, owies nowy 15.75 ÷ 16.25, mąka wraz z workiem: pszena I gat. A 20% 31.25 ÷ 33.00 (31.50 ÷ 33.25), — I gat. B 45% 30.50 ÷ 31.00 (30.75 ÷ 31.25), — I gat. C 55% 29.50 ÷ 30.00 (29.75 ÷ 30.25), — I gat. D 60% 28.50 ÷ 29.00 (28.75 ÷ 29.25), — I gat. E 65% 27.50 ÷ 28.00 (27.75 ÷ 28.25), — II gat. A 20 ÷ 55% 27.00 ÷ 27.50 (27.25 ÷ 27.75), — II gat. B 20 ÷ 65% 26.50 ÷ 27.00 (26.75 ÷ 27.25), — II gat. D 45 ÷ 65% 24.25 ÷ 24.75 (24.50 ÷ 25.00), — II gat. E 55 ÷ 65% 22.25 ÷ 22.75 (22.50 ÷ 23.00), — II gat. G 60 ÷ 65% 20.75 ÷ 21.25 (21.00 ÷ 21.50), iraka żytnia wyciągowa I gat. 0 ÷ 30% 20.50 ÷ 21.25 (21.25 ÷ 22.00), — I gat. 0 ÷ 45% 19.75 ÷ 20.50 (20.50 ÷ 21.25), — II gat. 0 ÷ 55% 18.75 ÷ 19.75 (19.50 ÷ 20.50), — II gat. 45 ÷ 55% 15.50 ÷ 16.50 (16.25 ÷ 17.25), otręby pszenne średnie z przemiału standartowego 9.00 ÷ 9.75 (9.25 ÷ 9.75), — grube z przemiału standartowego 10.00 ÷ 10.50, otręby żytnie z przemiału standartowego 8.75 ÷ 9.50 (9.00 ÷ 9.50), otręby jęczmienne 9.75 ÷ 11.00.

BYDŁO I MIĘSO

— We wrześniu i październiku r. b. na rynku krajowym materiału rzeźnego, a zwłaszcza trzody chlewnej, nastąpiła wyraźna poprawa. Przydział większych kwot eksportowych na obce rynki oraz poprawa notowań na rynkach odbiorczych wpłynęły na zdecydowaną poprawę cen i nastrojów rynkowych w kraju.

Wywóz żywej trzody chlewnej we wrześniu r. b. przewyższył eksport z września r. ub. o prawie zł 0.25 milin. pod względem wartości oraz o zgórą 2 tys. sztuk pod względem ilości. Wywóz trzody bitej odbywał się we wrześniu r. b. przedewszystkiem do Austrii. Owce żywe eksportowano wyłącznie do Czechosłowacji. Bite cielęta podobnie jak i w r. ub. wywożone były wyłącznie do Austrii, przyczem eksport we wrześniu r. b. w stosunku do analogicznego okresu r. ub. wykazuje wzrost o przeszło 100%. Natomiast wywóz koni rzeźnych we wrześniu r. b. wykazuje dość znaczne zmniejszenie. W październiku r. b. nastąpiło dalsze ożywienie rynku, zwłaszcza w zakresie materiału tłuszczowego. W końcu miesiąca wskutek osłabienia rynku lekonesowego Anglii tendencja nieco pogorszyła się. Należy jednak podkreślić, że zbyt szynek puskowych za granicą posiada w chwili obecnej niewyczerpane możliwości.

Warszawa. — Notowania w/g Giełdy Mięskiej bydła rogatego i trzody chlewnej z dn. 25/X — w zł za 100 kg żywej wagi loco Warszawa: woły młode mięsne 61.00 ÷ 65.00, starsze tłuste 66.00 ÷ 66.75, karmne 55.00 ÷ 58.50, buhaje młode mięsne 60.00 ÷ 61.00, karmne 52.00 ÷ 55.00, odojone tłuste wszelkiego wieku 66.00, mięsne 60.00 ÷ 62.00, karmne 52.00 ÷ 57.00, bydło chude 50.00, cielęta odżywione 80.00 ÷ 85.00, świnię słoninowe od 150 kg wzwyż 95.00 ÷ 112.00, — o wadze 130 ÷ 150 kg 80.00 ÷ 95.00, mięsne o wadze 110 kg 68.00 ÷ 75.00.

Poznań. — Urzędowe sprawozdanie targowe Komisji Notowań Cen na Targowisku Miejskim z końca października (ceny loco targowica Poznań, łącznie z kosztami handlowymi): woły pełnomięsiste, wytuczony nieoprzęgany 66 ÷ 77, mięsiste tuczone do lat 3 54 ÷ 58, starsze 48 ÷ 50, miernie odżywione 40 ÷ 46, buhaje wytuczony pełnomięsiste 58 ÷ 64, tuczone mięsiste 52 ÷ 56, nietuczony, dobrze odżywiany 44 ÷ 50, miernie odżywiany 40 ÷ 44, krowy wytuczony pełnomięsiste 62 ÷ 70, tuczone mięsiste 50 ÷ 56, nietuczony dobrze odżywiany 32 ÷ 38, miernie odżywiany 16 ÷ 22, jałowice wytuczony pełnomięsiste 66 ÷ 72, tuczone mięsiste 54 ÷ 58, nietuczony dobrze odżywiany 48 ÷ 52, miernie odżywiany 40 ÷ 46, młodzież dobrze odżywiana 40 ÷ 46, miernie odżywiana 38 ÷ 40, cielęta najprzedniejsze wytuczony 88 ÷ 94, tuczone 76 ÷ 84, dobrze odżywiane 68 ÷ 74, miernie odżywiane 60 ÷ 64, owce 66 ÷ 70, świnię pełnomięsiste 120 ÷ 150 kg żywej wagi 102 ÷ 106, pełnomięsiste 100 ÷ 120 kg żywej wagi 94 ÷ 100, — 80 ÷ 120 kg żywej wagi 86 ÷ 92, mięsiste ponad 80 kg 7 ÷ 84, maciory i późne kastroty 78 ÷ 94. Przebieg targu normalny.

MASŁO

— Podobnie, jak i w sierpniu, rynek nabiałowy we wrześniu i październiku cechowała zwykła tendencja cen i dopiero ostatni tydzień października przyniósł zmianę sytuacji rynkowej. Głównymi czynnikami poprawy rynku nabiałowego w miesiącach sprawozdawczych były: zmniejszona produkcja —

naskutek gorszego pod wpływem posuchy stanu pastwisk, utrzymanie się spożycia masła w kraju na niezmiennym poziomie i korzystne warunki zbytu nadwyżek masła na rynku angielskim.

Podczas gdy w czerwcu r. b. notowania masła wahały się ok. zł 1.70 ÷ 2.00 za 1 kg, to w lipcu podniosły się one do zł 2.60, w sierpniu do blisko zł 3.00, a we wrześniu utrzymywały się stale powyżej zł 3.00. W październiku ceny nabiału utrzymywały się przeciętnie na poziomie notowań poprzedniego miesiąca, z nieznaczną zwyżką w połowie miesiąca. W ostatnim tygodniu nastąpiła niższa notowań i osłabienie tendencji rynkowej, głównie wskutek wzrostu produkcji i pogorszenia się cen eksportowych. Późna, łagodna i obfitująca w deszcze tegoroczna jesień wpłynęła dodatnio na poprawę pastwisk w październiku, co w następstwie wywołało dość znaczny wzrost produkcji mleka.

Eksport masła z Polski w r. b. kształtował się nierównomiernie. W okresie styczeń ÷ sierpień wyeksportowaliśmy ok. 28 tys. q, gdy w tymże okresie r. ub. wywóz masła wyniósł ponad 32 tys. q. Natomiast w lipcu i sierpniu eksport z Polski wyniósł w r. b. 15 500 q, w r. ub. zaś zaledwie 13 tys. q.

Warszawa. — Hurtowe notowania masła w/g Komisji Nabiałowej, obowiązujące od dn. 27/X — w zł za 1 kg: wyborowe w drobnym opakowaniu firmowym 3.10, wyborowe w drobnym opakowaniu 3.20, bez opakowania I gat. 3.00, deserowe II gat. 2.70, solone mleczarskie 2.50, osełkowe 2.30. Ceny masła zwykłego o 20 na 1 kg.

Kraków. — Notowania masła w/g Małopolskiego Związku Mleczarskiego z końca października — w zł za 1 kg: eksportowe 2.90, gorsze 2.70; Tendencja słaba.

Poznań. — Notowania w/g Związku Gospodarskiego Spółdzielni Mleczarskich z końca października — w zł za 1 kg masła mleczarskiego ze śmietany pasteuryzowanej franco stacja załadowcza: I gat. 3.00, — II gat. 2.90, — III gat. 2.80. Tendencja słabsza

JAJA

— W pierwszych tygodniach września rynek krajowy wykazywał nieznaczne osłabienie tendencji. W II połowie miesiąca nastąpiło pewne odprężenie i — w związku z dopełnieniem przez eksporterów niewykorzystanych do tego czasu przydziałów kontyngentowych na eksport — zwiększenie zapotrzebowania. Ceny eksportowe były naogół małoopłacalne. Powyższy stan rynku w październiku stopniowo potęgował się, na co w dużej mierze wpływał spadek dowozu jaj wobec słabnącej w tym okresie produkcji. Wobec rosnącego zapotrzebowania jaj na eksport i większego ożywienia rynków zagranicznych — ceny jaj w kraju dość znacznie wzrosły, zwłaszcza świeżych, zdalnych do eksportu. Wpłynęło to i na poprawę cen jaj gorszych gatunków, sprzedawanych konsumentom krajowym.

Warszawa. — Notowania jaj w/g Związku Spółdzielni Mleczarskich i Jajczarskich z dn. 30/X — w zł za skrzynię à 1 440 szt. w hurcie loco skład odbiorcy: świeże w zależności od jakości towaru 105 ÷ 115, wapnowane 95. Dcowozy dostateczne, tendencja utrzymana.

Kraków. — Notowania jaj w/g Małopolskiego Związku Mleczarskiego z końca października — w zł za skrzynię à 1 440 szt. w hurcie loco skład odbiorcy: oryginalne 106 ÷ 109. Zaofiarowanie w dalszym ciągu dostateczne mimo mniejszej produkcji.

Katowice. — Notowania jaj w/g Małopolskiego Związku Mleczarskiego z końca października — w zł za skrzynię à 1 440 szt. w hurcie loco skład odbiorcy: oryginalne zaleźnie od gatunku 112 ÷ 120. Tendencja utrzymana, ceny niezmiennione.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 28 października do 2 listopada 1935 r.

Trwająca już od dłuższego czasu mocna tendencja — w okresie sprawozdawczym doznała załamania. Jedyne wyjątek — jeżeli chodzi o ruch kursów — stanowią akcje Banku Polskiego, które zamknęły okres sprawozdawczy zyskiem bardzo poważnym, bo w wysokości zł 3.25. Pozostałe akcje — przy ograniczonych w przeciwnieństwie do akcji Banku Polskiego obrotach — zniżkowały, a mianowicie: Warsz. Tow. Kopalń Węgla o zł 0.50, Lilpop o zł 0.25, Ostrowiec o zł 0.25 i Starachowice o zł 0.50. Akcje Haberbuscha, które w październiku niemal nie obracano, obiegały po kursach podwyższonych.

Na giełdach prowincjonalnych — ruch, zresztą minimalny, wykazywała tylko giełda poznańska, na której obracano w skromnych rozmiarach akcjami Banku Polskiego po kursie, podwyższonym przeciętnie o zł 2:00.

GIĘŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tygodniu
Bank Polski	zł 100	96:00	93:00	95:00 -95:75 -95:00
Warsz. T-wo Kopalń Węgla	zł 100			14:25
Lilpop	zł 25	8:60	8:50	8:50

Ostrowiec	zł 50	19:75	19:50	19:75 -19:50
Starachowice	zł 100	34:00	33:50	33:50
Haberbusch	zł 100	34:50	33:50	34:50

GIĘŁDA KRAKOWSKA

Akcje w okresie sprawozdawczym nie były notowane.

GIĘŁDA POZNAŃSKA

Akcje — bez notowań.

GIĘŁDA LWOWSKA

Akcje — w zł (maksimum i minimum; w nawiasach — ostatnie notowania z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): Bank Polski 93:00—92:00 (91:75 — 88:00).

CŁA ORAZ REGLAMENTACJA

SPECJALNA KONTROLA OBROTU TOWAROWEGO¹⁾

W „Dz. Ust. R. P.” Nr. 77/1935, poz. 481 zostało ogłoszone rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 7/X 1935 r. o uzupełnieniu przepisów wykonawczych do prawa celnego. Rozporządzenie to, którego tytuł wskazywałby raczej na zmianę względnie uzupełnienie przepisów proceduralnych, zawiera w sobie ważne postanowienia dla obrotu międzynarodowego i z tego względu zasługuje na omówienie.

Rozporządzenie to zapowiada wprowadzenie specjalnej kontroli obrotu towarowego w wykonaniu umowy między państwowej, regulującej rozrachunek, wynikły z tego obrotu, względnie w jednostronnym uregulowaniu płatności z tytułu obrotu towarowego z państwem, które wprowadziło u siebie reglamentację dewiz i utrudnia względnie uniemożliwia przekazywanie należności do polskiego obszaru celnego. Kontroli podlegać będzie przywóz towarów z tych państw do polskiego obszaru celnego, wywóz towarów z polskiego obszaru celnego do tychże państw, oraz niektóre wypadki odprawy warunkowej.

Przywóz towarów z tych państw podlega specjalnej kontroli i na dowód, że warunki tej kontroli zostały dopełnione, importer otrzymuje zaświadczenie, które powinien przedłożyć urzędowi celnemu przy odprawie celnej przywózowej ostatecznej, oraz przy odprawie warunkowej w obrocie uszlachetniającym czynnym i reparacyjnym czynnym. Dopóki zaświadczenie takie nie zostanie przedłożone, urząd celny nie może przyjąć należności celnych, a tem samem nie może wypuścić towaru do wolnego obrotu, względnie nie może dokonać odprawy warunkowej.

Podobnie, również w wywozie, towary, wywożone ostatecznie i w obrocie uszlachetniającym biernym oraz reparacyjnym biernym do państw, wyżej wymienionych, podlegają kontroli i — tak, jak w przywozie — eksporter obowiązany jest przedłożyć urzędowi celnemu zaświadczenie, stwierdzające dopełnienie warunków tej kontroli; dopóki takiego zaświadczenia eksporter nie przedłoży — urząd celny nie wypuści towaru zagranicę względnie nie dokona odprawy warunkowej wywozowej.

Towary, sprowadzane względnie wywożone w obrocie warunkowym, podlegają tylko częściowo kontroli specjalnej, a mianowicie, kontroli podlegają: obrót uszlachetniający czynny i bierny oraz obrót reparacyjny czynny i bierny. Inne przypadki odprawy warunkowej, bądź ze względu na nikłą wartość, jaką przedstawiają w bilansie handlowym, bądź dlatego, że nie przedstawiają żadnej wartości dla tego bilansu — nie zostały objęte kontrolą.

Omawiane rozporządzenie przewiduje szereg zwolnień od przedstawienia zaświadczenia; nie wymagane jest przedstawienie zaświadczeń przy przywozie i wywozie następujących towarów:

1) objętych umowami o ułatwieniach w małym ruchu granicznym (płody gospodarstw rolnych, lśnych i rybnych, przeciętych lub oddzielonych granicą celną; drobny obrót uszlachetniający i reparacyjny, jeżeli obrót taki umową poszczególną jest dopuszczony i t. p.).

2) stanowiących używane zwykle w handlu zewnętrzne i wewnętrzne opakowania, które są wolne od cła;

3) podlegające cłu drobne ilości towarów, przywożonych przez podróżnych dla własnego użytku (nie na handel);

4) zwalnianych od cła na podstawie art. 22 ust. I p.p. 1 ÷ 6, 8 ÷ 11; ust. II p.p. 1 ÷ 10, 13 ÷ 20 i 22 ÷ 25 prawa celnego (t. j. przedmioty, sprowadzane przez zwierzchników państw obcych w czasie ich pobytu na polskim obszarze celnym oraz przez osoby dyplomatyczne; przedmioty, potrzebne przy rokowaniach i dochodzeniach; materiały, potrzebne do utrzymania ruchu na drogach wodnych, stacjach granicznych; dokumenty i akta w sprawie; sprzęt, służący dla armji, a niewyrabiany w kraju lub wyrabiany w niedostatecznej ilości; obrazy i dzieła sztuki artystów polskich oraz gdańskich; orderzy, medale, dyplomy, odznaki; połówki dalekomorskie i przetwory z tych połowów; przedmioty, przewożone w ruchu podróżnych, wolne od cła; środki płatnicze i papiery wartościowe; honorowe upominki oraz nagrody, uzyskane na zawodach; wzory i próbki towarów; materiały pędne, znajdujące się w środkach przewozowych; rzeczy przesiedlenia; wyprawy ślubne, spadki i t. d.).

Rozporządzenie to nie reguluje wyczerpująco całości zagadnienia, a mianowicie nie wymienia państw, z którymi obrót towarowy podlega specjalnej kontroli, nie ustala, jakie instytucje powołane są do wykonywania tej kontroli i jakiego rodzaju mają być zaświadczenia. Uregulowanie tych kwestyj poruczone zostało Ministrowi Skarbu, którego zarządzenia w tym względzie ogłaszane będą w „Monitorze Polskim”, a dopóki to nie nastąpi omawiane rozporządzenie, choć weszło w życie z dniem 23/X 1935 r., nie ma jeszcze praktycznego zastosowania; obowiązuje ono narazie jako podstawa prawna do dalszych zarządzeń.

Specjalna kontrola obrotu towarowego może być albo wprowadzona w wyniku umowy między państwowej, i wówczas omawiane rozporządzenie będzie wykonaniem umowy, albo też może zająć konieczność jednostronnego poddania kontroli obrotu z państwem, które reglamentuje obrót dewizami i utrudnia względnie uniemożliwia przydział dewiz, i w tym wypadku rozporządzenie to stwarza podstawę prawną do wprowadzenia takiej kontroli.

¹⁾ P. notatkę w zesz. 44/1935, str. 1368.

Specjalnej kontroli obrotu, która może być wprowadzona na podstawie rozporządzenia z dn. 7/X 1935 r., nie należy utożsamiać z dodatkowymi ograniczeniami reglamentacyjnymi. Między specjalną kontrolą a reglamentacją zachodzą istotne różnice i jedno jest niezależne od drugiego. Przy reglamentacji—wprowadzony jest zakaz przywozu względnie wywozu, a towar może być przywieziony lub wywieziony na podstawie pozwolenia, udzielanego przez powołaną władzę, przyczem pozwolenie może, ale nie musi być udzielone. Przy specjalnej kontroli natomiast niema systemu licencyjnego, jedynie importer względnie eksporter obowiązany jest wypełnić warunki kontroli, a po wypełnieniu tych warunków uzyskuje odpowiednie zaświadczenie, legitymujące go przed urzędem celnym, że dopełnił przepisanych warunków.

Celem tej kontroli specjalnej jest, jak widzimy, umożliwienie przy utrzymaniu obrotu towarowego przeprowadzenia rozrachunku, wynikłego z tego obrotu między Polską a innym państwem, bez narażenia eksporterów polskich na zatrzymanie i unieruchomienie ich wierzytelności, powstałych z eksportu i z obrotu uszlachetniającego czynnego oraz reparacyjnego czynnego.

Polska nie wprowadziła ograniczeń dewizowych, przez co sytuacja jej w obrocie towarowym z państwem, które wprowadziło takie ograniczenia, jest niekorzystna. Importer polski wiąże się ze swoich zobowiązań importowych, natomiast eksporter polski swych wierzytelności nie może zrealizować, gdyż dłużnik jego — spowodu ograniczeń dewizowych — nie jest w możności wyrównać zobowiązań. W tej sytuacji powstają poważne zamrożenia naszych wierzytelności zagranicą, co jest szkodliwe zarówno dla interesów eksportera, jak i z punktu widzenia polityki dewizowej. Eksporter efektywnie traci przez pozabawienie go, nieraz na dłuższy czas, płynnej gotówki, dla państwa zaś o tyle jest niepożądany taki obrót, że odpływu waluty i dewiz tytułem należności za importowane towary nie równoważy, przynajmniej w danej chwili, przypływ walut i dewiz, należnych z eksportu. Temu niekorzystnemu stanowi ma zapobiegać specjalna kontrola obrotu. Środek ten został uznany za najdogodniejszy. Inne środki, jakie państwo ma możność zastosowania, byłyby mniej dogodne. Wprowadzenie zakazów przywozu wszystkich towarów z państw, które nie przydzielają lub utrudniają przydzielanie dewiz, miałyby charakter akcji, skierowanej przeciwko tym państwom, a wywoływanie takiego wrażenia byłoby szkodliwe. Wprowadzenie zaś systemu przydzielania dewiz za towary, importowane z takich państw — byłoby sprzeczne z zasadami obecnej polityki walutowej.

Jaką formę przybierze ta kontrola i jakie warunki strony muszą dopełnić, aby uzyskać poświadczenie dla urzędu celnego — to przyszłość okaże dopiero. Zależać to będzie od treści umów rozrachunkowych względnie od szeregu innych czynników, które skłonią do wprowadzenia takiej kontroli. Instytucja, która — w myśl zapowiedzi rozporządzenia — powołana będzie do wystawiania zaświadczeń, spełniać będzie czynności, związane z rozliczeniami. W zależności od tego, czy państwo, stosujące ograniczenia dewizowe, zapewni przydział dewiz do pewnej wysokości, czy nie, okaże się, jaki sposób rozliczenia zostanie przyjęty. W pierwszym wypadku, t. j. gdy państwo obce zapewni przydział dewiz, czynności instytucji, powołanej do wystawiania zaświadczeń, ograniczą się może prosto do rejestrowania transakcyj importowych i eksportowych, celem zaliczenia ich na konto obrachunku, a nawet prawdopodobnie w wypadku takiej umowy specjalna kontrola nie będzie potrzebna. W innych wypadkach instytucja upoważniona może będzie dokonywać rozrachunku w ten sposób, że będzie inkasować od importerów należności za towary, importowane z danego kraju, i z tych należności będzie pokrywać wierzytelności eksporterów, którzy wywieźli towary do tego samego kraju. Między państwami mogłyby być wyrównywane tylko nadwyżki importu, jeżeli nie

mają pokrycia w eksporcie, względnie nadwyżki eksportu nad importem. W tym razie wydanie importowi zaświadczenia dla urzędu celnego może być uzależnione od wpłacenia względnie zapewnienia wpłacenia należności za przywiezione towary na konto tej instytucji. Kontrola wywozu, jeżeli zostanie wprowadzona, będzie miała na celu rejestrację (ewidencję) wywożonych towarów.

Specjalna kontrola w takiej formie, w jakiej przewiduje ją rozporządzenie, będące przedmiotem omawiania, nie jest w istocie rzeczy nowością. System wyrównywania obrotów drogą t. zw. clearingu stosowany jest w dziedzinie towarów reglamentowanych i w dziedzinie ulg celnych, uzależnionych od pozwoleń Ministerstwa Skarbu, w obrocie z niektórymi państwami, niesplacającymi swych zobowiązań. Jeżeli chodzi o zakazy przywozu, to rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 29/X 1934 r. o warunkach udzielania pozwoleń na prawo przywozu towarów, objętych zakazami przywozu, zaraz na wstępie przewiduje, że wydanie pozwolenia na przywóz towarów z krajów, które ograniczają lub utrudniają przekazywanie należności pieniężnych do polskiego obszaru celnego, może być uzależnione od uiszczenia lub zabezpieczenia tychże należności. System ten, w formie specjalnej kontroli, rozciągnięty zostanie na przywóz z tych krajów wszystkich towarów, a nowością, wynikłą z rozszerzenia tego systemu, jest, że obowiązek wykazywania się zaświadczeniami, stwierdzającymi dopełnienie warunków kontroli, włączony został w tok postępowania celnego, zaświadczenia zaś te są istotnym warunkiem dokonania odprawy celnej.

W. Boy

ZNIŻKI CELNE. — W „Dz. Ust. R. P.” Nr. 79, poz. 492 ogłoszone zostało rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 29/X 1935 r., wydane w porozumieniu z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Reform Rolnych o zniżkach celnych i zwolnieniach od cła. Rozporządzenie to stanowi podstawę prawną dla stosowania autonomicznych zniżek celnych głównie do surowców, półfabrykatów i narzędzi produkcji i stanowi ono w zasadzie przedłużenie o 6 miesięcy, t. j. do dn. 30/IV 1936 r. rozporządzenia o zniżkach celnych i zwolnieniach od cła z dn. 26/IV 1935 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 32, poz. 233), którego termin ważności upłynął z dniem 31/X r. b.

Pod względem konstrukcji prawnej nowoogłoszone rozporządzenie nie różni się od rozporządzenia wygasłego. Lista towarów, dla których przewidziano zniżki celne względnie zwolnienia od cła, rozbita jest na 3 wykazy, przyczem wykaz Nr. 1 zawiera towary, przy których przywozie cło zniżone może być stosowane za pozwoleniem Ministra Skarbu i na warunkach, w tem pozwoleniu przewidzianych, wykaz Nr. 2 obejmuje zniżki celne, stosowane na podstawie zaświadczeń izb przemysłowo-handlowych, i wykaz Nr. 3 zawiera towary, do których cła zniżone stosowane są automatycznie.

Jeżeli chodzi o tekst, to rozporządzenie omawiane różni się od rozporządzenia z dn. 26/IV 1935 r. jedynie redakcją § 4, który ustala, iż zaświadczenia izb przemysłowo-handlowych mogą być wykorzystywane częściowo, lecz conajwyżej przy 5 odprawach celnych.

Zmiany merytoryczne, jakie zostały do rozporządzenia wprowadzone, są następujące.

Skreślono zniżki celne na: kwas stearynowy, biel cynkowa o zawartości tlenku cynku 99,8% i wyżej, łącznice telefoniczne i ich części, metal platkowy aluminiowy, sprasowany nieodłącznie z papierem, podgumowany do wyrobu etykiet, fenylbetanafityloaminę, pręty szklane — do wyrobu wełny szklanej, pierścienie stalowe — do wyrobu opon kołowych — ze względu na istniejącą już w kraju produkcję tych artykułów, stojącą pod względem jakości na odpowiednim poziomie, na celuloid nieobrobiony i kamienie półszlachetne — do obróbki, ponieważ zniżki te nie były wykorzystywane, oraz na wyroby z drutu korytkowego do mechanizmów parasolowych — ze względu na to, iż krajowe fabryki mogą sprowadzać do wyrobu mechanizmów parasolowych półfabrykat o niższym stopniu obróbki i wykończenia, a mianowicie drut żelazny i stalowy korytkowy, dla którego jest przewidziana zniżka celna.

Wprowadzono zniżki celne (zwolnienia od cła) na: nasiona konop², sprowadzane do siewu, tlenek glinu (do produkcji korundu żółtego), tran mętny przy 15° C i wyżej (do

rafinowania), skóry baranie odwłosione, piklowane nieszpaltowane, dwufenyloguanidynę i dwutoliloganidynę (do przyspieszenia wulkanizacji gumy), stal zwykłą płaską (do wyrobu łańcuchów rowerowych), niewyrabiane w kraju silniki elektryczne i spalinowe oraz maszyny i aparaty elektryczne, sprowadzane przez fabryki maszyn oraz wagonów motorowych jako urządzenia napędowe w celu wmontowania ich do maszyn i wagonów, krzemowapn (calcium silicium) również z domieszką manganu, magnezu, żelaza i t. p. (do celów przemysłowych), oraz przedmioty z wyjątkiem urządzeń kajutowych i kuchennych, stanowiące normalny, niezbędny do prawidłowego i bezpiecznego pływania osprzęt statków morskich, przeznaczonych do rozbiórki (odpowiadające pod względem jakości i ilości przeznaczeniu i wielkości tych statków).

Za obniżeniem stawek celnych na wyszczególniane powyżej artykuły przemawiały następujące względy:

Zwolnienie od cła nasion konopi pozostaje w związku z potrzebą rozpowszechnienia w kraju uprawy konopi długowłóknistych, produkowanych zagranicą w krajach południowych. W Polsce prowadzi się już od kilku lat próby tej uprawy; dotychczas otrzymuje się doborowe włókno, nasiona jednak nie dojrzewają corocznie, przywóz ich więc z zagranicy jest w pewnych ilościach potrzebny.

Tlenek glinu, w kraju niewyrabiany, jest surowcem dla produkcji korundu żółtego, używanego do wyrobu tarcz szlifiernych wyjątkowo twardych. Produkcja korundu żółtego, do której przystępuje jedna z krajowych fabryk chemicznych, stanowić będzie nowy dział wytwórczości krajowej. Tlenek glinu podlega cłu przywózowemu w wysokości zł 26, co stanowi obciążenie celne ok. 60% ad valorem, gdy korund podlega cłu w wysokości zł 15. Cło znizone wprowadzone zostało w celu zrationalizowania obciążenia celnego w odniesieniu do surowca i wyrobu gotowego. Wysokość zniżki celnej została skalkulowana w ten sposób, aby produkt krajowy mógł konkurować z korundem zagranicznym.

W kraju uruchomiona została produkcja tranu rafinowanego leczniczego. Motywem gospodarczym, uzasadniającym wprowadzenie cła znizonego na tran mętny, jest okoliczność, że przy obecnym stanie rzeczy, kiedy cło na tran leczniczy jest niższe (wobec przyznania zniżki konwencyjnej Norwegii) od cła na tran mętny, surowy, nie opłacałoby się sprowadzać z zagranicy tran nierafinowany i poddawać go rafinowaniu w kraju.

Skóry baranie odwłosione, piklowane nieszpaltowane (poz. 494 tar. celn.) stanowią surowiec, używany do wyrobu skór t. zw. futrówkowych, t. i. podszewkowych do obuwia, dziecięcych i galanterijnych. Wobec braku dostatecznej ilości tego rodzaju skór w kraju postanowiono wprowadzić 50%-ową zniżkę celną, t. j. w takiej samej wysokości procentowej, w jakiej przewidziana jest zniżka celna na skóry baranie suche odwłosione (poz. 493 tar. celn.).

Dwufenyloguanidyna i dwutoliloganidyna są to niewyrabiane w kraju środki do przyspieszania wulkanizacji gumy. Doniedawna cłone były one w/g poz. 490 p. 2 tar. celn., przycem cło wynosiło zł 350 od 100 kg; w związku ze zmianą ich taryfikacji, zarządzoną okólnikiem Min. Skarbu Nr. D. IV 2 131/2/35 z dn. 27/IV 1935 r., przyspieszacz te cłone są obecnie w/g pozycji taryfy celnej 397 p. 12, która przewiduje cło o 100% wyższe od poprzedniego (zł 700 od 100 kg). Wprowadzenie cła znizonego w wysokości 50% cła normalnego ma na celu utrzymanie obciążenia celnego na dawnym poziomie.

Stal z wykładła płaska na zimno walcowana o szerokości poniżej 700 mm i o grubości 1 mm i mniej używana jest do wyrobu łańcuchów do rowerów. Dzięki wprowadzeniu w 1932 r. wysokiej ochrony celnej na łańcuchy rowerowe powstało w kraju kilka fabryk tych łańcuchów. Wobec b. dużych kosztów własnych produkcji łańcuchów w kraju, spowodowanych głównie wysoką cenę podstawowego surowca — krajowej stali taśmowej (cena ta wynosi po 2-krotnych obniżkach zł 97 od 100 kg, podczas gdy w Czechosłowacji i w Niemczech — ok. zł 40), konkurencja fabryk krajowych z fabrykami zagranicznymi, eksportującymi do Polski łańcuchy, możliwa była jedynie przy tej ochronie celnej.

Obniżenie w związku z zawarciem dodatkowej umowy handlowej z Wielką Brytanią w bieżącym roku cła na łańcuchy rowerowe spowodowało potaniecie zagranicznego produktu i poderwało zdolność konkurencyjną łańcuchów produkcji krajowej. W związku z powyższym, aby umożliwić fabrykom krajowym przeprowadzenie obniżki cen łańcuchów, postanowiono dopuścić do przywozu tanią stal zagraniczną, ustanawiając dla niej zniżkę celną.

Niewyrabiane w kraju silniki elektryczne i spalinowe oraz niewyrabiane w kraju maszyny i aparaty elek-

tryczne są sprowadzane przez fabryki maszyn oraz wagonów motorowych jako urządzenia napędowe w celu wmontowania ich do maszyn i wagonów.

W związku z częściową motoryzacją kolei podjęto w kraju produkcję wagonów motorowych zarówno spalinowych jak i elektrycznych. Dotychczasowe przepisy prawne nie dawały dość szerokiej podstawy dla stosowania zniżek celnych do urządzeń napędowych, sprowadzanych przez fabryki celem wmontowania ich do budowanych wagonów i maszyn. Zniżkę celną wprowadzono w tej samej wysokości, w jakiej przewidziana jest zniżka na niewyrabiane w kraju maszyny i aparaty, sprowadzane do celów produkcyjnych (65% cła normalnego).

Krzemowapn, również z domieszką manganu, magnezu, żelaza i t. p., sprowadzany jest przez huty do wyrobu niektórych gatunków stali. Wprowadzenie cła znizonego ma na celu utrzymanie obciążenia celnego tego towaru na poziomie, odpowiadającym pozycji tar. celn. przywózowej 925 p. 3 (zł 9), według której towar ten przed wydaniem okólnika o zmianie taryfikacji L. D. IV 1910/2/35 był cłony. Powyższym okólnikiem ustalono, iż krzemowapn należy cłić w/g pozycji 303 p. 5 tar. celn., przewidującej stawkę zł 50 od 100 kg, co spowodowało kilkukrotny wzrost obciążenia celnego omawianego surowca.

Ustanowienie podstawy prawnej dla zwalniania od cła przedmiotów, stanowiących normalny, niezbędny do prawidłowego pływania osprzęt statków morskich, przeznaczonych do rozbiórki, ma na celu poparcie nowego działu produkcji krajowej, jakim jest rozbiórka i cięcie statków na złom, przez stworzenie warunków opłacalności dla tej produkcji. Osprzęt, nadający się do użytku, będzie na wolnym rynku sprzedawany. Zwolnieniu od cła nie będą podlegały urządzenia kajutowe i kuchenne.

Rozszerzono działanie zniżek celnych, przewidzianych dla papieru czerwono-czarnego, sprowadzanego przez wytwórnice błon fotograficznych (poz. 815 p. 2 b i poz. 845 p. 1 a tar. celn.) w tym kierunku, aby zniżki mogły być stosowane również do papieru „duplex” zielono-czarnego drukowanego i niedrukowanego. Papier ten służyć będzie do opakowania błon panchromatycznych, które najmniej czułe są na kolor zielony. Należy zaznaczyć, iż produkcja błon panchromatycznych została w kraju uruchomiona cdniedawna.

Redakcję zniżki celnej na estry kwasu malonowego płynne oraz następujące estry pochodnych kwasu malonowego płynne: fenyletoylomalonia i fenylometylomalonia — do produkcji związków barbiturowych (pozycja tar. celn. 356 wykaz Nr. 2) zmieniono na następującą: „estry kwasu malonowego płynne oraz estry pochodnych kwasu malonowego płynne — do produkcji preparatów farmaceutycznych”, ponieważ estry te są używane nie tylko do fabrykacji związków barbiturowych, lecz także do wyrobu innych preparatów farmaceutycznych nasennych.

Tekst zniżki celnej na braunsztyt w proszku, sprowadzany do produkcji cynku elektrolitycznego i baterij elektrycznych, rozszerzono w tym kierunku, aby ze zniżki tej mógł korzystać również braunsztyt w proszku, sprowadzany do wyrobu soli manganowych. W kosztach produkcji tych soli cło na braunsztyt stanowi poważny odsetek (ok. 20%) ze względu na duże ilości zużywanego do tej produkcji braunsztytynu jako zasadniczego surowca.

Przededagowano postanowienia, dotyczące cła znizonego na gotowe części, sprowadzane przez przemysł wyrobu samochodów, podwozi samochodowych i motocykli, w ten sposób, że ustalono tylko jedną stawkę cła znizowanego w wysokości 5% cła normalnego, ze względu na trudności kontrolowania, do jakiego samochodu — osobowego, czy ciężarowego — omawiane gotowe części zostaną zużyte.

Przeniesiono do wykazu Nr. 1, obejmującego zniżki celne, których stosowanie wymaga każdorazowego pozwolenia Min. Skarbu, zniżki na: betanaftyloaminę, fenylalfaftyloaminę, toliioalfaftyloaminę, kwasy dwuaminostylbencdwsulfonowe, żelazo taśmowe do wyrobu kółek do obuwia i do wyrobu taśmy obłożonej — ze względu na zapoczątkowaną już, choć jeszcze niedostateczną, produkcję tych artykułów w kraju, na sadze — ponieważ niektóre gatunki sadzy są w kraju wyrabiane, wobec czego zachodzi potrzeba ścisłej kontroli ich importu, oraz na łom żeliwny i odpadki żeliwne, sprowadzane przez huty żelazne — w celu ewentualnego ograniczenia przywozu tego towaru.

Ponadto zwiększono liczbę towarów, przy których przywozie cło znizone stosowane jest automatycznie, przycem nie jest wymagane przedstawienie w urzędzie celnym żadnych pozwoleń na to lub zaświadczeń izb, przez przeniesienie do wykazu Nr. 3 zniżek na negatywy filmowe, dźwiękowe, półfabrykaty z gumy twardej do wyrobu grzebieni oraz na kwarc, skałę i pegmatyt — ze względu na to, iż zniżki celne na te towary

stosowane są bez żadnych ograniczeń, wobec czego kontrola jest zbędna.

Rozporządzenie omawiane weszło w życie z dniem 1/XI 1935 r. i obowiązuje do dn. 30/IV 1936 r. włącznie.

Termin ważności pozwoleń na zastosowanie cła niższego, względnie zwolnienia od cła, wydanych na podstawie rozporządzenia o zniżkach celnych, zwolnieniach od cła z dn. 26/IV 1935 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 32, poz. 233) przedłużony został do dn. 30/IV 1936 r. włącznie, jeżeli pozwolenia te dotyczą towarów, wyszczególnionych w wykazie Nr. 1 — z tem, że cło niższe od tych towarów stosowane będzie w/g norm procentowych, ustalonych w rozporządzeniu obecnie obowiązującym.

A. Z.

ZAKAZ PRZYWOZU TOWARÓW. — W związku z wyjaśnieniem z dniem 31/X r. b. terminu ważności załącznika Nr. 2 do rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 12/X r. ub.

w sprawie zakazu przywozu niektórych towarów, zawierającego towary, objęte t. zw. zakazami kryzysowymi — ukazało się w dn. 31/X r. b. rozporządzenie Rady Ministrów („Dz. Ust. R. P.” Nr. 79, poz. 491), przedłużające zakaz przywozu towarów, objętych powyżej cytowanym załącznikiem.

Omawiane rozporządzenie, analogicznie jak i poprzednie, przewiduje ograniczenie zwolnień od zakazu przywozu towarów, korzystających z ulg celnych. Wyłączony został nadal wykaz Nr. 3 do rozporządzenia Ministra Skarbu o ulgach celnych („Dz. Ust. R. P.” Nr. 79, poz. 492). Towary, objęte wykazem Nr. 1 (towary, przywożone za pozwoleniami Ministerstwa Skarbu) oraz wykazem Nr. 2 (towary, przywożone na podstawie zaświadczeń izb przemysłowo-handlowych), nie są objęte — tak, jak dawniej, zakazem przywozu.

Termin obowiązywania załącznika Nr. 2 ustalony został na dz. 30/IV 1936 r., t. j. do czasu obowiązywania rozporządzenia Ministra Skarbu o ulgach celnych.

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

ZMIANY W TARYFACH TOWAROWYCH I ZWIĄZKOWYCH P. K. P. — W „Dz. Tar. i Zarz. Kolej.” Nr. Nr. 40 ÷ 42 ogłoszono m. in. następujące zmiany taryf towarowych P. K. P.:

W taryfie towarowej Cz. I A, zawierającej Regulamin Przewozu Przesyłek Towarowych, wprowadzono nowy wzór listu przewozowego na okaziciela wtórnika listu przewozowego. Zmiany polegają na wyjaśnieniu, iż jako domicyljata uważać należy osobę, którą kolej żelazna jest obowiązana zawiadomić o przybyciu przesyłki, o przeszkodzie w przewozie, o wydaniu jej i t. d. Powyższa zmiana okazała się konieczna wobec braku wskazania odbiorcy na liście przewozowym. Ponadto rozszerzono rubryki, przeznaczone do wpisania należności i kosztów, które nadawca bierze na siebie, oraz deklaracji wartości dostawy i zaliczenia. Analogiczne zmiany wprowadzono do wtórnika listu przewozowego na okaziciela, dodając tam poza tym rubrykę do wpisania treści zlecenia dodatkowego.

W Części II taryfy obniżono przewoźne na buraki cukrowe przez zastąpienie dotychczasowej tabeli opłat do taryfy wyjątkowej G1 — nową. Zniżka objęła relacje przewozu ponad 100 km i wynosi: na 150 km — ok. 20%, na 200 km i wyżej — ok. 26% (ponad 200 km obowiązują opłaty klasy 17c). Do taryfy tej wprowadzono obowiązek obliczania przewoźnego za wagę rzeczywistą przesyłki, najmniej za ładowność wagonu. Równocześnie obniżono taryfę na wyśtoki (wytloki) buraczane na odległości ponad 100 km o 20% (tar. aneks. g7a).

Na kolei prywatnej Jasienów Polny — Stefanówka wznowiono na bieżącą kampanię buraczaną taryfę aneksową g2 na przewóz buraków cukrowych świeżych od stacji Jasienów Polny do cukrowni w Horodence. Zniżka w porównaniu z r. ub. została pogłębiona. Równocześnie dla kierunku powrotnego (od Horodence do Jasienowa Polnego) wprowadzono taryfę ulgową na przewóz wyśtoków (wytlaków) buraczanych na okres kampanii buraczanej, t. j. 15/X 1935 r. ÷ 31 I 1936 r.

W związku z uruchomieniem wielkiego pieca w Wierzbniku nad Sanem obniżono taryfę dla dowozu kamienia wapiennego jako topnika od kilku stacji nadawczych w woj. kieleckim.

Udzielono wydatnej zniżki na import samochodów przez Gdynię i Gdańsk, ustalając opłatę po 15 od samochodu i kilometra w razie załadowania jednego samochodu do wagonu oraz po 12 od każdego następnego samochodu, załadowanego do tego samego wagonu. Dotychczas obowiązywał w taryfie obowiązek obliczania przewoźnego za pojazdy z własnym napędem najmniej od 3 tys. kg. Naskutek tego przewoźne zwłaszcza za pojedynczy samochód było nadmiernie wysokie, co decydowało o przewozie samochodów szosą na starych oponach. Według nowej taryfy koszt przewozu koleją do Warszawy pojedynczego samochodu wyniesie ok. zł 62,50, każdego zaś następnego samochodu w tym samym wagonie — ok. zł 50. Zniżka w stosunku do obowiązujących dotychczas opłat wynosi do 70%.

Pozatem rozszerzono zasięg taryfy aneksowej b15b na dowóz ziemniaków do niektórych przetwórczy ziemniaczanych ze 150 do 300 km z zachowaniem na tych odległościach rozmiaru dotychczasowej zniżki, t. j. klasy 17, obniżonej o 25%.

Równocześnie ogłoszony został szereg zmian do taryf związkowych, a mianowicie:

W polsko-węgierskiej taryfie towarowej wprowadzono z dniem 25/X bezpośrednio opłaty przewozowe dla gazu świetlnego skroplonego z Borysławia do stacji budapeszteńskich oraz uzu-

pełniono taryfę Nr. 113 na przywóz wina gronowego w ładunkach wagonowych przez włączenie stacji nadawczej Olaszliszka Tocsva i stacji odbiorczej Nowy Sącz.

Uzupełniono taryfę związkową polsko-szwajcarską na wywóz olejów mineralnych do Szwajcarii przez włączenie stacji odbiorczych: Effretikon, Etwilen, Meilen, Oberburg, Stein a. Rhein i Wettingen. Równocześnie skreślono w teście taryfie stacje nadawczą Katowice - Ligota oraz stacje odbiorcze Konstanz i Singen (Hohenwiel).

W taryfie związkowej polsko-niemieckiej ogłoszono nową taryfę Nr. 5d dla drzewa kopalnianego, wyłączając ten towar z taryfy ogólnej na wywóz drzewa (tar. art. Nr. 5a). Do nowej taryfy włączono również przejścia graniczne niemiecko-francuskie. Ma ona zastosowanie przy wywozie do Niemiec: kopalniaków, okrągłaków, stempli górniczych, kap, feli i korków, deszczulek i podkładek.

W polsko-rumuńskiej taryfie towarowej rozszerzono od dn. 1/X dział C taryfy artykułowej Nr. 15, obowiązującej dotychczas tylko na przewóz melonów — również na arbuzy. Z mocą obowiązującą od dn. 15/X zezwolono na dokonywanie reekspedycji w ramach wspomnianej wyżej taryfy na stacjach: Lwów, Kraków i Warszawa Gdańska dla roślin strączkowych (tar. art. Nr. 4), owoców (tar. art. Nr. 15), jaj (tar. art. Nr. 39) i makuchów (tar. art. Nr. 53). Z tą samą datą wprowadzono w ramach polsko-lewentyńskiej taryfy opłaty na kminek (tar. art. Nr. 5) ze stacji Tarnopol do wszystkich portów lewentyńskich.

W czechosłowacko-polskiej taryfie portowej wprowadzona została zniżona opłata na przewóz rudy cynkowej od czechosłowackich stacji Bańska Stawnica i Příbram do portów Gdynia i Gdańsk na okres 15/X ÷ 31/XII 1935 r.

W teście taryfie przedłużono na nowy okres 3 miesięcy, t. j. od 1/X 1935 r. do końca roku, ważność pozycji 18 aneksu na tranzytowy przewóz olejów rybich i tłuszczów od Gdyni i Gdańska do czechosłowacko-austriackiego punktu granicznego Breclav st. hr. Pozatem wprowadzono specjalną zniżkę na import fosforytów mineralnych do stacji Breclav przez porty polskiego obszaru celnego w formie nowej pozycji aneksu Nr. 31. Zniżkę tę, uwarunkowaną kontyngentem 2 tys. t w okresie od dn. 15/X do końca r. b., stosuje się w drodze zwrotu po przewiezieniu kontyngentu, wzgl. od razu przy nadaniu pod warunkiem złożenia odpowiedniego zabezpieczenia.

Z ważnością od dn. 1/X 1935 r. wprowadzono do stawek taryfy artykułowej Nr. 3 na przewóz żelaza i stali oraz stopów żelaznych dodatki kursowe w wysokości Kcz. 55 wzgl. 70.

W ramach zeszytu 1 polsko-czechosłowackiej taryfy dunajowej wznowione zostały zniżone opłaty na eksport cynku i ołowiu w Polsce do portów dunajowych. Stosowanie opłat powyższych uwarunkowane jest przewiezieniem minimalnego kontyngentu 4 tys. t w okresie od października 1935 r. do końca maja 1936 r.

Pozatem w weszycie 1 taryfy dunajowej z ważnością od 1/XI 1935 r. włączono do taryfy Nr. 1 na przewóz towarów wszelkiego rodzaju st. Brody oraz wprowadzono nową taryfę artykułową Nr. 85 na eksport zboża, otrąb oraz mąki i mieszanek pastewnej od szeregu stacji Małopolski Wschodniej do portów dunajowych. Do taryfy artykułowej Nr. 20, obowiązującej dla kierunku Dunaj — Polska, włączono rudę żelazną ze stawkami do stacji Katowice.

S. P.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

FINANSIŚCI ANGIELSCY W GDYNI. — W dn. 31/X bawili w Gdyni delegaci banku angielskiego „Hambros B-k Limited”, PP. Hambros i Smith. Goście zwiedzili port gdyński oraz miasto, w godzinach zaś wieczorowych wyjechali z Gdyni, opuszczając Polskę.

NOWA JEDNOSTKA POLSKIEJ FLOTY WOJENNEJ. — W dn. 25/X odbyła się w Stoczni Gdyńskiej uroczystość podniesienia bandery na nowozbudowanym w tej stoczni trawlerze O. R. P. „Mewa”. W uroczystości wzięli udział przedstawiciele Dowództwa Floty, władz cywilnych oraz zarządu stoczni.

PODRÓŻ M/S „PIŁSUDSKI”. — W dn. 4 b. m. m/s „Piłsudski” wyruszył w kolejną swą podróż do Kopenhagi, Halifaxu i New-Yorku, zabierając ok. 200 pasażerów, 1 100 t towarów oraz pocztę.

„Piłsudski” odplynął pod dowództwem Kpt. Borkowskiego co pozostaje w łączności z chorobą dotychczasowego Kapitana statku, P. M. Stankiewicza.

RYNEK FRACHTOWY. — Rynek La Platy znajdował się w tygodniu sprawozdawczym pod wpływem niżki cen pszenicy i kukurydzy, co spowodowało słabe zapotrzebowanie tonnażu

i — w konsekwencji — zniżkową tendencję stawek. Ogółem zafrachtowano 15 statków o łącznym tonnażu 96 950 t.

Północno-amerykański rynek wykazywał bardzo słaby ruch w wywozie zboża, natomiast mocną tendencję notowano w frachtowaniu cukru z Kuby po stawce sh 15/- ÷ 15/16 na listopad do portów Anglii i kontynentu. Bardzo pomyślnie kształtowała się sytuacja frachtowa w portach Pacyfiku, ożywienie panowało w wywozie zboża z Vancouver, z Chili zafrachtowano 5 statków pod nitraty do portów kontynentu po stawce ok. sh 23/-, podczas gdy w lipcu stawka ta wynosiła zaledwie sh 16/-.

Na rynkach Dalekiego Wschodu ruch był dość ograniczony przy zniżkowej tendencji stawek. Frachty na soję z portu Dalny utrzymały się na poziomie sh 25/6 na listopad, natomiast na ziarno palmowe z wybrzeża Madras płacono sh 29/6 — wobec 30/-, z Bombaju ok. sh 27/3 — wobec 28/-, również na fosfaty z Koseir do Japonji płacono sh 10/9 wobec ostatnio płaconych sh 11/-.

Z Australji frachtowano tonnaż po stawkach minimalnych bez premii. Pewne ożywienie notowano w wywozie zboża z portów czarnomorskich Z. S. R. R. do Anglii po sh 11/- i 11/3 na listopad. Szły również ładunki węgla do Stanów Zjedn. po sh 13/3 i rudy z Poti po sh 11/- do Antwerpji/Rotterdamu.

POCZTA I TELEGRAF

WFLYWY I ROZCHODY PRZEDSIĘBIORSTWA „POLSKA POCZTA, TELEGRAF I TELEFON” WE WRZEŚNIU 1935 R. przedstawiały się, jak następujące (w zł):

	Wpływy	Rozchody
Dyrekcje okr. poczt i telegrafów	1 038 50	69 114 61
Urzędy pocztowo-telegraficzne i telefoniczne	13 726 220 28	6 027 830 74
Radjotelegraf	394 019 08	72 096 15
Państwowy Instytut Telekom.	91 34	20 522 88
Główna Składn. Materj. Pocz. i Telef.	50 35	62 7 0 14
Główna Składnica Materiałów Teletechnicznych	92 02	2 295 80
Izba Kontroli Rachunkowej P. i T.	112 07	23 146 78
Emerytury	7 962 17	1 740 749 65
Przelew z tytułu państw. podatku doch. i opłat emeryt.	—	105 416 00
Długi i gwarancje	—	202 456 16
Razem:	14 129 585 81	8 326 378 89

Nadwyżka wpływów nad rozchodami z Państwowego Przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon” we wrześniu 1935 r. wynosiła zł 5 803 206 92.

Niezależnie od tego dochody i wydatki Zarządu, wykonywanego przez Ministerstwo Poczty i Telegrafów, stanowiły: zł 86 08 w dochodach i zł 104 377 07 w wydatkach.

Wpływy urzędów pocztowo-telegraficznych obejmują m. in. dochód z następujących opłat (w zł):

Pocztowe	. . . 8 583 898 84
Telegraficzne	. . . 598 384 55
Telefoniczne	. . . 3 669 625 42

Dochody z radjotelegrafu składają się głównie z opłat radio-telegraficznych w kwocie zł 147 523 89 oraz z opłat radjofonicznych w kwocie zł 242 595 66.

KRONIKA TYGODNIOWA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

ROZPORZĄDZENIA PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ:

Tymczasowe wprowadzenie w życie protokołu dodatkowego z dn. 20 IX 1935 r. do konwencji handlowej polsko-szwajcarskiej — rozporz. z dn. 30/X 1935 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 80/1935, poz. 493).

Tymczasowe wprowadzenie w życie porozumienia polsko-szwajcarskiego z dn. 29 VII 1935 r. w sprawie wzajemnych kontyngentów na tkaniny wełniane i plecionki do kapeluszy — rozporz. z dn. 30/X 1935 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 80/1935, poz. 494).

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW:

Zakaz przywozu niektórych towarów — rozporz. z dn. 29/X 1935 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 79/1935, poz. 491).

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

Zniżki celne i zwolnienia od cła — rozporz. Ministra Skarbu z dn. 29/X 1935 r., wyd. w poroz. z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 79/1935, poz. 492).

Udzielanie koncesyj na przemysł wyrobu samochodów oraz podwozi samochodowych — rozporz. Ministra

Przemysłu i Handlu z dn. 28 IX 1935 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 80/1935, poz. 495).

Taksa wynagrodzenia gmin za egzekucję należności sądowych — rozporz. Ministra Sprawiedliwości z dn. 22/X 1935 r., wyd. w poroz. z Ministrem Spraw Wewn. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 80/1935, poz. 497).

Uznanie żółwia za gatunek chroniony — rozporz. Ministra Wyznań Rel. i Oświec. Publicznego z dn. 16/X 1935 r., wyd. w poroz. z Ministrem Rolnictwa i Ref. Roln. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 8 /1935, poz. 498).

OBWIESZCZENIA MINISTRÓW:

Jednolity tekst ustawy o organizacji władz i urzędów skarbowych — obwieszc. Ministra Skarbu z dn. 12/X 1935 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 80/1935, poz. 499).

Sprostowanie błędu w rozporządzeniu o ustalenie siedzib i właściwości terytorjalnej okręgowych urzędów górniczych — obwieszc. Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 28/X 1935 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 80/1935, poz. 500).

UKŁAD:

Układ taryfowy polsko-holenderski wraz z oświadczeniem rządowym — „Dz. Ust. R. P.” Nr. 79/1935, poz.: 489 i 490.

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

12 listopada:

— **T-wo Ubezp. na Życie „Vita i Krakowskie”**, S. A. — o g. 11 w lok. S-ki, Jasna 6.

21 listopada:

— **T-wo Akc. Cukrowni „Ostrowite”** — o g. 17 w lok. Zw. Zaw. Cukr. w W-wie, Moniuszki 11 m. 7.

— **S. A. Fabr. Cukru „Choceń”** — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Smolna 14 m. 4.

— **T-wo Cukrowni „Brześć Kujawski”**, S. A. — o g. 17½ w lok. S-ki w W-wie, Smolna 14 m. 4.

23 listopada:

— **Fabr. Krzesel „Gościcino”**, S. A. — o g. 15 w lok. S-ki w Gościcinie, pow. Morski.

— **Fabr. Suki „A. G. Borst”**, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w Zgierzu, Marsz. Focha 6.

— **Zakł. Włók. „Karol T. Buhle”**, S. A. — o g. 11 w lok. S-ki w Łodzi, Hipoteczna 7/9.

— **Belg. S. A. Zakł. Przem. „Boryszew”** — o g. 11 w lok. S-ki w Brukseli, 368, Avenue Louise.

— **Pol.-Włókna S. A. dla Przem. Naft. „Bonariva”** — o g. 16 w lok. S-ki we Lwowie, Rutowskiego 1.

— **„Opatowsko-Sandomierska Roln. S. A. w Ostrowcu”** — o g. 10 w lok. Zw. Ziemi n w Opatowie.

24 listopada:

— **Zakł. Leczn. „Pod Piastem”**, S. A. w Inowrocławiu — o g. 11 w W-wie, Widok 23 m. 3.

25 listopada:

— **Cukrownia „Tuczno”**, S. A. — o g. 11 w hotelu Basty w Inowrocławiu.

— **Cukrownia „Kujawy”**, S. A. w Janikowie — o g. 12 w hotelu Basty w Inowrocławiu.

26 listopada:

— **Cukrownia „Środa”, S. A.** — o g. 16½ w hotelu „Bazar”.

— **„Zw. Przedsięb. Gorzełn Roln.”**, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki we Lwowie, Trzeciego Maja 16.

— **„T-wo Sosnowieckich Fabr. Rur i Żelaza”**, S. A. — o g. 11 w lok. S-ki w W-wie, Moniuszki 10.

— **T-wo Hand.-Przem. „Wiks”**, S. A. — o g. 16 w lok. Not. S. Warmkiego w W-wie, Senatorska 2.

27 listopada:

— **„Częstocickie T-wo Fabr. Cukru”**, S. A. — o g. 15 w lok. S-ki w W-wie, Kredytowa 6.

28 listopada:

— **Cukrownia „Dobre”**, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Smolna 14 m. 4.

— **Polskie Zakł. „Siemens”**, S. A. — o g. 16 w lok. S-ki w W-wie, Królewska 23.

— **„T-wo Połudn.-Polskich Hut Szklanych, dawn. Połudn.-Rosyjskich Hut Lustrzanych”**, S. A. — o g. 15 w lok. S-ki w Brukseli, Henri Maus 37/39.

29 listopada:

— **„Pol. Syndyk. „Koloniz.”**, S. A. we Lwowie — o g. 12 w kanc. Not. Romana w W-wie, Kapucyńska 6.

— **Zakł. Chem. „Grodzisk”**, S. A. — o g. 18 w lok. S-ki w W-wie, Marszałkowska 151.

— **Cukrownia „Ciechanów”**, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Ordynacka 8 m. 6.

30 listopada:

— **„Akc. Bank Hipot.”**, S. A. — o g. 10 w lok. S-ki we Lwowie.

— **„Chodorów S. A. dla Przem. Cukr.”** — o g. 12 w lok. f-my „Polsot” we Lwowie, Szajnochy 2.

— **Hand. Włók. „S. Eisner”**, S. A. — o g. 10 w kanc. Not. J. Krzemienieckiego w Łodzi, Prez. Narutowicza 1.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

PODATKI I OPŁATY

SPECJALNY PODATEK OD WYNAGRODZEŃ, WYPŁACANYCH Z FUNDUSZÓW PUBLICZNYCH

Na cele odbudowy równowagi budżetowej wprowadzony zostanie specjalny podatek dochodowy od wynagrodzeń, wypłacanych z funduszów publicznych.

Podatkowi specjalnemu podlegać będą wszelkie wynagrodzenia, wypłacane przez: Skarb Państwa, Skarb Śląski, państwowe: monopole, banki, przedsiębiorstwa, fundusze, instytucje i zakłady, związki samorządu gospodarczego i zawodowego oraz przedsiębiorstwa, instytucje i zakłady tych związków, prawnopubliczne zakłady ubezpieczeń społecznych i ubezpieczeń od ognia oraz Bank Polski.

Za wynagrodzenia uważane będą wszelkiego rodzaju wynagrodzenia w pieniądzu wraz z wszystkimi dodatkami i w naturze, jakie zostaną uzyskane: z tytułu djeł poselskich i senatorskich, z tytułu stosunku służbowego, z tytułu najmu pracy, z tytułu udziału we wszelkiego rodzaju radach, komitetach, komisjach i t. p., z tytułu spełniania funkcji kontrolnych z ramienia władz nadzorczych albo też z tytułu prawa do emerytury, renty, pensji lub zapotrzebowania bez względu na rodzaj i nazwę tych wynagrodzeń.

Natomiast będą wolne od podatku: zapotrzebowania weteranów powstań narodowych i wdów po nich, oraz pensje, przywiązane do orderu wojennego „Vir-

tuti Militari” oraz do odznaki Krzyża Zasługi za Dzielność.

Za podstawą do ustalenia stopy procentowej i obliczenia podatku przyjęta będzie łączna suma wszelkich wynagrodzeń, wypłacanych w ciągu miesiąca, bez jakichkolwiek potrąceń.

Wartość pieniężna wynagrodzeń w naturze obliczona będzie podług ceny w dn. 1 stycznia roku w którym podatek podlega potrąceniu.

Podatek pobierany będzie drogą potrącenia przy wynagrodzeniach, wolnych od państwowego podatku dochodowego oraz od opłat emerytalnych lub składek na rzecz ubezpieczeń społecznych, według skali, wahającej się od 4% do 20%. Dla płacących podatek dochodowy skala będzie mniejsza o wysokość podatku.

Dla osób, pełniących służbę poza granicami Rzeczypospolitej, podatek będzie pobierany od płacy zasadniczej, od otrzymujących zaś uposażenia kontraktowe — od 1/3 ogólnego uposażenia.

Podatek potrącany będzie w ten sposób, aby z wynagrodzenia wyższego stopnia po potrąceniu specjalnego podatku nie pozostało nigdy mniej, niż zostaje z najwyższego wynagrodzenia bezpośrednio niższego stopnia po potrąceniu specjalnego podatku, na ten stopień przypadającego. Przy wypłatach tej samej osobie dwu lub więcej wynagrodzeń, z których jedne wolne są od państwowego podatku dochodowego oraz opłat emerytalnych lub składek na rzecz ubezpieczeń społecznych, stosowana będzie skala pierwsza, do pozostałych — skala druga, przyczem

wysokość stopy procentowej podatku w każdej skali ustalać należy na podstawie łącznej sumy obu rodzajów wynagrodzeń.

Podatkowi specjalnemu podlegać będą wynagrodzenia, wypłacane w czasie od dn. 1 grudnia 1935 r. do dn. 31 grudnia 1937 r. — bez względu na to, za jaki czas wynagrodzenia te przypadają, oraz wynagrodzenia, przypadające za czas od dn. 1 grudnia 1935 r. do dn. 31 grudnia 1937 r. — bez względu na czas wypłaty.

Należności z tytułu specjalnego podatku wpływają w całości do Skarbu Państwa. Do kwot specjalnego podatku nie mogą być pobierane żadne dodatki — ani na rzecz Skarbu Państwa, ani też na rzecz związków samorządowych.

PROJEKT ZMIANY USTAWY O PODATKU OD LOKALI

Ministerstwo Skarbu opracowało projekt rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej w sprawie zmiany obowiązującej obecnie ustawy o podatku od lokali.

Spośród obowiązujących dotychczas do opłacania podatku będą zwolnione lokale mieszkalne 1- i 2-izbowe oraz lokale przemysłowe i rzemieślnicze.

Podstawę wymiaru podatku na rok podatkowy stanowią będzie faktyczne komorne z roku, poprzedzającego rok podatkowy. Dla lokali, zajmowanych bezpłatnie, podstawę wymiaru podatku stanowi wartość czynszowa z roku, poprzedzającego rok podatkowy; wartość czynszową oblicza się w wysokości komornego, jakie zostałyby uzyskane w razie wynajęcia lokalu, uwzględniając położenie budynku, jego przeznaczenie, wielkość lokalu i jego urządzeń oraz inne okoliczności, mające wpływ na wysokość komornego.

Stopa podatkowa wynosić będzie, jak dotychczas, 8% i 12% podstawy wymiaru.

Podatek wymierzony będzie na okresy 2 letnie: po raz pierwszy na lata 1936 i 1937. Zmiany w wysokości komornego lub wartości czynszowej, przekraczające 10% wysokości ustalonej podstawy wymiaru (faktyczne komorne), zasile w pierwszym roku 2-letniego okresu wymiarowego, powodują sprostowanie wymiaru na drugi rok tego samego okresu wymiarowego.

KOSZTY EGZEKUCYJNE PRZY NALEŻNOŚCIACH UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH. — Wobec spóźnionego ogłoszenia rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej z dn. 12.VII 1935 r. w sprawie odroczenia do dn. 15.II 1936 r. płatności zaległych należności z tytułu ubezpieczeń społecznych, oraz w związku z tem, że do urzędów skarbowych wpłynęły w lipcu r. b. wnioski egzekucyjne poszczególnych wierzycieli, opiewające na należności, które z dniem 1/VII 1935 r. uległy odroczeniu — Min. Skarbu okólnikiem z dn. 18/X 1935 r. L. D. V 30149/1/35 zarządziło zawieszenie przez urzędy skarbowe poboru kosztów egzekucyjnych, powstałych w okresie 1/VII ÷ 1/X 1935 r. z tytułu ściągania należności, odroczonej do dn. 15 lutego 1935 r.

Po upływie terminu odroczenia urzędy skarbowe umorzą we własnym zakresie wspomniane koszty egzekucyjne tym płatnikom, co do których wierzyciel nie zarządził wznowienia egzekucji odroczonej należności.

AKCYZY I MONOPOLE

ZNIESIENIE STAŁYCH NADZORÓW NAD ZAKŁADAMI POLSKIEGO MONOPOŁU SOLNEGO. — Okólnikiem z dn. 24/X 1935 r. L. D. VI 11810/4/35 Min. Skarbu uchyliło instrukcję z dn. 26/X 1926 r. („Dz. Urz. Min. Skarbu” Nr. 30, poz. 328) dla Kontroli Skarbowej co do dozoru salin względnie kopalń soli i z dniem 31/X r. b. zniósł stałe nadzory Kontroli Skarbowej nad Zakładami Polskiego Monopoli Solnego.

Nie narusza to w niczem uprawnień i obowiązków władz i organów skarbowych do kontrolowania zakładów monopolowych, o ile istniałyby poszlaki co do dokonywania nadużyć karnoskarbowych na terenach tych zakładów.

SKAZANIE CUKRU DO PODKARMIANIA PSZCZÓŁ. — Skazanie zwolnionego od podatku cukru, przeznaczonego do podkarmiania pszczół, może się odbywać w myśl rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 17/IV 1928 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 61 poz. 564) oraz z dn. 9/II 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 33, poz. 237) dopiero po otrzymaniu przez nabywcę takiego cukru pozwolenia, co powoduje nieraz zwłokę w dostawie cukru odbiorcom.

Wobec tego, jak również zważywszy, że cukier, przeznaczony do podkarmiania pszczół, jest skażony stale jednakowymi środkami (obecnie 5% płukanego piasku i 3% trocin z twardego drzewa) — Min. Skarbu upoważniło okólnikiem z dn. 9/X 1935 r. L. D. VI 10674/3/35 urzędy skarbowe akcyzy i monopolów państwowych do udzielania cukrowniom zezwoleń na skażanie pod nadzorem kontroli skarbowej określonych ilości cukru, przeznaczonego do podkarmiania pszczół, przed uzyskaniem przez nie zamówień na dostawę takiego cukru uprawnionym odbiorcom, na szczególności ustalonych w omawianym okólniku warunkach.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIEŁDA WARSZAWSKA

za okres od 28 października do 2 listopada 1935 r.

— Okres sprawozdawczy, pokrywający się z ultimo października, zaznaczył się na rynku dewiz z niemal do połowy zmniejszonymi obrotami oraz naogół utrzymaniami notowaniami, przy czym obukierunkowe odchylenia były minimalne. Zdecydowanie utrzymana tendencja panowała dla dolarów, zarówno telegraficznych, jak i gotówkowych, franków francuskich, belgów oraz koron czechosłowackich. Lekkie wzmocnienie tendencji objęto następujące dewizy, które w rezultacie wykazały zysk: funty szterlingi, które zwykowały o $\mathcal{Z}$ 0.02 na £ 1, związane z nimi dewizy skandynewskie, a więc: korony szwedzkie i duńskie, które zwykowały o $\mathcal{Z}$ 0.05 na 100 koronach, i korony norweskie, których zysk wyniósł $\mathcal{Z}$ 0.10 na 100 koronach, oraz franki szwajcarskie, które okres sprawozdawczy zamknęły saldem dodatkiem w wysokości $\mathcal{Z}$ 0.05 na 100 koronach. Natomiast straciły (w $\mathcal{Z}$ na 100 jednostkach walutowych): marki niemieckie 0.05, liry włoskie 0.05 oraz floreny holenderskie 0.15.

W ostatnim dniu okresu sprawozdawczego płacono za banknoty dolarowe w obrotach pozagiełdowych po $\mathcal{Z}$ 5.30 ÷ 5.30½ za \$ 1 (wobec $\mathcal{Z}$ 5.32 za \$ 1 w okresie, poprzedzającym sprawozdawczy).

		Kurs najwyż- szy	Kurs najniż- szy	Ostatni kurs w ty- godniu
Dolary St. Zjedn.	\$ 1	5.31 ^{3/8}	5.31 ^{1/2}	5.31 ^{1/4}
" " " " " telegr.	\$ 1	5.31 ^{1/2}	5.31 ^{3/8}	5.31 ^{3/8}
Funty szterlingi	£ 1	26.12	26.11	26.12
Franki francuskie	100 fr.	35.01	35.00	35.00½
Franki szwajcarskie	100 fr.	172.70	172.65	172.65
Belgi	100 blg.	89.45	89.45	89.45
Marki niemieckie	100 RM	213.25	213.25	213.25
Korony czechosłowack.	100 kor.	21.98	21.96	21.97
Liry włoskie	100 lir.	43.25	43.25	43.20
Floreny holenderskie	100 fl.	360.75	360.50	360.50
Guldeny gdańskie	100 guld.	—	—	—
Korony szwedzkie	100 kor.	134.75	134.55	134.75
Korony duńskie	100 kor.	—	—	116.70
Korony norweskie	100 kor.	—	—	131.15

Na rynku papierów lokacyjnych państwowych panowała mocniejsza tendencja — tak, że miało tu miejsce zjawisko częściowego odrobienia strat poniesionych w ubiegłym okresie. W grupie pożyczek premiovych najpoważniejszy zysk, gdyż $\mathcal{Z}$ 1.25, odnotowała 4% Poż. Inwestycyjna w sztukach (serjami tej pożyczki obracano po kursach niemal niezmiennych, przy czem zaznaczyć należy, że nie była ona papierem specjalnie poszukiwanym). W związku z zbliżającym się terminem ciągnięcia pozostałe pożyczki premjowe, t. zn.: 3%-owa Budowlana i 4%-owa Dolarowa — zwykowały o $\mathcal{Z}$ 0.50 na sztuce. Wśród pozostałych pożyczek — 5%-owa Poż. Konwers. zamknęła okres sprawozdawczy na zero, 6%-owa Poż. Dolarowa, stanęła tymczasem zwykując, zyskała 0.50% nominału, a 7%-owa Poż. Stabilizacyjna podniosła się o 0.25% nom. Obroty papierami państwowymi, jak na koniec miesiąca, były dość duże.

Na rynku papierów lokacyjnych prywatnych panowała — podobnie, jak i w okresie poprzedzającym — słabsza tendencja, powodując niższą kursów; wyjątek stanowiły tu

tylko 7%-owe L. Z. T. wa Kred. Przem. Polskiego, gwarantowane przez Skarb Państwa, które zwykowały o 1'00% nom. Z listów zastawnych Tow. Kred. Ziemskiego były notowane: 4%-owe, od bardzo dawna nieukazujące się na rynku, po kursie 37'50% nom., oraz 4½%-owe—po kursie, obniżonym o 0'25% nom. Listy 5%-owe Tow. Kred. m. Warszawy obiegały po kursach obniżonych: zwykle—o 1'25% nom., skonwertowane (z 1933 r.)—o 0'08% nom. Listami prowincjonalnymi obracano po kursach również obniżonych. Obroty utrzymywały się w granicach zeszłookresowych.

	Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj-wyższy	Kurs naj-niższy	Ostatni kurs w tygodniu
Papiery państwowe				
w zł za 1 szt.				
3% Pożyczka Budowlana	zł w zł. 50	41'25	40'50	41'25
4% " Dolarowa	\$ ¹⁾	53'00	52'50	53'00
4% " Inwestycyjna	zł w zł. 100	112'50	109'75	112'00
4% " " serje	zł w zł. 100	117'00	117'00	117'00
w % % nominalu				
5% " Konwersyjna	zł	67'00	66'50	67'00
5% " Konwers. Kol.	zł			56'00
6% " Dolarowa	\$	78'00	75'88	77'50
7% " Stabilizacyjna ²⁾	\$ ³⁾	61'50	59'75	61'13
		-62'00 ⁴⁾	-60'75 ⁴⁾	-60'75
				-61'50

Listy zastawne i obligacje banków

	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'20
7% L. Z. Państ. Banku Roln.	zł w zł. 1927	94'00	94'00	94'00
8% " " " " " "	zł w zł. 1927	83'25	25'31	83'00
7% " Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	94'00	94'00	94'00
8% " " " " " "	zł w zł. 1924	94'00	94'00	94'00
7% Obl. Kom. B-ku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1927	83'25	83'25	83'00
8% " " " " " "	zł w zł. 1924	94'00	94'00	94'00
8% " Bud. " " " " "	zł w zł. 1927	93'00	93'00	93'00
8% " " " " " "	zł w zł. 1927	93'00	93'00	93'00
5½% L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł. 1924	81'00	81'00	81'00
5½% " " " " " "	zł w zł. 1927	81'00	81'00	81'05
5½% Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł. 1924	81'00	81'00	81'00
5½% " " " " " "	zł w zł. 1927	81'00	81'00	81'00

Listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych

	£			80'00
7% L. Z. T-wa Kred. Przemysłu Polskiego ⁵⁾	£			80'00
8% L. Z. T-wa Kred. Przemysłu Polskiego ⁵⁾	£			91'00
4% L. Z. Tow. Kred. Ziemskiego	zł			37'50
4½% " " " " " Ziemskiego	zł	43'00	42'38	42'50
				-42'75
5% " " " " " m. Warszawy	zł			60'00
5% " " " " " " z 1933 r.	zł	52'63	51'75	52'38
				52'00
				-52'63
5% " " " " " " Kalisza z 1933 r.	zł			40'25
5% " " " " " " Łodzi z 1933 r.	zł	47'50	46'75	47'38
				-47'50
5% " " " " " " Piotrkowa z 1933 r.	zł	45'00	44'00	44'00
5% " " " " " " Radomia z 1933 r.	zł			36'00
5% " " " " " " Siedlec z 1933 r.	zł			35'00

Obligacje miast

VI 6% Poż. Konwers. m. Warszawy z 59 75

ZŁOTY ZAGRANICĄ

	New York ¹⁾	Londyn ²⁾	Paryz ¹⁾
28/X	18'85	26'09	—
29/ "	18'85½	26'12	—
30/ "	18'85	"	—
31/ "	— ³⁾	"	—
1/XI	18'84½	b r a k	d a n y c h
2/ "	"	26'12	— ⁴⁾
	Zurych ¹⁾	Berlin ¹⁾	Praga ¹⁾
28/X	57'92½	46'83÷46'93	— ⁴⁾
29/ "	57'87½	"	456'00
30/ "	57'90	"	"
31/ "	— ³⁾	46'82÷46'92	"
1/XI	— ³⁾	46'80÷46'90	— ³⁾
2/ "	57'87½	46'81÷46'91	— ³⁾
	Kopenhaga ¹⁾	Sztokholm ¹⁾	Oslo ¹⁾
28/X	86'35	74'75	—
29/ "	"	"	77'25
30/ "	"	"	"
31/ "	"	"	"
1/XI	b r a k	"	d a n y c h
2/ "	b r a k	d a n y c h	99'75÷100'15
	Gdańsk ¹⁾		
			99'75÷100'15

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH⁵⁾

	7 ÷ 12/X	21 ÷ 26/X	28/X ÷ 2/XI
(maksimum—minimum—ultimo; w nawiasach obroty)			
New - York			
6% dolarowa 1920	79¼—76—77 (13 000)	78—77—77½ (18 000)	80—77½—80 (36 000)
8% Dillon. 1925	91—86½—89 (64 000)	91½—89—91½ (17 000)	91½—90—91¼ (20 000)
7% stabilizac. 1927	105½—101¼—102 (35 000)	104—102—102 (40 000)	103—102½—103 (12 000)
7% Warszawy 1928	69½—66½—69½ (37 000)	68½—67—68 (9 000)	68—67—68 (6 000)
7% śląska 1928	71—69½—70 (7 000)	69½—68¾—69 (5 000)	69¾—68¼—68¼ (4 000)
Londyn			
7% stabilizac. 1927	92'00—90'50—90'95	90'79—89'04—90'54	90'66—88'91—89'04
Zurych			
7% stabilizac. 1927	61'75—61'10—61'00	62'00—60'75—61'50	—
Paryz			
7% stabilizac. 1927	64'16—63'11	65'26—65'22	65'68—63'51
Medjolan			
7% włoska 1924	82'71—78'71—78'71 (550)	79'17—78'17—78'77 (625)	84'37—81'97—81'97 (325)

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

PROBLEM SANKCYJ

Sankcje, które Zgromadzenie Ligi Narodów uchwaliło przed miesiącem w stosunku do Włoch, wypływają z postanowień paktu Ligi Narodów. Jednocześnie jednak, dotykając wszystkich istotnych zagadnień gospodarstwa zarówno włoskiego jak

i światowego, stanowią niewątpliwie poważne wydarzenie gospodarcze. Mają one zatem stronę teoretyczno-prawną i praktyczną. Obie te strony posiadają każda swoje znaczenie.

¹⁾ \$ 5 = 44 57.

²⁾ Z wyłączeniem transzy francuskiej.

³⁾ \$ 1 = 5'183 fr. szwajc. = Hfl. 2'488

⁴⁾ Dotyczy drobnych odcinków.

⁵⁾ Gwarantowane przez Skarb Państwa.

¹⁾ Za zł 100.

²⁾ Za £ 1.

³⁾ Brak danych.

⁴⁾ Giełda pieniężna nieczynna.

⁵⁾ Kursy — w %-ach nominalu; obroty — w jednostkach walutowych danego kraju (w Medjolanie — w tysiącach).

Prawnie sankcje opierają się na postanowieniach art. 16 paktu Ligi Narodów. Przewiduje on, iż w wypadku, gdyby jakiś członek Ligi nie zastosował się w swem postępowaniu do pewnych przepisów i procedury, ustalonych w odpowiednich artykułach paktu (mianowicie — art. art. 12, 13 i 15), to „uważany będzie ipso facto za dopuszczającego się aktu wojennego przeciwko wszystkim członkom Ligi”. Innymi słowy, art. 16 paktu ustala swego rodzaju fikcję prawną, polegającą na tem, iż dany członek Ligi, niewypowiadając nikomu wojny, musi być jednakowoż uznany za nieprzyjaciela przez wszystkich członków Ligi.

Stąd — wypływają, oczywiście, dla wszystkich tych członków obowiązki odpowiedniego ustosunkowania się wobec tego członka-nieprzyjaciela. Polegają one właśnie na t. zw. sankcjach, których art. 16 rozróżnia dwa rodzaje:

a) gospodarcze, polegające na tem, iż wszyscy członkowie Ligi zobowiązują się zerwać z członkiem, uznanym za nieprzyjaciela, „wszystkie stosunki handlowe, finansowe, zakazać wszelkich stosunków pomiędzy swymi obywatelami i obywatelami państwa, łamiącego pakt, wreszcie przerwać wszelkie porozumienie w sprawach finansowych, handlowych czy osobistych między obywatelami tego państwa i obywatelami innych państw, należących do Ligi lub do niej nienależących” (art. 16, ust. 1 paktu);

b) wojskowe, polegające na tem, iż Rada Ligi ma obowiązek „wskazać poszczególnym rządów, jakim kontyngentem sił wojskowych, morskich i lotniczych współdziałać ma każdy z członków Ligi w tych siłach zbrojnych, które przeznaczone będą do tego, aby wymusić poszanowanie zobowiązań Ligi” (art. 16, ust. 2).

Zatrzymajmy się przez chwilę na tych dwóch postanowieniach. Widoczne jest zupełnie, iż obecne sankcje, stosowane wobec Włoch, nietylko nie wypełniają sobą całej treści tych dwóch postanowień, ale nawet wprost je łamią. Zgodnie z art. 16 paktu wszyscy członkowie Ligi musieliby zastosować wobec Włoch w całej rozciągłości zarówno sankcje gospodarcze (wszystkie...) jak i wojskowe. Zobaczymy zaraz, iż z przyczyn polityczno-opportunizacyjnych o sankcjach wojskowych chwilowo nie mówi się na serio jeszcze zupełnie, w zakresie zaś sankcji gospodarczych stosuje się do Włoch tylko niektóre z nich, i to w pewnej określonej mierze. Musimy na ten fakt zwrócić uwagę, gdyż tkwić tutaj, wydaje się, pewna dowolność w stosowaniu sankcji—dowolność, która może zemścić się na ich praktycznym wykonaniu.

Obok omówionych powyżej dwóch postanowień zasadniczych zawiera art. 16 paktu Ligi jeszcze postanowienia niejako pomocnicze, a mianowicie:

a) ustalenie, iż członkowie Ligi „będą sobie udzielać wzajem poparcia w przeprowadzeniu zarządzeń finansowych i gospodarczych, które będą przedsięwzięte na mocy niniejszego artykułu, aby możliwie zmniejszyć wynikające z tych zarządzeń straty i niedogodności”;

b) stwierdzenie, iż będą oni „wspierać się wzajemnie w opozycji przeciw specjalnym środkom, jakie wobec jednego z nich stosować będzie państwo, które złamało pakt”;

c) zobowiązanie, iż „poczynią niezbędne zarządzenia, aby ułatwić przejście przez swoje terytorja wojskom każdego członka Ligi, biorącego udział w akcji wspólnej, mającej na celu zapewnienie poszanowania zobowiązań Ligi”.

Na podstawie art. 16 paktu Ligi uchwalono zastosować sankcje w stosunku do Włoch, przyczem — jak stwierdziliśmy — ograniczono się wyłącznie do sankcji finansowych i gospodarczych. Zebrana w tym celu w Genewie Komisja Koordynacyjna opracowała w ciągu pierwszych tygodni października odpowiednie projekty. Chodziło o to, aby w represjach wobec Włoch zachować pewną wspólność działań. Jak widzieliśmy, art. 16 paktu zredagowany jest bardzo ogólnikowo, a nawet pewne jego interpretacje, jakie nastąpiły już po jego wejściu w życie, nie

rozwiązują jeszcze praktycznie wszystkich nasuwających się wątpliwości.

Komisja Koordynacyjna zawarła wyniki swych prac w 5 t. zw. propozycjach, odpowiadających częściowo poszczególnym desideratam tekstu art. 16 paktu. Propozycja Nr. 1 tyczy się zobowiązania do zakazu wywozu broni do Włoch, propozycja Nr. 2 — sankcji finansowych, propozycje Nr. 3 i 4 — sankcji gospodarczych i wreszcie propozycja Nr. 5 — wzajemnej pomocy krajów, stosujących sankcje, w myśl podanego powyżej ustępu art. 16 paktu.

Powinniśmy w zasadzie przejść po kolei wszystkie 5 propozycji sankcyjnych, omawiając każdą z nich możliwie wyczerpująco. Z uwagi na ograniczone rozmiary niniejszych uwag pominiemy jednak pierwsze 2 propozycje. Zakaz wywozu broni do Włoch (z jednoczesnym zezwoleniem wywozu broni do Abisynji) posiada w gruncie rzeczy znaczenie teoretyczne, gdyż z jednej strony Włochy są naogół samowystarczalne w dziedzinie zbrojeń (nie mówimy, oczywiście, o surowcach), z drugiej — wywóz broni do Abisynji odbywałby się w ten czy inny sposób i bez sankcji.

Co do sankcji finansowych, to ich znaczenie jest również niewielkie. Przy obecnym marazmie w międzynarodowym ruchu kapitałów i przy jednoczesnym napięciu gospodarczym, w jakim naskutek wojny trwają Włochy, nie możnaby było spodziewać się i tak żadnych specjalnych kredytów dla tego kraju z zagranicy. Nawet Stany Zjednoczone, które stoją poza sankcjami i w sporze włosko-abisyńskim respektują zasadę ścisłej neutralności, nie miałyby w tej chwili ochoty angażowania się w jakiegokolwiek akcje finansowe na korzyść Włoch. W gruncie rzeczy zatem sankcje finansowe mogą mieć co najwyżej ten skutek, iż utrudnią lub uniemożliwią nadal Bankowi Francuskiemu pomoc dla Banca d'Italia, której bankowi temu francuska instytucja emisyjna udziela od pewnego czasu, jakkolwiek oba kraje zainteresowane jednogłośnie temu zaprzeczają. Pomoc ta polegała na lombardowaniu w Banque de France renty francuskiej, należącej do Banca d'Italia. Nie można przypuścić, aby przerwanie tej operacji mogło pogorszyć specjalnie silnie stan finansów włoskich. Jak pozatem w praktyce zostanie wykonane postanowienie, zabraniające udzielania pożyczek włoskim firmom (nawet przez pośredników) — to już wykaże przyszłość. Cokolwiek byśmy jeszcze mogli powiedzieć na temat sankcji finansowych, to jednak powszechna opinia prasy międzynarodowej twierdzi o nich, iż w całości nie mogą oddziaływać na Włochy zbyt silnie.

Inaczej zgoła przedstawia się sprawa z sankcjami Nr. 3 i 4. Zarówno co do swej wagi, jak i co do bezpośredniego praktycznego naszego zainteresowania zasługują one na szersze omówienie. Zaczniemy od propozycji Nr. 4, która zakazuje wywozu pewnych produktów do Włoch. Powiada ona, iż kraje, stosujące sankcje, rozciągną swe zobowiązanie z tytułu propozycji Nr. 1 (zakaz wywozu broni do Włoch) na następujące dalsze artykuły; konie, muły, osły, wielbłądy i wszystkie inne zwierzęta juczne, dalej — kauczuk, dalej — bauxyt, aluminium i niektóre pochodne, rudy żelazne, żelazo, chrom, mangan, nikiel, tytan i kilka innych metali, ferromangan, ferrochrom i t. d., a wreszcie cynę.

Propozycja ta doznawała w toku obrad szeregu przemian. Początkowo propozycje delegacji angielskiej szły w Komisji Koordynacyjnej bardzo daleko i żądały w gruncie rzeczy zakazania wywozu do Włoch wszystkich bez wyjątku surowców. Potem — z uwagi na trudności techniczne i stanowisko poszczególnych krajów — ograniczono się do listy, wymienionej powyżej. Ale już po ustaleniu samych propozycji i w toku dyskusji nad ich przyjęciem próbuje się dodać raz jeszcze do powyższej listy kilka nowych surowców, a między innymi — węgiel oraz żelazo i stal. W ten sposób w razie szerszego potraktowania całej listy teoretyczny zakaz wywozu do Włoch miałby swój istotnie znaczny

ciężar gatunkowy. Rzecz jednak w tem, że szereg krajów wyraziło zastrzeżenia, co do których niewiadomo jeszcze, jakie będą miały znaczenie w praktyce. Niektóre towary są, oczywiście, bardziej „gwarantowane” przez to od innych. Tak np. kauczuk, który idzie do Włoch z posiadłości holenderskich i angielskich, nikiel — który dostarczają posiadłości angielskie i francuskie, rudy żelazne — dostarczane przez Algier, Francję i Szwecję, będą prawdopodobnie kontrolowane ściślej niż niektóre inne surowce, gdzie kraje produkujące mają wszelki interes, aby jednak wytwory swe na rynek włoski sprzedać.

Dla Włoch niemniej jednak trudności powstają i tak w dość dużym stopniu. Nie takie jednak, aby mogły one złamać stanowisko ich w sporze z Abisynją. Mimo wszelkich zastrzeżeń w sankcjach („Rządy... przedsięwzięć wszelkie potrzebne zarządzenia, aby produkty wymienione, wywożone do krajów innych niż Włochy lub posiadłości włoskie, nie były następnie reeksportowane bezpośrednio lub pośrednio do Włoch lub posiadłości włoskich”), dopóki nie istnieje blokada wybrzeży włoskich wraz z nieodłącznymi jej akcesorjami w postaci rewizji płynących do portów włoskich wszystkich statków, istnieje zawsze możliwość dla Włoch uzyskania drogą kontrabandy potrzebnych ilości zakazanych surowców. Ale tutaj powstaje jedna wielka trudność: konieczność zapłaty za kupowane towary. Idzie, mianowicie, o to, iż — z wyjątkiem krajów, niebiorących udziału w sankcjach — żaden inny nie będzie mógł dla wysyłki potajemnej do Włoch używać rozrachunku clearingowego. Włochy więc dla zakupu poszczególnych surowców będą musiały uciekać się do płacenia — niekoniecznie, może, gotówką, ale w każdym razie w sposób, któryby uszczuplał ich rezerwy walutowe. Chyba że niektóre kraje, posiadające z Włochami clearingi, a niebiorące udziału w sankcjach, zgodzą się na włączenie wspomnianych metali i zwierząt do swego własnego wywozu do Włoch, jakkolwiek chodzi nie o ich własne towary. Z punktu widzenia interesów tych właśnie krajów ewentualność ta jest raczej wątpliwa.

W obliczu tej sytuacji na szczególną uwagę zasługuje propozycja sankcyjna Nr. 5, oparta na tym ustępie art. 16 paktu, który mówi o „wzajemnem wspieraniu się” krajów, stosujących sankcje, celem uniknięcia zbyt wielkich strat. Propozycja Nr. 5 przewiduje:

1) zbadanie możliwości wzmoczenia wszelkimi środkami przy-

wozu z krajów, które straciłyby swe rynki zbytu we Włoszech a w tym celu ograniczenie, o ile się da, przywozu z krajów, które należąc lub nienależąc do Ligi, w każdym razie nie biorą udziału w sankcjach, a przez to korzystają gospodarczo bardzo wiele;

2) zbadanie możliwości popierania odpowiednich transakcji między poszczególnymi firmami, które sprzedawały do Włoch, a obecnie sprzedawać tam nie mogą;

3) zbadanie możliwości wzięcia udziału w „organizacji ogólnej zbywania towarów” dla skompensowania strat, ponoszonych wskutek sankcyj.

Te 3 najważniejsze postulaty propozycji Nr. 5 zostały przyjęte przez Rząd polski do wiadomości z zamiarem kierowania się ich zasadami. Są one stanowczo zbyt ogólnie i nieobowiązuco sformułowane, aby móc stwierdzić, jaką, mianowicie, posiadają one wartość faktyczną. Można by np. praktycznie na ich podstawie zażądać — powiedzmy — od Francji, aby zaprzęstała przywozu węgla z Niemiec (które w sankcjach udziału nie biorą i na tem korzystają) i aby zastąpiła węgiel niemiecki węglem polskim, którego penetracja do Włoch staje się utrudniona. Niewiadomo, czy projekt taki merytorycznie i praktycznie byłby do przeprowadzenia. Niewiadomo przede wszystkim, czy poszczególne kraje zechcą się wogóle zastosować we własnym zakresie do postulatu kompensowania strat innych krajów, poszkodowanych gospodarczo wskutek sankcyj.

Ale — co najważniejsza — niewiadomo, jak w praktyce wyglądać będzie samo stosowanie sankcji przez poszczególne kraje. Trudności praktyczne będą, jak wspomnieliśmy, bardzo wielkie, gdyż bez blokady Włoch stwierdzenie, czy istotnie zarówno bojkot włoskich towarów jak i odcięcie Włoch od surowców działają odpowiednio, jest nieomal nie wykonalne. Nie można, oczywiście, dopuścić, aby jedne kraje sankcyjne wykonywały strictissime swe zarządzenia, podczas gdy inne patrzyłyby przez palce na nadużycia. Tem się prawdopodobnie tłumaczy punkt 4 polskiej noty z dn. 28/X r. b., mówiący, iż z uwagi na „zbiorowy charakter” wszystkich zarządzeń, przewidzianych przez Komitet, Rząd polski „śledzić będzie z uwagą stanowisko innych rządów w tej sprawie”.

Sankcje w zasadzie zostały przyjęte. Chodzi teraz o to, jak będzie wyglądało ich zastosowanie w praktyce.

T. M.

KRONIKA ZAGRANICZNA

STANY ZJEDN. AM. FINANSOWANIE PROGRAMU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH.

W chwili obecnej główna uwaga w Stanach Zjedn. w zakresie ustawodawstwa podatkowego skupiona jest na podatkach, związanych z programem ubezpieczeń społecznych. Izba Posłów odrzuciła projekty, mające na celu zdobycie środków na ubezpieczenia socjalne drogą stworzenia specjalnego funduszu lub drogą podwyższenia podatku dochodowego.

Parlament natomiast przyjął projekt ustawy, przewidującej 3 rodzaje podatków, z nich 2 — dla pokrycia wydatków federalnego systemu ubezpieczeń na starość (old-age annuities) i jeden — na stworzenie funduszu na ubezpieczenia od bezrobocia (unemployment insurance). Pierwsze 2 tworzą: 1) podatek dochodowy od płac, który ma być pobierany, począwszy od dn. 1/1 1937 r. w wysokości 1% zarobków w latach kalendarzowych 1937—1939, przyczem stopa ta wzrasta o 3/8 w każdym 3 następnym latach — do maksy-

mum 3% w 1949 r. i w następnym latach; podatek jest potrącany przy wypłacie wynagrodzenia pod osobistą odpowiedzialnością pracodawcy; 2) podatek akcyzowy od pracodawców „za przywilej zatrudniania osób fizycznych”. Pobór tego podatku jest przewidziany również od początku 1937 r.; podstawą wymiaru jego są płace; stopa podatkowa wynosi 1% na lata kalendarzowe 1937 ÷ 1939, wzrastając o 3/8 na każdy okres 3-letni: 1940 ÷ 1942, 1943 ÷ 1945, 1946 ÷ 1948 — do maksimum 3% na rok kalendarzowy 1949 i następane lata. Podobnie jak podatek od pracodawców nie odnosi się on do wszystkich płac i zatrudnień lecz tylko do wymienionych w art. 811, co wyłącza z podstawy opodatkowania zarobki służby domowej, robotników rolnych oraz zarobki dorywcze. Zwolnieni są od podatków: pracownicy administracji federalnej i poszczególnych stanów, duchowni, pracownicy instytucji dobroczynnych, naukowych, literackich lub wychowawczych, których zyski nie podlegają rozdziałowi między prywatnych udziałowców lub osoby fizyczne.

Nowy system federalny emerytur — według obliczeń prowizorycznych — odciąży w przyszłości rządu federalnego i stanowe o przeszło \$ 1 miljard. rocznie. Uzasadnienie do ustawy podaje, że fundusz rezerwowy w końcu pierwszego 10-letnia wyniesie ok. \$ 10 bilj., a w 1970 r. ok. \$ 33 bilj. W związku z powyższym rząd Stanów Zjedn. spodziewa się, że będzie mógł wycofać znajdujące się obecnie na rynku bonny federalne i ulokować je na rachunku rezerwy emerytalnej i w ten sposób zapobiec stratom we wpływach podatku dochodowego, powstającym w związku z pozostawianiem tych bonów, zwolnionych od podatku dochodowego, w rękach prywatnych.

Wreszcie trzeci podatek, mający — jak poprzedni — charakter akcyzy, płatny jest przez pracodawców, posiadających zakłady, w których w każdym zatrudniają w ciągu co najmniej 20 tygodni w roku 10 lub więcej pracowników. Podstawą wymiaru jest suma płac w danym roku kalendarzowym; stopa podatkowa wynosi 1% w 1936 r., 2% w 1937 r. i 3% w latach następnym.

Poza powyższymi 3 podatkami, mającymi na celu dostarczenie środków na sfinansowanie programu ubezpieczeń społecznych, Izba Posłów przyjęła charakterystyczny projekt ustawy o specjalnym opodatkowaniu zysków wojennych. Według tej ustawy natychmiast po ogłoszeniu wojny stopę normalnego podatku dochodowego od osób fizycznych podnosi się z 4% do 6%. Skala dodatkowego podatku dochodowego (surtaxu) rozpoczyna się od 10% od dochodu netto powyżej \$ 3 tys. (a nie — jak dotychczas — od 1% od dochodu netto powyżej \$ 6 tys.) i stopniowo wzrasta do maksimum 94%. Podatek dochodowy od osób prawnych wynosi 15% od części dochodu netto, nieprzewyższającej 2% kapitału zakładowego, i 25% od części dochodu netto powyżej 2% i poniżej 6% kapitału zakładowego plus 100% dochodu netto, przewyższającego 6% tego kapitału w końcu poprzedzającego roku podatkowego.

Inny bill przewiduje „celem uniemożliwienia ciągnięcia nadmiernych zysków w czasie wojny, celem wyrównania ciężarów wojny i w ten sposób przyczynienia się do narodowej obrony i poparcia pokoju” — wprowadzenie natychmiast po ogłoszeniu wojny podatku w wysokości 100% wszystkich nadmiernych zysków, osiągniętych w okresie wojny. Prezydentowi przynajmniej prawo ustalania zysków, płac i cen maksymalnych.

Należy zaznaczyć, że powyższe projekty ustaw, dotyczących opodatkowania nadmiernych zysków wojennych, nie zostały jeszcze uchwalone przez Senat.

NIEMCY

WZMOCNIENIE TENDENCYJ KONCENTRACYJNYCH. — W Niemczech kryzys gospodarczy wpływał z jednej strony na rozpadanie się koncernów, które często celem wywiązania się z ciężarów na nich wielkich zobowiązań finansowych pozbywały się części swych zaangażowań, z drugiej zaś — przyczyniał się do koncentracji kapitałów, bowiem większe przedsiębiorstwa, silnie nadwątlone przez kryzys, mogłyby być uratowane jedynie przez przejęcie ich przez potężne w zasoby koncerny. W wyniku tych obu odwrótnie działających tendencji zasięg działania

koncernów w latach depresji nie uległ poważniejszej zmianie. Dopiero w latach 1933 ÷ 1934 pod wpływem nastawienia Rządu, który do pewnego stopnia liczyć się musiał z ideologią narodowo socjalistyczną, przeciwną anonimowemu kapitalizmowi, nastąpił okres zwięzania się zakresu działania szeregu koncernów.

W ostatnim jednak czasie spłot czynników oddziałuje w kierunku powstawania nowych i umacniania się starych koncernów. A więc przedewszystkiem Rząd zaczął się do nich liberalniej ustosunkowywać. Następnie zwiększone w związku z poprawą koniunkturalną Niemiec zyski wielkich przedsiębiorstw obracane są na skup akcji — do czego zachęca obecna zwyżkowa tendencja ich kursu — i to stanowi znów moment koncentracji kapitałów. Poza tym pośrednio przyspiesza ją obowiązujący teraz w Niemczech zakaz emisji na giełdzie, naskutek którego uniemożliwione zostało nowe angażowanie się szerokiej publiczności w towarzystwach akcyjnych. W tych warunkach, gdy akcjonariusze jakiegokolwiek towarzystwa chcą się pozbyć swych akcji, to — jeśli nie były one dotąd wprowadzone na giełdę — jedyną otwartą dla nich drogą stanowi odstąpienie całego portfela akcyjnego jakiemuś bogatemu w kapitał inwestorowi, którym może być, oczywiście, tylko wielkie przedsiębiorstwo lub koncern.

Takie właśnie były losy wielkich hutniczych zakładów miedziowych Hirsch, Kupfer i Messingwerke AG, które naskutek krytycznej sytuacji finansowej, związanej z kryzysem, przejęte zostały w 1932 r. przez ich wierzycieli. Ci ostatni dążyli wciąż do pozbycia się tego nabytku „z konieczności”, a niemając możności dokonania tego w drodze sprzedaży akcji na wolnym rynku rozpoczęli pertraktacje w sprawie przejęcia ich z elektrotechnicznym koncernem Gesfürel. (Tworzy się w ten sposób koncern pionowy, ponieważ Hirsch, Kupfer będzie zapewne dostawcą drutu miedzianego i t. p. dla Gesfürel).

Wreszcie do koncentracji kapitałów przyczyniało się zaofiarowanie całych przedsiębiorstw względnie kontrolujących pakietów akcji ze strony żydowskich posiadaczy, którzy silnie krepowani w swej działalności przez obecny Rząd, zmierzali do likwidacji swych zaangażowań. Przy-

kład stanowi tu nabycie przez Elektrische Licht — und Kraftanlagen AG, zbliżonego do koncernu Siemens, całej fabryki radioaparatów Heliowatt oraz dominującego udziału w fabryce kabli Cassirer.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH ARTYKUŁY SPOŻYWCZE I KOLONJALNE

**ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW
ZBOŻOWYCH.** — Ceny w okresie 20/X ÷ 2/XI r. b. kształtowały się następująco (w walucie danego kraju, w Buenos Aires i Liverpoolu — w \$, w Hamburgu — w Hfl. — za 100 kg):

	20÷28/X	27/X÷2/XI	Wzrost (+) lub spadek (-)
Pszenica			
Berlin . . .	21'20	20'20	— 4'8
Praga . . .	165'02	165'02	—
Chicago . . .	4'45	4'27	— 4'1
Buenos Aires	2'91½	2'78	— 4'5
Liverpool . .	3'79½	3'75	— 1'1
Wiedeń . . .	36'62½	36'62½	—
Hamburg . . .	5'95	5'70	— 4'3
Żyto			
Berlin . . .	17'20	16'50	— 4'1
Praga . . .	130'67	130'67	—
Chicago . . .	1'98	1'96	— 1'1
Wiedeń . . .	25'25	25'75	+ 1'9
Hamburg . . .	3'10	3'05	— 1'7
Owies			
Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	114'88	114'88	—
Chicago . . .	2'15	2'10	— 2'4
Buenos Aires	2'19½	2'15	— 1'9
Liverpool . .	3'39	3'39	—
Wiedeń . . .	26'12½	26'12½	—
Hamburg . . .	—	4'10	—
Jęczmień browarowy			
Berlin . . .	—	21'63	—
Praga . . .	132'50	132'50	—
Chicago . . .	2'87	2'87	—
Wiedeń . . .	30'12½	29'00	— 3'8
Hamburg . . .	—	—	—

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 11 92 68 (Druk).
Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu.

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU: kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; **ZAGRANICĄ:** kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100.

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 1.200; II i III str. okł. — zł 900; ½ str. okł. — zł 500; str. zwyczaj. 1 str. — zł 600, ½ str. — 350, ¼ str. — zł 200, 1/8 str. — zł 110. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓŁEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, ½ str. — zł 110, 1/8 str. — zł 80, ¼ str. — zł 70, 1/16 str. — zł 55, 1/32 str. — zł 40, 1/64 str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse i t. p. do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor naczelny: **CZESŁAW PECHE**

Redaktor: **WACŁAW SZURIG**

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
JERZY LUBOWICKI

Redaktor działu rolniczego:
CZESŁAW BOBROWSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
BOLESŁAW KACZMARKIEWICZ

Wydawca: Sp. Wyd. z ogr. odp. „PRZEMYSŁ I HANDEL”

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

II OGŁOSZENIE

„Kolej Lokalna Borki Wielkie—Grzymałów“

SPÓŁKA AKCYJNA W LIKWIDACJI

NAZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

Spółki Akcyjnej w likwidacji „Kolej Lokalna Borki Wielkie — Grzymałów“ odbędzie się w dn. 20 listopada 1935 r. o godz. 10 przed poł. w lokalu Biura Małopolskich Kolei Lokalnych we Lwowie, przy ul. Jagiellońskiej Nr. 1, II p., z następującym porządkiem dziennym:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania likwidatorów oraz ostatecznych rachunków z ukończonej likwidacji Spółki łącznie ze sprawozdaniem Komisji Rewizyjnej z dokonania sprawdzenia rachunków i udzielenie absolutorjum likwidatorom i Komisji Rewizyjnej;

2) Stwierdzenie ukończenia likwidacji Spółki i uchwała o jej rozwiązaniu oraz upoważnienie likwidatorów do dokonania końcowych czynności, związanych z likwidacją i rozwiązaniem Spółki;

3) Podział majątku Spółki;

4) Uchwała co do oddania w przechowanie ksiąg i dokumentów Spółki;

5) Uchwała co do ostatecznych kosztów likwidacji i rozwiązania Spółki

Warunki prawa do głosu na Walnym Zgromadzeniu określa § 21 statutu Spółki.

Likwidatorowie:

Mgr. Piotr Bogdanowicz mp.,

Ludwik Keck mp. Nestor Pawełczak mp.

Inż. Paweł Prachtel-Morawiański mp.

2280

II OGŁOSZENIE

Zarząd Opatowsko-Sandomierskiej Rolnej Spółki Akcyjnej w Ostrowcu

zawiadamia, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

odbędzie się w dn. 23 listopada 1935 r. o godz. 10 w lokalu Związku Ziemian w Opatowie z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie Zgromadzenia i wybór przewodniczącego; 2) Odczytanie protokołu; 3) Sprawozdanie Zarządu z działalności za rok operacyjny 1934; 4) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 5) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1934 r. i udzielenie absolutorjum Zarządowi i Radzie Nadzorczej; 6) Zatwierdzenie budżetu i planu działalności na rok 1935 i 1936; 7) Ustalenie wynagrodzenia dla władz Spółki; 8) Zmiana statutu odnośnie § 34 i innych; 9) Wybory członków Rady Nadzorczej, Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 10) Upoważnienie Zarządu do nabywania, zbywania, wydzierżawiania i obciążania nieruchomości, należących do Spółki; 11) Wolne wnioski.

Akcjonariusz, zamierzający wystąpić z wnioskiem na Walnym Zgromadzeniu, winien złożyć go Radzie na piśmie co najmniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

2211/41—45

III OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

„Gaz“ Fabryki Gazów Przemysłowych w Warszawie, Mazowiecka 7

podaje do wiadomości, iż uchwałą Walnego Zgromadzenia Spółki z dn. 20 września 1935 r. postanowione zostało

ZMNIJSZENIE KAPITAŁU ZAKŁADOWEGO

o zł 500 000, czyli do zł 1 000 000. Zawiadamiając o uchwalenem obniżeniu kapitału zakładowego, Zarząd wzywa wierzycieli Spółki, aby — jeżeli nie zgadzają się na to obniżenie — wnieśli swe sprzeciwy w ciągu trzech miesięcy, licząc od daty ostatniego (trzeciego) ogłoszenia.

2134/41—43—45

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

Fabryki Sukna A. G. Borst w Zgierzu

podaje do wiadomości, że w dn. 23 listopada 1935 r. o godz. 17 w lokalu Zarządu Spółki w Zgierzu przy ul. Marszałka Focha pod Nr. 6, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie Zwyczajnego Zgromadzenia; 2) Wybór przewodniczącego Zgromadzenia; 3) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej, przyjęcie i zatwierdzenie bilansu i rachunku zysku i strat za 1934/35 rok sprawozdawczy; 4) Uzupełniające wybory członka Zarządu na miejsce ustępującego — zgodnie z § 17 statutu Spółki; 5) Wybory członków Komisji Rewizyjnej; 6) Wolne wnioski, zgłoszone przez akcjonariuszów w myśl przepisów ustawy.

Akcjonariusze, zamierzający zgłosić dodatkowe wnioski na porządek dzienny, mogą to uczynić najpóźniej na 14 dni przed Walnym Zgromadzeniem — stosownie do art. 54 prawa o spółkach akcyjnych.

2205/43—45

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Fabryk Metalowych pod firmą Norblin, B-cia Buch i T. Werner

ma zaszczyt podać do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 20 listopada 1935 r. o godz. 18 w siedzibie Zarządu Spółki w Warszawie przy ul. Żelaznej Nr. 51, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZEBRANIE

z następującym porządkiem obrad:

1) Wybór Przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1934/35; 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej za 1934/35 r.; 4) Rozpatrzenie budżetu Spółki na rok operacyjny 1935/36; 5) Określenie wynagrodzenia Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej; 6) Upoważnienie Rady Nadzorczej do kupna, sprzedaży, jakoteż do obciążania hipotecznego należących do Spółki nieruchomości; 7) Wybór 3 członków Rady Nadzorczej i 5 członków Komisji Rewizyjnej, w miejsce ustępujących; 8) Wnioski PP. Akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zebraniu, winni do dn. 13 listopada 1935 r. złożyć w biurze Zarządu Spółki swe akcje lub kwity depozytowe instytucji bankowych.

2222/43—45

II OGŁOSZENIE

Zarząd firmy Angielsko-Polski Przemysł Gumowy „Gentleman”

SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia niniejszym PP. Akcjonariuszów, że w dn. 19 listopada 1935 r. o godz. 6 popoł. odbędzie się w lokalu siedziby Zarządu w Łodzi przy ul. Gdańskiej 89

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej za 1934/35 rok operacyjny; 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1934/35 rok operacyjny, uchwała w przedmiocie wyniku z rachunku strat i zysków oraz udzielenie Zarządowi absolutorjum; 4) Budżet i plan działania na 1935/36 r.; 5) Wybory członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 6) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć i brać udział w głosowaniu na Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje lub dowody depozytowe i zastawowe instytucji kredytowych najpóźniej na 7 dni przed Walnym Zgromadzeniem w lokalu Spółki, ul. Bol. Limanowskiego 156.

2212/43—45

II OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Akc. Cukrowni „Ostrowite“, Spółka Akcyjna

niniejszem podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, iż w dn. 21 listopada 1935 r. o godz. 17 w lokalu Związku Zawodowego Cukrowni w Warszawie, Moniuszki 11 m. 7, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

T-swa Akc. Cukrowni „Ostrowite“ z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1934/35 r.; 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 4) Udzielenie absolutorium Zarządowi Spółki za okres sprawozdawczy 1934/35 r.; 5) Zatwierdzenie budżetu i planu działania na rok operacyjny 1935/36; 6) Wybór 1 członka Zarządu na miejsce ustępującego, oraz 5 członków Komisji Rewizyjnej; 7) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytów w instytucjach państwowych kredytowych i bankach; 8) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w obradach Walnego Zgromadzenia, winni — w myśl § 19 Statutu — przynajmniej na 7 dni przed dniem Walnego Zgromadzenia złożyć w Biurze Zarządu Cukrowni „Ostrowite“ w Warszawie, ul. St. Krzyska 25 m. 14, lub w cukrowni w Ostrowitem, akcje swoje względnie zaświadczenia depozytowe na dowód złożenia akcji u notariusza lub też w odnośnej instytucji kredytowej. W zaświadczeniu należy wymienić numery akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

247

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

„Siła i Światło“ w Warszawie

zawiadamia niniejszem PP. Akcjonariuszów, że w dn. 28 listopada 1935 r., o godz. 17, w domu własnym, przy ul. Marszałkowskiej 94, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór Przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1934/35, podział zysków oraz udzielenie absolutorium władzom Spółki;
- 4) Wybór członków Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej na miejsce ustępujących;
- 5) Ustalenie wynagrodzenia dla członków Rady Nadzorczej, delegatów Rady do Zarządu oraz dla członków Komisji Rewizyjnej.

Stosownie do art. 399 K. H., właściciele akcji imiennych i świadectw tymczasowych mają prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli są zapisani do księgi akcyjnej przynajmniej na tydzień przed odbyciem Walnego Zgromadzenia. Akcje na okaziciela dają prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli zostaną złożone w Spółce przynajmniej na tydzień przed terminem Zgromadzenia, t. j. najpóźniej w dn. 20 listopada r. b. w biurze Spółki w Warszawie, przy ul. Marszałkowskiej 94, i nie będą odebrane przed ukończeniem tegoż Zgromadzenia. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza albo w instytucjach kredytowych.

Akcjonariusze zagraniczni mogą składać zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji w firmie „Trust Metallurgique, Electrique et Industriel, S. A.“, Bruxelles, 168, rue Royale. Zaświadczenia winny zawierać oświadczenie, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Stosownie do § 12 statutu, Zgromadzenie powyższe będzie prawomocne bez względu na ilość reprezentowanych na niem akcji.

227/45—46

I OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Sosnowieckich Fabryk Rur i Żelaza, Spółka Akcyjna

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że wyznaczone na dz. 31 października 1935 r.

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

nie odbyło się spowodu niezgłoszenia dostatecznej ilości akcji. Wobec tego odbędzie się ono w drugim terminie, t. j. w dn. 26 listopada 1935 r. o godz. 11 w lokalu Zarządu Towarzystwa w Warszawie, ul. Moniuszki 10 z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdań Zarządu, Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej, bilansu, rachunku zysków i strat za 1934/35 rok obrotowy oraz udzielenie władzom Spółki pokwitowania z wykonania przez nie obowiązków. Powzięcie uchwały o podziale zysków;
- 2) Wybór członków Rady Nadzorczej na miejsce ustępujących;
- 3) Wybór członków Komisji Rewizyjnej i wyznaczenie ich wynagrodzenia.

Akcjonariusze, życzący uczestniczyć osobiście lub przez swych pełnomocników w rzezonem Zgromadzeniu, powinni złożyć w Zarządzie T-swa nie później niż 19 listopada 1935 r. swoje akcje lub zaświadczenie, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza albo w krajowej instytucji kredytowej.

Dla akcji, deponowanych we Francji i Belgii, konieczne jest przedstawienie zaświadczeń depozytowych, wystawionych przez „Crédit Lyonnais“ w Paryżu.

Wobec tego, że wzamian dotychczasowych akcji nie zostały jeszcze wydane akcjonariuszom nowe akcje, każde dwie złożone przez akcjonariuszy akcje dotychczasowe dają prawo do jednego głosu.

W zaświadczeniach należy wymienić numery akcji i stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Zgodnie z § 29 statutu, Zebranie to uważane będzie za prawomocne, a uchwały jego za ostateczne bez względu na ilość reprezentowanych na niem akcji.

2282

Cukrownia „Zakrzówek“, Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 30 czerwca 1935 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Grunty fabryczne zł 82 048'30; Budowle: a) fabryczne zł 828 840'33, b) gospodarcze zł 354 949'86, c) mieszkalne zł 263 631'28 = zł 1 447 421'47; Urządzenia techniczne zł 2 047 007'72; Inwentarz zakładowy i biurowy — martwy zł 100 720'55; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie zł 2 258'50; Papiery procentowe zł 43 610'10; Akcje i udziały innych przedsiębiorstw zł 150 191'96; Materiały magazynowe pomocnicze zł 38 720'96; Melas — remanent zł 1 966'24; Dłużnicy zł 1 302 608'30; Straty zł 6 999'80; Razem zł 5 223 553'90.

Gwarancje i kaucje zł 64 066'86.

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 2 000 000'00; Kapitał zapasowy zł 669 849'89; Kapitały rezerwowe: a) specjalny fundusz — pozostał. z nadw. z przerach. zł 300 000'00, b) rezerwa podatkowa zł 40 437'08 = zł 340 437'08; II. Kapitał amortyzacyjny: a) saldo z roku ubiegłego zł 1 785 911'84, b) dopisano w roku sprawozd. zł 249 587'73, mniej amortyzacja rozebranej kolejki, sprzedanych maszyn i ruchomości zł 240 795'35 = zł 8 792'38 = zł 1 794 704'22; III. Zobowiązania: Wierzyciele: a) opłata wywozowa od cukru 1923/24 r. zł 19 885'67, b) różni zł 52 426'64 = zł 72 312'31; IV. Inne pasywa: Specjalny r/k przejściowy różnic kursowych zł 12 169'30; Zysk z lat ubiegłych zł 334 081'10; Razem zł 5 223 553'90.

Gwarancje i kaucje zł 64 066'86.

Rachunek strat i zysków 1934/35 r.

WINIEN. — Konserwacja i utrzymanie: budowli i mieszkań, ruchomości, bocznicy i taboru kolejowego etc. zł 24 307'54; Koszty administracji ogólnej zł 22 360'84; Pensje i wynagrodzenia pracowników zł 16 242'73; Podatki państwowe i komunalne zł 439'72; Koszty ogólne zł 24 011'36; Straty na rozebranych kolejkach, sprzedanych ruchomościach, budynkach, maszynach i materiałach zł 184 372'37; Straty na nieściągalnych długach zł 24 899'00; Odpisy ustawowe na kapitał amortyzacyjny zł 249 587'73; Razem zł 546 221'29.

MA. — Nadwyżka z realizacji remanentów melasu z roku ubiegłego zł 1 848'76; Dywidenda i procenty od akcji i papierów procentowych zł 7 482'00; Różnice kursowe zł 5 806'15; Procenty i prowizje zł 112'68; Wyręklamowane od odbiorców cukru eksportowego kamp. 1930/31 i 1932/33 r. zł 211'90; Wpływ za odstąpiony kont. wewn. na kamp. 1934/35 r. zł 523 760'00; Straty zł 6 999'80; Razem zł 546 221'29.

2276

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

„Myszkowska Przędzalnia August Schmelzer“, Spółka Akcyjna

zawiadamia niniejszym wierzycieli Spółki, iż na Walnem Zgromadzeniu Akcjonariuszów Spółki z dn. 29 maja 1935 r.

kapitał akcyjny Spółki został obniżony

o zł 500 000 do sumy zł 1 500 000.

Zarząd wzywa wierzycieli — stosownie do postanowień art. 441 § 1 Kodeksu Handlowego — aby, jeżeli nie zgadzają się na obniżenie, zgłosili swe sprzeciwy w ciągu trzech miesięcy, licząc od daty ostatniego ogłoszenia.

2279

II OGŁOSZENIE

Komisja Likwidacyjna Spółki Akcyjnej

Zakład Lecznicy „Pod Piastem“ w Inowrocławiu w likwidacji

zawiadamia, że w dn. 24 listopada 1935 r. o godz. 11 rano odbędzie się

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

w Warszawie przy ul. Widok 23 m. 3.

Porządek dzienny:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Komisji Likwidacyjnej; 3) Zatwierdzenie bilansu, rachunku zysków i strat za 1934 r. i udzielenie pokwitowania Komisji Likwidacyjnej; 4) Sprawa sprzedaży nieruchomości Spółki; 5) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący korzystać z prawa głosu, winni najpóźniej do dn. 17.XI.1935 r. złożyć swoje akcje lub dowody bankowe w biurze: Warszawa, ul. Piusa 36 m. 3.

2198/43—45

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki „Chodorów“

Spółka Akcyjna dla Przemysłu Cukrowniczego

W CHODOROWIE

zawiadamia, że w dn. 30 listopada 1935 r. o godz. 12 odbędzie się w sali posiedzeń firmy „Polsot“ Polska Spółka dla Obrotu Towarowego, S. A. we Lwowie, przy ul. Szajnochy L. 2

XX ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie i przedłożenie bilansu, oraz r-ku strat i zysków za rok obrachunkowy 1934/35;
- 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 3) Zatwierdzenie przedłożonego bilansu i udzielenie absolutorjum Radzie Nadzorczej i Zarządowi;
- 4) Wniosek w przedmiocie rozdziału zysku;
- 5) Ustalenie terminu wypłaty dywidendy;
- 6) Uchwalenie: a) sprzedaży starej Leśniczówki Mołodyńcze, zajmującej obszar 3 morgów 286 sążni kwadratowych, b) zamiany 1 morga gruntu na rozszerzenie cmentarza Gminy Zagóreczko, która wzmian na to oddaje Spółce 1 morg, w innym miejscu położony;
- 7) Wybór jednego członka Rady Nadzorczej;
- 8) Wybór i ustalenie pism, w których mają być zamieszczone ogłoszenia publiczne Spółki (§ 12 Statutu);
- 9) Wnioski akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Walnem Zgromadzeniu, zechcą swoje akcje wraz z bieżącymi kuponami złożyć w kasie: Banku Cukrownictwa Oddział we Lwowie, Po wszechnego Banku Związkowego we Lwowie, Banku Gospodarstwa Krajowego Oddział we Lwowie, lub Banku Dyskontowego Warszawskiego Oddział we Lwowie za pisemnym poświadczeniem, które będzie służyć jako legitymacja do wzięcia udziału w Walnem Zgromadzeniu.

Poświadczenie będzie opiewać na nazwisko i podawać ilość akcji i głosów, przysługujących upoważnionemu Akcjonariuszowi.

Legitymacja służyć może tylko osobie, w niej wymienionej, lub należycie wykazanemu pełnomocnikowi.

Poświadczenia na złożone akcje winni akcjonariusze, chcący wziąć udział w Walnem Zgromadzeniu, złożyć względnie nadać do Zarządu Cukrowni w Chodorowie najpóźniej do dn. 23 listopada 1935 r.

Zdeponowane akcje mogą być po Walnem Zgromadzeniu podjęte w instytucji, w której zostały złożone, za zwrotem otrzymanego poświadczenia lub też za potwierdzeniem odbioru i oddaniem potwierdzenia Spółki, że wydane na złożone akcje poświadczenie u niej złożone zostało.

Ponadto wskazuje się — stosownie do par. 16 Statutu Spółki — na możliwość zgłoszenia przez Akcjonariuszów, reprezentujących 1/10 część kapitału akcyjnego, dodatkowych spraw na porządek dzienny, o ile to nastąpi najpóźniej do dn. 16 listopada 1935 r.

Przedruki nie będą honorowane.

2290/15—48

II OGŁOSZENIE

Zarząd Zakładów Włókienniczych Karol T. Bohle w Łodzi

SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia, że w dn. 23 listopada r. b., o godz. 11 przedpol., odbędzie się w biurze Spółki w Łodzi, przy ul. Hipotecznej Nr. 7/9

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Komunikat Zarządu;
- 3) Pokrycie zadłużenia akcjonariuszów;
- 4) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Nadzwyczajnym Walnem Zgromadzeniu, winni na 7 dni przed Zgromadzeniem złożyć swoje akcje w biurze Spółki.

2257/44—45

Kolej Lokalna Lwów—Jaworów, Spółka Akc.

Bilans majątku z dn. 31 grudnia 1934 r.

STAN CZYNNY

Wartość kolei	zł 3 633 485 00
Kasa i banki	26 326 06
Papiery procentowe	3 128 40
Dłużnicy	4 858 75
Straty	1 138 982 18
	<u>4 806 780 39</u>

Sumy pozabilansowe:	
podatek majątkowy	31 704 97

STAN BIERNY

Kapitał własny:	
Kapitał akcyjny	zł 2 479 210 00
Zakładowy kapitał rezerw.	zł 27 242 15
	2 506 452 15
Kapitał amortyzacyjny (bez zmiany)	3 114 43
Zobowiązania	2 291 583 56
Fundusze specjalne	5 630 25
	<u>4 806 780 39</u>

Sumy pozabilansowe:	
podatek majątkowy	31 704 97

Rachunek zysków i strat za 1934 r.

WINIEN

Wydatki eksploatacyjne	zł 325 295 52
Strata z 1933 r.	3 286 89
Procenty od niedoborów eksploatacyjnych	61 574 27
Procenty od zaliczek Ministerstwa Komunikacji	472 00
	<u>390 628 68</u>

MA

Dochody eksploatacyjne	zł 187 349 14
Procenty z lokacyj	203 79
Strata za 1934 r.	203 075 75
	<u>390 628 68</u>

2287

Cukrowni i Rafinerji „Borowiczki“

Bilans za okres od dn. 1 lipca 1934 r. do dn. 30 czerwca 1935 r.

WINIEN (AKTYWA). — Grunty zł 310 642,03; Budynki zł 2 774 901,50; Urządzenia techniczne zł 6 272 729,90; Inwentarz zakładowy i biurowy zł 296 382,78; Nowe urządzenia zł 8 011,04; Kasa zł 11 862,75; Banki zł 31 021,87; Papiery procentowe zł 196 030,05; Kaucje zł 137 896,93; Magazyn zł 101 323,29; Nawozy sztuczne zł 2 020,93; Cukier w produktach zł 8 909,90; Cukier eksportowy zł 222 912,00; Cukier wewnętrzny zł 98 990,37; Cukier wysłany na zł. Banku Cukrownictwa zł 936 728,46; Miejscowa sprzedaż cukru zł 3 120,18; Melas zł 1 264,08; Wysłodki zł 12 893,98; Dłużnicy zł 301 379,52; Plantatorzy zł 639 686,20; Awanse zł 297,00; Specjalny r/k przejściowy różnic kursu zł 2 387,92; Sumy przechodnie zł 96 293,70; Razem zł 12 467 686,38; Rachunek gwarancji zł 218 504,50; Ogółem zł 12 686 190,88.

PASYWA (MA). — Kapitał zakładowy zł 4 000 000,00; Kapitał zapasowy zł 94 837,28; Kapitały rezerwowe zł 254 730,76; Kapitał amortyzacyjny zł 6 471 757,33; Akcepty zł 582 539,45; Banki zł 250 590,28; Kasa Przechodności zł 43 585,99; Wierzyciele zł 351 255,39; Specjalny r/k przejściowy różnic kursu zł 15 912,86; Sumy przechodnie zł 1 034,84; Niewypłacona dywidenda zł 6 650,00; Zysk okresu 1934/35 zł 394 792,20; Razem zł 12 467 686,38; Rachunek gwarancji zł 218 504,50; Ogółem zł 12 686 190,88.

Rachunek zysków i strat za 1934 1935 r.

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej zł 319 406,28; Koszty sprzedaży cukru zł 112 499,50; Koszty kredytów zł 8 950,75; Podatki i opłaty stempłowe zł 131 495,67; Bezpośrednie koszty fabrykacji zł 1 829 687,67; Nieściągalne długi zł 350,20; Prowizje od nabytego kont. Cukr. „Strzelce“ zł 23 498,00; Koszt nabycia kont. Cukr. „Strzelce“ zł 167 774,00; Koszty dozoru Cukrowni „Strzelce“ zł 45,06; Wartość remanentów cukru na 1/VII 1934 r. zł 2 047 257,16; Prowizja Banku Cukrownictwa za 1931/32 r. zł 9 712,28; Wartość remanentu melasu na 1/VII 1934 r. zł 9 141,60; Saldo z r/ku różnic kursu zł 56 892,03; Odpis na specjalny kapitał rezerwowy zł 219 640,25; Odpisana amortyzacja w 1934/35 r. zł 450 000,00; Saldo zysk zł 394 792,20; Ogółem zł 5 781 142,65.

MA. — Zrealizowane kupony pap. proc. i akcji zł 9 319,75; Nadpłacona danina majątkowa za 1932 r. zł 1 118,40; Różnica na udziałach Firmy „Motycz“ zł 3 220,00; Składka czł. Cukrowni „Strzelce“ za 1933/34 r. zł 4 208,12; Saldo r/ku Gospodarstwa Rolnego zł 3 923,00; Różnica na sprzedaży samochodu zł 732,01; Różnica na transakcji zamiennego cukru zł 8 000,00; Wpływ spisanych wątpliwych długów zł 71,93; Ze sprzedaży melasu eksportowego zł 30 511,20; Ze sprzedaży melasu krajowego zł 4 034,40; Remanent melasu na 30/VI 1935 r. zł 1 264,08; Za sprzedane wysłodki zł 100 754,20; Za sprzedane wapno zł 2 367,16; Rozliczony cukier wewnętrzny zł 3 752 921,84; Rozliczony cukier eksportowy zł 33 995,18; Sprzedany cukier eksportowy zł 104 388,11; Remanent cukru wewnętrznego na 30/VI 1935 r. zł 98 990,37; Remanent cukru eksportowego na 30/VI 1935 r. zł 222 912,00; Remanent cukru w produktach zł 8 909,90; Za cukier wysłany, a nie rozliczony zł 922 966,74; Wysłany, a nie rozliczony cukier zamienny zł 13 761,72; Różnica na sprzedaży pozakontyngentu na rynku wewnętrznym zł 8 161,67; Wpływ z parytetów zł 111 707,00; Za gatunek cukru i opakowanie zł 11 171,37; Saldo Funduszu Przewozowego zł 106 753,00; Za Fundusz wyrównawczy od cukru zł 56 245,50; Za premję eksportową zł 158 734,00; Ogółem zł 5 781 142,65.

Podpisali: Prezes Rady Nadzorczej: *Nathan Golodetz*. Członkowie Rady Nadzorczej: *Jan Odechowski, Michael Golodetz, Kazimierz Dziewanowski, Stefan Gorski, Stanisław Piwnicki, Capitain Harold K. Ashleigh Boddington* Prezes Zarządu i Dyrektor Zarządzający: *Bolesław Soplica*. Członkowie Zarządu: *Serge Golodetz i Jan Ostrowski*. Prokurenci: *Henryk Grecki, Ryszard Ziegler*. Buchalter: *Stanisław Kosmaczewski*.

Powyższy bilans oraz rachunek strat i zysków został zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów, Sp. Akc. Cukr. i Rafin. „Borowiczki“ w dn. 23 października 1935 r.

2277

Cukrownia i Rafinerja „Lublin“

SPÓŁKA AKCYJNA

Bilans na dz. 30 czerwca 1935 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Grunty fabryczne zł 762 731,22; Budowle: a) fabryczne zł 1 405 371,87, b) gospodarcze zł 93 498,48, c) mieszkalne zł 544 366,33 = zł 2 043 236,68; Urządzenia techniczne zł 5 796 021,36; Nowe urządzenia zł 24 118,79; Pole irygacyjne zł 90 825,19; Kolonja Konopnica Nr. 1 zł 79 262,50; Inwentarz zakładowy i biurowy: a) żywy zł 1 990,00, b) martwy zł 212 755,82 = zł 214 745,82; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie zł 27 665,20; Papiery procentowe zł 235 215,20; Akcje i udziały innych przedsiębiorstw zł 3 991 973,50; Materjały magazynowe pomocnicze zł 163 017,45; Produkty fabrykacji: a) cukier biały zł 858 585,60, b) cukier w produktach zł 6 524,82, c) melas zł 24 469,88 = zł 889 580,30; Dłużnicy: a) banki zł 111 864,13, b) plantatorzy zł 869 178,04, c) różni zł 249 138,46, d) weksle zł 480 000,00 = zł 1 710 180,63; III. Inne aktywa: Sumy przechodnie zł 167 524,04; Depozyty członków Zarządu zł 30 000,00; Razem zł 16 226 097,86.

Gwarancje i kaucje zł 1 580 000,00.

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 5 184 000,00; Kapitał zapasowy: a) saldo z roku ubiegłego zł 1 645 375,52; b) dopisano w roku sprawozdawczym zł 82 624,48 = zł 1 728 000,00; Kapitały rezerwowe: a) kapitał rezerwowy zł 833 543,00, b) rezerwy podatkowe i inne zł 137 238,37 = zł 970 781,37; II. Kapitał amortyzacyjny: a) saldo z roku ubiegłego zł 5 069 198,05, b) dopisano w roku sprawozdawczym zł 620 564,59, mniej amort. zużytych ruchomości i taboru kolejek zł 77 219,70 = zł 5 433 442,89 = zł 5 612 542,94; III. Zobowiązania: Wierzyciele: a) akcepty i weksle zł 240 376,98, b) banki zł 188 907,56, c) opłata wywozowa od cukru 1925/24 r. zł 37 918,25, d) różni zł 1 852 961,63 = zł 2 320 164,42; IV. Inne pasywa: Dywidenda niepodniesiona zł 24 438,00; Specjalny przejści. r/k różnic kursowych zł 25 272,02; Stypendjum im. ś. p. E. Świeżawskiego zł 5 000,00; Stypendjum im. ś. p. B. Broniewskiego zł 5 000,00; Sumy przechodnie zł 9 859,11; Akcje członków Zarządu zł 30 000,00; Razem zł 311 040,00; Razem zł 16 226 097,86.

Gwarancje i kaucje zł 1 580 000,00.

Rachunek strat i zysków 1934 35 r.

WINIEN. — Koszty fabrykacji zł 2 719 873,53; Koszty sprzedaży cukru zł 64 505,53; Koszty administracji ogólnej zł 158 431,31; Podatki państwowe i komunalne zł 145 054,81; Wartość remanentów cukru z roku ubiegł. zł 1 018 074,00; Wartość remanentów melasu z roku ubiegł. zł 18 206,70; Koszty nabycia kontyngentów zł 447 260,00; Straty na sprzedanym inwentarzu żywym, zużytych ruchomościach i taborze kolejkowym zł 29 261,87; Odpisy ustawowe: a) na kapitał amortyzacyjny zł 620 564,59, b) na kapitał zapasowy zł 82 624,48; Rezerwa podatkowa zł 127 232,58; Pozostałość zysku zł 311 040,00; Razem zł 5 742 329,40.

MA. — Wpływ brutto za sprzedany cukier wewnętrzny i eksportowy od 1/VII 1934 r. do 30/VI 1935 r. zł 4 646 753,71; Wartość remanentów cukru w dn. 30/VI 1935 r. zł 865 110,42 = zł 5 511 864,13; Wpływ za sprzedany melas od 1/VII 1934 r. do 30/VI 1935 r. zł 36 348,02; Wartość remanent. melasu w dn. 30/VI 1935 r. zł 24 469,88 = zł 60 817,90; Ze sprzedaży wysłodków zł 57 034,92; Ze sprzedaży błota defekacyjnego zł 100,00; Procenty od papierów procentowych, akcji i t. p. zł 82 188,34; Niepodniesiona dywidenda zł 3 657,60; Różnice kursowe zł 26 166,73; Wpływ z wątpliwych należności odpisanych w latach ubiegłych zł 499,78; Razem zł 5 742 329,40.

2274

III OGŁOSZENIE

Na Walnem Zgromadzeniu Spółki

„Rakszawa“ Akcyjne Towarzystwo dla Wyrobów Sukienniczych
WE LWOWIE

w dn. 21 lipca 1931 r. uchwalono

OTWARCIE LIKWIDACJI.

Wzywa się wierzycieli do zgłoszenia wierzytelności w ciągu sześciu miesięcy od daty trzeciego ogłoszenia do rąk likwidatora Dra Oswalda Brülla w Bielsku.

Likwidatorowie:

Dr. Oswald Brüll, Jan Kunstman, Stefan Ferencz

2188/41—43—45

Cukrownia „Garbów” Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 30 czerwca 1935 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Grunty fabryczne zł 73 478-68; Budowle: a) fabryczne zł 786 107-08, b) gospodarcze zł 66 109-00, c) mieszkalne zł 979 148-89 = zł 1 831 364-97; Urządzenia techniczne zł 2 394 258-20; Inwentarz zakładowy i biurowy: a) żywy zł 1 730-60, b) martwy zł 73 999-82 = zł 75 730-42; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie zł 6 177-75; Papiery procentowe zł 125 255-20; Akcje i udziały innych przedsiębiorstw zł 1 941 486-41; Materjały magazynowe pomocnicze zł 111 337-39; Produkty fabrykacji: a) cukier biały zł 685 074-90, b) cukier w produktach zł 4 504-68, c) melas zł 14 989-72 = zł 704 569-30; Dłużnicy: a) banki zł 22 110-17, b) plantatorzy zł 310 650-94, c) różni zł 69 006-17 = zł 401 767-28; Sumy przechodnie i wydatki, dotyczące okresu przyszłego zł 58 750-68; III. Inne aktywa: Depozyty członków Zarządu zł 40 000-00; Razem zł 7 764 176-28. Różni za gwarancje zł 928 356-64.

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 2 250 000-00; Kapitał zapasowy: a) saldo z roku ubiegłego zł 948 219-53, b) dopisano w roku sprawozdawczym zł 46 592-64 = zł 994 812-17; Kapitały rezerwowe: a) Kapitał specjalnej rezerwy zł 732 964-16, b) rezerwa podatkowa zł 137 836-74 = zł 870 800-90; II. Kapitał amortyzacyjny: a) saldo z roku ubiegłego zł 2 133 621-79, b) dopisano w roku sprawozdawczym zł 253 381-32, mniej amortyz. zużytych ruchomości zł 308-67 zł 253 072-65 = zł 2 386 694-44; III. Zobowiązania: Wierzyciele: a) akcepty i weksle zł 211 405-00, b) banki zł 170 439-62, c) opłaty wywozowe od cukru eksportowego 1923/24 r. zł 27 665-00, d) plantatorzy zł 158-11, e) różni zł 598 597-59 = zł 1 008 265-32; IV. Inne pasywa: Dywidenda niepodniesiona zł 7 150-00; Specjalny r/k przejściowy różnic kursowych zł 26 058-05; Sumy przechodnie zł 395-40; Członkowie Zarządu za depozyty zł 40 000-00 = zł 73 603-45; Zysk zł 180 000-00; Razem zł 7 764 176-28. Gwarancje zł 928 356-64.

Rachunek strat i zysków 1934/35 r.

WINIEN. — Koszty fabrykacji zł 1 415 353-50; Koszty sprzedaży cukru zł 31 654-53; Koszty administracji ogólnej zł 108 203-64; Podatki państwowe i komunalne zł 89 937-64; Wartość remanentów cukru z roku ubiegłego zł 749 444-61; Wartość remanentów melasu z roku ubiegłego zł 11 917-09; Koszty nabycia kontyngentów zł 130 940-00; Procenty i prowizje zł 8 890-12; Strata na zużytych ruchomościach, inwentarzu żywym i nieściągalnych należnościach zł 1 524-89; Odpisy ustawowe: a) na kapitał amortyzacyjny zł 253 381-32, b) na kapitał zapasowy zł 46 592-64 = zł 299 973-96; Rezerwa podatkowa zł 60 768-91; Pozostałość zysku zł 180 000-00; Razem zł 3 088 608-89.

MA. — Wpływ brutto ze sprzedaży cukru wewnętrznego i eksportowego w okresie od 1/VII 1934 r. do 30/VI 1935 r. zł 2 268 755-77; Wartość remanentów cukru wewnętrznego i eksportowego w dniu 30/VI 1935 r. zł 689 579-58 = zł 2 958 335-35; Wpływ ze sprzedaży melasu w okresie od 1/VI 1934 r. do 30/VI 1935 r. zł 21 526-26; Wartość remanentu melasu w dn. 30/VI 1935 r. zł 14 989-72 = zł 36 515-98; Ze sprzedaży wyłoków zł 30 593-39; Procenty i dywidendy od papierów wartościowych i inne zł 43 657-10; Różnice kursowe zł 18 753-07; Niepodniesiona dywidenda zł 754-00; Razem zł 3 088 608-89.

SPÓŁKA AKCYJNA

Cukrownia i Rafinerja „Milejów”

Bilans na dz. 30 czerwca 1935 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Grunty fabryczne zł 136 284-48; Budowle: a) fabryczne zł 933 818-87, b) gospodarcze zł 124 330-67, c) mieszkalne zł 697 640-22 = zł 1 755 789-76; Urządzenia techniczne zł 2 100 556-49; Inwentarz zakładowy i biurowy: a) żywy zł 2 010-00, b) martwy zł 165 160-93 = zł 167 170-93; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie zł 2 429-21; Papiery procentowe zł 45 418-68; Akcje i udziały innych przedsiębiorstw zł 176 325-03; Materjały magazynowe pomocnicze zł 202 332-28; Produkty fabrykacji: a) cukier biały zł 492 890-57, b) cukier w produktach zł 7 279-47, c) melas zł 3 448-95 = zł 503 618-99; Dłużnicy: a) banki zł 49 719-13,

b) plantatorzy zł 53 600-83, c) różni zł 128 080-40 = zł 231 400-36; III. Inne aktywa: Sumy przechodnie zł 259-81; Kaucje własne zł 3 373-25; Gospodarstwo rolne zł 1 718-00; Strata zł 54 901-61; Razem zł 5 381 578-88.

Gwarancje i kaucje zł 680 040-21.

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 1 920 000-00; Kapitał zasobowy: Saldo z roku ubiegłego zł 147 406-36; Kapitały rezerwowe: kapitał specjalny rezerwy zł 781 746-78; II. Kapitał amortyzacyjny: a) saldo z roku ubiegłego zł 1 809 740-03, b) dopisano w roku sprawozdawczym zł 261 604-09, mniej amortyzacja zużytego inwentarza martwego zł 1 409-09 = zł 260 195-00 = zł 2 069 935-03; III. Zobowiązania: Wierzyciele: a) akcepty i weksle zł 20 500-00, b) banki zł 1 275-85, c) kredyt plantatorski zł 286 200-00, d) plantatorzy zł 925-68, e) opłaty wywozowe od cukru eksp. 1923/24 r. zł 19 874-78, f) różni zł 99 766-03 = zł 428 542-34; IV. Inne pasywa: Dywidenda niepodniesiona zł 7 921-00; Specjalny r/k przejściowy różnic kursowych zł 14 059-04; Sumy przechodnie zł 11 968-33 = zł 33 948-37; Razem zł 5 381 578-88. Gwarancje i kaucje zł 680 040-21.

Rachunek strat i zysków 1934/35 r.

WINIEN. — Koszty fabrykacji zł 1 027 392-53; Koszty sprzedaży cukru zł 21 976-35; Koszty administracji ogólnej zł 39 505-28; Podatki państwowe i komunalne zł 164 699-40; Koszty kredytów zł 18 610-26; Wartość remanentów cukru z roku ubiegłego zł 726 737-63; Wartość remanentów melasu z roku ubiegłego zł 631-95; Strata na nieściągalnych należnościach zł 400-00; Odpisy ustawowe: na kapitał amortyzacyjny zł 261 604-09; Razem zł 2 261 557-49.

MA. — Wpływ brutto za sprzedany cukier wewnętrzny i eksportowy w okresie od 1/VII 1934 r. do 30/VI 1935 r. zł 1 619 517-47; Wartość remanentów cukru wewnętrznego i eksportowego w dn. 30/VI 1935 r. zł 500 170-04 = zł 2 119 687-51; Wpływ za sprzedany melas od 1/VII 1934 r. do 30/VI 1935 r. zł 15 010-80; Wartość remanentów melasu w dn. 30/VI 1935 r. zł 3 448-95 = zł 18 459-75; Ze sprzedaży wyłoków zł 41 262-93; Niepodniesiona dywidenda zł 9 992-41; Wpływ z niewykorzystanego kontyngentu zł 4 412-94; Różnice kursowe zł 8 015-94; Zysk na gospodarstwie rolnem zł 2 839-61; Zysk z tartaku zł 1 984-79; Strata zł 54 901-61; Razem zł 2 261 557-49.

2275

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARZUSZÓW SPÓŁKI AKCYJNEJ

Herzfeld & Victorius w Grudziądzu

odbędzie się w czwartek dn. 28 listopada 1935 r. o godz. 12 w pol. w Warszawie przy Al. Ujazdowskich nr. 41 m. 1.

Porządek obrad:

1) Sprawozdanie Zarządu za rok obrachunkowy 1934/35 oraz przedłożenie bilansu i rachunku strat i zysków; 2) Sprawozdanie Rady Nadzorczej; 3) Zatwierdzenie bilansu na dz. 30 czerwca 1935 r. i rachunku strat i zysków za rok obrachunkowy 1934/35, udzielenie pokwitowania Radzie Nadzorczej i Zarządowi oraz uchwalenie zużycia zysku; 4) Powzięcie uchwały w sprawie drugiej połowy dywidendy za rok obrachunkowy 1929/30; 5) Wybory do Rady Nadzorczej; 6) Wnioski, zgłoszone w sposób prawem przewidziany.

Właściciele akcji imiennych mają prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli są zapisani do księgi akcyjnej na 7 dni przed odbyciem Walnego Zgromadzenia. Akcje na okaziciela dają prawo do uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli najpóźniej na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia złożone zostaną w biurze Spółki w Grudziądzu i nie będą odebrane przed ukończeniem tegoż. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia (kwity depozytowe) na dowód złożenia akcji w Banku Związku Spółek Zarobkowych (Centrali i oddziałach) albo też u notariusza polskiego. W zaświadczeniach (kwitach depozytowych) należy wymienić liczbę, numery oraz rodzaj akcji i stwierdzić, że akcje nie będą z depozytu wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Grudziądz, dn. 2 listopada 1935 r.

Herzfeld & Victorius, Spółka Akcyjna

Z a r z ą d

2285

Cukrownia i Rafinerja „Zbiersk“

SPOŁKA AKCYJNA

Bilans na dz. 30 czerwca 1935 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Budowle: a) fabryczne zł 1 319 519·95, b) gospodarcze zł 484 460·08, c) mieszkalne zł 717 544·91 = zł 2 521 524·94; Urządzenia techniczne zł 4 980 970·62; Dobra ziemskie i lasy: Zbiersk i Petryki zł 5 108 551·49; Cegielnia Gliny zł 308 056·51; Tartak parowy „Zbiersk“ zł 69 198·94; Inwentarz zakładowy i biurowy: a) żywy zł 54 481·90, b) martwy zł 194 014·24 = zł 248 496·14; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie zł 13 259·84; Papiery procentowe zł 155 970·00; Akcje i udziały innych przedsiębiorstw zł 2 357 814·61; Materjały magazynowe pomocnicze zł 235 984·01; Ziemiopłody i materjały magaz. Gospod. Rolnego zł 42 462·96; Materjały drzewne na tartaku zł 32 659·61; Wyroby cegielni zł 118 096·38; Produkty fabrykacji: a) cukier biały zł 1 040 946·69, b) cukier w produktach zł 4 753·60, c) melas zł 22 515·06 = zł 1 068 215·35; Dłużnicy: a) banki zł 299 982·06, b) plantatorzy zł 633 195·69, c) różni zł 666 931·31 = zł 1 600 109·06; Sumy przechodnie zł 86 481·88; III. Inne aktywa: Depozyty członków Zarządu zł 50 000·00; Razem zł 18 997 852·34.

Różni za gwarancje zł 723 000·00.

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 8 575 000·00; Kapitał zapasowy: a) saldo z roku ubiegłego zł 1 941 434·36, b) dopisano w roku sprawozdawczym zł 90 357·09 = zł 2 031 791·45; Kapitał rezerwowy — saldo z roku ubiegłego zł 735 069·00; II. Kapitał amortyzacyjny: a) saldo z roku ubiegłego zł 4 611 655·37, b) dopisano w roku sprawozd. zł 561 086·91, mniej zamortyzow. część sprzedanych ruchomości zł 548·15 = zł 560 538·76 = zł 5 172 194·13; III. Zobowiązania: Wierzyciele: a) akcepty i weksle zł 52 000·00, b) banki — rachunki bieżące zł 21 532·47, c) opłaty wywozowe od cukru eksportow. 1923/24 zł 89 568·47, d) plantatorzy zł 251·64, e) różni zł 1 904 546·73 = zł 2 067 699·31; IV. Inne pasywa: Dywidenda niepodniesiona zł 900·00; Specjalny rachunek przejściowy różnic kursowych zł 30 418·96; Rachunek podatku dochodowego zł 71 132·75; Sumy przechodnie zł 6 396·74; Członkowie Zarządu za depozyty zł 50 000·00; Zysk zł 257 250·00; Razem zł 18 997 852·34.

Gwarancje zł 723 000·00.

Rachunek strat i zysków 1934/35 r.

WINIEN. — Koszty fabrykacji zł 2 423 095·20; Koszty sprzedaży cukru zł 55 242·63; Koszty administracji ogólnej zł 209 528·67; Podatki państwowe i komunalne zł 140 193·61; Wartość remanentów cukru z roku ubiegłego zł 1 348 243·66; Wartość remanentów melasu z roku ubiegłego zł 18 174·80; Koszty nabycia kontyngentu zł 370 260·00; Strata na nieściągalnych należnościach zł 2 375·08; Odpisy ustawowe: a) na kapitał amortyzacyjny zł 561 086·91, b) na kapitał zapasowy zł 90 357·09; Na podatek dochodowy zł 137 903·74; Strata ze sprzedaży inwentarza żywego Cukrowni zł 535·00; Strata z eksploatacji cegielni zł 27 861·70; Strata z gospodarstwa rolnego zł 19 345·03; Pozostałość zysku zł 257 250·00; Razem zł 5 661 451·12.

MA. — Wpływ brutto ze sprzedaży cukru wewn. i eksp. w okresie od 1/VII 1934 r. do 30/VII 1935 r. zł 4 354 672·52; Wartość remanentów cukru w dn. 30/VI 1935 r. zł 1 045 700·29 = zł 5 400 372·81; Wpływ ze sprzedaży melasu w okresie od 1/VII 1934 r. do 30/VI 1935 r. zł 37 627·86; Wartość remanentów melasu w dn. 30/VI 1935 r. zł 22 515·06 = zł 60 142·92; Wpływ ze sprzedaży wytlóków i błota defekacyjnego

zł 46 377·45; Nadwyżka ze sprzedaży ruchomości zł 208·86; Procenty i dywidendy od papierów wartościowych i akcji zł 77 748·50; Zysk z eksploatacji lasów i tartaku zł 28 370·06; Różnice kursu walut obcych, papierów wartościowych i akcji zł 47 967·92; Niepodniesiona dywidenda zł 262·60; Razem zł 5 661 451·12.

2289

Towarzystwo Cukrowni „Cielce“

SPOŁKA AKCYJNA

Bilans na dz. 30 czerwca 1935 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Grunty fabryczne zł 63 185·55; Budowle: a) fabryczne zł 446 441·01, b) gospodarcze zł 360 604·25, c) mieszkalne zł 354 356·42 = zł 1 161 401·68; Urządzenia techniczne zł 2 206 716·91; Inwentarz zakładowy i biurowy: a) żywy zł 600·00, b) martwy zł 39 354·69 = zł 39 954·69; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie zł 152·52; Papiery procentowe zł 62 830·70; Akcje i udziały innych przedsiębiorstw zł 183 659·33; Materjały magazynowe techniczne zł 23 095·43; Produkty fabrykacji — melas zł 585·98; Dłużnicy różni zł 1 700 116·15; III. Inne aktywa: Sumy ewidencyjne: Papiery procentowe w Rosji zł 115 056·00; Sumy przechodnie zł 34·24; Strata za 1934/35 r. zł 36 497·60; Razem zł 5 593 286·78.

Gwarancje zł 91 703·00.

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 2 200 000·00; Kapitał zapasowy: a) saldo z roku ubiegłego zł 130 590·13, b) dopisano w roku sprawozdawczym zł 16 363·27 = zł 146 953·40; Kapitały rezerwowe: a) kapitał rezerwowy zł 38 393·38, b) kapitał asekuracyjny zł 65 448·23 = zł 103 841·61; II. Kapitał amortyzacyjny: a) saldo z roku ubiegłego zł 2 773 333·74, b) dopisano w roku sprawozdawczym zł 224 675·27, mniej amortyz. sprzedanych ruchomości i budynków zł 1 728·07 = zł 2 229 979·94; III. Zobowiązania: Różni wierzyciele zł 31 052·79; IV. Inne pasywa: Sumy przechodnie zł 102·04; Sumy ewidencyjne zł 115 056·00; Razem zł 5 593 286·78.

Gwarancje zł 91 703·00.

Rachunek strat i zysków 1934/35 r.

WINIEN. — Koszty ogólne zł 56 758·41; Koszty administracji ogólnej zł 10 187·69; Świadczenia socjalne zł 20 502·37; Podatki państwowe i komunalne zł 10 794·53; Wartość remanentów melasu z roku ubiegł. zł 5 244·28; Strata na nieściągalnych należnościach zł 9 004·77; Strata na sprzedaży folwarku Lipie zł 68 274·32; Strata na sprzedaży i odpisach inwentarza martwego i żywego zł 5 863·27; Różnice kursowe na papierach procentowych i akcjach zł 13 852·42; Odpisy ustawowe: a) na kapitał amortyzacyjny zł 224 675·27, b) na kapitał zapasowy zł 16 363·27 = zł 241 038·54; Razem zł 441 520·60.

MA. — Wpływ ze sprzedaży melasu w okresie od 1/VII 1934 r. do 30/VI 1935 r. zł 9 140·86; Wartość remanentów melasu w dn. 30/VI 1935 r. zł 585·98 = zł 9 726·84; Wpływ ze sprzedaży kontyngentu wewnętrznego zł 370 260·00; Wpływ ze sprzedaży szmelcu żelaznego i beczek zł 3 778·41; Wpływ z odsetek i dywidend od papierów procentowych i różnic kursowe walut obcych zł 20 512·06; Wyreklamowane od odbiorców cukru eksport. z r/ków lat ubiegłych zł 463·37; Wpływ należności dawniej odpisanych zł 282·32; Strata 1934/35 r. zł 36 497·60; Razem zł 441 520·60.

2289

ZARZĄD

Fabryki Wyrobów Metalowych „Metros“, Spółka Akc. w Częstochowie, dawniej M. Rosenstein z siedzibą przy ul. Berka Joselewicza 3

ogłasza, że postanowieniem Sędziego Rejestrowego Sądu Okręgowego w Piotrkowie, Wydziału Zamiejscowego w Częstochowie z dn. 16 października 1935 r.

obniżono kapitał akcyjny Spółki o zł 90 000·00

wobec czego Zarząd wzywa Akcjonariuszów, aby najpóźniej do dn. 1 marca 1936 r. złożyli dotychczasowe akcje celem zamiany ich na akcje nowe w ten sposób, że za każde 5 dotychczasowych akcji łącznej nominalnej wartości zł 500·00 wydane będą 4 nowe akcje po zł 100·00 nominalnej wartości i gotówką zł 100·00.

2297

II OGŁOSZENIE

Zarząd Warszawskiego Towarzystwa Fabryk Cukru

SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia PP Akcjonariuszów, że w dn. 20 listopada 1935 r., o godz. 3 popoł., w biurze Zarządu w Warszawie, przy ul. Krakowskie Przedmieście Nr. 7, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór Przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdań Rady Nadzorczej i Zarządu, bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1934/35;
- 3) Pokwitowanie Rady Nadzorczej i Zarządu z czynności za rok operacyjny 1934/35;
- 4) Rozpatrzenie projektu podziału zysków za rok operacyjny 1934/35 i powzięcie odnośnej uchwały;
- 5) Upoważnienie Zarządu do poczynienia wydatków inwestycyjnych;
- 6) Powiększenie liczby członków Zarządu o jednego członka oraz ewentualny wybór;
- 7) Wybory członków Rady Nadzorczej na miejsce ustępujących z kadencji;
- 8) Oznaczenie wysokości stałego uposażenia członków Rady Nadzorczej.

Właściciele akcji na okaziciela, życzący sobie uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni najpóźniej do dn. 12 listopada 1935 r. włącznie złożyć w Zarządzie Spółki swe akcje lub też zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza lub w instytucji kredytowej krajowej. W zaświadczeniu winny być wymienione: imię i nazwisko akcjonariusza, jego adres, ilość i numery akcji oraz winno być zawarte oświadczenie, iż akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

Właściciele akcji imiennych mają prawo uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, o ile do dn. 12 listopada 1935 r. włącznie zostali wpisani do księgi akcyjnej.

Karty wstępu na Walne Zgromadzenie wydawane będą w biurze Zarządu na 3 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

2192

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej pod firmą: „Gazolina“, Spółka Akc.

podaje do wiadomości, że uchwałą Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów Spółki z dn. 11 maja 1935 r. postanowione zostało

podwyższyć kapitał akcyjny o kwotę zł 600 000 00

drogą emisji 3500 sztuk akcji imiennych oraz 2500 sztuk akcji okazicielskich po zł 100 00 nom. wart. każda.

Na mocy art. 436 kod. handl. Zarząd Spółki ofiaruje niniejszem akcje te dotychczasowym akcjonariuszom na podstawie uchwał powołanego wyżej Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów Spółki z dn. 11 maja 1935 r. na następujących warunkach:

Prawo poboru podlegają 3500 sztuk akcji imiennych oraz 2500 sztuk akcji okazicielskich po zł 100 00 nom. wart. każda, cena emisyjna wynosi zł 100 00 za jedną akcję, zwiększona o koszty, związane z emisją w kwocie zł 1 50; nowe akcje uczestniczyć będą w dywidendzie od dn. 1 stycznia 1935 r.; dotychczasowym akcjonariuszom przysługuje prawo poboru w stosunku do ilości posiadanych akcji poprzednich emisji, t. j. po 1 akcji imiennej nowej emisji na każde 5 akcji imiennych poprzednich, oraz po 1 akcji okazicielskiej nowej emisji na każde 5 akcji okazicielskich poprzednich.

Akcjonariusze winni wykonać swe prawo poboru w terminie do dnia 22 listopada 1935 r. włącznie. Wpłaty na nowe akcje przez dotychczasowych akcjonariuszów winny być dokonane w Banku Naftowym Spółka Akcyjna we Lwowie, ul. L. Sapiehy 3, w pełnej wysokości, t. j. w sumie zł 101 50 za każdą nową akcję, i to w terminie dla wykonania poboru określonym, t. j. do dn. 22 listopada 1935 r. włącznie.

W razie niewykonania prawa poboru przez dotychczasowych akcjonariuszów, oraz nieuiszczenia wpłat na nowe akcje w powyższym terminie, zostanie wyznaczony drugi termin poboru pozostałych akcji przez wszystkich dawnych akcjonariuszów, przyczem dodatkowo przydział akcji nastąpi w stosunku do zgłoszeń; akcje nieobjęte Zarząd przydzieli według swego uznania, jednak nie poniżej ceny emisyjnej.

Zapisujący się na akcje przestanie być zapisem związany, jeżeli nowa emisja nie będzie zgłoszona do zarejestrowania do dn. 23 grudnia 1935 r.

2283/45-46-47

I OGŁOSZENIE

BELGIJSKA SPÓŁKA AKCYJNA

Verreries du Midi de la Pologne, anciennement
Glaces du Midi de la Russie

Towarzystwo Południowo-Polskich Hut Szklanych
dawniej Południowo-Rosyjskich Hut Lustrzanych

Bruksela, ul. Henri Maus 37/39

Rejestr handlowy w Brukseli Nr. 5 339

Rada Zarządzająca zaprasza PP. Akcjonariuszy na
ZWYKŁE WALNE ZGROMADZENIE

w czwartek dn. 28 listopada 1935 r. o godz. 15 w siedzibie Spółki przy ul. Henri Maus 37/39 w Brukseli.

Porządek dzienny:

- 1) Odczytanie sprawozdań Rady Zarządzającej i Komisji Rewizyjnej;
- 2) Zatwierdzenie bilansu ogólnego na dz. 30 czerwca 1935 r. wraz z rachunkiem strat i zysków;
- 3) Zatwierdzenie takiegoż bilansu Oddziałów w Polsce oraz rachunku strat i zysków;
- 4) Udzielenie absolutorjum Radzie i Komisji Rewizyjnej;
- 5) Wybory według statutu;
- 6) Zatwierdzenie wyboru 2 administratorów — na miejsce zmarłego oraz na miejsce tego, który zgłosił dymisję;
- 7) Wybór jednego administratora i jednego członka Komisji Rewizyjnej.

Aby zapewnić sobie prawo udziału w Walnym Zgromadzeniu PP. Akcjonariusze proszeni są o zastosowanie się do § 25 statutu. Akcje mają być składane conajmniej 5 dni przed Zebraniem: i to w Belgji w „Société Générale de Belgique“ w Brukseli i we wszystkich Oddziałach prowincjonalnych, w Banque de Bruxelles w Brukseli i w Oddziałach, w Siedzibie Zarządu Banku „Société Générale de Belgique a Charleroi“, oraz w siedzibie Spółki w Brukseli przy ul. Henri Maus 37/39, w Polsce zaś w siedzibie Spółki Warszawa, Bracka 5 m. 2.

2 293 45 — 46

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Polskie Zakłady Siemens

SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

15 ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w dn. 28 listopada 1935 r. o godz. 16 w biurze Zarządu w Warszawie przy ul. Królewskiej Nr. 23, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór Przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu i Komisji Rewizyjnej, bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1934/35;
- 3) Powzięcie uchwały o pokryciu strat;
- 4) Pokwitowanie Zarządu, Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej z czynności;
- 5) Wybór Rady Nadzorczej, Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 6) Ustalenie wynagrodzenia dla Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej;
- 7) Upoważnienie Rady Nadzorczej do upoważnienia ze swej strony Zarządu do korzystania w razie potrzeby z kredytów;
- 8) Wolne wnioski Akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, życzący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni przynajmniej na 7 dni przed datą Walnego Zgromadzenia złożyć w Zarządzie Spółki swe akcje lub też zaświadczenia na dowód złożenia akcji u notariusza lub w Banku Handlowym w Warszawie, Powszechnym Banku Kredytowym w Warszawie lub innej odpowiedniej instytucji kredytowej krajowej; Zentraleuropäische Länderbank w Wiedniu, Wiener Bank-Verein w Wiedniu, Schweizerische Kreditanstalt w Zurychu, Deutsche Bank u. Diskonto-Gesellschaft w Berlinie — zarówno w centralach jak i filjach tychże banków.

W zaświadczeniach należy wymienić ilość oraz numery akcji, jak również stwierdzić, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

2 296

!!! Bądź nowoczesnym i podróżuj samolotem !!!

Górnico-Przemysłowa Spółka Akcyjna „Dobieszowice“

Bilans na dz. 30 czerwca 1935 r.

AKTYWA

Majątek stały. — Grunty zł 671 103·00; Budynki: a) gospodarcze zł 120 629·93, b) mieszkalne zł 56 496·67, razem zł 177 126·60; Urządzenia techniczne zł 2 146·00; Inwentarz żywy zł 63 267·82; Inwentarz martwy zł 44 438·55; Ekonomia: a) wysiew i uprawa zł 20 638·49, b) nawozy wysiane w pole zł 5 283·95, razem zł 25 922·44; Koncesje górnicze zł 10·00.

Majątek płynny. — Gotówka w kasie zł 23 685·42; Papiery procentowe zł 1 960·00; Ekonomia: remanent paszy zł 97·23, materiałów zł 98·99, produktów zł 1 939·09, nawozów sztucznych zł 719·34, razem zł 2 854·65; Drzewo: remanent drzewa zł 333·57; Dłużnicy: a) odbiorcy zł 195·53, b) różni zł 180·04, Razem zł 375·57; Sumy przechodnie zł 1 791·60; Strata: z lat ubiegłych zł 270 667·22, z roku sprawozdawczego 1934/35 zł 17 924·58, razem zł 288 591·80.

Ogółem zł 1 303 607·02.

Sumy pozabilansowe: niema.

PASYWA

Kapitał zakładowy: 2400 szt. akcji po zł 250·00 zł 600 000·00; Kapitał zapasowy statutowy zł 27 426·00; Kapitał rezerwowy zł 179 047·05, Razem zł 206 473·05; Kapitał amortyzacyjny: z lat ubiegłych zł 16 552·00, z roku sprawozdawczego zł 2 991·00, Razem zł 19 543·00; Zobowiązania: Generalna Dyrekcja Księcia Donnersmarcka w Świerkłańcu zł 474 439·50; Różni zł 3 151·47, Razem zł 477 590·97; Ogółem zł 1 303 607·02.

Sumy pozabilansowe: niema.

Rachunek strat i zysków

Inwentarz żywy zł 8 146·00; Inwentarz martwy zł 6 850·71; Ubezpieczenia zł 1 558·61; Koszty administracji ogólnej zł 3 543·06; Odsetki zł 23 014·55; Podatki państwowe i komunalne zł 9 807·57; Amortyzacja zł 2 991·00; Parcelacja zł 157·40; Koszty produkcji zł 123 712·71; Koszty sprzedaży zł 12 891·15; Razem zł 192 672·76; Bilans: Strata z roku ubiegłego zł 270 667·22; Ogółem zł 463 339·98.

Ekonomia zł 166 213·79; Leśnictwo zł 3 723·80; Drzewo zł 4 790·59; Różnice kursowe zł 20·00; Razem zł 174 748·18; Bilans: strata z roku ubiegłego zł 270 667·22, strata z roku sprawozdawczego 1934/35 zł 17 924·58; Razem zł 288 591·80; Ogółem zł 463 339·98.

2284

dn. 30 lipca 1935

I R. H. B XII 1751

Sąd Okręgowy we Lwowie Wydział II handlowy jako Sąd Rejestrowy w sprawie firmy

Zakłady Przemysłowe „Standard-Gips“

SPÓŁKA AKCYJNA WE LWOWIE

w dn. 30 VII 1935 r. zarządził w rejestrze handlowym wpis następującej treści:

Członek Zarządu Ignacy Jan Szper ustąpił.

Udzielono prokury Mgr. Juljuszowi Landesbergowi.

Do rejestru wpisano w dn. 30 lipca 1935 r.

2281

I OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Manufaktury Bawelnianej Lorenz i Krosche Spółka Akcyjna w Zgierzu

zaprasza PP. Akcjonariuszów na

NADZWYCAJNE WALNE ZGROMADZENIE

mające się odbyć w dn. 3 grudnia 1935 r. o godz. 20 w lokalu Zarządu w Zgierzu przy ul. 1 Maja Nr. 5 z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Reasumpcja bilansów zamknięcia za rok operacyjny 1933 i za rok operacyjny 1934.

Akcje lub kwity depozytowe winny być złożone do dn. 26 listopada 1935 r.

2280

I OGŁOSZENIE

Zarząd Małopolskiej S-ki Akc. dla Przemysłu Naftowego we Lwowie

zawiadamia PP. Akcjonariuszy, że Minister Przem. i Handlu postanowieniem z 13/VI r. b. Nr. GMA 555 zatwierdził uchw. Walnego Zgromadzenia z 29/IX 1934 r. i zezwolił:

I. Na podział kapitału akc. zł 450 000 na 4 500 akcji po zł 100 w miejsce dotychczas. 22 500 akcji po zł 20; II. Na obniżenie kapitału akc. zł 450 000 o zł 200 000 do sumy zł 250 000 — drogą umorzenia 2 000 sztuk akcji wart. po zł 100 — tak, iż na każde 9 akcji po zł 100 ulegną umorzeniu 4 akcje; III. Na równoczesne podwyższenie kapitału akc. zł 250 000 o kwotę zł 200 000 przez wypuszczenie 2 000 akcji na okaziciela drugiej emisji wart. nom. po zł 100.

Ad I. i II. — Zarząd S-ki zrywa PP. Akcjonariuszy do przedłożenia do 1-go miesiąca od dnia ogłoszenia u pełnomocnika S-ki D-ra Ignacego Lissa we Lwowie, ul. Mochnackiego 38, posiadanych przez się akcji zł 20: a) celem wymiany tychże na akcje 100-złotowe, b) celem wykonania wyżej ad II. wspomnianego umorzenia akcji po myśli art. 442. kod. handl.

Ad III. — Uchwalone na Zw. Waln. Zgrom. S-ki w dn. 29/IX 1934 r. do Lrep. 1632/34 podwyższenie obniżonego kapitału akc. o dalszą kwotę zł 200 000 nastąpi w myśl uchw. Rady Nadzorczej S-ki z 30/VI r. b. przez wypuszczenie 2 000 sztuk akcji na okaziciela II em. wart. nom. po zł 100, a to po cenie zł 100 za akcję. Prawo poboru może być dokonane najdalej do dn. 25 grudnia r. b. u pełnomocnika S-ki D-ra Ignacego Lissa przez Akcjonariuszy w stosunku do posiadanych przez nich akcji w tym trybie, iż na każde posiadane 5 akcji, Akcjonariusz ma prawo poboru 4 akcji II em., wpłaty na nowe akcje mają być dokonane do rąk tegoż pełnomocnika w gotówce i w całości w chwili wykonania prawa poboru z tem, że niewykonanie prawa poboru przez Akcjonariuszy w czasie i w sposób wyżej podany pociągnie za sobą przydział nieobjętych akcji przez Zarząd według jego uznania w myśl art. 437 § 2 kod. handl. Akcjonariusz, który wykonał prawo poboru przestaje być związany swoim zapisem, jeśli do 15 stycznia 1936 r. nowa emisja nie zostanie zgłoszona do zarejestrowania.

Lwów, dn. 5 listopada 1935 r.

2289

Zarząd Spółki

Spółka Akcyjna Przemysłu Elektrycznego „Czechowice“ W CZECHOWICACH

Bilans na dz. 30 czerwca 1935 r.

STAN CZYNNY

I. Majątek stały: Grunty zł 107 027·00; Budynki: a) fabryczne zł 181 605·86, b) gospodarcze zł 67 223·41, c) mieszkalne zł 174 282·73; Razem zł 423 112·00; Maszyny i urządzenia fabryczne zł 410 121·24; Inwentarz ruchomy zł 75 345·52;

II. Majątek ruchomy: Gotówka w kasie zł 2 559·67; Gotówka w bankach zł 55 333·74; Razem zł 57 893·41; Papiery wartościowe zł 4 854·00; Weksle: a) w portfelu zł 37 799·23, b) w inkasie zł 15 522·01; Razem zł 53 321·24; Udziały zł 30 000·00; Materjały: a) surowce zł 148 987·98, b) materjały pomocnicze zł 15 734·26; Razem zł 164 722·24; Towary: a) półfabrykaty zł 128 851·16, b) gotowe wyroby zł 186 072·39; Razem zł 314 923·55; Dłużnicy: a) odbiorcy zł 172 881·44, b) różni dłużnicy zł 65 992·98, c) różni wierzyciele zł 30 219·48, d) kaucje w papierach wartościowych zł 1 050·00, e) w postępowaniu rewindykacyjnym zł 2 192·34; Razem zł 272 336·24; Strata w 1933/34 r. zł 40 810·86;

Razem suma bilansowa zł 1 954 467·30.

STAN BIERNY

Kapitał akcyjny zł 280 000·00; Kapitał rezerwowy zł 26 584·37; Fundusz amortyzacyjny: pozostałość z 1933/34 r. zł 87 661·61 dopisano w 1934/35 r. zł 52 738·75; Razem zł 140 400·36; Wierzyciele: a) dostawcy zł 31 441·95, b) różni wierzyciele zł 224 153·35, c) różni dłużnicy zł 7 655·22; Razem zł 263 250·52, d) długoterminowi zł 1 226 648·07; Razem zł 1 489 898·59; Zysk netto za 1934/35 r. zł 17 583·98;

Razem suma bilansu zł 1 954 467·30.

Rachunek strat i zysków za 1934/35 r.

WINIEN. — Koszty handlowe ogólne zł 132 033·61; Koszty fabrykacji zł 259 762·48; Koszty sprzedaży zł 129 373·18; Podatki państwowe i komunalne zł 37 891·51; Świadczenia socjalne zł 25 377·10; Asekuracja zł 4 257·37; Odpisy na dłużnikach zł 50 796·95; Amortyzacja zł 52 738·75; Zysk netto za 1934/35 r. zł 17 583·98; Razem zł 709 814·93.

MA. — Zysk brutto na towarach zł 708 110·52; Zysk na odsetkach zł 424·46; Różnice kursowe zł 1 279·95; Razem zł 709 814·93.

2284

Polska Żarówka Osram, Spółka Akcyjna

Bilans zamknięcia na dz. 30 czerwca 1935 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Urządzenia techniczne zł 561 045·99; Inwentarz zakładowy i biurowy: żywy zł 480·00, martwy zł 94 920·84, Ogółem zł 95 400·84; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie i bankach zł 274 851·74; Papiery wartościowe zł 17 568·00; Weksle zł 127 249·26; Akcje i udziały w innych przedsiębiorstwach zł 173 615·61; Materiały: surowce zł 298 461·53; Materiały pomocnicze zł 2 254·59; Ogółem zł 300 716·12; Półfabrykaty zł 6 624·29; Gotowe wyroby i towary zł 867 676·01; Dłużnicy: Odbiorcy — należności pewne zł 402 945·45; Należności wątpliwe zł 63 209·86; Ogółem zł 466 155·31; Dostawcy zł 3 481·98; Różni zł 18 014·68; Ogółem dłużnicy zł 487 651·97; Kaucje zł 94 358·00; Sumy przechodnie: wydatki, dotyczące okresu przyszłego zł 6 509·52, wypózycone towary zł 1 594·57; Ogółem zł 8 104·09; Strata z roku ubiegłego zł 121 024·34; Ogółem Stan Czynny zł 3 135 886·26.

Sumy pozabilansowe. — Depozyty zł 132 085·00; Różni za weksle zł 228 885·25; Ogółem sumy pozabilansowe zł 360 970·25.

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 1 250 000·00; Kapitał rezerwowo: saldo z roku ubiegłego zł 166 530·05; Specjalny kapitał rezerwowo zł 59 705·74; Rezerwy zł 138 770·68; II. Kapitał amortyzacyjny: Normalny: saldo z roku ubiegłego zł 330 555·53, dopisano w roku sprawozdawczym zł 43 235·32, Ogółem zł 373 790·85; Specjalny zł 29 619·26; III. Zobowiązania: Wierzyciele: Zaległe podatki zł 104 895·55; Dostawcy zł 929 862·70; Odbiorcy zł 4 880·31; Różni zł 38 528·40; Ogółem zł 1 078 166·96; Sumy przechodnie: Niepodjęta dywidenda zł 1 546·00; Niewypłacona robocizna, prąd, gaz zł 3 625·62; Ogółem zł 5 171·62; Zysk zł 34 131·10; Ogółem stan bierny zł 3 135 886·26.

Sumy pozabilansowe. — Deponenci zł 132 085·00; Zobowiązania za żyra zł 228 885·25; Ogółem sumy pozabilansowe zł 360 970·25.

U w a g a. — Zobowiązania zagraniczne wynoszą zł 924 836·13.

Rachunek strat i zysków

za czas od 1 lipca 1934 r. do 30 czerwca 1935 r.

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej zł 104 475·00; Koszty fabrykacji zł 638 660·94; Koszty sprzedaży zł 591 634·34; Koszty kredytów (odsetki) zł 28 594·81; Podatki państwowe i komunalne: podatek obrotowy zł 48 202·88, Fundusz Pracy zł 338 615·06, opłaty stemplowe zł 7 150·66, podatki różne zł 24 712·12, Ogółem zł 418 680·72; Amortyzacja zł 44 288·86; Różnice kursowe zł 270·72; Zysk zł 34 131·10; Ogólna suma zł 1 860 736·49.

MA. — Produkcja zł 638 660·94; Zysk brutto na sprzedaży zł 1 221 130·35; Wpływ należności spisanych zł 945·20; Ogólna suma zł 1 860 736·49.

2295

Młyn Ziemiański, Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 30 czerwca 1935 r.

AKTYWA. — Kasa zł 684·95; Banki: a) bieżące zł 58·90, b) długoterminowe zł 89 000·00; Razem zł 89 058·90; Dłużnicy zł 53 709·68; Efekty zł 170·00; Kaucje zł 270·00; Nieruchomości zł 128 157·82; Maszyny zł 1 107 820·80; Urządzenie fabryczne zł 74 815·95; Urządzenie biurowe zł 11 788·85; Strata, pozostała z r. ub. zł 27 545·31; Strata w 1934/35 r. zł 59 273·51; Razem zł 86 818·82; Ogólna suma zł 1 553 295·77.

PASYWA. — Kapitał akcyjny zł 550 000·00; Fundusz amortyzacyjny zł 187 710·00; Efekty kaucyjne zł 170·00; Wierzyciele zł 66 489·28; Banki zł 168 753·44; Akcepty zł 58 173·05; Akcepty protestow. zł 166 000·00; Hipoteki zł 356 000·00; Suma ogólna zł 1 553 295·77.

Rachunek zysków i strat

MA. — Zysk brutto z składowania i przemiału zł 55 083·42; Strata w 1934/35 r. zł 86 818·82; Suma ogólna zł 141 902·24.

WINIEN. — Strata, pozostała z 1933/34 r. zł 27 545·31; Strata na dłużnikach zł 6 231·45; Rachunek pensyj zł 11 250·00; Rachunek robocizny zł 15 460·11; Rachunek procentów zł 51 569·71; Rachunek podatków zł 6 537·73; Rachunek świadczeń socjalnych zł 3 368·57; Rachunek ubezpieczeń zł 6 234·24; Rachunek kosztów ruchu zł 2 945·64; Rachunek kosztów handlowych zł 10 759·48; Suma ogólna zł 141 902·24.

Młyn Ziemiański. Spółka Akcyjna

Rada Nadzorcza: Dr. Bogdan Amrogowicz. prezes
Zarząd: Maksymilian Tschuschke.

2291

Cukrownia Kościańska

SPÓŁKA AKCYJNA

Bilans na dz. 30 czerwca 1935 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Grunty zł 93 755·40; Budynek i budowle zł 3 167 499·00; Maszyny i aparaty zł 7 482 434·04; Tabor i urządzenia kolejowe zł 148 692·17; Domy i place zł 356 359·20; Szopa dla plugów parowych zł 3 400·00; Plugi parowe zł 61 356·20; Inwentarz ruchomy 126 770·63; Inwentarz żywy zł 4 435·00; Razem zł 11 444 701·64; II. Majątek płynny: Kasa zł 19 181·05; Rachunki bieżące w bankach zł 4 474·49; Papiery wartościowe i udziały zł 1 236 582·05; Remanenty zł 1 908 223·96; Dłużnicy zł 134 937·19; Plantatorzy zł 121 004·59; Nawozy sztuczne do rozrach. zł 192 053·50; Nasiona buraczane do rozrach. zł 174 081·32; Sumy przechodnie zł 375 508·02; Razem zł 4 166 046·17; Ogółem zł 15 610 747·81.

Dłużnicy za gwarancje zł 1 140 500·00; Depozyty Rady Nadzorczej zł 120 000·00; Depozyty Zarządu zł 90 000·00; Razem zł 1 350 500·00.

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał zakładowy zł 3 000 000·00; Kapitał zapasowy zł 873 200·00; Rezerwa specjalna zł 424 199·97; Razem zł 4 297 399·97; II. Fundusz amortyzacyjny: Saldo z roku ubiegłego zł 7 290 958·15; Odpisano w roku sprawozdawczym zł 16 570·35; Dopisano w roku sprawozdawczym zł 865 812·35 — zł 8 140 200·15; III. Zobowiązania: Zobowiązania długoterminowe: a) Skarb Państwa zł 4 800·98 a 26·20 zł 125 772·65; Bank G. K. Warszawa zł 366 319·80; c) Kredyt angielski zł 14 598. — a 26·20 zł 382 467·60; Kredyty zagraniczne: kredyt franc. fr. fr. 1087900 a 34·99 zł 380 656·22; Akcepty finansowe zł 890 900·00; Rachunki bieżące w bankach zł 312 166·22; Wierzyciele zł 243 896·96; Sumy przechodnie zł 43 552·14; Fundusz rob. im. D-ra A. Chłapowskiego z Bonikowa zł 4 153·25; Dywidenda niepodniesiona zł 30 240·00; Razem zł 2 780 124·84; IV. Różnica na kursie obcych walut: Różnice kursowe na niespłaconych zobowiązaniach w walucie angielskiej zł 82 808·35; V. Zysk zł 310 214·50; Ogółem zł 15 610 747·81.

Udzielone gwarancje zł 1 140 500·00; Rada Nadzorcza za depozyty zł 120 000·00; Zarząd za depozyty zł 90 000·00; Razem zł 1 350 500·00.

Rachunek strat i zysków za 1934/35 r.

WINIEN. — Koszty administracji zł 121 712·99; Koszty personelu urzędniczego zł 201 867·18; Koszty płacy robotniczej zł 402 620·57; Koszty fabrykacji zł 3 066 119·26; Suszenie, magazynowanie i ekspedycja wyłoków suszonych zł 45 749·62; Opakowanie, magazynowanie i ekspedycja cukru zł 173 439·47; Konserwacja i utrzymanie nieruchomości i inwentarza zł 137 804·65; Ubezpieczenia od ognia i odpow. cywilnej zł 39 000·65; Koszty sprzedaży cukru i organizacji zł 141 340·98; Koszty handlowe zł 67 102·00; Koszty różne zł 14 875·88; Odsetki i prowizje zł 132 534·52; Podatki państwowe i komunalne zł 230 049·90; Opłaty stemplowe zł 6 990·53; Socjalne świadczenia zł 62 123·35; Nieściągalne wierzytelności zł 820·87; Straty na remanentach zł 30 005·66; Amortyzacja zł 865 812·35; Zysk zł 310 214·50; Ogółem zł 6 050 184·43.

MA. — Cukier kamp. 1933/34 r.: wpływ ze sprzedaży ponad wartość remanentu zł 958 773·08; Cukier kamp. 1934/35 r.: a) wpływ ze sprzedaży zł 3 020 388·90; b) wartość remanentu 30/VI 1935 r. zł 1 690 982·10; Melas: a) nadwyżka wpływów na remanentach kampanji 1933/34 r. zł 2 872·95; b) wpływ ze sprzedaży zł 74 844·46; c) wartość remanentu 30/VI 1935 r. zł 9 182·55; Wytłoki suszone: a) wpływ ze sprzedaży zł 11 781·94; b) wartość remanentu 30/VI 1935 r. zł 28 125·00; Wytłoki mokre: wpływ ze sprzedaży zł 63 051·68; Błoto defekacyjne: wpływ ze sprzedaży zł 5 191·10; Wpływ za przerób cudzych buraków zł 8 205·28; Dywidendy, odsetki i prowizje zł 85 849·92; Prowizje i zyski towarowe zł 23 257·04; Skonta kasowe zł 18 500·10; Zwroty ubezpieczeniowe zł 15 874·13; Zwroty sum spisanych na straty zł 1 083·76; Wpływy różne zł 5 949·53; Wpływy z gospodarki rolnej zł 12 414·24; Różnice kursowe na walutach obcych zł 13 856·67; Ogółem zł 6 050 184·43.

2218

Samolot skracają podróż!!!

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki pod firmą

„Towarzystwo Cukrowni Brześć Kujawski“, Spółka Akcyjna

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

odbędzie się we czwartek dn. 21 listopada 1935 r. o godz. 5 min. 30 popoł. w lokalu Biura Zarządu w Warszawie, przy ul. Smolnej Nr. 14 m. 4 z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie sprawozdania i bilansu za rok operacyjny 1934/35;
- 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 4) Zatwierdzenie sprawozdania i bilansu za 1934/35 r. oraz udzielenie Zarządowi pokwitowania ze sprawowanych czynności;
- 5) Zatwierdzenie rachunku zysków i strat oraz podziału zysku za rok operacyjny 1934/35;
- 6) Zatwierdzenie budżetu na 1935/36 r. i wyznaczenie wynagrodzenia dla Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 7) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytów w instytucjach i bankach oraz zatwierdzenie już dokonanych w okresie bieżącym umów i udzielonych zabezpieczeń;
- 8) Wniosek Zarządu o przeniesieniu kapitału rezerwowego do kapitału zapasowego;
- 9) Wybór 2 członków Zarządu i 5 członków Komisji Rewizyjnej;
- 10) Wnioski PP. Akcjonariuszów, zgłoszone w przepisany przez statut terminie.

U w a g i. Stosownie do § 22 statutu, PP. Akcjonariusze mają prawo uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli są zapisani do księgi akcyjnej przynajmniej na 7 dni przed odbyciem Walnego Zgromadzenia.

Stosownie do § 19 statutu żądanie pomieszczenia poszczególnych spraw na porządku dziennym powinno być zgłoszone nie później jak na 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

2803

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej Cukrowni „Dobre“

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

odbędzie się we czwartek dn. 28 listopada 1935 r., o godz. 5 popoł., w lokalu Biura Zarządu w Warszawie, przy ul. Smolnej Nr. 14 m. 4, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie zebrania i wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie sprawozdania, bilansu i rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1934/35;
- 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 4) Zatwierdzenie bilansu, sprawozdania i rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1934/35, udzielenie pokwitowania Zarządowi ze sprawowanych czynności oraz uchwalenie podziału zysku;
- 5) Zatwierdzenie budżetu i planu działań na 1935/36 r. i wyznaczenie wynagrodzenia Zarządowi i Komisji Rewizyjnej;
- 6) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytów w instytucjach i bankach, oraz zatwierdzenie już dokonanych w okresie bieżącym umów i udzielonych zabezpieczeń;
- 7) Wniosek Zarządu o przeniesienie kapitału rezerwy specjalnej do kapitału zapasowego;
- 8) Wybór dwóch członków Zarządu i pięciu członków Komisji Rewizyjnej;
- 9) Wnioski PP. Akcjonariuszów, zgłoszone w przepisany przez statut terminie.

U w a g a. — Stosownie do § 19 Statutu, akcje dają prawo do uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu jeżeli zostaną złożone przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia w kantrice cukrowni „Dobre“ w Dobrem lub w biurze Zarządu w Warszawie, przy ul. Smolnej 14 m. 4. Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza albo w instytucji kredytowej krajowej.

Stosownie do § 15 Statutu, żądanie pomieszczenia poszczególnych spraw na porządku dziennym powinno być zgłoszone nie później, jak na 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

2 801

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej pod firmą

„Spółka Akcyjna Fabryki Cukru Choczeń“

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW SPÓŁKI

odbędzie się we czwartek dnia 21 listopada 1935 r. o godz. 5 po poł., w lokalu Biura Zarządu w Warszawie, przy ul. Smolnej Nr. 14 m. 4 z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie sprawozdania, rachunku strat i zysków i bilansu za rok operacyjny 1934/35;
- 3) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 4) Zatwierdzenie sprawozdania, bilansu i rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1934/35 i udzielenie pokwitowania Zarządowi ze sprawowanych czynności w tymże roku sprawozdawczym;
- 5) Zatwierdzenie budżetu i planu działań na rok operacyjny 1935/36 i wyznaczenie wynagrodzenia dla Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 6) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytów w instytucjach i bankach oraz zatwierdzenie już dokonanych w okresie bieżącym umów i udzielonych zabezpieczeń;
- 7) Powzięcie uchwały w sprawie niedoboru bilansowego za 1933/34 r.;
- 8) Wybór 2 członków Zarządu i 5 członków Komisji Rewizyjnej;
- 9) Wnioski Akcjonariuszów zgłoszone w przepisany przez prawo terminie.

U w a g a. Akcje dają prawo uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu na zasadzie art. 399 § 2 Kodeksu Handlowego.

2802

Kołomyjskie Koleje Lokalne

SPÓŁKA AKCYJNA

Bilans na dz. 31 grudnia 1934 r.

STAN CZYNNY. — Rachunek budowy zł 1 721 465'00; Gotówka; Bank Dyskontowy Warszawski Oddz. Lwów zł 1 657'00; Kasa podręczna zł 122'28; Razem zł 1 779'28; Papiery procentowe: 6% obligacje pożyczki narodowej im. wart. zł 600'00 — zł 576'00; Rachunek odsetek od niedoborów austriackich zł 22 468'66; Rachunek zwłoki kosztów ruchu z odsetkami: stan z 31 grudnia 1933 r. zł 647 865'50, dopisano w roku 1934 zł 95 096'45, Razem zł 742 961'95; Rachunek zysków i strat: niedobór z 31 grudnia 1933 r. zł 44 329'74, niedobór za rok 1934 zł 717'58, Razem zł 45 047'32; Razem stan czynny zł 2 534 298 21.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 1 303 400'00; Rachunek amortyzacji zł 35 421'21; Wierzyciele: Dyrekcja Okr. Kolei Państw. Lwów zł 922 048'79; Ministerstwo Komunikacji zł 23 707'24; Niedobory austriackie zł 44 937'32; Odsetki od niedoborów austriackich zł 39 588'79; Kolej Żelazna Lwów — Bełzec zł 55 773'86; Razem zł 1 086 056'00; Fundusze waloryzacyjne zł 109 421'00; Razem stan bierny zł 2 534 298 21.

Rachunek zysków i strat za 1934 r.

WINIEN. — Wydatki eksploatacyjne. Odszkodowanie za nadzór zł 1 050'00; Służba drogowa zł 54 219'05; Służba stacyjna zł 4 021'79; Służba handlowa zł 641'02; Służba konduktorska zł 7 750'48; Zarząd i ogólna służba trakcji zł 519'55; Służba parowozowa zł 16 183'72; Służba wagonowa zł 2 064'11; Naprawa taboru zł 0'92; Wydatki wspólne zł 30 452'17; Koszty Zarządu Spółki zł 9 700'33; Razem zł 126 603'14; Procenty zł 817'25; Razem winien zł 127 420'39.

MA. — Dochody eksploatacyjne. Z przewozu osób zł 7 652'65; Z przewozu bagaży zł 101'01; Z przewozu towaru zł 49 070'74; Z przewozu poczty zł 175'20; Czynsz za mieszkanie skarbowe zł 458'52; Inne czynsze najmu i dzierżawy zł 823'23; Różne wpływy zł 8 003'94; Razem zł 66 285'29; Czynsz dzierżawy za cysterny zł 300'00; Strata za 1934 r. Przeniesiona na rachunek zwłoki zł 60 117'52; Przeniesiona na rachunek niedoborów zł 717'58; Razem zł 60 835'10; Razem ma zł 127 420'39.

2805

I OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej pod firmą

„Włókiennicza Spółka Akcyjna N. Eltingon i S-ka

mającej siedzibę w Łodzi, przy ul. Sienkiewicza Nr. 84, działając na podstawie paragr. 6 statutu Spółki, niniejszym zwołuje na dz. 30 listopada 1935 r. o godz. 18 w kancelarii Notariusza Józefa Moldenhawera w Warszawie, przy ul. Kapucynskiej Nr. 6 (w gmachu Hipoteki), pokój Nr. 4

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Powiększenie kapitału zakładowego Spółki, wynoszącego obecnie zł 10 000 000,00, do wysokości zł 18 000 000,00 — przez wypuszczenie nowej (trzeciej) emisji akcji na sumę zł 8 000 000,00 przy wyłączeniu prawa poboru tych akcji z tytułu posiadania akcji emisji dotychczasowych; 3) Zmiana zdania pierwszego paragr. 4. statutu Spółki; 4) Odwołanie jednego członka Rady Nadzorczej i wybór uzupełniający na jego miejsce.

Dotychczasowe brzmienie paragr. 4 statutu, zdanie pierwsze, jest: „Kapitał zakładowy Spółki wynosi zł 10 000 000,00 i podzielony jest na 50 000 akcji po zł 200,00 wartości nominalnej każda”. Projektowana jest zmiana tego przepisu, jak następuje: „Kapitał zakładowy Spółki wynosi zł 18 000 000,00 i podzielony jest na 90 000 akcji po zł 200,00 wartości nominalnej każda”.

Do wzięcia udziału w Walnym Zgromadzeniu uprawnieni będą akcjonariusze, którzy złożą w siedzibie Spółki swoje akcje przynajmniej na tydzień przed terminem Walnego Zgromadzenia i nie odbiorą ich przed ukończeniem tegoż. Zamiast akcji złożone być mogą zaświadczenia, o których jest mowa w art. 399 K. H.

2262/45—40

Zarząd Spółki Akcyjnej pod firmą

Towarzystwo Handlowo-Przemysłowe „Wiks”, Spółka Akcyjna

zawiadamia, że na dz. 26 listopada 1935 r. o godz. 4 pp. w lokalu Notariusza S. Warmńskiego przy ul. Senatorskiej 2 w Warszawie zostaje zwołane

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

pomienionej Spółki Akcyjnej z następującym porządkiem obrad:

1) Zagajenie Zebrania i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej oraz zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu, rachunku zysków i strat za lata 1933 i 1934; 3) Udzielenie pokwitowania władzom Spółki z dokonanych czynności w latach sprawozdawczych 1933 i 1934; 4) Wybory do Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 5) Zmiany Statutu.

Zarząd proponuje zmianę § 14 statutu Spółki w ten sposób, że w paragrafie tym zostaną skreślone słowa: „i w jednym z dzienników według wyboru Walnego Zgromadzenia”.

Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, są obowiązani złożyć w Spółce swe akcje przynajmniej na tydzień przed terminem Zgromadzenia; zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza albo w instytucji kredytowej krajowej.

2307

Zarząd Cukrowni i Rafinerji „Nielew”, Spółka Akcyjna

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w dn. 30 listopada 1935 r. o godz. 5 po poł. w Warszawie w Biurze Zarządu, przy ul. Krakowskie Przedmieście 17 m. 22, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie Zebrania i wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej za rok operac. 1934/35;
- 3) Zatwierdzenie bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1934/35, oraz udzielenie Zarządowi absolutorjum;
- 4) Zatwierdzenie budżetu na rok operacyjny 1935/36, oraz wynagrodzenia członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 5) Wybór członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 6) Wnioski PP. Akcjonariuszów.

Właściciele akcji korzystają z prawa głosu na Walnym Zgromadzeniu o ile na 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożyli akcje lub kwity depozytowe na te akcje w Biurze Zarządu Spółki w Warszawie, przy ul. Krakowskie Przedmieście 17 m. 22.

2300

II OGŁOSZENIE

Belgijska Spółka Akcyjna

„Société Industrielle et Commerciale des Anciens Etablissements Emile Haebler, Soc. Anonyme à Bruxelles, 81, rue Emile Banning”

Towarzystwo Akcyjne Przemysłowe i Handlowe Dawnych Przedsiębiorstw Emila Haeblera, Bruksela

Uprasza się PP. Akcjonariuszów o wzięcie udziału w

ZWYCZAJNEM WALNEM ZGROMADZENIU

które odbędzie się we wtorek, dn. 19 listopada 1935 r., o godz. 15, w hotelu „Central”, Place de la Bourse 3 w Brukseli.

Porządek dzienny:

1) Sprawozdanie Rady Zarządzającej i Kolegium Komisarzy z działalności w roku operacyjnym 1934/35; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu oraz rachunku strat i zysków na dz. 30 czerwca 1935 r.; 3) Udzielenie absolutorjum administratorom i komisarzom; 4) Ustalenie stałych wynagrodzeń administratorów i komisarzy; 5) Mianowanie administratorów i komisarza.

Chcąc wziąć udział w powyższym Zgromadzeniu, PP. Akcjonariusze powinni się zastosować do artykułu 25 statutu Towarzystwa.

Akcje lub udziały założycielskie (parts de fondateur) mogą być zdeponowane:

w Brukseli: w siedzibie Towarzystwa, 81, rue Emile Banning; u „Société Generale de Belgique” i jej filji, 48, rue de Namur. (dawniej „Banque d'Outremer”),

w Łodzi: w siedzibie eksploatacji Towarzystwa, ul. Wigury 9, w Amsterdamie: u „Amsterdamsche Bank”.

2185

Kolej Żelazna Lwów—Bełżec, Sp. Akc.

w l i k w i d a c j i

Bilans likwidacyjny na dz. 31 grudnia 1934 r.

STAN CZYNNY	zł	zł
Gotówka i banki		118 337 47
Papiery wartościowe:		
Obligacje 6% Pożyczki Narodowej nom. wart. zł 25 000'00		24 000 00
Dłużnicy:		
Raty wypłacone na umorzenie akcji pierwszeństwa	2 663 085'00	
Ministerstwo Komunikacji	1 195 000'00	
Kołomyjskie Koleje Lokalne	56 221'29	
Różni	954 94	3 915 261'23
Rachunek zysków i strat:		
Straty po dz. 31/XII 1933 r. przy sprzedaży kolei	5 606 144'24	
Strata za 1934 r.	210 257'06	5 816 401'30
		<u>9 874 000 00</u>

STAN BIERNY	zł	zł
Kapitał akcyjny:		
Akcje pierwszeństwa	6 424 000'00	
Akcje zakładowe	3 450 000'00	9 874 000'00
		<u>9 874 000 00</u>

Rachunek zysków i strat na dz. 31 grudnia 1934 r.

STRATY	zł
Koszty likwidacji Spółki	180 629'06
Koszty dyskontu rat	30 993 00
	<u>211 622'06</u>

ZYSKI	zł
Odsetki od lokacyj	1 284 07
Różnice kursowe	80'93
Strata za 1934 r.	210 257'06
	<u>211 622'06</u>

2306

Bank Handlowy w Warszawie

SPÓŁKA AKCYJNA

Bilans surowy w dn. 30 września 1935 r.

STAN CZYNNY. — Kasa, Bank Pol., P. K. O., banki państw., bony Fund. Inwest. zł 5 801 734⁸⁴; Waluty zagraniczne zł 340 063⁴³; Papiery wartościowe własne: a) pożyczki państwowe zł 1 378 692³⁴, b) papiery hipoteczne zł 853 409⁴³, c) akcje zł 544 238⁵⁴, Razem zł 2 776 340³¹; Udz. i akc. w przedsięb. konsorc. zł 1 259 609²¹; Banki krajowe zł 5 544 249⁰⁸; Banki zagraniczne zł 953 700²⁹; Weksle zdyzskontowane zł 55 248 602⁷⁹; Rachunki bieżące: a) zabezpieczone zł 36 153 117⁹⁰, b) niezabezpieczone zł 4 600 371³⁴; Razem zł 40 753 489²⁴; Pożyczki terminowe zł 880 128⁵⁰; Należn. z tyt. układow konwers. zł 2 454 890⁰⁰; Nieruchomości zł 9 372 893³⁶; Różne rachunki zł 4 658 951⁹⁶; Koszty, różnice kursowe i t. p. zł 3 889 848³⁷; Oddziały zł 22 705 807⁹⁷; Dłużn. z tyt. kred. akcept. i remb. zł 1 444 473⁸⁸; Należn. z tyt. tranz. dewizowych na term. i reportowych zł 16 239 025⁸⁰; Ogółem zł 174 323 809⁰³.

Udzielone gwarancje zł 8 635 433⁴²; Inkaso zł 8 909 894⁶⁷; Suma bilansowa 191 869 137¹².

STAN BIERNY. — Kapitały własne: a) zakładowy zł 15 000 000⁰⁰, b) rezerwowy zł 3 000 000⁰⁰, Razem zł 18 000 000⁰⁰; Wpłaty na nową emisję zł 7 500 000⁰⁰; Wkłady: a) terminowe zł 7 952 486⁴⁷, b) na książeczki wkładkowe zł 25 890 774³³, c) a vista zł 30 500 864⁴⁶, Razem zł 64 344 125²⁶; Rachunki bieżące zł 15 306 369⁶³; Zobowiązania inkasowe zł 398 039⁶³; Redyskonto weksli zł 9 005 844⁸³; Banki krajowe zł 5 794 474⁶⁹; Banki zagraniczne zł 3 539 487⁰⁷; Różne rachunki zł 4 743 080⁶²; Procenty, prow. i różne zyski zł 5 095 056⁵⁶; Oddziały zł 22 946 792⁵⁸; Zobow. z tyt. kred. akcept. i remb. zł 1 444 473⁸⁸; Zobow. z tyt. tranz. dewizowych na term. i reportowych zł 16 206 064²⁸; Ogółem zł 174 323 809⁰³.

Zobow. z tyt. udziel. gwaranc. zł 8 635 433⁴²; Różni za inkaso zł 8 909 894⁶⁷; Suma bilansowa zł 191 869 137¹².

2.08

Cukrownia Chybie, Spółka Akc.

Bilans za rok 1934/35 na dz. 30 czerwca 1935 r.

STAN CZYNNY. — I. Majątek stały: Grunty zł 713 116⁸¹; Budowle zł 3 265 663⁵²; Urządzenia techniczne zł 4 719 186⁷⁵; Inwentarz żywy i martwy zł 159 342⁸⁴; II. Majątek płynny: Gotówka zł 355 910⁹⁷; Akcje i udziały zł 122 230⁰⁰; Zapasy produktów fabrykacji i materiałów pomocniczych zł 1 011 628⁴⁰; Dłużnicy zł 405 140⁸⁷; Wydatki na 1935/36 r. zł 97 994⁴⁵; Gwarancje i kaucje zł 1 304 053⁶⁰; Razem zł 12 154 268²¹.

STAN BIERNY. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 3 000 000⁰⁰; Fundusz rezerwowy statutowy zł 884 910⁸³; Fundusz specjalny zł 1 386 898⁸⁴; II. Kapitał amortyzacyjny zł 4 816 410³⁹; III. Zobowiązania: Dywidenda niepodjęta zł 13 616⁰⁰; Kredyt plantatorski wekslowy w Banku Polskim zł 319 912⁰⁰; Wierzyciele zł 266 859⁸²; Rachunek przejściowy różnic kursowych zł 4 362⁰⁴; Zysk zł 157 244⁶⁹; Gwarancje i kaucje zł 1 304 053⁶⁰; Razem zł 12 154 268²¹.

Rachunek strat i zysków 1934/35 r.

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej zł 144 282²²; Koszty sprzedaży zł 41 771⁸⁷; Koszty kredytu krajowego zł 40 993⁰⁶; Askuracja zł 28 310¹²; Podatki państwowe i komunalne zł 317 733⁶⁹; Bezpośrednie koszty fabrykacji zł 1 609 355⁵⁷; Koszty kupna kontyngentów zł 68 856³⁷; Koszty składek członkowskich do Związku i stowarzyszeń zł 22 341³⁴; Koszty świadczeń na bezrobotnych i powodźian zł 8 936⁰⁰; Amortyzacja zł 384 805⁸⁶; Odpisy zł 21 996²³; Wartość remanentów cukru i melasy z r. ub. zł 1 052 023⁹⁶; Zysk zł 157 244⁶⁹; Razem zł 3 898 650⁹⁸.

MA. — Za sprzedany cukier w okresie sprawozdawczym zł 2 876 489⁰²; Wartość remanentów cukru na 30/VI 1935 r. zł 855 723⁸⁵; Wytłoki wartość produkcji zł 32 657⁵⁹; Melasa wartość produkcji zł 38 461⁹⁴; Procenty zł 33 498⁴⁶; Różnice kursowe zł 53 001⁶⁷; Pozostały zysk z 1933/34 r. zł 8 818⁴⁵; Razem zł 3 898 650⁹⁸.

2304

I OGŁOSZENIE

Zarząd Polskiego Tow. Handlu i Przemysłu Futrzanego „Futro”

SPÓŁKA AKCYJNA

podaje do wiadomości, że w dn. 2 grudnia r. b. o g. 5 p. p. odbędzie się w lokalu Spółki, Młocińska 3

ZWYCZAJNE WALNE ZEBRANIE
AKCJONARZUSZÓW

Porządek dzienny:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej oraz rozpatrzenie i zatwierdzenie rach. zysków i strat i bilansu za 1934 r.; 3) Zmniejszenie kapitału akcyjnego; 4) Wybór władz; 5) Wolne wnioski.

2310

Mysłowicka Walcownia Blachy, Spółka Akcyjna we Lwowie

ul. Tarnowskiego L. 21, tel. 7-11

na odbytem Nadzwyczajnym Walnem Zgromadzeniu w dniu 2 października 1935 r. wybrała do Zarządu PP.: Inż. Emila Skusballe oraz Inż. Hermana Friesnera, do Rady Nadzorczej PP.: Księcia Pawła Florjana Sapiechę, Księcia Józefa Jabłonowskiego, Jana Hrabiego Choińskiego z Dzieduszyckiego, Aleksandra Hrabiego Mola, Inż. Giurę Atanackowica. Zatwierdziła umowę dzierżawną Mysłowickiej Walcowni Blachy S. A. z panem Henrykiem Zelichowskim w Warszawie z dnia 21 września 1935 r. pod firmą Spółka Dzierżawna Mysłowicka Walcownia Blachy S. A. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, oraz zmianę par. 21 statutu Spółki, który odtąd brzmi: Wszelkie ogłoszenia przez niniejszy statut wymagane muszą być zamieszczane w Monitorze Polskim, Ilustrowanym Kurjerze Co-dziennym oraz w jednym z dzienników wskazanym przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu.

2309

Zakłady Ceramiczne „Pustelnik”, Spółka Akc.

Bilans w dn. 31 grudnia 1934 r.

STAN CZYNNY. — Nieruchomości i ruchomości zł 5 038 948⁰⁵; Kasa zł 2 468⁴¹; Akcje depozytowe zł 164 000⁰⁰; Różni i kaucje zł 198 165⁹¹; Remanenty zł 262 965³¹; Sumy przechodnie zł 102 313⁶¹; Straty z lat ubiegłych zł 375 668⁷⁰; Protesty klientów zł 76 211⁷³; Rachunek zobowiązań zł 573 430⁵⁷; Strata 1934 r. zł 35 782³²; Ogółem zł 6 829 954⁶¹.

STAN BIERNY. — Kapitał akcyjny zł 1 837 500⁰⁰; Kapitał amortyzacyjny zł 1 512 932⁷⁷; Akcje czł. Zarządu i na przechowaniu zł 164 000⁰⁰; Tow. Kredyt. Przem. Polsk. zł 301 215⁰⁸; Instytucje bankowe zł 880 181⁰⁶; Wierzyciele zł 1 057 926⁶³; Dywidenda z lat ubiegłych zł 78 750⁰⁰; Weksle protestowane w bankach zł 88 126²⁴; Sumy przechodnie zł 335 892²⁶; Rach. obliga osób trzecich zł 573 430⁵⁷; Ogółem zł 6 829 954⁶¹.

Rachunek strat i zysków w dn. 31 grudnia 1934 r.

Wydatki w 1934 r. wynoszą zł 517 453⁸⁷; Dochody w 1934 r. wynoszą zł 481 671⁵⁵; Strata za 1934 r. zł 35 782³².

2236

Ceny biletów samolotowych w Polsce ze względów propagandowych utrzymane są na najniższym poziomie! Korzystajmy z komunikacji powietrznej — najszybszej i najwygodniejszej!

PAŃSTWOWY BANK ROLNY

**Instytucja Centralna ———
Warszawa, ul. Nowogrodzka 50**

**Oddziały: ———
Oddział Główny w Warszawie, Oddziały: w Gdyni,
Grudziądzu, Katowicach, Kielcach, Krakowie, Lublinie,
Lwowie, Łucku, Pińsku, Poznaniu i Wilnie ———**

Adres telegraficzny Instytucji Centralnej „CENTROPEBROL“

Adres telegraficzny Oddziałów „PEBROL“

Kapitał zakładowy z 100 milionów

PAŃSTWOWY BANK ROLNY

udziela długoterminowych pożyczek amortyzacyjnych w 4½% listach zastawnych na kupno gruntu z parcelacją; udziela długoterminowych kredytów na wszelkiego rodzaju melioracje rolnej; udziela drobnym i średnim gospodarstwom rolnym kredytów obrotowych za pośrednictwem spółdzielni i samorządowych kas pożyczkowo-oszczędnościowych; dostarcza drobnym i średnim gospodarstwom rolnym kredytu towarowego w nawozach sztucznych; kupuje majątki ziemskie na parcelację i podejmuje się parcelacji komisowej; przyjmuje wkłady terminowe i na książeczki oszczędnościowe oraz

ZAŁATWIA WSZELKIE OPERACJE BANKOWE

„POLMIN”

Państwowa Fabryka Olejów Mineralnych

CENTRALA: LWÓW, ULICA AKADEMICKA 7

TELEFONY: 102-20 do 102-23

RAFINERJA W DROHOBYCZU

REPREZENTACJA W GDAŃSKU
POLISH PETROLEUM COMPANY
KREBSMARKT 7/8

PRZEDSTAWICIELSTWA ZAGRANICZNE
WE WSZYSTKICH STOŁECZNYCH
MIASTACH EUROPY

DZIĘKI DŁUGOLETNIJ PRAKTYCE RAFINERYJNEJ I DOŚWIADCZENIOM NA POLU TECHNIKI SMARNICZEJ, DOSTARCZAMY PRODUKTY SMAROWE NAJWYŻSZYCH GATUNKÓW PO JAK NAJŚCIŚLEJ SKALKULOWANYCH CENACH. ==

WŁAŚCIWE ZASTOSOWANIE WYSOKOWARTOŚCIOWYCH OLEJÓW I SMARÓW „POLMIN”, DOSTOSOWANYCH DO WARUNKÓW PRACY WSZYSTKICH MASZYN I SILNIKÓW, ZAPEWNIĄ UZYSKANIE WSZELKICH KORZYŚCI, ZWIĄZANYCH Z RACJONALNĄ GOSPODARKĄ SMARNICZĄ.

**OLEJE I SMARY AUTOMOBILOWE „POLMIN”
SĄ DO NABYCIA WE WSZYSTKICH NASZYCH ODDZIAŁACH ORAZ
W PIERWSZORZĘDNYCH SKŁADACH Z AKCESORJAMI SAMOCHODOWEMI**

ODDZIAŁY: BIAŁYSTOK, BYDGOSZCZ, DOLINA GDYNIA, JAROSŁAW, KALISZ,
KOWEL, KRAKÓW, LUBLIN, LWÓW, ŁÓDŹ, PIŃSK, PŁOCK, POZNAŃ,
RÓWNE, SIEDLCE, STRYJ, SOSNOWIEC, TOMASZÓW MAZOWIECKI,
TORUŃ, WARSZAWA, WILNO